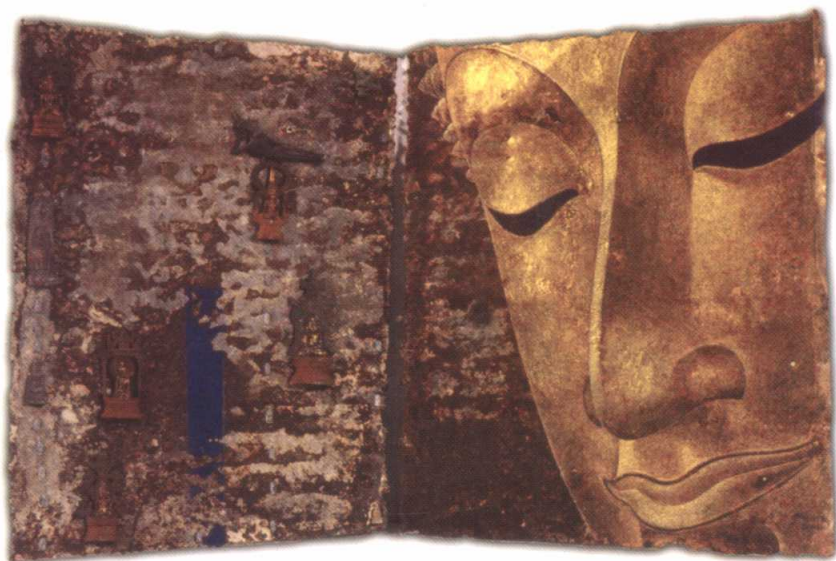

เสียดรรรม

ถนนหนังสือ • ฉบับที่ ๕๘ ปีที่ ๑๓ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖ <http://skyd.org>

เหลี่ยมองพุทธศาสนา
อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

หนังสือใหม่ของกลุ่มเสขียธรรม

สั่งซื้อทางไปรษณีย์ ลด ๒๕% ค่าส่งฟรี

ทศวรรษแห่งการจากไป

ของ..

Phonw

๙ ก.ค. ๒๕๓๖ - ๒๕๕๖

สุนทร รุ่งแจ้งสุวรรณ บรรณาธิการ

ทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาสภิกขุ

ปาฐกถา และเสวนา

"รำลึกทศวรรษแห่งการจากไปของพุทธทาส"

๑๖ หน้ายก กระดาษกรีนรีต ๑๔๔ หน้า

ราคา ๑๐๐ บาท

ภาวนากับชีวิต - ชีวิตแห่งการภาวนา

โดย วดีดดา เทียงศิริ และ เครือมาศ วุฒิกภรณ์

๒๔ หน้ายก กระดาษกรีนรีต ๙๖ หน้า

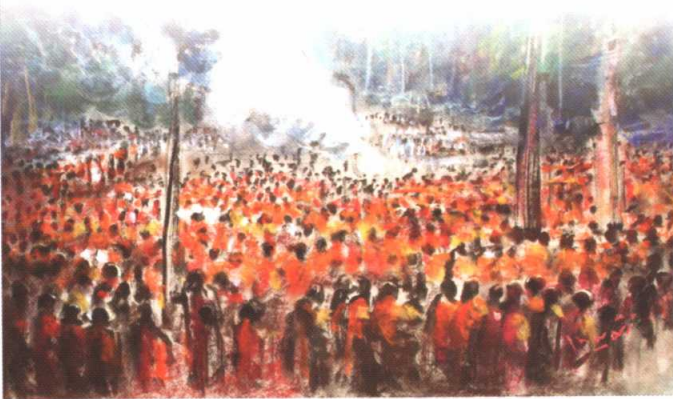
ราคา ๕๐ บาท

ภาวนากับชีวิต

ชีวิตแห่งการภาวนา

ภาวนากับชีวิต
ชีวิตแห่งการภาวนา

ลำน้ำโขง

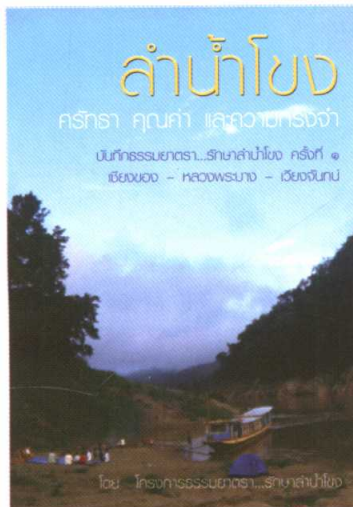
ศรัทธา คุณค่า และความทรงจำ

๑๖ หน้ายกพิเศษ

กระดาษกรีนรีต ๑๗๖ หน้า

(ภาพสีสี่ ๓๒ หน้า)

ราคา ๑๕๐ บาท

ลำน้ำโขง
ศรัทธา คุณค่า และความทรงจำ

บันทึกสนทนาธรรม... ลำน้ำโขง ครั้งที่ ๑
เขียนโดย - หลวงพรบาง - เชียงใหม่

โขง... โครงการธรรมศึกษา... ลำน้ำโขง

ศาสนธรรม

กับ...ชีวิตและสังคม

ปาฐกถา...
โดย...
WIRADIT VIKRANT

รำลึก ๙ ปีบูรณปฏิสังขรณ์

ศาสนธรรม

กับ...ชีวิตและสังคม

ปาฐกถาและเสวนา

รำลึก ๙ ปีมรณกรรมพุทธทาสภิกขุ

๒๔ หน้ายก กระดาษกรีนรีต ๙๖ หน้า

ราคา ๘๐ บาท

ดู ารายละเอียดใน “บรรณาธิการบันทึก” ฉบับที่ผ่านมา พร้อมทั้งข้อมูลบางส่วนที่ได้ทยอยจัดส่งให้แก่เพื่อนสมาชิก ตลอดจนผู้สนใจอื่น ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ยังให้โอกาสในการฝากข่าวแก่ “กลุ่มเสขิยธรรม” และ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” เราได้รับการตอบสนองจากหลายท่านด้วยไมตรีจิตและมิตรภาพ อันน่าประทับใจยิ่ง บางท่านได้ร่วมบริจาคสมทบใน “กองทุนเสขิยธรรม” ตลอดจนสมทบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับพระภิกษุ สามเณร และแม่ชี หลายท่านได้ชี้แนะ และบอกเล่าถึงผู้ทางอันมีประโยชน์ ต่อการหาทุนผ่านองค์กร และการระดมทุนรายย่อยรูปแบบต่าง ๆ มีไม่น้อย ที่ช่วยระดมรับสมัครสมาชิก “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ครั้งละ ๑๐ - ๒๐ ราย จากต่างจังหวัดอันห่างไกล

ปรากฏการณ์เหล่านี้บอกเล่าเรื่องราวซึ่งมากไปกว่า “น้ำใจ” และ “การมีส่วนร่วม” ที่เรามากู้ใช้กันเป็นคำพูดติดปาก หากเป็นรูปธรรมของความเสียสละและความตั้งใจของคนเล็กน้อย จากจุดยืน แง่มุม และพลังกำลังที่ตนมี

ในฐานะ “คนทำงาน” นี้ นับเป็นของขวัญและกำลังใจโดยแท้ และกล่าวโดยถึงที่สุดแล้ว นี่เท่ากับตอกย้ำถึงพันธสัญญา ว่า..หากยังมีผู้สนับสนุนและเพื่อนร่วมงาน ผู้เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ก็มีแต่จะต้องทุ่มเทให้กับสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้มากยิ่งขึ้น เท่าที่จะมีกำลังและความสามารถ

นอกจากการส่งข่าวคราว และการติดต่อผ่าน “จดหมายข่าวเสขิยธรรม ราย ๓ เดือน” และ “เว็บไซต์เสขิยธรรม <http://skyd.org>” ตลอดจนกิจกรรมเสวนา อบรม อภิปราย และกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ แล้ว “กลุ่มเสขิยธรรม” ยังได้ระดมสรรพกำลัง (เท่าที่พอจะมีอยู่) ร่วมเปิดบัญชานำเสนอข้อมูล และจำหน่ายหนังสือ ตลอดจนของที่ระลึก ให้แก่เพื่อนสมาชิก และผู้สนใจทั่วไป ทั้งในงานมหกรรมหนังสือและสื่อการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๘ ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ระหว่างวันที่ ๒๖ กันยายน ถึงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๖ และ วันที่

๑๐ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๖ ในงาน “มหกรรมหนังสือ ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา” ณ ห้องสนามหลวง ฝั่งตรงกันข้ามกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อ่านรายละเอียดในเล่ม)

ทั้งสองงานนี้ “กลุ่มเสขิยธรรม” ได้รับความอนุเคราะห์หลาย ๆ ด้าน จากเพื่อนพ้องในสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง จนทำให้เราสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ อันเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกิจกรรมประเภทนี้ไปได้ในระดับหนึ่ง

ก็ได้แต่หวังว่า เพื่อนสมาชิก และผู้สนใจ จะช่วยกันแวะเวียนมาทักทาย และให้การสนับสนุน เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ “กลุ่มเสขิยธรรม” เคยจัดมา

ในส่วนของคุณะทำงาน พวกเราหวังกันไว้ว่า กิจกรรมทั้งสองนี้ น่าจะมีส่วนช่วยให้จำนวนสมาชิกของ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” เพิ่มขึ้นจนถึงจำนวน ๑,๕๐๐ ราย ซึ่งนั่นหมายความว่า เราจะสามารถตีพิมพ์เพื่อจัดส่งให้กับเพื่อนสมาชิกโดยตรง และจัดส่งให้กับวัด สำนักชี หอสมุด โรงเรียน ตลอดจนพระภิกษุ สามเณร และแม่ชี ที่ไม่สามารถหรือไม่สะดวกที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ โดยไม่คิดมูลค่า และไม่ต้องวางตลาดด้วยการจัดจำหน่ายผ่านระบบสายส่งอีกต่อไป

“จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ฉบับนี้ นำเสนอประเด็น “เหลียวมองพุทธศาสนา : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต” ซึ่งประกอบไปด้วยบทความหลัก บทความพิเศษ และคอลัมน์อื่นทรงคุณค่า ทั้งผลงานของนักเขียนประจำ และท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้เกียรติแก่วารสารเล็ก ๆ อย่างเรา

นี่คือผลจากความร่วมมือ มิตรภาพ และกำลังใจที่ท่านทั้งหลายมีให้กับ “คนทำงาน” กลุ่มเล็ก ๆ อย่างเราโดยแท้...

เครือข่ายชาวพุทธ เพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย

ปัญหาพระประพฤติผิดพระธรรมวินัย ซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยที่คณะสงฆ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ด้วยดี เป็นอาการบ่งชี้ถึงวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับพุทธศาสนาของไทยทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นผลมาจากความไร้ประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น หากยังเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่น ๆ อีก อาทิ ความตกต่ำทางการศึกษาของคณะสงฆ์ ความเข้าใจในหมู่ประชาชนที่ผิดพลาดเคลื่อนจากหลักธรรมในพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุระหว่าง พระสงฆ์ รัฐบาลกับประชาชน จนไม่สามารถทำหน้าที่ที่พึงมีต่อกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งหมดนี้ล้วนนำพระศาสนาเข้าสู่ภาวะวิกฤต อันจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งมิใช่เป็นความรับผิดชอบที่จำกัดอยู่กับพระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน และเป็นความรับผิดชอบที่พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พุทธศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทย รวมทั้งยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ "เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย" จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีองค์กรประสานงานในภาคประชาชน สำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง งานในระยะแรกของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การส่งเสริมให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับท้องถิ่น เพื่อขยายสำนักในความเป็นพุทธบริษัท ให้แพร่ขยายต่อไปและเพื่อร่วมกันคิดค้นแนวทางการฟื้นฟูพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เมื่อกลุ่มท้องถิ่นดังกล่าวมีจำนวนมากพอและเกิดขึ้นทั่วประเทศ งานระยะต่อไปของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การประสานกลุ่มเหล่านี้เพื่อร่วมกันจัดตั้งสภาชาวพุทธสำหรับเป็นองค์กรประสานงานระดับประเทศ โดยมีภารกิจหลักคือ ร่วมกับรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินการฟื้นฟูพุทธศาสนาและจัดการปฏิรูประบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายดังกล่าวในขั้นนี้ประกอบด้วย มูลนิธิโกมลคีมทอง มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิสุขภาพไทย เสริมสิกขาลัย กลุ่มเสขิยธรรม ท่านสามารถร่วมกับเครือข่ายในการฟื้นฟูพุทธศาสนาด้วยการรวมกลุ่มในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอภิปราย สัมมนา เปิดเวทีสาธารณะ โดยเครือข่ายฯ ยินดีให้ความสนับสนุนตามกำลัง นอกจากนั้นเรายังยินดีรับฟังข้อเสนอแนะจากท่าน ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นของท่านด้วย

เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนา และสังคมไทย

โทร. ๐-๒๔๖๖-๒๗๒๑ ถึง ๒

โทรสาร ๐-๒๔๖๖-๒๗๒๒

อีเมล : b_netmail@yahoo.com

เว็บไซต์ : <http://www.budnet.info>

พุทธศาสนาไทยในอนาคต

แนวโน้มนโยบายและทางออกจากวิกฤต

พุทธศาสนาไทยในอนาคต
แนวโน้มนโยบายและทางออกจากวิกฤต
พระไพศาล วิสาโล

คำนำโดย

ปรีชา เถลิงศรี • ส. อภิรักษ์ • ดร. เกียรติวัฒน์

พระไพศาล วิสาโล เขียน

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิธรรมาภรณ์-สุภะดิวังค์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๕๖

กระดาษครีเนต ๕๕๒ หน้า

ราคา ๒๕๐ บาท ปกอ่อน

ราคา ๕๐๐ บาท ปกแข็ง

เสถียรธรรม

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ฆราวาสฆราวาสและบรรพชิต

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสถียรธรรม

บรรณาธิการ

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองบรรณาธิการ

พระสุพจน์ สุวโจ

พระภาวนาคณฺ ฑิตฺโต

พระมหาเชิดชัย กุวิโร

พระมหาประภูติ มหาภิกขุภมโน

นายมานาท อุนพองพิพัฒน์

นางสาวบัวฉ่อง ทิมพลา

ฝ่ายสมาชิก

นางสาวบัวฉ่อง ทิมพลา

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายธีรารัง ปัทมภาส

กลุ่มเสถียรธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างผสมสมัย นอกเหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่างๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมคูลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มสุก้าลัง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มี ความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสถียรธรรม

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐๖-๗๕๗๕๑๕๖, ๐๒-๘๖๓๑๑๑๘

โทรสาร ๐๒-๕๓๗๘๘๗๕

อีเมล : seki@skyd.org

การเป็นสมาชิก

เสถียรธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐ บาท/ปี ประสงค์จะบอกรับเป็นสมาชิก ส่งรณาดินหรือตัวแลกเงินไปรษณีย์ส่งจ่ายในนามนางสาวบัวฉ่อง ทิมพลา มายัง ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยาเขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาน

คณะกรรมการกลุ่มเสถียรธรรม

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

พระครูวรดิษฐ์ธรรมาท (บุญมี ติสฺสโร)

พระครูธรรมธรมิตร์ วรมิตฺโต

พระสมบุญ ฐมฺจฺจฺโถ

พระโมกข์สุทัศน์ วชิรญาโณ

พระสมชัย สจฺจฺญาโณ

พระมหาประภูติ มหาภิกขุภมโน

พระบุญชู ติสฺสโร

แม่ชีสุบิน ผลไม้

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย

สำนักพิมพ์สุภาพใจ

โทร. ๐-๒๕๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๕๑๕-๖๕๐๗

โทรสาร ๐-๒๕๑๖-๗๗๔๔

ฉบับที่ ๕๘ ปีที่ ๑๓ ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

สารบัญ

บรรณาธิการบันทึก

๑ ความร่วมมือ มิตรภาพ และกำลังใจ

ปฏิบัติกรยา

๖ ภาพสะท้อน

๘ พระภैयाในร่มกาสาวพัสตร์

ฉบับกระแส

๑๑ ประชุมพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่เกาหลีใต้

๑๔ การศึกษาทางเลือก : เมื่อชุมชนปฏิรูปการศึกษาเอง

บทความหลัก

๑๖ การปฏิรูปและฟื้นฟูพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์

บทความพิเศษ

๓๒ ทศนะทางปรัชญาและศาสนาของอินเดีย

๓๘ ค้นหาพระพุทธเจ้า

ประยুক্তธรรม

๔๖ ทำทานให้เป็นบุญ

๗๘ ผ่อนพักตระหนักรู้ฯ

เหลียวมองเพื่อนบ้าน

๕๐ เดินเพื่อจิตวิญญาณ ณ เทือกเขาหิมาลัย

นาบาทกรรม

๕๔ ทางแห่งความรอดพ้นของบรรดาศาสนิกชน

ชีวิตแห่งการภาวนา

๕๘ จันเดินสวน ลมหนาว เมื่อเข้านี้

มองอย่างพุทธ

๖๒ อโศกมหาราช

ธรรมลีลา

๖๕ โลกธรรมอุปาทาน

๗๗ ...จันคือหิ้งห้อย

๑๐๐ ปีพุทธกาล

๖๖ ศึกษาชีวิตและผลงานพุทธทาส ผ่าน “เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา”

เสถียรบุคคล

๘๕ ด้วยความระลึกถึง

แอดวงเสถียรธรรม

๘๖ กิจกรรมใหม่ของกลุ่มเสถียรธรรม ปลายปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗

๘๘ แอดวงเสถียรธรรม กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๖

๔๙, ๕๗, ๙๐ เราคือธรรมชาติ

๙๓ ตู้หนังสือเสถียรธรรม

๙๗ หนังสือใหม่ที่น่าสนใจ

บันทึกตู้หนังสือฯ

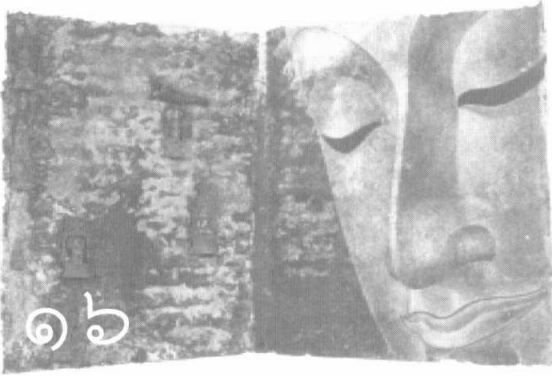
๙๘ ก่อนจะเป็นพุทธศาสนาไทยในอนาคต

คิดคนละมุม

๑๐๑ กองทัพรธรรม กองทัพไทย ในการประกาศอิสรภาพเอาชนะนยาเสพติด

๑๐๔ การ์ตูน by Wallop

เรื่องเด่นในฉบับ

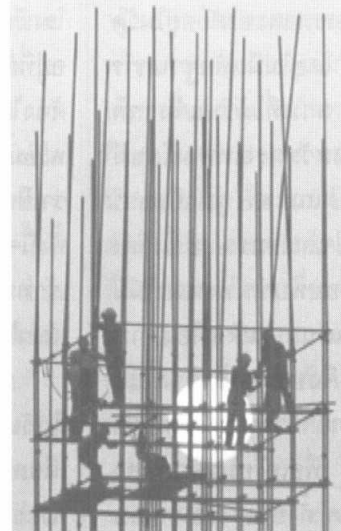
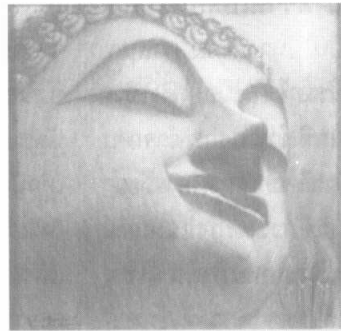
๓๒

๓๘

๓๘

๔๒

ภาพปกหน้า : **แดนพุทธภูมิ (World of Buddha)** โดย ปิณญา วิจิณธสาธา

Acrylic, collage on metal 43 x 66 cm.

แนวความคิด : เส้นทางชีวิตได้ถูกวาดไว้ด้วยกฎแห่งกรรม
ชีวิตมีเกิด แก่ เจ็บ แล้วต้องตาย จากชีวิตหนึ่งสู่อีกชีวิตหนึ่ง
จากภูมิภพหนึ่งไปสู่อีกภูมิภพหนึ่ง เวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารไม่รู้จบ
จนกระทั่งชีวิตชีวิตนั้นเข้าสู่แดนพุทธภูมิ การเวียนว่ายในกองทุกข์จึงยุติ

ภาพปกหลัง : จาก "วิถีแห่งเต๋า" ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๔ พจนานา จันทรสันติ แปล

ภาพสะท้อน . . .

กษัตริย์ยุคใหม่

ปาวเล็กๆ หลายข่าวใน
ระยะที่ผ่านมา บอกย้ำ
ถึงความเปลี่ยนแปลง
และความเป็นไปทางสังคม ศาสนา
และวัฒนธรรม ได้ไม่น้อย ดังเช่น
ข่าวเจ้าหน้าที่สำนักงานตำรวจ
ตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) พร้อม
ด้วยเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน
และเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา เข้า
จับกุมพระเถระต่างดาว ที่เข้ามา
ศึกษาพระธรรมและอาศัยอยู่ในวัด
หนองแขม โดยไม่มีหลักฐานการ
เข้าเมือง ตามที่ได้รับแจ้งจาก
เจ้าคณะจังหวัดกรุงเทพฯ โดยมี
พระ ๓๔ รูป เณร ๒๐ รูป เป็นชาว
พม่า ๕๖ รูป และเขมร ๒ รูป ซึ่งหลัง
การตรวจสอบพบว่า ทั้งหมดไม่มี
เอกสารยืนยันการเข้าเมืองตาม
กฎหมาย จึงประสานเจ้าคณะ
อำเภอ ให้มาทำการสึก พร้อมกับนำ
ตัวไปสตม. เพื่อเตรียมผลักดันส่ง
กลับประเทศ ทั้งยังแจ้งข้อหาหลบ

หนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกับ
ผู้ต้องหาทั้งหมด

พระที่ถูกจับกุมรูปหนึ่งกล่าว
ว่า ตนเป็นชาวมอญ บ้านเกิดอยู่ที่
อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี แต่ไม่มี
บัตรประชาชนไทย มีเพียงบัตรพื้นที่
เท่านั้น เมื่อ ๘ ปีก่อนบวชอยู่ที่วัด
วังวิเวการาม กาญจนบุรี เมื่อ ๓ ปีที่
แล้วเดินทางเข้ามาศึกษาพระ-
ธรรมต่อที่วัดหนองแขม ซึ่งเป็น
โรงเรียนปริยัติธรรม และพักอาศัย
อยู่ที่วัดแห่งนี้ การเข้ามาศึกษาจะ
ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส
พร้อมทั้งต้องมีหนังสือสุทธิ ที่แสดง
ว่าเป็นพระจริง จึงจะได้รับอนุญาต
ทั้งนี้จะต้องเสียค่าประกันในการ
เข้ามาอยู่ในวัดเป็นเงิน ๕๐๐ บาท
และต้องเสียค่าน้ำค่าไฟเอง

"ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมาจับ
สึกกันด้วย ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำความ
เดือดร้อนใด ๆ เพียงแค่มาศึกษา
พระธรรมเท่านั้น ไม่ได้ฆ่าคนตาย"

พระรูปดังกล่าวระบุ (คม ชัด ลึก ๒๙
สิงหาคม ๒๕๔๖)

สำหรับสังคมสมัยใหม่ การหลบ
หนีเข้าเมือง ย่อมต้องถูกดำเนินคดี
ตามโทษานุโทษ เช่นเดียวกับการ
ละเมิดอาญาแผ่นดินอื่น ๆ เพราะ
รัฐชาติทั้งหลาย ต้องปกป้องรักษา
ผลประโยชน์ของตนอย่างเต็มที่ มิ
ให้ผู้มิใช่สมาชิกเข้ามาแย่งชิงแบ่ง
ใช้ โดยตนมิได้อนุญาต ต่างจาก
สังคมเก่า หรือชนเผ่าในวิถีชีวิต
ดั้งเดิม ที่ "พรมแดน" และ "ผล-
ประโยชน์เฉพาะอาณาเขต" ดูจะ
เป็นเรื่องนอกเหนือความสนใจ

และหากย้อนกลับไปในอดีต
ภิกษุสามเณร ก็เป็นอีกกลุ่มชนหนึ่ง
ซึ่งแม้อยู่อาศัยในอาณาจักรใด ๆ
แต่มัก "ข้ามพรมแดน" ไปมาอยู่
เสมอ ดังเหล่าธรรมทูตจากชมพู
ทวีป ที่เดินทางเผยแผ่ศาสนาธรรม
ไปทุกทิศ หรือครูบาอาจารย์ฝ่าย

กัมมฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสยามในอดีต ครั้งยังเป็นพระหนุ่มแฉกร้อย ก็ล้วนเคยข้ามลำน้ำโขงไปศึกษาและปฏิบัติธรรมในฝั่งลาว หรือท่านผู้ประสงค์ในอิทธิฤทธิ์ ที่พากันข้ามแดนไปเรียนคาถาอาคมถึงถิ่นเขมร ตลอดจนพระผู้ใหญ่บางท่านที่ออกไปเรียนคัมภีร์, พระสูตร และสมาธิภาวนาแบบยุบหนอพองหนอในพม่า หรือแม้แต่การออกแสวงหาโมกขธรรมจาริกไปตามป่าเขาลำเนาไพร ของพระอุคังทั้งหลาย เป็นต้น

ต่างกันก็เพียง ในอดีตหากมีพระต่างถิ่นมาเรียนรู้ ณ บ้านเมืองใด ก็นับกันว่าเป็นศักดิ์และศรีของดินแดนนั้น โดยชนชั้นนำตลอดจนไพร่บ้านพลเมืองมีแต่จะต้องดูแลเอาใจใส่ อำนวยความสะดวกให้ท่านตามอัธยาศัย

แม้รูปแบบและวิถีชีวิตของพระภิกษุสามเณรในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาล แต่ก็มีไม่น้อยที่ยังถือเอาวิถีที่ครูบาอาจารย์เคยปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ดังจะพบว่ายังมีพระป่านักกัมมฐานออกเดินจาริกนอกพรรษากาลอยู่เสมอมิได้ขาด จึงไม่น่าแปลกใจนัก ที่คำพูดของพระมอญข้างต้น จะสะท้อนให้เห็นถึงความสับสนสงสัยต่อสิ่งที่ตนประสบ ว่าเหตุใดเพียงเข้ามาเรียนพระธรรม จึงต้องถูกจับสึกราวกับไปฆ่าคนตาย

สิ่งที่ต้องประหลาดใจ กลับเป็นท่าทีของผู้รับผิดชอบฝ่ายสงฆ์ที่ทั้งเข้าแจ้งความและนำกำลัง

เจ้าหน้าที่มาจับกุมพระเล็กพระน้อย โดยไม่รับฟังคำชี้แจงหรือร้องขอใด ๆ เสียมากกว่า ว่าเพราะเหตุใด จึงสนองนโยบายรัฐ จนต้องบังคับจับสึกพระ ทั้งที่โดยวินัยสงฆ์ การข้ามแดนเช่นนี้มิใช่ความผิดชั้นร้ายแรงนัก และอาจมีทางออกได้ด้วยวิธีที่เอื้อเพื่อต่อกรรักษาสถานภาพภิกษุ เช่น เสนอให้ส่งตัวพระเณรเหล่านั้นกลับประเทศ โดยอาศัยหลักรัฐศาสตร์ แทนที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายอันแข็งกร้าว ราวกับพระเณรเหล่านั้นเป็นอาชญากร

ดูราวกับว่าเรายินดีจะใช้ความรุนแรงรูปแบบต่างๆ เข้ากดขี่ข่มเหงต่อวัฒนธรรมเก่าแก่ หรือวิถีชีวิตเดิมๆ โดยมิได้พิจารณาให้รอบด้านยิ่งขึ้นทุกขณะ หากกลับประนีประนอมต่อความเปลี่ยนแปลงอันเลวร้ายชนิดใหม่ ๆ อย่างไม่สิ้นสุด และปราศจากความยับยั้งชั่งใจยิ่งขึ้นทุกที ขณะที่ระบบคุณค่าทางศีลธรรมถูกตีความใหม่ และการบริโภคเพื่อเสพสุข ตลอดจนความประพฤติชั่วหยาบ กลับถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นความถูกต้อง น่าพึงใจ และดีงามไปเสียแทบทั้งสิ้น ทั้งที่เคยเป็นสิ่งน่ารังเกียจ หรือต้องหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลมาแต่เดิม

เราจึงมีโอกาสได้พบเห็น ชาวการปราบหวยเถื่อน ด้วยการให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกหวย ๒ ตัว ๓ ตัว มาขายเสียเอง มีหน้าซ้ำ ยังแสวงหาความชอบธรรม ด้วยการมอบเงินกำไรส่วน

หนึ่งของ “เงินหวย” ที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ ให้เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กยากจนและด้อยโอกาส โดยบังคับกลาย ๆ ให้เด็กเหล่านั้นเขียนเรียงความบอกเล่า “เรื่องจริง” เกี่ยวกับชีวิตของตน ซึ่งแสดงถึงความยากจน และปัญหาต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แลกกับทุนการศึกษา จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินทั้งสิ้นกว่าสองร้อยล้านบาทต่อปี

โดยแทบไม่มีใครตั้งคำถามเลยว่า จะเกิดอะไรขึ้น กับฐานคิดทางจริยธรรมของเด็กและเยาวชนจำนวน ๒๐,๐๐๐ คน ที่ได้รับทุนเนื่องด้วย “อบายมุข” มาอุดหนุนการศึกษา และความก้าวหน้าในชีวิต

มีข่าวผู้ใหญ่ในบ้านเมืองของเราบางคนด่าว่าเด็กและเยาวชน ผู้ใช้กำลังและอาวุธเข้าทะเลาะเบาะแว้งกัน ว่ามีสมองน้อย ไร้คุณภาพ และโง่กว่าควาย แต่ขณะเดียวกันทิศทางการบริหารประเทศของ “ผู้ใหญ่” ในประเทศของเรา กลับพร้อมจะออกนอกกลุ่มนอกทางธรรมเพียงเพื่อความเติบโตทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์อันค่านวณนับความสำเร็จด้วยตัวเลขและตัวเงินเป็นด้านหลัก โดยมิได้ใส่ใจถึงผลกระทบใด ๆ ที่จะตามมา

เราตื่นตระหนกและกริ่งเกรงว่าเด็ก ๆ ที่สักยันต์มหาอุตม์กับพระบ้านนอก จะเกิดอันตรายและ

พระเกย์ ในร่มกาสาวพัสตร์

ก่อนเข้าพรรษาไม่กี่วัน มีข่าวที่น่าสนใจ เมื่อที่ประชุมกรรมการเถรสมาคมธรรมยุต ได้หยิบยกเอาประเด็นนักบวชเกย์ขึ้นมาพิจารณาในที่ประชุม หลังจากนั้นเข้าพรรษาได้สองสัปดาห์ก็มีข่าวกระตุกโพธิภาวะชาวพุทธตามมาติด ๆ เมื่อมีการเผยแพร่ภาพสามเณรตั้งดั่งถ่ายรูปคู่กันที่หลาย ๆ คนคิดว่าน่าจะเป็นเกย์ ไปทั่วอินเทอร์เน็ตหลายเว็บไซต์ พร้อม ๆ กับภาพพระสงฆ์สี่รูปในอิริยาบถสบาย ๆ ที่หลาย ๆ คนมักไม่ชอบใจเมื่อเห็นภาพทำนองนี้เพราะคุ้นชินกับภาพพระสงฆ์ที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อย และภาพทำนองนี้คงมีผลให้คณะสงฆ์วิตกกังวลใจต่อความสงบสุขของประชาชนชาวพุทธมากยิ่งขึ้นไปอีก

ดังนั้น หัวข้อเรื่องเกี่ยวกับนักบวชเกย์ซึ่งที่ประชุมสงฆ์เถร-

สมาคมนำมาพิจารณาอย่างไม่ต้องสงสัยเลยก็คือการล่วงละเมิดทางเพศของพระเกย์กับเด็กชาย โดยมีชุดความคิดคืออยู่ว่า เกย์บวชเข้ามาแล้วไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ได้ ต้องลักลอบมีเซ็กส์กับเพศเดียวกันในขณะบวชเป็นพระหรือในที่สุดก็ล่วงละเมิดกับเด็กผู้ชาย หรือกับเด็กวัดจนเป็นข่าว

ดังทางหน้าหนังสือพิมพ์

เรา ๆ ท่าน ๆ ทั้งหลายที่เป็นชาวพุทธเองก็อาจจะคิดให้หลุดไปจากกรอบอันนี้ได้ยาก เพราะยังคงติดอยู่กับภาพของเกย์ว่าเป็นบุคคลที่ฝึกไฟและสนใจในเรื่องเพศ ทั้ง ๆ ที่อาการฝึกไฟและสนใจในเรื่องเพศนั้นสามารถมีได้และเป็นได้กับคนทุกเพศอยู่แล้วไม่ว่าหญิงชาย

หรือเพศสภาพอื่น ๆ (ข้อนี้ฟังสังเกตได้จากคอลัมน์ตอบปัญหาทางเพศ ในหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ ที่มีผู้เขียนไปถามไถ่ไม่ขาดสายทั้งชายหญิง เกย์ เลสเบียนและคูคอลัมน์หรือข้อเขียนที่เกี่ยวกับเรื่องเพศจะได้รับความนิยมไปทุกขณะเสียด้วย เพราะมีปรากฏทั้งในหนังสือพิมพ์และวารสารแฟชั่นมากมายหลายฉบับ) ในฐานะที่เป็นฆราวาสปุถุชนคนธรรมดาที่น่าจะมองได้ว่าเพศเป็นเรื่องปรกติของมนุษย์ แต่ชาวพุทธส่วนมากก็ไม่สามารถมองได้ว่าเพศเป็นเรื่องปรกติ เพราะเพศถูกมองว่าเป็นเรื่องต่ำ ยิ่งเมื่อมีวิถีทางเพศที่แตกต่างด้วยแล้ว นั่นเป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่าคน ๆ นั้นต้องมีความสนใจในเรื่องเพศที่ 'มากกว่า' คนทั่วไป

ประกอบกับชาวพระสงฆ์เถรลวงละเมิดทางเพศกับเด็กชายก็ดี หรือชาวเกย์ฆาตกรรมเกย์ซึ่งมีให้เห็นตามพาดหัวข่าวนาน ๆ ครั้ง (ชาวเกย์ฆ่าเกย์ส่วนใหญ่แล้วกลับพบว่าเป็นการฆ่าชิงทรัพย์ โดยเด็กที่ถูกหิ้วมาจากข้างนอกที่พักของเกย์เสียเป็นส่วนมาก มีน้อยมากที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชิงรักหักสวาท) แต่ละครั้งเมื่อเป็นข่าวขึ้นมาครั้งหนึ่งก็กลายเป็นจุดเด่นอยู่ในความทรงจำของผู้คนได้เป็นระยะเวลายาวนานเมื่อเทียบกับข่าวอื่น ๆ ที่เราอาจจะหลงลืมไปได้ในช่วงเวลาอันสั้น จึงเป็นจิ๊กซอว์ข้อมูลที่นำมาประติดประต่อร้อยเข้าเป็นเรื่องราวได้ไม่ยากว่าคนเป็นเกย์ต้องมีความ

ต้องการทางเพศที่มากกว่าปรกติ และไม่สามารถควบคุมตนเองได้จนทำให้เกิดเป็นข่าวอื้อฉาวขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่เป็นไปได้ว่ายังมีพระเกย์ที่ยังบวชอยู่ในรรมกาสาวพัสดร์อีกจำนวนมากกำลังประพฤติพรหมจรรย์อย่างเงียบ ๆ โดยมีได้เปิดเผยตัวว่าท่านเป็นใคร เราจึงขาดข้อมูลที่น่าสนใจไปอีกเสี้ยวหนึ่งว่าแท้จริงพระเกย์ก็สามารถประพฤติพรหมจรรย์ได้เหมือนกัน แต่ไม่มีท่านใดออกมาเปิดเผยตัวเช่นเดียวกับเกย์ที่แฝงตัวอยู่ในสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย

ประเด็นที่กรรมการเถรสมาคมพิจารณาได้อย่างน่ากลัวก็คือการมองว่าการปรากฏตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ของจำนวนพระเกย์เป็นปัญหาที่ต้องรีบกำจัดให้หมดไปมากกว่าจะมองว่าพระเกย์ที่ลวงละเมิดทางเพศเป็นปัญหา ในที่สุดการมองเช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการมองว่าเกย์เป็นปัญหาตั้งแต่ยังไม่ได้บวช หรืออีกนัยหนึ่งมองว่าแม้จะเป็นเกย์ฆราวาสก็เป็นบุคคลที่มีปัญหาอยู่แล้วเมื่อบวชเข้ามาจึงเป็นภาวะที่อันตราย ดังนั้นในที่ประชุมสงฆ์จึงมีการเสนอทางออกด้วยการกำชับให้เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดคอยดูแลนาคนผู้จะบวชอย่างเข้มงวดมากขึ้นเพื่อไม่ให้นาคเกย์แฝงตัวเข้ามาบวช ถึงแม้ว่าคำวินิจฉัยยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะจัดการอย่างไรกับพระที่เป็นเกย์ แต่ถ้าเป็นจริงอย่างที่กรรมการเถรสมาคมพิจารณาละก็อาจเป็นไปได้ว่าในอนาคตพระสงฆ์หลาย

รูปอาจถูกจับสึกเพียงเพราะว่าเป็นเกย์ และถ้าจะจับพระเกย์สึกจริง ๆ จะมีการวินิจฉัยกันอย่างไร จะเลือกจับสึกเฉพาะพระที่ดูต้งตึงเท่านั้นหรือ? แต่บุคลิกต้งตึงบางทีก็ไม่ได้หมายความว่าพระรูปนั้นจะเป็นเกย์เสมอไป หรือพระที่ไม่ได้ต้งตึงแต่เป็นเกย์จะมีวิถีพิสดารอย่างไร พระสงฆ์ทั้งที่ต้งตึงและไม่ต้งตึงหากมิได้ประพฤติผิดวินัยสงฆ์แต่ถูกต้งตึงข้อสังเกตว่าเป็นเกย์แล้วถูกนิมนต์ให้สึกก็ดูจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นว่าเหตุ

และดูจะยิ่งขัดแย้งกันขึ้นไปอีกเมื่อการบวชพระก็มีแนวโน้มทำให้ผู้ชายบุคลิกที่เรียบร้อยก่อนไปทางผู้หญิงอยู่แล้วไม่ว่าจะด้วยการนั่ง การเดิน การพูดจา การจับพระเกย์สึก (ถ้าหากเป็นจริงในอนาคต) ก็คงจะเป็นปฏิบัติการที่วุ่นวายไกลาหลเพราะยากจะเดาว่ารูปไหนกันแน่ที่เป็นเกย์เนื่องจากพระสงฆ์มีมาตรฐานบุคลิกที่เรียบร้อยเหมือนกันหมด

ประเด็นนี้นายสุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ให้ความเห็นที่แตกต่างออกไปว่าเมื่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะผู้ปกครองรู้ว่าพระในปกครองเป็นเกย์ อยู่ ๆ จะไปจับสึกไม่ได้ ยกเว้นแต่ทำผิดพระธรรมวินัยถึงมีโทษขั้นปาราชิก โดยเฉพาะในเรื่องเสพเมถุน (คมชัด ลึก ๔ ก.ค.๒๕๔๖) ซึ่งฟังดูมีเหตุผลกว่า

ประเด็นเรื่องเกย์บวชได้หรือไม่มันน่าจะเข้าใจได้จากเนื้อข่าว

เดียวกัน เมื่อนายถวิล สมัครรัฐกิจ ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการ มหาเถรสมาคมได้ให้สัมภาษณ์ไว้ ตอนหนึ่งว่า หลักระเบียบวินัย ระบุให้ผู้ชายทุกคนบวชเป็นพระได้ นั้นย่อมแสดงว่า เกย์หรือกะเทยก็สามารถบวชพระได้ เพราะเวลาที่ พระคู่สวดสอบถามอันตรายิก-ธรรมกับผู้บวชนั้นจะถามว่า 'ปฐิสฺส' ซึ่งแปลว่า 'ท่านเป็นชาย หรือไม่' ถ้าผู้ถูกถามเป็นชายมี อวัยวะเพศเป็นแบบชายก็สามารถ ตอบได้ทันทีว่า 'อามะ ภันเต' (แปลว่า ใช่ครับ) คู่สวดไม่ได้ถามว่าท่าน เป็นเกย์หรือเปล่า? เป็นกะเทยหรือไม่?

การห้ามเกย์บวชนั้นยังมีใช้วิธี การแก้ปัญหาที่แท้จริง เพราะ ปัญหาที่แท้จริงนั้นอยู่ที่การมองว่า รักเพศเดียวกันเป็นปัญหา การ ห้ามบวชมีแต่จะเป็นการผลักดัน อีกกลุ่มหนึ่งให้ห่างไกลออกไปจาก

ศาสนายังขึ้นและดูจะขัดกับความ คาดหวังของสังคมที่อยากให้คน กลุ่มหนึ่งมีศีลธรรมแต่กลับกีดกัน คนกลุ่มนั้นให้ห่างไกลจากศาสนา สิ่งที่สถาบันศาสนาควรทำ เป็นอย่างยิ่งในเวลานี้ก็คือสร้าง ความเข้าใจกับคนที่รักเพศเดียวกัน มองเขาด้วยความเมตตา เนื่องจากพวกเขาถูกทำร้ายจากการถูก สังคมปฏิเสธมามากแล้วหาก ศาสนายังคงปฏิเสธพวกเขาก็นับ ว่ายิ่งเป็นการสร้างความรุนแรง แตร้าวในสังคมยิ่งขึ้นไปอีก

หากคณะสงฆ์เลือกที่จะ ปฏิเสธเกย์เหมือนบางประเด็นที่ เคยทำมาก่อนหน้านี้จึงเป็นเรื่องที่ คณะสงฆ์อาจจะต้องทำการบ้าน ให้มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นเสมือน ข้อบ่งชี้ว่าพุทธศาสนาไม่สามารถ สื่อสารกับสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยน ไปได้ ขณะเดียวกันในยุคสมัยแห่ง บริโภคนิยมก็เป็นยุคสมัยที่ผู้คน

กำลังเบียดเบียนศาสนาอยู่แล้วการ ปฏิเสธคนกลุ่มหนึ่ง (ซึ่งอาจจะมี จำนวนมากด้วยซ้ำ) อาจไม่ได้ หมายความถึงการปฏิเสธคนกลุ่มหนึ่ง ที่ สามารถบรรลุนิยามได้เท่านั้น แต่ ยังหมายถึงความหดหู่ลงของ ศาสนาที่มีจำนวนผู้ให้ความสนใจ ที่จำกัดจำนวนลง

ปัญหาการล่วงละเมิดทาง เพศของพระเกย์กับเพศเดียวกันจึง ไม่มีอะไรแตกต่างจากการล่วง ละเมิดทางเพศของพระกับสีกา การแก้ปัญหาด้วยการห้ามบวช อย่างที่คณะสงฆ์แสดงความเห็นจึง เป็นวิธีการที่ต้องตระหนักเป็นอย่าง ยิ่งเพราะเป็นวิธีการมองโลกแบบ แยกส่วน แทนที่จะมองกันและกัน อย่างพึ่งพาอาศัยตามหลักปฏิจ-สมุปปาต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็น การเลือกปฏิบัติกับเกย์ที่คนเป็น เกย์มักถูกเลือกปฏิบัติในชีวิตอยู่ เสมอ...

ภาพสะท้อน...

๑ ต่อจากหน้า ๗

ผลกระทบนานาชนิด ขณะที่ปล่อย ให้ดาราลูกครึ่งและหนุ่มสาวชาว-กรุง อวดลายสักสมัยใหม่หรือ รอยกรีดสร้างแผลเป็นที่เรียกทับ ศัพท์ว่า "สการ์" (คม ชัด ลึก ๒๕ ก.ย. ๕๖) กันอย่างเปิดเผย ทั้งยัง มัวเมาอยู่กับความฟุ้งเฟ้อนานา

ประเภท โดยผู้รับผิดชอบมิได้แก้ไข สิ่งใดอย่างจริงจัง มากไปกว่าจับ ตรวจปัสสาวะ

เรามีผู้นำที่ปรารถนาจะเป็น หัวขบวนในภูมิภาค แต่ผู้ได้บังคับ บัญชาปฏิบัติต่อประชาชนผู้ยาก แค้นและประสบภัยจากประเทศ เพื่อนบ้าน ตลอดจนผู้ด้อยโอกาส ในถิ่นตนเอง รวากับเขาและเธอ

เหล่านั้นมิใช่มนุษย์ มีหน้าซ้ำ ยัง หันไปคบค้ากับผู้นำเผด็จการ และ ยินยอมให้มหาอำนาจครอบงำ นโยบายบางด้านอย่างไร้ศักดิ์ศรี และปราศจากจุดยืนด้านคุณธรรม **หรือนี่คือภาพสะท้อน วิกฤตการณ์อันมิอาจแก้ไข และ ไม่จำเป็นต้องมีคำอธิบาย...**

ประชุม พุทธศาสนาสงคมนตรี ที่เกาหลีใต้

ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งซึ่งร่วมก่อตั้ง International Network of Engaged Buddhists (INEB) ขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ ชื่อนี้แปลเป็นไทยได้ว่า พุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ (ซึ่งโยงใยถึงกัน) พ.พ.ส. ทั้งนี้ก็เพราะพวกเราเห็นกันว่า พุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) World Fellowship of Buddhists (WFB) ซึ่งมีกำเนิดมาแต่ก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้น เป็นองค์การขนาดใหญ่ ซึ่งไม่มีนักกิจกรรมทางสังคมหรือการเมืองเอาเลยก็ได้ อย่างน้อยก็ไม่มีจุดยืนในทางที่เข้าข้างคนเล็กคนน้อย ไม่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน หรือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนทางการเงินค่อนข้างมาก และประชุมกันอย่างหรรษาฟ้าแฟ่ โดยประกาศว่าเราชาวพุทธประเสริฐสุด หากไม่มองไปที่ทุกขสังขทางสังคมนี้อาเลย

ข้าพเจ้าเคยได้รับเชิญให้ไปปาฐกถา ณ การประชุมใหญ่ของ พ.ส.ล. ซึ่งจัดขึ้นในกรุงทศพรานหนึ่งในปี ๒๕๑๙ ว่าด้วย “ภารกิจของชาวพุทธร่วมสมัย”

ออกจะพูดกับเขาตรง ๆ เขาเลยไม่เชิญข้าพเจ้าอีกเลย หากว่าปาฐกถานี้เคยตีพิมพ์ในวารสาร *Visakha Puja* ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (ฉบับที่ข้าพเจ้าเป็นบรรณาธิการเป็นปีสุดท้าย) แล้วนำมารวมเล่มไว้ใน *A Buddhist Vision for Renewing Society* ของข้าพเจ้า ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ๒๕๒๔ แล้ว ถ้อยคำของข้าพเจ้าเลยกลายเป็นอมตะไป ดังศาสตราจารย์โลเพซ เอาไปรวมไว้ใน *A Modern Buddhist Bible* ของเขา ซึ่งเพิ่งพิมพ์ออกมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ นี้เอง

INEB หรือพุทธศาสนิกเพื่อสังคม มีจุดยืนตรงที่ช่วยให้ชาวพุทธร่วมสมัยแลเห็นความทุกข์ยากต่าง ๆ โดยเอียงข้างอยู่ฝ่ายผู้ยากไร้และคนปลายอ้อปลายแฉมที่ถูกเอาเปรียบ หากไม่สอนให้เกลียดผู้ที่ข่มเหงคะเนงร้ายเรา โดยหาทางเข้าใจถึงโครงสร้างอันอยู่ดิถีธรรมทางสังคม แล้วหาทางออกจากทุกขสังขทางสังคมนี้อาเลย

เราประชุมกันแบบเรียบง่าย แทบทุกสองปี ปีนี้เราไปประชุมกันที่ประเทศเกาหลี ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๕ กรกฎาคม โดยได้เคยไปประชุมที่ศรีลังกาคราวหนึ่งด้วย

<http://www.siamchronicle.com/2003/so/August-16-so.htm>

เรามีสมาชิกจากแทบทั่วโลก หากสมาชิกในประเทศนั้น ๆ มักเป็นชาวพุทธกลุ่มน้อย ที่สนใจในการประยุกต์ศิลปะให้เข้าได้กับสังคมร่วมสมัย ใช้สมาธิไม่เพียงเพื่อความสงบส่วนตัว หากนำเอาสันติภาพะภายในตน มาช่วยเป็นพลังให้เกิดสันติภาพและความยุติธรรมทางสังคมด้วย โดยมีปัญญาเป็นแนวทางคือพยายามเข้าใจตัวตนอย่างลดความเห็นแก่ตัว และเข้าใจสังคมด้วยการลดอคติต่าง ๆ ด้วย

ณ การประชุมที่เกาหลี ข้าพเจ้ามีกิจต้องแสดงปาฐกถานำสำหรับสมาชิกที่ไปประชุมจากหลายประเทศ ว่าด้วยเอกลักษณ์ของชาวพุทธในสังคมร่วมสมัย และวันสุดท้ายต้องแสดงปาฐกถาต่อสาธารณชนจำนวนหลายร้อย ณ สมาคมหนังสือพิมพ์เกาหลีที่กลางกรุงโซล เรื่อง **ไตรสรณาคมกับการแก้ปัญหาทางสังคม** ยังวันแรกที่ไปถึงราชอาณาจักรเกาหลีได้ เขาก็จัดให้สื่อมวลชนมาสัมภาษณ์จนหนังสือพิมพ์เอาไปลงพิมพ์กันแทบทุกฉบับ

นอกจากปาฐกถาดังกล่าวแล้ว แบ่งกลุ่มย่อยออกไปพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- ๑) บทบาทของฆราวาสกับสงฆ์
- ๒) การสนทนาวิสาสะระหว่างเถรวาทกับมหายาน
- ๓) บทบาทของสตรีในพุทธศาสนา
- ๔) การมีส่วนร่วมของเยาวชนในพุทธศาสนา
- ๕) คำตอบของฝ่ายพุทธกับความต้องการของสังคม ในเรื่อง
 - ก) นิเวศวิทยากับลัทธิบริโภคนิยม
 - ข) การแก้ไขความขัดแย้งไปสู่สันติภาพ
 - ค) การบริหารจัดการความยากจนกับการช่วยบรรเทาทุกข์ในกรณีวิกฤติ
 - ง) สิทธิมนุษยชนกับชุมชนชายขอบ ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

ข้าพเจ้าอยากถามว่าพวกที่สนใจพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ไทยนั้น ปัญหาตามที่เอ่ยถึงมานี้ได้เข้าสู่ญาณของพวกเขายังไหม

เมื่อเราประชุมกันสองวันเต็ม ๆ แล้ว เราได้พากันไปยังชายแดนที่กั้นเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ เราไปที่

นั่น และเดินขบวนไปวางดอกไม้ตรงรั้วลวดหนามที่แบ่งเขตแดน ซึ่งมีคนเกาหลีหนีจากเหนือมาได้ และคนตายที่ชายแดนมาก คล้ายเบอร์ลินสมัยมีกำแพงกัน ปีนี่สงครามเกาหลียุติมาได้ ๕๐ ปีพอดี แต่ก็ยังหาสันติภาพไม่ได้ จนเกาหลีเหนือยากจนข้นแค้นมาก หากรัฐบาลเกาหลีเหนือเป็นเผด็จการอย่างเลวร้าย ใช้งบประมาณไปกับการทหารเป็นส่วนใหญ่ ปล่อยให้ประชาชนทั่วเมืองเดือดร้อนแสนสาหัส ทั้งรัฐบาลสหรัฐยังชู่จะบุกรุกไปยังเกาหลีเหนืออีกด้วย

ชาวพุทธในเกาหลีใต้นั้น เป็นคนส่วนน้อย ทั้ง ๆ ที่นี่เคยเป็นราชอาณาจักรพุทธมาก่อน ญี่ปุ่นเอาพุทธศาสนาและอารยธรรมไปจากเกาหลี แต่แล้วภายหลังก็มายึดครองประเทศนี้ และบู๊บู๊ยั่ววัฒนธรรมเกาหลีและพุทธศาสนาของเกาหลีอย่างยับเยิน โดยที่พุทธศาสนาในเกาหลีก็หลงไหลไปกับโลกหน้า โดยเฉพาะไม่ให้ความสำคัญกับสังคมร่วมสมัย ทั้งพวกหมอสอนศาสนาคริสต์ ก็บุกเกาหลีในทางหาคนเข้ารับได้อย่างดี ผล จนประชากรส่วนใหญ่ถึงกับศรัทธาอย่างก้าวร้าวต่อพุทธศาสนา แม้จนประธานาธิบดีที่แล้ว ๆ มา ก็เป็นคริสต์แทบทั้งนั้น ยังชนชั้นนำต่าง ๆ ก็เช่นกัน

ในรอบไม่กี่ทศวรรษมานี้ พุทธศาสนิกเกาหลีตื่นตัวจนมีสมาคมและชมรมพุทธมากมาย แม้ในรัฐสภาในบรรดาครูอาจารย์ ตลอดจนนักธุรกิจ และสตรี เป็นเหตุให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างน่าชื่นชม แต่แล้วพวกคริสต์ชนคิดหลังชนฝา ก็ถึงกับโจมตี และรังแกชาวพุทธด้วยประการต่าง ๆ โดยฝ่ายพุทธได้โต้ตอบอย่างสันติ นับว่าน่าชมเชย แต่คณะสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ยังหลงไหลและเพลินไปกับอำนาจและเงินตรา แถมยังแย่งตำแหน่งต่าง ๆ โดยมีโยธองเอ่ยถึงเรื่องทางกามตีที่พวกฆราวาสรวมตัวกัน หาทางแก้ไขให้คณะสงฆ์โปร่งใสขึ้น รับผิดชอบมากขึ้น ยังภิกษุณีของเกาหลีก็มีบทบาททางสังคม อย่างมีศีลาจารวัตรอันงดงามอีกด้วย

ในบรรดาพระภิกษุสงฆ์ท่านปอมยูนเป็นผู้หนึ่งซึ่งนำคณะสงฆ์ทางด้านสังคมอย่างน่าชื่นชม แม้ในช่วงแรกคณะสงฆ์ส่วนใหญ่จะทนท่านไม่ได้ แต่บัดนี้ท่านได้รับการยอมรับอย่างนับว่าน่าอนุโมทนา

ท่านตั้งสมาคมนงฺโต (แดนสุขาวดี) ให้เป็นตัวอย่างในการทำงานอย่างมีความสุข โดยลดมลภาวะเป็นอย่างยิ่ง วัดท่านก็เป็นแบบอย่าง อย่างน่าจับตามอง (ข้าพเจ้าเคยเขียนเรื่องนี้แล้ว ดังอาจหาอ่านได้จาก เสขิยธรรม ฉบับที่ ๔๗ ปีที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๔๔ และรวมพิมพ์เป็นเล่มแล้วในเรื่อง เจตนาประชาราษฎร์ พ.ศ. ๒๕๔๔) เมื่อปีกลายท่านได้รับรางวัลสันติภาพจากมูลนิธิแมกไซไซ

เมื่อสมาคมนงฺโตตั้งมาได้ครบ ๑๐ ปี ท่านเคยเชิญข้าพเจ้าไปแสดงปาฐกถานำ และจัดพิมพ์เรื่อง Seeds of Peace ของข้าพเจ้าให้เป็นภาษาเกาหลี ยิ่งเมื่อสองปีก่อน ท่านก็ชวนข้าพเจ้าไปถือบุญจาริกร่วมกับท่านที่ชมภูทวีป โดยท่านได้ไปอุดหนุนชุมชนคนยากจนแถบพุทธคยาอย่างทุ่มเทเอามาก ๆ เลยทีเดียว

ในการประชุมที่เกาหลีคราวนี้ เราก็มีธรรมจารีโลกมิตร (คนอังกฤษที่อุทิศตัวเพื่อคนจีนทาลใน

อินเดีย ที่หันมาสมาทานพุทธศาสนา ตามการนำของนายอัมเบตก้าเป็นล้าน ๆ คน) มาร่วมประชุมด้วย ช่วยให้เราเข้าใจถึงปัญหาของคนยากไร้ในอินเดียมากขึ้น

ไทยเราส่งธรรมทูตไปยุโรปและอเมริกา มาก ส่งเงินไปช่วยสร้างวัดอารามทางตะวันตกก็มีใช้น้อย แต่เราแทบไม่สนใจคนจีนทาลหลายต่อหลายล้านที่มาสมาทานพระรัตนตรัย ในเมืองต้นตอของพุทธศาสนาเอาเลย

คณะกรรมการ INEB ตกลงกันว่าเราจะประชุมคราวต่อไปในอีกสองปีข้างหน้า ณ พุทธคยา และจะไปร่วมทุกซึกกับชาวพุทธจีนทาลเหล่านั้น โดยเราจะหาอุปายโกศลร่วมกับคนพวกนั้น เพื่อการปลดปล่อยตามแนวทางของอหิงสธรรม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ขอแนะนำหนังสือคุณภาพ

ความเข้าใจในเรื่องสินธุธรรม

เราคงไปก็ธรรมของชนชั้นปกครองโดยเฉพาะก็พระราชา
"เมื่อพุทธธรรมตั้งหลักมั่นคงลงที่ศาสนจักร แล้วขยายอิทธิพลออกไปจากนั้น

(โดยเฉพาะก็ในทางเดรวาทของเรา)

สินธุธรรม ดูจะเป็นแกนสำคัญสำหรับอาณาจักร

ไม่แต่เฉพาะทางชมพูทวีป

หากขยายออกไปจนตลอดเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์

ที่รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากภารตประเทศ"

ส.ศิวรักษ์ : เขียน ราคา ๑๐๐ บาท

รวมบทความคัดสรร

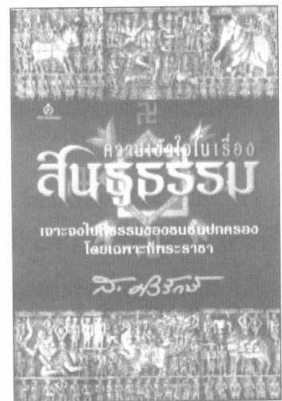
พุทธกัม กำบกลางการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย

"ได้รวบรวมบทความซึ่งเคยพิมพ์มาแล้วในมติชนรายวัน

ซึ่งได้หยิบยกประเด็นปัญหาสังคมต่าง ๆ ขึ้นมาวิเคราะห์

โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวสำหรับมอง"

กรรณา กุศลาลัย : คำนิยม นิธิ เอียวศรีวงศ์ : คำนำ สมเกียรติ มีธรรม : เขียน ราคา ๑๐๐ บาท

นอกจากนี้เรายังมีผลงานคุณภาพของปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนา อาทิ ดิษ นัท อัมน์, สมัคร บุรวาต, เสขิยพงษ์ วรรณปก ฯลฯ อีกมากมายหลายเล่ม ให้ท่านได้เลือกอ่าน เลือกศึกษา เพื่อความงอกงามทางปัญญา

หาซื้อได้ตามร้านหนังสือทั่วไป หรือสอบถามและติดต่อสั่งซื้อได้ที่

บริษัท เคล็ดไทย จำกัด ๑๑๗-๑๑๙ ถ.เฟื่องนคร (ตรงข้ามวัดราชบพิธ) เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐-๒๒๒๕-๙๕๓๖ ถึง ๙ โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๕๑๔๔ อีเมล : kledthai@kledthai.com เว็บไซต์ : www.kledthai.com

การศึกษาทางเลือก

เมื่อชุมชนปฏิรูปการศึกษาเอง

เมื่อพูดถึง “การศึกษา” คนส่วนใหญ่ก็จะนึกไปถึงโรงเรียนหรือสถานศึกษา อันเป็นระบบการให้ความรู้แก่ประชากรที่รัฐจัดขึ้น โดยเชื่อกันว่าเป็นระบบการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่ดีที่สุด แม้กระทั่งคิดกันว่าถ้าไม่ไปโรงเรียนก็ “ไม่มีความรู้”

นี่เป็นโลกทรรศน์ความเข้าใจของสังคมไทยที่เกิดขึ้นมานานกว่าร้อยปี นับแต่ที่เรามีระบบโรงเรียนเรื่อยมา

แต่ในความเป็นจริง ระบบการศึกษาแบบโรงเรียนกำลังประสบความล้มเหลว

ไม่เพียงแต่ในสังคมไทย หากแต่ในโลกทั่วไป เนื่องจากระบบการผลิตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร นำมาซึ่งกระแสคิดการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในทรัพยากรมนุษย์

บนความเชื่อที่ว่า การศึกษาคือเครื่องมือพัฒนามนุษย์ที่สำคัญที่สุด เราจึงได้เห็นกระแสการปรับตัวของระบบการศึกษาที่กำลังดำเนินไปทั่วโลก เช่นเดียวกับการศึกษาไทยที่ผูกติดกับระบบราชการตลอดมา ก็ถึงจุดวิกฤตและต้องปรับตัว

เสียงเรียกร้องการปฏิรูปการศึกษา ด้านหนึ่งได้สะท้อนถึงอารมณ์ของสังคมที่มีต่อการศึกษาของลูกหลาน อย่างน้อยก็คือ ความต้องการที่จะให้ลูกหลานไทยมีความสุขกับการเรียนรู้ได้มากกว่าที่ผ่านมา

จนถึงการตั้งคำถามต่อบทบาทของโรงเรียนในโลกยุคใหม่ (Post Schooling) และข้อเท็จจริง ความจริงจิงของรัฐในการปฏิรูปการศึกษา

อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาไทยที่กำลังดำเนินอยู่ในเวลานี้จนล่วงเข้าปีที่สี่ ยังคงเน้นความสำคัญและการทุ่มเททรัพยากรแก่ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการเท่านั้น

โดยมิได้เข้าใจถึงสถานการณ์ข้อเท็จจริง ที่เวลานี้ภาคประชาชนเกิดการขยายตัว รวมกลุ่ม จัดตั้งตนเองกันราวกับดอกเห็ดหน้าฝนถึง ๖๐,๐๐๐ กว่ากลุ่มทั่วประเทศ

เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบและเนื้อหาต่าง ๆ อย่างหลากหลายน่าทึ่งยิ่งนัก อันเนื่องมาจากความต้องการที่จะฟื้นคืนบทบาทและสิทธิการจัดการศึกษาแก่ลูกหลาน ด้วยความตระหนักว่าการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น ได้พรากลูกหลานของเขา

ไปจากชุมชนมาช้านานแล้ว

ในขณะที่ที่ความรู้ของชุมชนและวัฒนธรรมกำลังอ่อนแอลง ชุมชนจะต้องกอบกู้สถานการณ์ของตนด้วยการใช้ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่สร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและชีวิตจริงของชุมชนขึ้นมาด้วย

ปรากฏการณ์ดังกล่าว สะท้อนถึงความหมายอย่างกว้างของ “ความรู้” และ “การศึกษา” อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีได้มีเป้าหมายในการสนับสนุนความสามารถของปัจเจกบุคคลหรือปัญญาบัตรเท่านั้น หากแต่มุ่งหมายเพื่อการแก้ปัญหาของส่วนรวม ความรู้ของชุมชนจึงเป็นความรู้สาธารณะ ที่มีฐานการเรียนรู้อยู่บนฐานของชีวิตและวัฒนธรรม หรือการเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง (Problem base) ไม่ใช่การเอาวิชาเป็นตัวตั้ง (Content base) เป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติ (Pragmatism) ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน โดยมีแนวคิดด้านการแบ่งปันเชื้อเพื่อและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จนกล่าวได้ว่าเป็นความรู้ที่มีมุมมองทางศาสนธรรมกำกับ

อาทิ ความรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่เคารพธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตอื่น

ความรู้ด้านสัจจะออกมทรัพย์ที่เน้นความมั่นคงของชุมชนส่วนรวม เป็นต้น

ซึ่งปัจจุบันมีการสืบทอดผ่านปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เยาวชน โดยชุมชนหลายแห่งมีการรวบรวมองค์ความรู้ จัดทำหลักสูตร จัดระบบแบบแผนและกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นกันอยู่อย่างคึกคักต่อเนื่อง

รวมถึงการร่วมมือข้ามกลุ่มข้ามชุมชน เกิดเป็นเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

อาจกล่าวได้ว่าเป็นคือกระแสการเรียนรู้ทางเลือกที่น่าจะเป็นการศึกษาในความหมายที่แท้จริง อันหมายถึงการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทั้งปัจเจกและชุมชน เป็นการเรียนรู้ความดี ความงาม ความจริงเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย ใจ จิต-วิญญาณ และเป็นการศึกษาที่แก้ทุกข์แก่คนได้

ซึ่งสำคัญกว่า “เก่ง ดี มีความสุข” ของใครของ

มันเสียอีก

การศึกษาทางเลือกดังกล่าวนี้ พบว่าจำแนกได้ ๗ ฐานการเรียนรู้คือ

๑. การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวหรือ Home School ครอบคลุมทั้งแบบครอบครัวเดี่ยว และกลุ่มครอบครัวหรือเครือข่าย ปัจจุบันมีอยู่เกือบ ๑๐๐ ครอบครัวทั่วประเทศ

๒. การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบของรัฐ ได้แก่ โรงเรียนในระบบที่จัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์ของผู้เรียน มีการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้อยู่เสมอ เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนปัญญาทัย เป็นต้น

๓. การศึกษาทางเลือกสายครุภูมิปัญญา ได้แก่ พ่อครูแม่ครู ปราชญ์ชาวบ้าน ที่สังกัดกลุ่มหรือเครือข่าย และดำเนินการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ชนรุ่นหลัง ทั้งแบบเสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย ในความรู้ด้านศิลปะการช่าง การแพทย์พื้นบ้านและสมุนไพร การอ่านเขียนอักษรโบราณ นาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นต้น

๔. การศึกษาทางเลือกสายศาสนธรรม ซึ่งจัดกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกและสาธารณะโดยเน้นศาสนธรรม มีกิจกรรมการฝึกฝนจิตใจและวิถีชีวิตทั้งแนวปฏิบัติธรรม การปฏิบัติสมาธิ แนวต่อต้านบริโภคนิยม แนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ได้แก่ สัมมาสิกขาสันติอโศก ปอห์เนาะ

๕. การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบรัฐ ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมทางการศึกษาที่มีเจตนาในการจัดการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมายของตน ในรูปแบบกระบวนการวิชา การฝึกอบรม การบรรยาย เช่น สถาบันการเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน ศูนย์ชมรม อาทิ เสริมสิกขาลัย มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มหาวิทยาลัยชุมชนบักไซใต้ โรงเรียนได้ร่มไม้ โรงเรียนชวนา สถาบันโพธิยาลัย เป็นต้น

๖. การศึกษาทางเลือกของกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นภาคการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย

การปฏิรูป และฟื้นฟูพุทธศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์

๑
าตมารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่คณะ
ผู้จัดการประชุมครั้งนี้เลือกให้อาตมา
เป็นหนึ่งในบรรดาผู้กล่าวนำต่อที่-
ประชุมระดับนานาชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรง
คุณวุฒิระดับโลกเป็นจำนวนมาก

อาตมาไม่เคยมีประสบการณ์ในการประชุม
ระหว่างศาสนาระดับโลกเช่นนี้มาก่อน อีกทั้งไม่มี
คุณวุฒิในทางวิชาการที่คู่ควรแก่การประชุม
ลักษณะนี้ มีสิ่งเดียวเท่านั้นที่กระมังที่ทำให้อาตมา

เหมาะที่จะมีส่วนร่วมในการประชุมครั้งนี้ นั่นก็คือ
ความตระหนักถึงคุณค่าของการทำความเข้าใจ
ระหว่างศาสนา ซึ่งไม่เพียงช่วยให้ศาสนาต่าง ๆ
สามารถอยู่ร่วมกันด้วยดีบนพื้นฐานของการเคารพ
ซึ่งกันและกันเท่านั้น หากยังเอื้อให้แต่ละศาสนา
เรียนรู้ที่จะปรับตัวและพัฒนาตน โดยอาศัยบทเรียน

ปาฐกถาในการสัมมนาระหว่างประเทศ
ว่าด้วย ศาสนาและโลกาภิวัตน์

เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ณ ม.พายัพ เชียงใหม่

จากศาสนาอื่น รวมทั้งจากคำชี้แนะและคำวิพากษ์วิจารณ์อันสร้างสรรค์ในกระบวนการเสวนาวิสาสะระหว่างศาสนา อย่างเช่นการประชุมครั้งนี้

คงไม่จำเป็นต้องกล่าวว่าการประชุมลักษณะนี้มีความสำคัญมากเพียงใดสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นที่รู้กันดีว่ากระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้โลกเล็กลง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าทำให้ผู้คนสนิทสนมหรือเป็นมิตรกันมากขึ้น ในทำนองเดียวกันกระแสโลกาภิวัตน์แม้จะทำให้ศาสนาต่าง ๆ มาบรรจบพบกันใกล้ชิดอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าศาสนาทั้งหลายจะมีไม่ตรีต่อกันมากขึ้น การมาใกล้ชิดกันยิ่งกว่าเดิมอาจหมายถึงโอกาสที่จะกระทบกระทั่งกันมากขึ้นก็ได้ อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากการต้องมาปะทะสังสรรค์กันในโลกที่เล็กลงแล้ว ผลอีกประการหนึ่งจากกระแสโลกาภิวัตน์ก็คือ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองศาสนาทั้งหลายพบว่าตัวเองได้มาอยู่ในบริบทแวดล้อมอย่างใหม่ที่ไม่เคยประสบพบเห็นมาก่อน การทำความเข้าใจบริบทอย่างใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นภารกิจอย่างหนึ่งของศาสนาทั้งหลาย อาตมาเข้าใจว่านี่ก็เป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการประชุมครั้งนี้ด้วยเช่นกัน อาตมาเชื่อว่าการช่วยให้ศาสนาทั้งหลายมีความเข้าใจในโลกยุคโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ศาสนามีบทบาทสร้างสรรค์ต่อโลก รวมทั้งช่วยให้เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยดีระหว่างศาสนา อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สันติภาพในโลก ใช่หรือไม่ว่า เป็นเพราะศาสนา (หรือศาสนิกชน) เป็นอันมากไม่เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลก จึงไม่สามารถปรับตัวให้สมสมัยได้ หากไม่ก็โอนอ่อนผ่อนตามความเปลี่ยนแปลงจนสูญเสียสารัตถะทางศาสนาไป เหลือเพียงรูปแบบหรือสถาบันที่ไร้ความหมาย ที่ร้ายกว่านั้นก็คือ เมื่อพบกับภาวะถดถอยเสื่อมทรุด แทนที่จะหาทางปรับ-

ปรุงตัวเอง กลับเกิดความตื่นตระหนก รู้สึกถูกคุกคาม ปักใจเชื่อว่าตนตกเป็นเหยื่อ จึงมองหาตัวการและตอบโต้ด้วยปฏิบัติการโกรธเกรี้ยวก้าวร้าวบ่อยครั้งก็ใช้ความรุนแรงกับศาสนาอื่นหรือคนกลุ่มอื่นซึ่งถูกตีตราว่าเป็นตัวการสร้างปัญหาทั้งหมด ปฏิกริยาดังกล่าวได้ทำให้ศาสนาเป็นอันมากกลายเป็นตัวปัญหาของโลก แทนที่จะเป็นทางออกให้แก่โลก ตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมของศาสนานั้น ๆ

ที่กล่าวมานี้ไม่ยกเว้นแม้กับพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความเชื่อมั่นในตนเอง ถึงกับเปิดโอกาสให้มิชชันนารีมาสอนศาสนาคริสต์ในวัดพุทธ จวบจนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มิชชันนารีต่างประเทศที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่าคนไทยตั้งมั่นอย่างยิ่งในพุทธศาสนา ยากที่จะเปลี่ยนให้มานับถือศาสนาคริสต์ได้ ทั้ง ๆ ที่มิชชันนารีเหล่านั้นมีเสรีภาพอย่างมากในการเผยแพร่ศาสนา อย่างไรก็ตามมาถึงปัจจุบัน เห็นได้ชัดว่าพุทธศาสนาไทยได้สูญเสียความเชื่อมั่นลงไปมาก เมื่อมีเหตุอุ้อฉาวเกี่ยวกับพระสงฆ์ปรากฏเป็นข่าวติดต่อกันตลอดหลายปีที่ผ่านมา ชาวพุทธจำนวนมากเริ่มเกิดความหวาดระแวงศาสนาอื่นที่ลุกขึ้นมากล่าวโทษอย่างชัดเจนว่าศาสนาอื่นเป็นตัวการสร้างเหตุอุ้อฉาวเหล่านั้นก็ไม่น้อย ข้อหาดังกล่าวดูจะได้ผลไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากเวลาที่มีการโจมตีพระสงฆ์หรือฆราวาสคนใดที่มีทัศนคติทางพุทธศาสนาต่างไปจากตนหรือขัดผลประโยชน์ของตน ข้อหาที่นิยมใช้กันก็คือ กล่าวหาว่าคนเหล่านั้นรับแผนศาสนาอื่นมาบ่อนทำลายพุทธศาสนา

ความรู้สึกรับปฏิบัติดังกล่าวมิได้เกิดกับศาสนาคริสต์เท่านั้น หากรวมไปถึงศาสนาอิสลามด้วย ดังเมื่อปลายปีที่แล้วมีการเผยแพร่หนังสือไปตามวัดและสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศหลายครั้ง

หลายครา แสดงความวิตกที่ผู้หญิงมุสลิมเริ่มคลุมหน้ามากขึ้น อีกทั้งตามสถานีรถไฟ สนามบินก็มีที่ท่าละหมาดทุกหนแห่ง หนังสือดังกล่าวเรียกร้องต่อชาวพุทธว่า “พวกเราต้องลุกขึ้นต่อสู้” เพราะว่า “วันหนึ่งข้างหน้า เราชาวพุทธ ๙๕% อาจเป็นคนชั้นสองที่ถูกปกครองโดยคนส่วนน้อยต่างศาสนา” กระแสระแวงอิสลามอาจไม่เข้มข้นเท่านี้หากว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงสำคัญที่สุดกระทรวงหนึ่งของไทย มิใช่เป็นผู้นำชาวมุสลิม

ปฏิกริยาดังกล่าวโดยเนื้อแท้ก็คือปฏิกริยาต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ซึ่งถูกเร่งด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ จนพุทธศาสนาเองปรับตัวไม่ทัน ในขณะที่ศาสนาอื่นเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น ทั้งโดยแรงหนุนจากปัจจัยภายในประเทศ และจากนอกประเทศ ความไม่เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบกับการติดยึดในความสำเร็จแต่อดีต ได้ทำให้ชาวพุทธจำนวนมากไม่สามารถอธิบายความเสื่อมทรุดของพุทธศาสนาได้ นอกจากการกล่าวหา “มือที่สาม” หรือบักใจเชื่อว่ามีกรวางแผนป้อนทำลายพุทธศาสนาอย่างเป็นขบวนการ (Conspiracy Theory)

ไม่มีอะไรทำให้พุทธศาสนาเสื่อมทรุดได้มากเท่ากับชาวพุทธเอง ความข้อนี่พระพุทธรองค์ได้ตรัสเตือนกว่า ๒,๕๐๐ ปีแล้วว่า “เรือจะล่มก็เพราะดินทร (หาใช่เพราะลมพายุไม่)” ปัจจัยภายนอกแม้จะทรงพลังเพียงใด ก็ไม่สำคัญเท่ากับปัจจัยภายใน “เมื่อมือไม่มีแผล ...ยาพิษก็ไม่สามารถทำอันตรายได้” (ธรรมบท) ฉันทใดก็ฉันทนั้น หากพุทธศาสนามีความเข้มแข็งมั่นคง ภัยคุกคามใด ๆ จากภายนอกก็ไม่สามารถทำอันตรายได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเสื่อมทรุดของพุทธศาสนาไทยดังปรากฏทุกวันนี้ มิได้เป็นเพราะฝีมือของศาสนาอื่น ๆ หรือเพราะความทันสมัย หรือเพราะกระแสโลกาภิวัตน์ หาก

เป็นเพราะความอ่อนแอของพุทธศาสนาไทย หรือพูดให้ถูกต้องคือ เพราะการปล่อยปละละเลยของชาวพุทธไทยด้วยกันเอง

ว่าด้วยสถาบันสงฆ์

ย้อนกลับไปเมื่อหนึ่งศตวรรษที่แล้ว พระสงฆ์ไทยมีบทบาทอย่างสำคัญในการผลักดันประเทศสู่ความทันสมัย ด้วยการนำการศึกษาแผนใหม่ไปยังหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีการนำเอาวิชาการแผนใหม่และระบบโรงเรียนมาสู่กุลบุตร ขณะเดียวกันก็นำเอาอักษรไทยมาแทนที่อักษรขอมในการศึกษาเล่าเรียนและตีพิมพ์พระไตรปิฎกตลอดจนคัมภีร์อื่น ๆ ทางพุทธศาสนาอย่างล้าหน้าสถาบันสงฆ์อื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ แต่มาถึงปัจจุบัน สถาบันสงฆ์กลับเป็นฝ่ายไล่ตามขรรวาสในแทบทุกทาง โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยี ความรู้ทางโลก หากรวมถึงวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยม

แต่ไม่มีอะไรที่บ่งบอกถึงความเสื่อมทรุดของพุทธศาสนาได้ชัดเจนมากเท่ากับการประพฤติมิชอบของพระสงฆ์รวมถึงความขัดแย้งและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายไปทั่ววงการสงฆ์ ท่ามกลางความไร้ประสิทธิภาพและปล่อยปละละเลยของผู้นำสงฆ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งหมดนี้มีผลในการบั่นทอนศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอย่างมาก และเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการเติบโตใหญ่ขยายตัวของลัทธิพิธีต่าง ๆ ซึ่งมีขรรวาสเป็นผู้นำ แต่ปัญหาของพระสงฆ์มีมากกว่านั้นและเกิดขึ้นมานานแล้ว เห็นได้จากการที่พระสงฆ์ไม่สามารถเป็นแรงบันดาลใจในทางจริยธรรมแก่ชนชั้นกลางในเมืองมาไม่น้อยกว่า ๗๐ ปีแล้ว แบบอย่างทางศีลธรรมของผู้คนกลับได้มาจากพ่อแม่ปู่ย่าหรือครูบาอาจารย์ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ผู้คนเข้าวัดกันน้อยลง พระสงฆ์ยังคงเก็บตัวอยู่แต่ในวัด โดยมีบทบาทจำกัดอยู่แค่เรื่องพิธีกรรม หากได้มี

ความสัมพันธ์กับสังคมหรือชีวิตของผู้คนมากไปกว่า
นั้นไม่ จึงแทบไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อสังคม

นี่ไม่เพียงสะท้อนถึงการสูญเสียความเป็นผู้นำ
ทางจริยธรรมของพระสงฆ์เท่านั้น หากยังบ่งบอกถึง
การสูญเสียความเป็นผู้นำทางสติปัญญาของท่าน
ด้วย พุทธศาสนาเถรวาทแบบไทยนั้น มีแกนกลาง
อยู่ที่พระสงฆ์ เมื่อสถาบันสงฆ์อ่อนแอลง ก็หมายความว่า
คำสอนทางพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลน้อยต่อ
วิถีชีวิตของผู้คนตามไปด้วย

การปฏิรูปการปกครองสงฆ์

ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความล้มเหลวของ
ระบบการปกครองคณะสงฆ์ซึ่งรวมศูนย์สู่ส่วนกลาง
โดยที่ในแต่ละระดับของการปกครองก็ให้อำนาจ
รวมศูนย์ที่ตัวบุคคล อย่างปราศจากการตรวจสอบ
ใด ๆ ระบบการปกครองดังกล่าวซึ่งสถาปนามาแต่
๑๐๑ ปีที่แล้วในยุคก่อร่างสร้างชาติเพื่อต่อต้านลัทธิ
อาณานิคม มาถึงปัจจุบันนี้เห็นได้ชัดว่า นอกจาก
จะไร้ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาระดับท้องถิ่นซึ่ง
มีความหลากหลายและซับซ้อนเกินกว่าที่จะจัดการ
ด้วยการออกคำสั่งจากส่วนกลางแล้ว ยังไม่มีความ
โปร่งใส ดังนั้นจึงเอื้อต่อการใช้อำนาจในทางมิชอบ
รวมถึงส่งเสริมให้เกิดระบบพวกพ้องและการวิ่งเต้น
เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากผู้มีอำนาจ สิ่งที่ตาม
มาก็คือการปกครองที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
ยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิรูปสถาบันสงฆ์จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการ
กระจายอำนาจให้มากขึ้น อันดับแรกคือการ
กระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้พระสงฆ์ใน
ระดับภูมิภาคและท้องถิ่นทำงานได้คล่องตัวและ
ตอบสนองต่อปัญหาเฉพาะท้องถิ่นได้มากขึ้น ทั้งนี้
โดยให้การบริหารคณะสงฆ์ทุกระดับตั้งแต่ระดับ
ภาคลงไปถึงระดับตำบลเป็นไปในรูปคณะกรรมการ
โดยมาจากการเลือกตั้งของพระสงฆ์หรือผู้แทน

สงฆ์ในเขตปกครอง

อันดับต่อมาคือการกระจายอำนาจจากบนลง
ล่าง กล่าวคือแทนที่จะมีแต่การสั่งการจากบนลง
ล่างเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องเปิดช่องให้พระสงฆ์
ระดับล่างมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ
กลั่นกรองการบริหารของส่วนกลาง โดยการจัดตั้ง
สังฆสภาในทุกระดับตั้งแต่ระดับประเทศลงไปถึง
ระดับตำบล สมาชิกสังฆสภาได้มาจากการเลือกตั้ง
จากพระสงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์ในเขตปกครองแต่ละ
ระดับ

โครงสร้างดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารคณะสงฆ์
ทุกระดับมีความรับผิดชอบ (accountability) ต่อพระสงฆ์
โดยรวมมากขึ้น ทำให้การบริหารมีความโปร่งใส
มากขึ้น ขณะเดียวกันก็เอื้อให้พระสงฆ์ไม่ว่าระดับ
ใดหรือที่ได้เกิดตาม สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนด
ความเป็นไปในคณะสงฆ์ได้ วิธีนี้นอกจากสอดคล้อง
กับหลักการบริหารในสังคมสมัยใหม่ซึ่งมีความ
ซับซ้อนและหลากหลายเกินกว่าที่คนเพียงคนเดียว

หรือไม่มีใครจะดูแลให้ทั่วถึงได้แล้ว ยังสอดคล้องกับหลักการในพระธรรมวินัยที่เน้นความเป็นสังฆะ คือการรับผิดชอบร่วมกันโดยสงฆ์ทั้งหมด

การปฏิรูปความสัมพันธ์ กับรัฐและสังคม

ขณะที่ความสัมพันธ์ภายในคณะสงฆ์จะต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นนั้น ความสัมพันธ์กับสถาบันภายนอกก็จำเป็นต้องมีการปฏิรูปด้วยเช่นกัน พุทธศาสนาแบบเถรวาทไม่ว่ายุคใดสมัยใด ดำรงอยู่ได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อพระสงฆ์ผู้ปกครอง และประชาชน มีความสัมพันธ์กันอย่างได้ดุลยภาพ มิติหนึ่งของดุลยภาพดังกล่าวก็คือ พระสงฆ์ต้องไม่เหินห่างจากประชาชน และไม่ใกล้ชิดกับผู้ปกครองหรือรัฐมากเกินไป เพราะพระสงฆ์มีหน้าที่แนะนำสั่งสอนประชาชน ขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยการอุปถัมภ์บำรุงและการกำกับดูแลจากประชาชนด้วย

การปฏิรูปคณะสงฆ์ในรอบร้อยปีที่ผ่านมา ได้ทำให้คณะสงฆ์ทั้งประเทศเข้ามาอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐมากขึ้น โดยที่บางสมัยพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งสมรชาโดยพฤตินัยเลยทีเดียว แม้ว่าสถาบันสงฆ์มีความจำเป็นต้องพึ่งอำนาจรัฐในการสร้างเอกภาพภายในคณะสงฆ์ โดยเฉพาะการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน แต่หลายทศวรรษที่ผ่านมาการพึ่งพิงอยู่กับความอุปถัมภ์ของรัฐ ได้ทำให้คณะสงฆ์นอกจากจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองแล้ว ยังขาดแรงจูงใจที่จะปฏิรูปตนเอง เพราะผู้ดีว่าถึงอย่างไรรัฐก็ยังคงให้ความอุปถัมภ์อยู่ดี ผลก็คือคณะสงฆ์กลายเป็นสถาบันที่แน่นิ่ง ขาดพัฒนาการ ตรึงติดอยู่กับแบบแผนและขนบธรรมเนียมของศตวรรษที่ ๑๙ (อาทิแบบแผนการปกครองที่ถอดแบบจากยุคล่าอาณานิคม) ในขณะที่สถาบันอื่น ๆ ของประเทศได้พัฒนาตนเองเพื่อพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ไม่มากก็น้อยแล้ว

รัฐสมัยใหม่นั้นเป็นประหนึ่งเครื่องจักรที่ดำรงอยู่เพื่อตัวมันเอง รัฐสมัยใหม่หาได้สนใจศาสนาไม่ การอุปถัมภ์คณะสงฆ์จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐเอง หาใช่เพื่อประโยชน์ของพระศาสนาไม่ ดังนั้นคณะสงฆ์จึงไม่ควรหวังว่า การพึ่งพิงอิงแอบรัฐจะเป็นประโยชน์ต่อพระศาสนาโดยรวม ตรงกันข้ามมีแต่จะทำให้คณะสงฆ์และพระศาสนาอ่อนแอเรียวลง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่คณะสงฆ์จะต้องวางระยะห่างจากรัฐมากขึ้น โดยพึ่งพิงรัฐน้อยลง

กล่าวอย่างเป็นรูปธรรมคือ คณะสงฆ์ควรมีอิสระในการบริหารและการปกครองตนเองมากขึ้น รัฐควรมีบทบาทน้อยลงในกระบวนการแต่งตั้งผู้บริหารคณะสงฆ์ รวมไปถึงจนถึงกระบวนการเลื่อนสมณศักดิ์ ซึ่งในปัจจุบันแยกไม่ออกจากตำแหน่งผู้บริหารคณะสงฆ์ คณะสงฆ์ควรมีสถาบันบริหารคณะสงฆ์ของตนเอง แทนที่จะให้กลไกรัฐ คือ

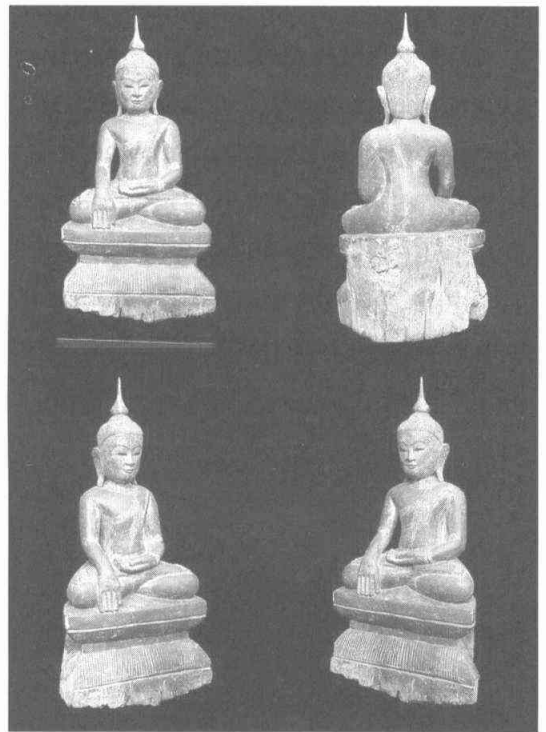
กรมการศาสนาในอดีตและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในปัจจุบัน มาเป็นสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมดังที่เป็นอยู่ ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันก็คือการมีอิสระในทางสติปัญญา ทุกวันนี้กล่าวได้ว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติหรือกรมการศาสนาเดิม เป็นแหล่งข้อมูลและความเห็นในเชิงวิชาการเพียงแหล่งเดียวที่ทำได้ของคณะสงฆ์ที่ส่วนกลาง แม้แต่ข้อมูลเกี่ยวกับวัดและพระสงฆ์ทั่วประเทศ มหาเถรสมาคมก็ต้องขอจากสำนักงานดังกล่าว ความเป็นอิสระทางสติปัญญาของคณะสงฆ์จะมีไม่ได้หากขาดสถาบันทางวิชาการของตนเอง

การพึ่งพิงรัฐให้น้อยลง เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับประชาชนมีความกระชับแน่นมากขึ้น ขั้นตอนนี้มีความสำคัญต่อการปฏิรูปคณะสงฆ์ เพราะความเสื่อมของคณะสงฆ์และพุทธศาสนาในปัจจุบันส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพึ่งพิงรัฐและห่างเหินจากภาคประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์จะต้องกลับมาใกล้ชิดกับประชาชนให้มากขึ้น การปรับความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดขึ้นจาก ๒ ทิศทาง คือ คณะสงฆ์โน้มเข้าหาประชาชนมากขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนก็ต้องโน้มเข้าหาคณะสงฆ์ด้วย

ประชาชนโน้มเข้าหาคณะสงฆ์ก็ด้วยการเข้ามาช่วยรับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ หรือมาเป็นผู้อุปถัมภ์คณะสงฆ์มากขึ้น อาทิเช่น งบประมาณด้านการปกครองและการศึกษา แทนที่จะให้รัฐเป็นผู้จัดสรรงบประมาณดังกล่าวเช่นปัจจุบัน ควรมืองค์กรภาคประชาชนเข้ามาทำหน้าที่นี้แทน โดยอาจใช้องค์กรที่มีอยู่ อาทิ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (ซึ่งจะต้องมีการปฏิรูปให้เป็นตัวแทนของประชาชนมากขึ้น มิใช่กลไกของรัฐดังปัจจุบัน) หรือตั้งขึ้นใหม่เช่น ประชาคมจังหวัด โดยมีหน้าที่ทำนุบำรุงกิจการด้าน

ศาสนาและคณะสงฆ์ด้วย นอกเหนือจากความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา และสิ่งแวดล้อมในจังหวัด

อีกทางเลือกหนึ่งคือจัดตั้งคณะกรรมการพุทธบริษัทแห่งชาติขึ้นมาทำหน้าที่นี้โดยตรง ประกอบด้วยผู้แทนจากประชาชนภาคต่าง ๆ ทั้งภาคภูมิศาสตร์และภาคเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนผู้แทนคณะสงฆ์และสถาบันแม่ชี นอกจากระดับชาติแล้ว

ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการพุทธบริษัทในระดับจังหวัดและอำเภอด้วย คณะกรรมการดังกล่าวควรมีบทบาทมากกว่าการหางบประมาณสนับสนุนคณะสงฆ์ในพื้นที่ หากควรมีหน้าที่สนับสนุนทางด้านบุคคลากร และวิชาการแก่คณะสงฆ์ด้วย รวมไปถึงร่วมกับคณะสงฆ์ในการกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการพระศาสนาและคณะสงฆ์ในพื้นที่ องค์กรภาคประชาชนดังกล่าวนอกจากมี

หน้าที่สนับสนุนกิจการด้านพุทธศาสนาและคณะสงฆ์แล้ว อาจมีส่วนร่วมในการพิจารณาสมณศักดิ์สำหรับพระสงฆ์ในพื้นที่ของตนด้วย อย่างน้อยก็มีส่วนในการเสนอชื่อพระสงฆ์ที่สมควรได้รับการยกย่อง โดยมีกรรมการระดับชาติเป็นผู้พิจารณา และเสนอให้รัฐเป็นผู้แต่งตั้งอย่างเป็นทางการ วิธีนี้จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการยกย่องพระสงฆ์ที่มีคุณงามความดีและความสามารถด้วย

ที่กล่าวมาเป็นการปรับบทบาทของภาคประชาชนโดยโน้มเข้าหาพระสงฆ์มากขึ้น พร้อมกันนั้นพระสงฆ์ก็ต้องปรับบทบาทเพื่อโน้มเข้าหาประชาชนมากขึ้นด้วยเช่นกัน เริ่มต้นด้วยการ “เปิด” วัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การก่อสร้าง รวมทั้งดูแลเรื่องการเงิน เพื่อให้มีความโปร่งใสมากขึ้น แต่เท่านี้ยังไม่พอ สิ่งที่ต้องทำมากกว่านั้นก็คือ การเข้าไปส่งเสริมให้สังคมมีความเข้มแข็งทางด้านศีลธรรม เช่น สนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มศึกษาธรรมและทำสมาธิภาวนาร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชน ควบคู่กันไปก็คือการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยเปิดวัดให้ประชาชนมาประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องปัญหา ยาเสพติด การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การแก้ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น นอกจากนี้พระสงฆ์ยังควรเป็นผู้นำในการจัดตั้งและสนับสนุนกลุ่มบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ป่า สหกรณ์ร้านค้า กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น การสนับสนุนดังกล่าวทำได้ตั้งแต่การกระตุ้นให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน การเป็นที่ปรึกษาทั้งด้านธรรมะและทักษะ ไปจนถึงการช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือใช้วัดเป็นที่ประชุม เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ควรได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการ และข้อมูลข่าวสารแก่พระสงฆ์ที่ทำงานดังกล่าว

กิจกรรมเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องใหม่ แต่ก็มิได้ห่างไกลจากบทบาทดั้งเดิมของพระสงฆ์ในชุมชน ในอดีตพระสงฆ์มีบทบาททั้งในทางธรรมและทางโลก สอนธรรมและสอนวิชาช่างไปพร้อมกัน บางครั้งก็นำชาวบ้านไปช่วยกันตัดถนนสร้างสะพาน มีเฉพาะยุคใหม่ที่แยกเรื่องทางโลกและทางธรรมออกจากกัน จนเข้าใจไปว่าพระมีหน้าที่สอนศีลธรรมและประกอบพิธีกรรมเท่านั้น

จำต้องย้ำในที่นี้ว่า การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญมั่นคงของพุทธศาสนา ทั้งนี้ก็เพราะประชาชนจะมีความเข้าใจในธรรมะมากน้อยเพียงใด นำมาปฏิบัติในชีวิตหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการชี้แนะจากพระสงฆ์ ขณะเดียวกัน พระสงฆ์จะสามารถบำเพ็ญศาสนกิจได้มากน้อยเพียงใด ประพฤติตามพระธรรมวินัยหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการอุปถัมภ์และกำกับดูแลของประชาชน หากประชาชนไม่ใส่ใจในเรื่องพระสงฆ์ หรือไม่รู้จักระเบียบวินัยของพระสงฆ์ ก็เท่ากับส่งเสริมให้ท่านประพฤติบกพร่องกันมากขึ้น ดังเห็นได้ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าสาเหตุส่วนหนึ่งที่ประชาชนไม่ใส่ใจในกิจการพระสงฆ์ ก็คือความเข้าใจว่าศาสนาเป็นเรื่องของพระสงฆ์และกรรมกรศาสนาเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรื้อฟื้นความเข้าใจว่าศาสนาและพระสงฆ์นั้นเป็นเรื่องของประชาชนด้วย

การปฏิรูปการศึกษาสงฆ์

ปัญหาของคณะสงฆ์ไม่ว่าเรื่องใด หากสาวไปถึงที่สุดก็จะพบว่าล้วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการศึกษาสงฆ์ทั้งสิ้น ทั้ง ๆ ที่ในอดีตจุดแข็งสำคัญที่สุดของคณะสงฆ์อยู่ที่การศึกษา พระสงฆ์ในอดีตเป็นผู้นำชุมชนได้ส่วนหนึ่งก็เนื่องจากเป็นผู้มีการศึกษาสูงกว่าชาวบ้าน วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้ส่วนหนึ่งก็เพราะผู้คนมาศึกษาหาความรู้กันที่วัดไม่

เฉพาะทางธรรม หากรวมถึงวิชาการทางโลก แต่ทุกวันนี้พระสงฆ์กลับมีความรู้ตามหลังฆราวาสมากขึ้นทุกที การศึกษาของคณะสงฆ์ตกต่ำลงอย่างมากตลอดครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา แม้กระทั่งความรู้ทางด้านศาสนา พระสงฆ์ก็มีน้อยมาก ดังเห็นได้จากผลสอบของพระสงฆ์สามเณรทั้งด้านปริยัติธรรมตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการสอบความรู้ทางด้านบาลี ปัจจุบันพระเณรสอบตกมากกว่าร้อยละ ๘๐ มีพักต้องกล่าวถึงคุณวุฒิของเจ้าอาวาสซึ่งคาดว่ามิได้มีร้อยละ ๙๐ ที่จบแค่ระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นขั้นต่ำสุด เท่านั้น

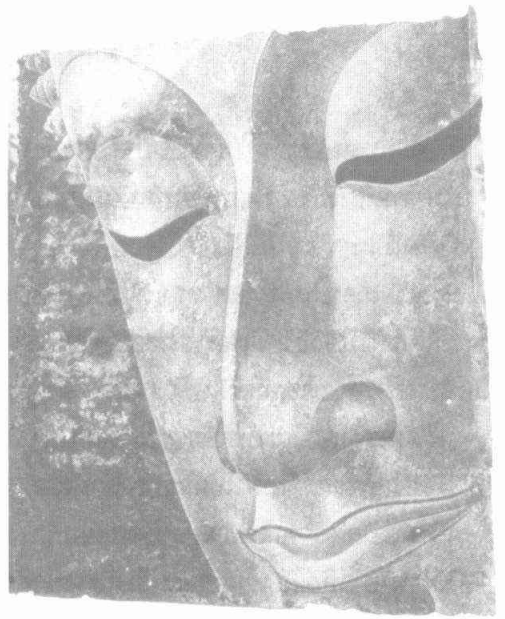
ที่ร้ายยิ่งกว่าความรู้จากตำราหรือปริยัติศึกษาก็คือความรู้ความเข้าใจในทางธรรมอันเกิดจากการทำสมาธิภาวนา การศึกษาของคณะสงฆ์ได้ละเลยเรื่องนี้มาตลอดกว่าร้อยปีที่ผ่านมา ทำให้สมาธิภาวนาของของพระสงฆ์ไทยตกต่ำลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ชีวิตพรหมจรรย์นั้นจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัยความสุขสงบทางด้านจิตใจเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เมื่อละเลยสมาธิภาวนา ย่อมเป็นการยากที่จะดำรงตั้งมั่นได้ในชีวิตพรหมจรรย์ แม้

จะครองเพศบรรพชิต แต่ก็อยู่อย่างไม่มีความสุขเต็มไปด้วยความเครียดและกดดัน หากไม่ลี้กลาเพศไป ก็ไปหาความสุขทางวัตถุหรือทางกามมาทดแทน ผลก็คือพระสงฆ์เป็นอันมากหันไปสะสมลาภสักการะ หมกมุ่นกับความบันเทิงเริงรมย์จากโทรทัศน์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ตลอดจนเข้าหาอบายมุข และแย่งชิงสมณศักดิ์กัน

กล่าวได้ว่าการศึกษาคณะสงฆ์ในปัจจุบันล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง และถึงเวลาต้องมีการปฏิรูปอย่างจริงจัง น่าสังเกตว่าทั้ง ๆ ที่การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของพระสงฆ์และของพุทธศาสนา แต่กลับเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจน้อยมาก เกือบ ๒ ศตวรรษที่ผ่านมา คณะสงฆ์ไทยมีการปฏิรูปการศึกษาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และการปฏิรูปครั้งนั้นก็เกิดขึ้นเมื่อเกือบร้อยปีที่แล้ว

การปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังเท่านั้นที่จะทำให้พระสงฆ์สามารถดำรงความเป็นผู้นำในสังคมไทยได้ อย่างน้อยก็ในทางจริยธรรมหรือในทางสะอาด สว่าง และสงบ ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้พุทธศาสนาสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนยุคใหม่ ซึ่งกำลังต้องการทางออกจากความเครียดและความเร่งร้อนของสังคมยุคบริโภคนิยมได้

การปฏิรูปการศึกษาที่จะกอบกู้คณะสงฆ์ได้ก็คือการปฏิรูปให้เกิดการประสานระหว่างปริยัติศึกษากับสมาธิภาวนา สมาธิภาวนาต้องถูกบูรณาการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบทุกระดับของคณะสงฆ์ ขณะเดียวกันปริยัติศึกษาจะต้องมิใช่การเรียนจากตำราโดยเน้นการท่องจำ หากช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด และสามารถนำธรรมะมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นได้ด้วย จะทำเช่นนี้ได้หมายความว่าการศึกษาของสงฆ์จะต้องให้ความรู้ทางธรรมควบคู่กับทางโลก โดยให้ความรู้ทางโลกเป็นฐานแก่ความรู้ทางธรรม และเป็นช่องทางให้นำความรู้ทางธรรมไปใช้ให้เกิด

ประโยชน์แก่ผู้คนที่ได้อย่างสมสมัย

นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้เกิดการประสานระหว่างการศึกษาในรูปแบบและนอกรูปแบบ การศึกษานั้นถูกเข้าใจมานานว่าจำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น และคณะสงฆ์รับเอาความคิดนี้มาปฏิบัติจนลืมนึกไปว่าการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้นอกห้องเรียน เช่น จากวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ในวัด การศึกษาประการหลังนี้เป็นสิ่งที่พระพุทธร่องศ์ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ดังได้ทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นเพื่อให้เกิดวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาตน ด้วยเหตุนี้คณะสงฆ์จึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนนี้ ด้วยการจัดสรรและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในวัด วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ภายในวัดให้เอื้อต่อการฝึกฝนพัฒนาตนทั้งในด้านพฤติกรรมและจิตใจของพระสงฆ์สามเณรด้วย ในอดีตการศึกษานอกรูปแบบดังกล่าวมีบทบาทในการสร้างคุณภาพให้แก่พระสงฆ์ไทยได้ยิ่งกว่าการศึกษาจากตำราหรือการศึกษาในรูปแบบเสียอีก ดังนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องรื้อฟื้นขึ้นมาให้มีความสำคัญและคุณค่าสมสมัยอีกครั้งหนึ่ง

ว่าด้วยหลักธรรมา

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของ การปฏิรูปโครงสร้างคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดพระสงฆ์ที่มีคุณภาพสามารถเป็นผู้นำทั้งในทางธรรมและสังคม อันเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการฟื้นฟูพุทธศาสนานั้น การให้ความสำคัญแก่ศาสนบุคคลเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เพียงพอ อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันก็คือ ศาสนธรรม หรือคำสอนในทางพุทธศาสนา วิกฤตของพุทธศาสนาในปัจจุบัน ไม่ได้อยู่ที่ความอ่อนแอของสถาบันสงฆ์เท่านั้น หากยังอยู่ที่หลักธรรมคำ

สอนซึ่งทุกวันนี้มีบทบาทน้อยมากในทางสร้างสรรค์ต่อวิถีชีวิตของผู้คนหรือความเป็นไปในสังคม การละเลยที่จะนำหลักธรรมนั้นไปใช้กับชีวิตและสังคมเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าว แต่สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ หลักธรรมที่นำไปเผยแพร่สั่งสอนและประพฤติปฏิบัติกันนั้นยังมีความคลาดเคลื่อนคับแคบ ซึ่งสามารถสรุปด้วยคำของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ปราชญ์คนสำคัญทางด้านพุทธศาสนาของไทยเวลานี้ก็คือ “หลงร่องและแข็งทื่อ คลาดเคลื่อนและไขว้เขว เคลือบพอกและปะปน ถดถอยและล่าหลัง”

หลักธรรมคำสอนเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดโลกทัศน์และการดำเนินชีวิต หลักธรรมคำสอนที่คลาดเคลื่อนไขว้เขวย่อมนำไปสู่โลกทัศน์และวิถีชีวิตที่ผิดทางห่างไกลจากจุดหมายของศาสนา และหากหลักธรรมคำสอนนั้นหลงร่องแข็งทื่อและถดถอยล่าหลัง ย่อมไม่เอื้อให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสมและเท่าทัน ผลก็คือศาสนานั้นขาดพลังในการปรับตัวและเผชิญหน้ากับยุคสมัยได้ รวมถึงการขาดพลังในการตอบสนองของความต้องการทาง

จิตวิญญาณของผู้คน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผู้คนหันไปสมถาทานบริโภคนิยมกันมากมายในเวลา

ในการฟื้นฟูพุทธศาสนาให้มีพลังสร้างสรรค์ต่อชีวิตและสังคม โดยเฉพาะในทางจริยธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้หลักธรรมทางพุทธศาสนาหลุดพ้นจากภาวะดังกล่าว ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการต่อไปนี้คือ การรื้อฟื้นหลักธรรมสำคัญที่ถูกกละเลยหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน การขยายหลักธรรมให้มีความหมายกว้างขึ้น การหยิบยืมแนวคิดอื่นมาเสริมหลักธรรมเดิม และการสังเคราะห์หลักธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจโลกสมัยใหม่

การรื้อฟื้นโลกุตตรธรรม

พุทธศาสนาไทยได้มีการปรับเปลี่ยนอย่างสำคัญเมื่อ ๑๕๐ ปีที่แล้วเพื่อเผชิญหน้ากับวิทยาศาสตร์และคริสต์ศาสนาจากตะวันตก ในครั้งนั้นพุทธศาสนาไทยได้ปรับตัวด้วยการทำให้มีความเป็น “วิทยาศาสตร์” มากขึ้น โดยเน้นคำสอนที่เป็นเหตุเป็นผล ประจักษ์ผลได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็ตัดทอนคำสอนที่เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ นรกสวรรค์ ในกระบวนการดังกล่าว คำสอนเกี่ยวกับนิพพานและโลกุตตรธรรม (ภาวะเหนือโลก เป็นอิสระจากความผันผวนปรวนแปรของชีวิต) ได้ถูกลดทอนความสำคัญไปด้วย เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องชาติหน้าอันไกลโพ้น

การปรับตัวดังกล่าวแม้ทำให้พุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับของชนชั้นนำที่ได้รับอิทธิพลจากวิทยาศาสตร์มากขึ้น แต่ก็ทำให้พุทธศาสนาขาดความลุ่มลึกทางด้านจิตวิญญาณเป็นลำดับ พุทธศาสนากลายเป็นแค่ระบบศีลธรรมซึ่งเน้นประโยชน์แบบโลกย์ ๆ เช่น ทรัพย์ เกียรติยศ การมีมิตรสหาย มีชีวิตไม่เดือดเนื้อร้อนใจ ในแง่นี้พุทธศาสนาจึงไม่ต่างจากระบบศีลธรรมในทางโลก (secularism)

ที่สอนให้คนทำดีละชั่วเหมือนกัน

หัวใจของพุทธศาสนาอยู่ที่การทำจิตให้บริสุทธิ์ เป็นอิสระจากทุกข์ แม้อยู่ในโลกแต่ก็ไม่ทุกข์ ไปถึงกับความผันผวนปรวนแปรในโลก คำสอนทางด้านโลกุตตรธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ต้องรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ในฐานะที่เป็นหลักธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกนี้ ที่ทุกคนทุกเพศสามารถจะใช้ปฏิบัติได้แม้จะอยู่ในเมืองหรือในบ้าน ไม่จำกัดว่าต้องเป็นพระสงฆ์หรือต้องหลบหลีกหนีโลกเท่านั้นถึงจะปฏิบัติได้ ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้ที่บุกเบิกในการนำโลกุตตรธรรมกลับมาสู่วิถีชีวิตของชาวพุทธสมัยใหม่ ด้วยการแนะนำให้ทำงานด้วย “จิตว่าง” หรือทำโดยปราศจากความยึดมั่นถือมั่นใน “ตัวกูของกู” ซึ่งช่วยให้ปล่อยวางจากทุกข์ได้แม้จะทำงานอย่างเต็มที่

คำสอนดังกล่าวทำให้ชาวพุทธสามารถพัฒนามิติทางด้านจิตวิญญาณได้โดยไม่ต้องหนีโลกหรือละทิ้งความรับผิดชอบทางโลก ขณะเดียวกันก็สามารถเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ได้โดยไม่ตกเป็นทาสของมัน คำสอนดังกล่าวช่วยให้ชาวพุทธสามารถเผชิญกับลัทธิบริโภคนิยมได้โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของมัน การรื้อฟื้นคำสอนดังกล่าวทำให้สมาธิภาวนาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องรื้อฟื้นกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตด้วย

การรื้อฟื้นจริยธรรมทางสังคม

พุทธศาสนาในความเข้าใจของคนทุกวันนี้คือคำสอนเกี่ยวกับเรื่องจิตใจและเน้นที่ปัจเจกบุคคล แต่แท้จริงแล้วพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องสังคมมาก มีหลักธรรมมากมายที่พูดถึงการจัดระเบียบสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดชีวิตที่ดีร่วมกัน และเน้นถึงหน้าที่ของบุคคลที่พึงมีต่อสังคมส่วนรวม การสนใจแต่เรื่องตัวเองเป็นสิ่งที่พุทธศาสนาไม่สรรเสริญ แม้การฝึกฝนพัฒนาตนเป็น

สิ่งดี แต่ก็ต้องไม่ทิ้งความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หลักการนี้ก็จะเห็นได้ชัดจากวินัยของพระสงฆ์ ซึ่งเน้นความเป็นสังฆะอย่างมาก ความคิดที่ว่า “ทำตนให้ดีแล้วสังคมจะดีไปเอง” เป็นสิ่งที่ปราศจากพุทธวจนะใด ๆ รองรับ

การรื้อฟื้นจริยธรรมทางสังคมของพุทธศาสนา หมายความว่า ชาวพุทธจะต้องใส่ใจกับความเป็นไปของส่วนรวม ช่วยกันดูแลสมบัติของสาธารณะ ไม่นิ่งดูตายเมื่อสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อาชญากรรมแพร่ระบาด หรือมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันปรับปรุงสภาพสังคมให้เอื้อต่อชีวิตที่ติงามด้วย การเอาวัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ การกดขี่ขูดรีด ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือโดยกลุ่มบุคคล ย่อมเป็นสิ่งที่ชาวพุทธไม่อาจยอมรับหรือทนนิ่งเฉยได้ เพราะเป็นการบั่นทอนสังคมโดยรวม อีกทั้งขัดแย้งกับหลักธรรม

การรื้อฟื้นจริยธรรมทางสังคมตามนัยดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันดูแลรับผิดชอบส่วนรวม และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งในทางจริยธรรม มิใช่สังคมที่อ่อนแอเพราะต่างคนต่างอยู่หรือนิ่งดูตายอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับยุคปัจจุบัน เพราะช่วยให้พุทธศาสนาและสังคมไทยสามารถเผชิญหน้ากับลัทธิปัจเจกนิยมแบบสุดขั้วที่กำลังแพร่ระบาดมาพร้อมกับลัทธิบริโภคนิยมอันเป็นส่วนหนึ่งของกระแสโลกาภิวัตน์ สังคมหรือศาสนาใดที่ขาดพลังในการต้านทานลัทธิดังกล่าว ย่อมถูกกัดกร่อนบ่อนทำลายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การขยายหลักธรรมาภิบาล ให้มีความหมายกว้างขึ้น

พุทธศาสนาเกิดขึ้นในรัฐโบราณขนาดเล็กและเมื่อแพร่มายังประเทศไทย ก็เติบโตตั้งมั่นและสืบต่อ

ในสังคมแบบหมู่บ้านเป็นเวลาหลายศตวรรษ ก่อนที่จะมาดำรงอยู่ในสังคมมหานคร สิ่งหนึ่งที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันก็คือ จริยธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล ในสังคมแบบหมู่บ้านที่ทุกคนล้วนรู้จักกันและมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว จริยธรรมดังกล่าวย่อมเพียงพอที่จะรักษาชุมชนให้ผาสุกได้ อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมมีความซับซ้อน ผู้คนมิได้มีความสัมพันธ์กันแบบตัวต่อตัวเท่านี้ หากยังสัมพันธ์กันผ่านระบบหรือกลไกต่าง ๆ ของสังคม การที่สังคมจะมีความผาสุกได้ จึงต้องอาศัยจริยธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม มีหลักธรรมหลายข้อในพุทธศาสนาที่น่าขยายจากจริยธรรมระหว่างบุคคลกับบุคคล มาเป็นจริยธรรมระหว่างบุคคลต่อสังคมได้ ในแง่นี้จะเป็นการเสริมกับจริยธรรมทางสังคมที่มีอยู่เดิมซึ่งสมควรรื้อฟื้นขึ้นใหม่ดังที่เพิ่งกล่าวมาแล้ว

นอกจากการขยายความหมายให้มีมิติทางสังคมมากขึ้นแล้ว การขยายความหมายให้ครอบคลุมกับสภาพความหลากหลายซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน ก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน อาทิ เช่น ศิล ๕ ซึ่งเป็นจริยธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดทอนการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และเพื่อสร้างความผาสุกในสังคม ปัจจุบันมีการเบียดเบียนที่ซับซ้อนและหลากหลายรูปแบบที่ศิลป ๕ ครอบคลุมไปไม่ถึง เช่น การทำลายสิ่งแวดล้อม หรือการเอาเปรียบขูดรีดทางเศรษฐกิจผ่านการผลิตและบริโภคที่ไม่ถูกต้อง ทางออกประการหนึ่งก็คือ ดีความศิลป์ ๕ ให้ครอบคลุมถึงการเบียดเบียนดังกล่าวด้วย เช่น ศิลข้อ ๑ ซึ่งว่าด้วยการไม่ฆ่าสัตว์ ให้ครอบคลุมถึงการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือการสนับสนุนอุตสาหกรรมทหาร อีกทางหนึ่งที่ได้ก็คือการนำเอาสาระของศิลป ๕ มากำหนดเป็นแนวปฏิบัติ (guideline) และข้อปฏิบัติ ที่มีรายละเอียดครอบคลุมถึงการเบียดเบียนแบบใหม่ เช่นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้

เทคโนโลยี หรือข้อปฏิบัติว่าด้วยการบริโภคที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือการประกอบอาชีพที่ไม่ส่งเสริมการเอาเปรียบผู้อื่น (เช่น การปันหุ้น หรือลงทุนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการชู้ตริตแรงงานเด็ก)

ไม่เฉพาะศีลเท่านั้น หลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตก็ควรมีการขยายความให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมสมัยใหม่ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดชีวิตที่ดีงามและสังคมที่ผาสุก กล่าวโดยสรุปก็คือขยายความให้ครอบคลุมประเด็นที่กำลังเป็นปัญหาของสังคมสมัยใหม่ดังต่อไปนี้ ๑) การบริโภค ๒) เงิน ๓) กามารมณ์ ๔) ความสัมพันธ์ ๕) เทคโนโลยี ๖) อัตลักษณ์ ๗) ความเครียดและความเบื่อหน่าย ๘) ความโดดเดี่ยว ๙) ความตาย

การหยาบยืมแนวคิดจากที่อื่น มาเสริมหลักธรรมเดิม

การหยาบยืมแนวคิดหรือคำศัพท์จากวัฒนธรรมอื่นมาใช้ในพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่มีมาแต่สมัยพุทธกาล เช่น คำว่า กรรม นิพพาน แต่ถูกนำมาตีความใหม่ให้เข้ากับหลักการทางพุทธศาสนา และเมื่อพุทธศาสนาแพร่มายังเมืองไทย ความเชื่อเรื่องผีและไสยศาสตร์ก็ถูกกลืนมาเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา จนผีกลายเป็นผู้ปกป้องพุทธศาสนา หรือเป็นสื่อพาคนเข้าหาธรรมในพุทธศาสนา ด้วยวิธีนี้พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อผู้คนสมัยนั้นได้อย่างกว้างขวาง

ในทำนองเดียวกัน การที่พุทธศาสนาจะมีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบันได้ย่อมเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องหยาบยืมแนวคิดหรือคำศัพท์จากวัฒนธรรมอื่นมาใช้ หรือทำให้มีความหมายใหม่ที่สอดคล้องกับพุทธศาสนา ตัวอย่างได้แก่ แนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ อิสรภาพ และความเสมอภาค ซึ่งแม้จะมาจากตะวันตก แต่กระแสโลกาภิวัตน์ก็ได้ทำให้กลายเป็น

คุณค่าสากลไปแล้ว ที่ผ่านมาชาวพุทธมีท่าทีปฏิเสธแนวคิดเหล่านี้ เพราะเห็นว่าเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมกิเลสหรือเอาตัวเองเป็นใหญ่ แต่ท่าทีที่แบบคายนานี้มันน่าจะได้แก่การนำเอาแนวคิดหรือคำเหล่านี้มาให้ความหมายใหม่ในแง่ที่ส่งเสริมความดีงาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบัน เสรีภาพและอิสรภาพเป็นแนวคิดที่ดึงดูดใจผู้คนมาก การที่บริโภคนิยมมีเสน่ห์ต่อผู้คนทั่วโลกก็เพราะมันเชิดชูและเพิ่มพูนเสรีภาพของผู้คน แม้จะเป็นเพียงเสรีภาพในการบริโภคก็ตาม ตรงกันข้ามกับศาสนาซึ่งเต็มไปด้วยข้อห้ามมากมายในความรู้สึกของคนสมัยใหม่

ด้วยเหตุนี้จึงควรที่พุทธศาสนาจะหาทางนำคำหรือแนวคิดเหล่านี้มาเป็นสื่อในการพาผู้คนเข้าหาธรรม เช่น การเน้นอิสรภาพในทางจิตใจให้โดดเด่นขึ้นมา ในทำนองเดียวกัน คำว่าสิทธิ ก็ควรทำให้มีความหมายกว้างขึ้น ไม่เฉพาะการเคารพสิทธิของผู้อื่นเท่านั้น แต่รวมถึงการปกป้องสิทธิของผู้อื่นด้วย ซึ่งจะเป็นการเสริมกับแนวคิดเรื่องเมตตากฎณา ที่ขาดไม่ได้ก็คือการขยายแนวคิดนี้ให้มีมิติทางด้านจิตใจด้วย ได้แก่สิทธิในการพัฒนาตนเอง หรือสิทธิที่จะพ้นทุกข์ ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ที่ไม่ควรละเลยทอดทิ้งให้สูญเปล่า

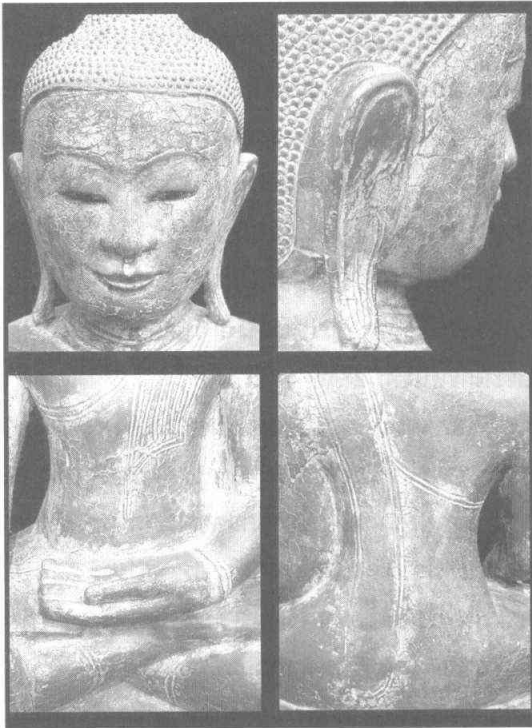
การสังเคราะห์หลักธรรมเพื่อทำความเข้าใจโลกสมัยใหม่

มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาหลายประการที่ช่วยให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตและโลกได้ดีขึ้น อาทิ หลักไตรลักษณ์ หรืออิทัปปัจจยตา อย่างไรก็ตามโลกยุคใหม่มีความซับซ้อนมากขึ้นและมีปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ที่หลักธรรมดั้งเดิมอาจมีข้อจำกัดหรือไม่เพียงพอที่จะช่วยทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องนำหลักธรรมที่มีอยู่มาสังเคราะห์สำหรับเป็น

เครื่องมือในการพิจารณาปรากฏการณ์สมัยใหม่ เพื่อที่ชาวพุทธจะสามารถวางท่าที่ได้ถูกต้องต่อปรากฏการณ์เหล่านั้น อาทิ ระบบทุนนิยม ลัทธิบริโภคนิยม โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ หรือเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น เครื่องมือดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพิจารณาแง่มุมทางด้านจริยธรรมของปรากฏการณ์ดังกล่าว ว่าสอดคล้องกับหลักการ

Theory) เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสังเคราะห์หลักการเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ระบบที่ซับซ้อนในสังคมสมัยใหม่

การปฏิรูปคณะสงฆ์และการฟื้นฟูหลักธรรมให้พ้นจากภาวะล่องหนที่อืดอาดเคลื่อนช้าไว้วางใจเคลือบพอกปะปน และถดถอยล้าหลัง เป็นสิ่งสำคัญในการฟื้นฟูพุทธศาสนาให้เป็นพลังในทางจริยธรรมและทางสติปัญญา แก่สังคมไทยและสังคมโลกนี้เป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้พุทธศาสนามีอนาคตมั่นคงในโลกยุคใหม่ ในยุคที่กระแสบริโภคนิยมกำลังไหลเชี่ยวด้วยอำนาจของโลกาภิวัตน์ หากพุทธศาสนาไม่มีการปรับตัวให้กลับมามีความเข้มแข็งทั้งทางสังคมและทางจิตวิญญาณ ย่อมพ่ายแพ้ต่อบริโภคนิยม และกลายเป็นร่างทรงของบริโภคนิยมไป ดังเห็นได้จากพุทธพาณิชย์ที่แพร่สะพัดตามวัดวาอาราม และจากวิถีชีวิตของพระสงฆ์และฆราวาสที่หลงติดอยู่ในวังวนแห่งวัตถุและการบริโภค ขณะเดียวกันถ้าพุทธศาสนาไม่สามารถเป็นพลังทางสติปัญญาและจริยธรรมให้แก่สังคมไทย สังคมไทยย่อมอ่อนแอ ง่ายที่จะถูกอำนาจทุนแย่งชิงทรัพยากรและเบียดบังผู้คน จนเกิดความเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า อาจนำไปสู่มิคส์ยูนิได้

พุทธศาสนาหรือไม่ ควรส่งเสริมหรือคัดค้านเพียงใด และควรนำมาใช้เพื่อส่งเสริมชีวิตที่ดีงามหรือไม่ และอย่างไร ในการสังเคราะห์หลักการเพื่อจุดหมายดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการหยิบยืมแนวคิดอื่นมาช่วยด้วย รวมทั้งการขยายความหลักธรรมให้มีความหมายกว้างขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว การนำหลักปรัชญาจสุมุปาบท (ซึ่งมักใช้อธิบายความทุกข์ในจิตใจ) มาผสมผสานเข้ากับหลักอารยวัฒิ (หลักความเจริญของอารยชน) และทฤษฎีระบบ (Systems

กล่าวได้ว่าทุกวันนี้ไม่มีศาสนาใดที่ทรงพลังยิ่งกว่าศาสนาบริโภคนิยม มันได้สร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์พิธีกรรม และนักบวชของตนเองขึ้นมาอย่างพร้อมมูล ที่สำคัญว่านั่นก็คือมันสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณของผู้คนได้ อย่างน้อยก็ในระดับหนึ่งแม้เพียงชั่วคราวก็ตาม การที่ผู้คนสมาทานบริโภคนิยมทั่วทั้งโลกเป็นเครื่องบ่งชี้อย่างชัดเจนถึงความล้มเหลวของศาสนาในการตอบสนองความต้องการทางจิตใจของผู้คน

การแพร่หลายของบริโภคนิยมทั่วทั้งโลก ยัง

สะท้อนถึงความล้มเหลวของศาสนาในการเผชิญหน้ากับบริโศคนิยม ส่วนหนึ่งก็เพราะศาสนาทั้งหลายไม่รู้จักรับบริโศคนิยมอย่างเพียงพอ บริโศคนิยมในปัจจุบันมิใช่เป็นแค่ลัทธิวัตถุนิยมธรรมดาเท่านั้น หากกำลังมีสถานะหรือบทบาทดังศาสนาหนึ่ง ที่ให้สัญญาว่าจะนำความหลุดพ้นทางจิตวิญญาณมาให้ ทุกวันนี้มันไม่เพียงให้ความพึงพอใจทางประสาททั้ง ๕ หรือความสุขทางกายเท่านั้น แต่มันได้ก้าวไปสู่การให้ความสุขทางจิตใจ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นอาณาบริเวณของศาสนา

ผู้คนเข้าหาบริโศคนิยม มิใช่เพราะต้องการอยาก “มี” วัตถุสิ่งเสพเท่านั้น ลึกลงไปกว่านั้นเขายังอยาก “เป็น” ด้วย คือ เป็นคนทันสมัย เป็นคนฉลาด เป็นผู้ชนะ เป็นคนที่มีคุณค่า ฯลฯ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เขาต้องการมีตัวตนที่ดีกว่าเดิม ศาสนาเกือบทุกศาสนามีจุดหมายสร้างตัวตนใหม่ให้แก่ผู้คน นี่ก็เป็นวัตถุประสงค์ของบริโศคนิยมเช่นกัน แต่แทนที่จะใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาจิต บริโศคนิยมเสนอตัวตนใหม่แก่ผู้คนด้วยวิธีการ ๒ ประการใหญ่ ๆ คือ

๑) สร้างตัวตนใหม่ด้วยสินค้าแบรนด์เนม ทุกคนวันนี้ผู้คนหลงใหลสินค้าแบรนด์เนมกันทั้งโลกก็เพราะต้องการดูดซับคุณค่าหรือสัญลักษณ์จากแบรนด์เนมหรือยี่ห้อดังมาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน เพื่อให้ตัวตนดูดี มีค่า น่าปรารถนาและเพื่อเกิดความภาคภูมิใจในตัวตน สินค้าแบรนด์เนมในแง่หนึ่งจึงไม่ต่างจากเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลในทางศาสนาซึ่งทำให้ผู้คนมั่นใจในชีวิต แต่ลึกลงไปสินค้าแบรนด์เนมยังมีหน้าที่มากกว่านั้นคือสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้แก่ผู้คน หรือสร้างความเป็นคนใหม่ขึ้นมาจากคนเดิมที่ไม่น่าภาคภูมิใจ

๒) สร้างตัวตนใหม่ด้วยการปรับแต่งร่างกายให้ดูดี ตัวตนในทัศนะของผู้คนเป็นอันมาก แนบแน่นอยู่กับร่างกาย การมีตัวตนใหม่จึงหมายถึงการ

มีร่างกายใหม่ ร่างกายใหม่จะได้มาส่วนหนึ่งก็ด้วยการตกแต่งให้เป็นไปตามใจปรารถนา จะเห็นได้ว่าสินค้าส่วนใหญ่ที่โฆษณาในปัจจุบันเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย เช่น แชมพู ยาดับกลิ่น เครื่องประทินผิว ตลอดจนถึงเสื้อผ้าอาภรณ์ เป็นต้น ไม่เฉพาะของผู้หญิง แต่รวมไปถึงของผู้ชาย ยิ่งไปกว่านั้นการสร้างตัวตนใหม่ในปัจจุบันก้าวไปถึงขั้นเปลี่ยนแปลงรูปร่างกายด้วยศัลยกรรม ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมทั้งหญิงและชาย การตกแต่งและเปลี่ยนแปลงรูปร่างนี้ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงแค่การมีโอกาสที่ดีกว่าในการทำงานเท่านั้น หากยังมีเป้าหมายที่ลึกลงไปกว่านั้นคือเพื่อความสุขทางจิตใจที่ได้มีตัวตนใหม่

พุทธศาสนาจะเผชิญกับบริโศคนิยมได้ มิใช่ด้วยการให้คำมั่นสัญญาว่าจะนำโชคลาภและความมั่งมีศรีสุขมาแก่ผู้คน แม้นั้นจะเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ผู้คนเข้าวัดในเวลาสั้น สิ่งสำคัญกว่านั้นก็คือความสามารถในการตอบสนองความต้องการทางจิตใจในส่วนลึกของผู้คน ความลุ่มลึกในทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนาที่สามารถสื่อถึงคนร่วมสมัยได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งสำหรับการฟื้นฟูในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างไรก็ตามภารกิจของพุทธศาสนายังมีมากกว่านั้น

พุทธศาสนากำลังเผชิญกับการท้าทายสำคัญจากกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ในเวลาเดียวกันกระแสโลกาภิวัตน์ก็นำโอกาสใหม่ ๆ มาให้แก่พุทธศาสนาด้วย อาทิ เช่น การทำให้ผู้คนรู้สึกว่าตนเองเล็กลงควบคุมอะไรได้น้อยลง ประสบกับความผันผวนและไม่แน่นอนมากขึ้น ภาวะเหล่านี้ได้ทำให้ผู้คนมีศรัทธาอันน้อยลงในรัฐและสถาบันทางโลก และมีแนวโน้มหันมาหาพุทธศาสนามากขึ้น ทั้งในฐานะระบบปฏิบัติที่ให้ความสงบและลดความเครียดหรือให้สิ่งยึดเหนี่ยวแก่จิตใจ หรืออาจเข้าหาเพราะต้องการเครื่องปลอบประโลมใจก็ได้ สำหรับคน

ยากคนจน โลกาวัดนี้หมายถึงความยากจนและการเข้าถึงสิ่งจำเป็นต่อชีวิตได้น้อยลง อันเป็นผลจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) การเปิดเสรีทางการเศรษฐกิจ (liberalization) และการลดข้อจำกัดทางการค้า (deregulation) ซึ่งเป็นมนตรี ๓ ประการของโลกาวัดนี้ทางเศรษฐกิจ ความยากจนบีบคั้นดังกล่าวเปิดช่องให้ศาสนาเข้าไปมีบทบาทในการสงเคราะห์ผู้คน อันเป็นบทบาทที่เคยเป็นของสถาบันศาสนาในอดีตหากแต่ถูกรัฐช่วงชิงเอาไปเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้ยังไม่ต้องพูดถึงความโดดเดี่ยวอ้างว้างของผู้คนในสังคมสมัยใหม่ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในยุคโลกาวัดนี้ ปัญหาดังกล่าวเปิดโอกาสให้ศาสนาเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือด้วยการจัดหาก่อนหรือชุมชนให้คนเหล่านี้ได้รู้สึกถึงการมีสังกัดทางสังคม

การฟื้นตัวของศาสนาต่าง ๆ เป็นอันมากทั่วโลกในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่สถาบันศาสนาเข้าไปมีบทบาทในการสนองความต้องการของผู้คนทั้งทางด้านวัตถุ สังคม และจิตใจ อย่างได้ผล และที่ทำเช่นนั้นได้ก็เพราะการรู้จักปรับตัวของศาสนาเหล่านั้นอย่างเท่าทันกับสภาพการณ์ของสังคมร่วมสมัย เป็นการปรับตัวทั้งในด้านสถาบันและหลักธรรมคำสอน อันนำไปสู่การปรับบทบาททั้งทางสังคมและทางจิตวิญญาณ ทำให้ศาสนาเป็นอันมากกลับมามีพลังสร้างสรรค์ทั้งต่อวิถีชีวิตของผู้คนและต่อความเป็นไปในสังคม

ไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่พุทธศาสนาหรือศาสนาใด ๆ จะอยู่เฉย ปล่อยให้สถานการณ์ต่าง ๆ เข้ามาครอบงำกำหนด อนาคตของศาสนาใด ๆ ก็ตามอยู่ที่การปฏิรูปตัวเอง ปัญหาอยู่ที่ว่าจะปฏิรูปอย่างไร แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือมีความตระหนักหรือไม่ที่จะปฏิรูปตัวเอง

การศึกษาทางเลือก...

• ต่อจากหน้า ๑๕

หลายที่สุด ทั้งกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมอสมทรรพ์ การเกษตร การแพทย์พื้นบ้าน การพัฒนาอาชีพ การสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ – สิ่งแวดล้อม การอนามัยและสาธารณสุข การป้องกันยาเสพติด สิทธิชุมชน เป็นต้น

๗. การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่ผ่านสื่อสารมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และสื่อสมัยใหม่อย่างเว็บไซต์ รวมถึงห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ แหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้สาธารณะที่ให้สาระความรู้ มีความต่อเนื่อง ก่อเกิดการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทางเลือกจึงเป็นกระบวนการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ที่กำลังบอกแก่สังคมไทยว่า การปฏิรูปการศึกษาที่แท้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

เป็นการปฏิรูปการศึกษาที่มีผลในทางพัฒนาประชากรและแก้ปัญหาบ้านเมืองได้

เป็นการศึกษาที่อิงอาศัยฐานทรัพยากร ฐานวัฒนธรรมและฐานภูมิปัญญาของแผ่นดินไทยเป็นสำคัญ

ในโลกที่รัฐอ่อนแอลงแต่สังคมมีขนาดใหญ่และซับซ้อนขึ้น มีวิกฤตหลายด้าน เป็นธรรมดาธรรมชาติที่จะเกิดมีการแสวงหาทางเลือกนอกเหนือระบบหลักที่มีอยู่

จึงแทนที่จะกีดกันความรู้และการเรียนรู้เหล่านี้ออกไปนอกภาครัฐ นำที่การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติเวลานี้ จะเปิดที่ทางให้การศึกษาทางเลือกได้หลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบความรู้ของสังคมไทย

ทัศนะทางปรัชญา และศาสนา ของอินเดีย

ประเทศอินเดียมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยหลายอย่าง เช่น ศาสนาหลัก ๆ ที่เรานับถือกันอยู่เวลานี้คือพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูก็มาจากอินเดีย วรรณคดีที่สำคัญของเรบางเรื่อง เช่น “รามเกียรติ์” ก็มาจากอินเดีย แม้ระบบการปกครองและระบบกฎหมายไทยโบราณก็ได้มาจากประเทศอินเดีย สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างที่เรามีอยู่เวลานี้ก็มาจากแนวคิดของอินเดีย ดังนั้นการศึกษาเรื่องราวของอินเดียจึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจสังคมไทย บทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดทางศาสนาและปรัชญาของอินเดีย และชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเราควรรับเอาแนวคิดเหล่านั้นมาปรับใช้ในยุคปัจจุบันอย่างไรบ้าง นอกเหนือจากที่มีอยู่แต่ก่อนแล้ว

ศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดียคือศาสนาพราหมณ์ ต่อมาเรียกว่าศาสนาฮินดู เดิมทีศาสนาฮินดูสอนเรื่องเทพเจ้าประจำวรรณะชาติ เช่นสอนว่ามีเทพประจำแผ่นดิน ทะเล ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และอื่น ๆ ต่อมาเทพเจ้าหลายองค์นี้ก็ได้รับเลือกให้มีบทบาทเด่นที่สุดสามองค์คือ พระพรหม พระนารายณ์ (หรือพระวิษณุ) และพระศิวะ (หรือพระอิศวร) ปัจจุบันเทพเจ้าสามองค์มีเพียงสององค์ที่ชาวฮินดูนับถือมากที่สุดคือพระศิวะและพระนารายณ์ ในสังคมไทยนั้นเรากลับนับถือพระพรหมมากกว่าพระนารายณ์และพระศิวะ ชาวฮินดูเชื่อว่าเทพเจ้าสามองค์นี้มีบทบาทหลักเกี่ยวข้องกับโลกเรา (โลกในที่นี้หมายถึงจักรวาล) ต่างกันคือพระพรหมสร้างโลก พระนารายณ์คุ้มครองโลก พระศิวะทำลายโลก บทบาทสามประการของเทพเจ้าสามองค์นี้มาจากความเชื่อของศาสนาฮินดูที่ว่าจักรวาลนี้มีเกิดมีดับสลับกันไปเช่นนี้ชั่ววินิจนินันดร

การเกิดดับของโลกนี้ศาสนาฮินดูเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับภารกิจที่มนุษย์เราประพฤตินอนอย่างไรในทางศีลธรรม เมื่อพระพรหมสร้างโลกแล้ว พระพรหมก็จะปล่อยให้มนุษย์ดูแลโลกไป トラบเท่าที่มนุษย์ยังมีศีลธรรมอยู่ トラบนั่นโลกก็จะยังดำเนินไปด้วยดี ต่อเมื่อใดที่มาตราฐานทางศีลธรรมของมนุษย์ต่ำลง เมื่อนั้นโลกจะค่อย ๆ เสื่อมลง ความเสื่อมของโลกนี้ดูจากการที่โลกจะมีความทุกข์เพิ่มมากขึ้น ชีวิตมนุษย์จะเต็มไปด้วยปัญหามากกว่าแต่ก่อน ตามความเชื่อของชาวฮินดู เพื่อให้ศีลธรรมของมนุษย์ดำรงอยู่ พระนารายณ์จะอวดตาลงมาเกิดเป็นผู้นำทางศีลธรรมเพื่อบอกมนุษย์ว่าอะไรคือความดี อะไร

คือความชั่ว บางครั้งก็มีการอธิบายว่าแม้แต่พระศาสนาในศาสนาอื่นเช่นพระพุทธเจ้าของศาสนาพุทธก็เป็นภาคอวดตาลงของพระนารายณ์ จะอย่างไรก็ตาม พระนารายณ์ก็ไม่สามารถบังคับให้มนุษย์ทำดีได้หากมนุษย์ไม่เห็นคุณค่าของความดีนั้นด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าแม้จะมีศาสนาแล้วในเวลาต่อมาศีลธรรมของมนุษย์ก็สามารถเสื่อมลงได้เพราะมนุษย์ไม่เห็นคุณค่าของศาสนา เมื่อเป็นเช่นนั้นบทบาทของพระนารายณ์ก็จะค่อย ๆ ลดลง จนถึงวันหนึ่งเมื่อมาตรฐานทางศีลธรรมของมนุษย์ตกต่ำจนถึงระดับวิกฤติ พระศิวะจะเข้ามาทำหน้าที่แทนพระนารายณ์ นั่นก็จะถึงจุดจบของโลก โลกจะพินาศเพราะการทำลายของพระศิวะ เมื่อโลกถูกทำลายแล้ว พระพรหมก็จะเข้ามารับช่วงในการสร้างโลกรอบใหม่ต่อไป

แนวคิดของศาสนาฮินดูหลายอย่างนั้นศาสนาอื่น ๆ ในอินเดียเช่นพุทธศาสนาอาจไม่เห็นด้วย เช่น พุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับแนวคิดเรื่องวรรณะที่ศาสนาฮินดูสอน พุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับความเชื่อของศาสนาฮินดูที่ว่าพิธีกรรมช่วยให้ชีวิตเราบริสุทธิ์ได้ (เช่นการลงไปอาบน้ำในแม่น้ำคงคาจะช่วยให้พ้นจากบาปที่ได้กระทำมา) แต่ในเรื่องโครงสร้างทางศีลธรรมที่กล่าวมานี้ ดูเหมือนว่าพุทธศาสนาจะเห็นด้วยกับศาสนาฮินดู นอกจากพุทธศาสนายังมีศาสนาที่สำคัญอีกศาสนาหนึ่งของอินเดียเกิดร่วมสมัยกับพุทธศาสนา คือศาสนาไชนะ ศาสนานี้ก็เชื่อในเรื่องโครงสร้างทางศีลธรรมที่จะช่วยค่าจุนโลกเหมือนกัน แต่รายละเอียดว่าธรรมที่ว่ามันคืออะไรศาสนาเหล่านี้สอนต่างกัน

๒

ศาสนาฮินดูสอนว่าธรรมคือการทำหน้าที่ ส่วนพุทธศาสนาสอนว่าธรรมคือการทำให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ศาสนาโซณะสอนว่า ธรรมคือการไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อสามศาสนานี้นิยมธรรมต่างกัน หลักการปฏิบัติหรือหลักการสำหรับตัดสินว่าความดีความชั่วคืออะไรก็ต่างกัน เพื่อให้เห็นภาพคำสอนที่ต่างกันของสามศาสนา ขอให้พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ทหารที่ไปรบเพื่อป้องกันประเทศ จำเป็นต้องฆ่าข้าศึก ถามว่าเขาทำบาปไหม

๒. เรากินยาถ่ายพยาธิเพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ถามว่าเขาทำบาปไหม

๓. เราเดินทางข้ามทะเลทรายโดยขี่ม้า ระหว่างทางม้าเราขาหักไปต่อไม่ได้ เราไม่สามารถพาม้าไปด้วย ปัญหาคือถ้าทิ้งม้าไว้อย่างนั้นกว่ามันจะตายท่ามกลางแสงแดดที่ร้อนระอุมันต้องใช้เวลาหลายวัน เราไม่ต้องการให้ม้าที่เรารักตายอย่างทรมาน เราจึงตัดสินใจยิงมันด้วยปืนเพื่อให้ตายทันที ถามว่าเขาได้ทำบาปไหม

ปัญหาข้างต้นนี้เป็นปัญหาที่เรียกกันในทางปรัชญาว่าปัญหาความขัดแย้งทางศีลธรรม (moral dilemma) ซึ่งเป็นปัญหาที่ตอบได้ยาก และปัญหาประเภทนี้โลกมนุษย์กำลังเผชิญหน้าอยู่ไม่น้อย (เช่นปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโทษประหารชีวิต) มีความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะแก้ปัญหาคความขัดแย้งทางศีลธรรมเหล่านี้ และศาสนาก็เป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการให้คำอธิบายและทางออกแก่ปัญหาเหล่านี้ ในที่นี้เราจะลองพิจารณาทัศนะของสามศาสนาที่สำคัญของอินเดียที่กล่าวข้างต้น คำตอบที่แต่ละศาสนาให้แก่ปัญหา

เหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าแต่ละศาสนาคิดอย่างไรเกี่ยวกับโลกและชีวิต

เราจะเริ่มที่ศาสนาฮินดู ในคัมภีร์ “ภควัทคีตา” ที่เป็นคัมภีร์สำคัญเล่มหนึ่งของศาสนาฮินดู มีการนิยามธรรมว่าคือการทำหน้าที่ ในคัมภีร์เล่มนี้มีการเล่าเรื่องราวแม่ทัพคนหนึ่งเกิดความสงสัยว่าการที่ตนเองเป็นทหารต้องเข้ารบอยู่เสมอและใน การรบนั้นก็จำเป็นต้องชนฆ่าฝ่ายตรงกันข้าม เขาจะต้องรับบาปอันเกิดจากการฆ่าคนหรือไม่ เนื้อหาของคัมภีร์ได้ตอบว่า ตามทัศนะของศาสนาฮินดู อะไรจะผิดหรือไม่ผิดขึ้นอยู่กับว่าสิ่งนั้นเป็นหน้าที่ของเราหรือไม่ การตั้งคำถามเกี่ยวกับการกระทำใด ๆ โดยไม่ดูว่ากระทำโดยคนที่ทำหน้าที่หรือไม่ ไม่สามารถตอบได้ว่าผิดหรือถูก เช่นการฆ่า ถามว่าผิดหรือถูกทันทีไม่ได้ ต้องถามว่าใครเป็นคนฆ่าและใครถูกฆ่า และฆ่าในสถานการณ์เช่นใด นายเขี้ยวเป็นทหารไปรบฆ่านายขาวซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามตาย อย่างนี้ไม่ถือว่าผิดเพราะเป็นการทำตามหน้าที่ แต่ถ้านายเขี้ยวเป็นคนธรรมดา วันหนึ่งเดินเข้าซอยเกิดเขม่นกับนายขาวแล้วฆ่านายขาวตาย อย่างนี้ถือว่าผิดเพราะนายเขี้ยวไม่มีหน้าที่ในการฆ่า กรณีตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ตามศาสนาฮินดูการกินยาฆ่าพยาธิ ถ้าดีคิดว่ามันเป็นไปตามหน้าที่ของมนุษย์ที่จะพึงรักษาสุขภาพของตนให้ดีก็ไม่ถือว่าผิด การฆ่าม้าขาหักในทะเลทรายเพราะไม่ต้องการให้มันทรมานถ้าดีคิดว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่เป็นเจ้านายมันที่ต้องกระทำเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าผิด

ธรรมตามทัศนะของพุทธศาสนาคือการทำตัวให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ การฆ่ามันพุทธศาสนาถือว่าผิด ไม่ว่าจะฆ่าใคร ฆ่าที่ไหน หรือฆ่าภายใต้สถานการณ์เช่นใดก็ตาม ที่พุทธศาสนาเชื่อเช่นนั้นก็เพราะพิจารณาว่าการฆ่าเป็นอกุศลกรรมตามธรรมชาติ และสิ่งที่เป็นอกุศลกรรมตามธรรมชาตินั้นย่อมส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนแก่

ผู้กระทำเสมอ ไม่ว่าผู้กระทำจะอ้างว่าทำไปเพราะไม่มีทางเลือก เพราะสงสาร หรือเพราะถูกบังคับก็ตาม การไปรบแล้วฆ่าศัตรู การกินยาฆ่าพยาธิ การฆ่าม้าซาหักในทะเลทรายล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่เกิดตามหลักการของพุทธศาสนาทั้งสิ้น แม้ว่าพุทธศาสนาจะมองว่าความผิดถูกเป็นเรื่องตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ผิดให้ถูกหรือที่ถูกให้ผิด แต่พุทธศาสนาก็มีจารีตในการที่จะไม่ใช่ศาสนาบีบบังคับให้บุคคลทำตามศีลธรรมของศาสนาหากเขาไม่ยินดี ชาวพุทธที่จำเป็นต้องทำบาปเช่นต้องประกอบอาชีพประมงเพื่อเลี้ยงชีพ และไม่มีอาชีพอื่นให้ทำในท้องถิ่นนั้น (เช่นบริเวณชายทะเลที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้) พุทธศาสนาก็อนุโลมให้เจ้าตัวพิจารณาเองว่าจะจัดการกับชีวิตตนเองอย่างไร ถ้าเจ้าตัวเขาเห็นว่าต้องทำไม่เช่นนั้นจะอดตายก็ทำได้ แต่พุทธศาสนาก็ยังยืนยันว่าการทำประมงนั้นเป็นบาป และชาวประมงก็ต้องรับกรรมที่กระทำนั้นในอนาคต การต้องทำบาปไม่เช่นนั้นจะอดตายพุทธศาสนาก็ยังถือว่าไม่พ้นความผิด ในขณะที่ศาสนาฮินดูอาจจะมองว่าการทำประมงเป็นหน้าที่ ถ้าไม่มีชาวประมงเราก็ไม่มีปลากิน ดังนั้นการทำประมงจึงไม่ผิด แต่การตกปลาเพื่อความสนุกสนานโดยไม่มีหน้าที่รองรับต้องถือว่าผิด

ธรรมตามทัศนะของศาสนาไชนะคือ การงดเว้นที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น หลักการนี้เรียกว่าหลักอหิงสา และผู้อื่นในถิ่นศาสนาไชนะก็ตีความกว้างมากโดยครอบคลุมมนุษย์ สัตว์ พืช และแม้แต่สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเช่นแม่น้ำ ป่าเขา อากาศ ศาสนาไชนะมีจริยธรรมที่เคร่งครัดมากกว่าทุกศาสนาในอินเดีย นักบวชในศาสนานี้จะได้รับการสั่งสอนให้พยายามเลี่ยงการเบียดเบียนชีวิตอื่น จึงมีนักบวชในนิกายหนึ่งของศาสนาไม่สวมเสื้อผ้าเพราะคิดว่าเสื้อผ้าก็มาจากชีวิตผู้อื่น การกินอาหารก็พยายามระวัง ไม่ให้ทำร้ายใคร นักบวช

ไชนะไม่กินเนื้อสัตว์อยู่แล้ว แม้พืชที่กินก็พยายามกินพืชประเภทที่เราไม่ต้องทำลายมันทั้งชีวิตเพื่อเอามาเป็นอาหาร กรณีตัวอย่างที่ตั้งเป็นคำถามข้างต้นนั้นศาสนาไชนะเห็นด้วยกับพุทธศาสนาว่าต้องถือว่าผิด แต่ศาสนาไชนะก็เคร่งกว่าพุทธศาสนาตรงที่ไม่สอนให้ผ่อนปรน คนดีตามทัศนะศาสนานี้พร้อมจะทำตนให้ลำบากมากกว่าที่จะทำร้ายผู้อื่น ดังนั้นศาสนานี้ น่าจะแนะนำให้ชาวประมงเลิกจับปลาแล้วหาอาชีพอื่นทำ ถ้าทำแถวนั้นไม่ได้ก็ควรย้ายไปอยู่ที่อื่น

๓

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการพิจารณาศาสนาของอินเดียจากประเด็นการตัดสินค่าทางจริยธรรม ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นคือประเด็นที่ว่าอะไรคืออุดมคติสูงสุดของชีวิต อันที่จริงประเด็นนี้อาจถือได้ว่าสำคัญกว่าประเด็นแรกเสียด้วยซ้ำหากเราคิดว่าแนวความคิดทางปรัชญาและศาสนาของอินเดียนั้นโดยภาพรวมล้วนมุ่งแสวงหาว่าอะไรคือจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น

เราอาจแบ่งปรัชญาและศาสนาของอินเดียออกเป็นสองพวกในเรื่องที่กำลังกล่าวอยู่นี้ คือ

(๑) พวกที่เห็นว่าเป้าหมายสูงสุดของชีวิตคือการแสวงหาความสุขทางประสาทสัมผัสใฝ่ตน ปรัชญาที่มีแนวคิดนี้คือปรัชญาจรวาก

(๒) พวกที่เห็นว่าความหลุดพ้นไปจากความทุกข์อันเนื่องมาจากการต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏคือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ศาสนาที่เห็นในแนวนี้ก็คือศาสนาโดยทั่วไปของอินเดียอันได้แก่ศาสนาฮินดู พุทธศาสนา และศาสนาไชนะที่เรากล่าวถึงมาแล้ว

ปรัชญาจรวากนั้นไม่เชื่อว่ามีชีวิตหลังความตาย ไม่เชื่อว่ามีวิญญาณที่จะล่องลอยไปเกิดใหม่หลังจากที่คนเราตายแล้ว เมื่อไม่เชื่ออย่างนี้เลยทำให้คิดว่าการที่คนเรามีโอกาสได้เกิดมาดูแลโลกในช่วงระยะเวลาราว ๗๐ ปีโดยประมาณนี้ต้องถือว่าเป็นโอกาสที่สำคัญ ตายไปแล้วไม่แน่ว่าเราจะได้เกิดอีกหรือไม่ เมื่อไม่แน่ใจ เราจะอุทิศชีวิตให้แก่อะไร ระหว่างความสุขที่สามารถจับต้องได้แน่ ๆ ในชาตินี้กับความหลุดพ้นที่ศาสนาต่าง ๆ ของอินเดียสอนอยู่ในเวลานั้น สำหรับปรัชญาจรวากการเลือกที่ฉลาดก็คือการเลือกสิ่งที่จะจับต้องได้และแน่

นอนว่ามีตัวตนอยู่จริง ๆ

ปรัชญาจรวากคิดว่าคนที่เข้าใจชีวิตก็คือคนที่รู้จักเตรียมตัวเองเพื่อให้สามารถมีความสุขในโลกนี้ การเตรียมตัวว่านี่ก็เช่นเมื่อเป็นเด็กเป็นวัยรุ่น เป็นหนุ่มสาวก็ต้องรู้จักขวนขวายเรียนหนังสือ เมื่อเรียนจบแล้วก็รู้จักทำงานสร้างเนื้อสร้างตัว มีคนรัก แต่งงาน และรู้จักใช้เงินทองที่หามาได้นั้นซื้อหาความสุขใส่ตัว ความสุขในที่นี้ปรัชญาจรวากแบ่งออกเป็นหลายระดับ ตั้งแต่สุขหยาบ ๆ เช่นสุขจากการกินดื่มไปจนถึงสุขที่ประณีตเช่นการมีครอบครัวมิตรสหายที่อบอุ่น โดยสรุปปรัชญาจรวากไม่เชื่อเรื่องสวรรค์ที่เราจะได้ไปพบหลังจากตายแล้วอย่างที่ศาสนาทั้งหลายในอินเดียสอน แต่เชื่อว่าหากจะมีสวรรค์ สวรรค์นั้นก็อยู่ในโลกนี้แหละ เรายังเองที่จะเป็นผู้สร้างสวรรค์ให้แก่ตนเอง หาใช่ใครไม่

ศาสนาฮินดู พุทธ และไชนะไม่คิดว่าความสุขทางกายในโลกนี้จะเป็สิ่งสำคัญ พุทธศาสนาวิจารณ์ว่าจริง ๆ แล้วสิ่งที่เรียกว่าความสุขของมนุษย์นั้นล้วนแล้วแต่แฝงความทุกข์อยู่ด้วยเสมอ ขณะมีความสุข เราอาจคิดว่าชีวิตเป็นสุข แต่วันหนึ่งเมื่อคนที่เรารักต้องแยกทางจากเราไป หรือตายจากเราไป เราจะพบว่าท้ายที่สุดแล้วสิ่งที่เป็ความจริงของชีวิตหาใช่ความสุขไม่ หากแต่คือความทุกข์ต่างหาก พระพุทธเจ้าสอนว่าเราแต่ละคนทำยที่สุดแล้วก็ต้องเดินทางเข้าหาความตายอย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพังทั้งสิ้น ขณะที่เรานอนรอความตายอยู่บนเตียงในโรงพยาบาลนั้น ใคร ๆ ก็ช่วยอะไรเราไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นคนรักเราเช่นสามี ภรรยา ลูก พ่อแม่ หรือมิตรสหาย เราแต่ละคนจะต้องเดินเข้าไปหาความตายที่มีมิติมันเพียงลำพัง เมื่อสังขารของชีวิตเป็นเช่นนี้ สิ่งทีฉลาดน่าจะทำได้แก่การเตรียมตัวเดินทางเข้าสู่ความตายอย่างผู้มีปัญญา พุทธศาสนาและศาสนาโดยทั่วไปในอินเดียเชื่อว่าการมี

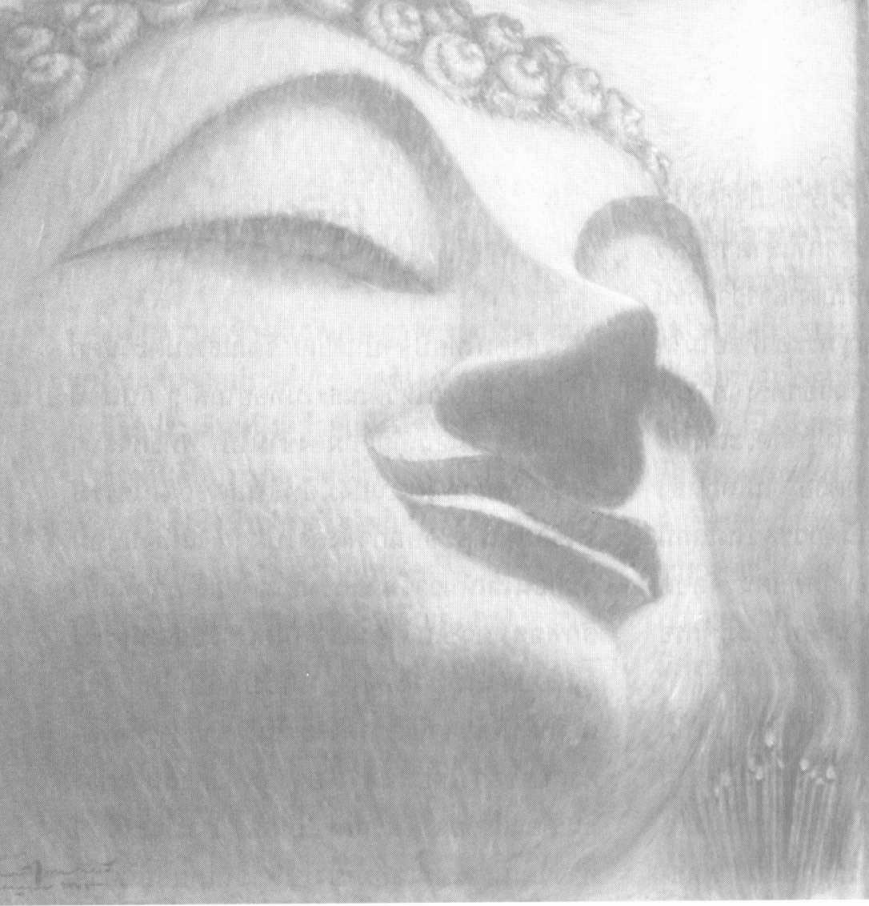
ชีวิตอยู่ในโลกนี้เป็นเรื่องชั่วคราว เรายังมีชีวิตที่จะต้องสืบต่อไปอีกยาวนานหลังจากที่เราตายแล้ว พุทธศาสนานิกายวัชรยานของทิเบตกล่าวว่าความตายก็เหมือนช่วงพระอาทิตย์ตก พระอาทิตย์ไม่ได้หายไปไหน แต่รอเวลาที่จะกลับมาอีกครั้ง การมุ่งหาความสุขในโลกนี้จะทำให้เราไม่รู้จักระเตรียมตัวเพื่อเผชิญหน้าโลกหลังความตาย ในโลกหลังความตายนั้นมีสุขที่ดีกว่าปรารถนาว่าสุขในโลกนี้ อย่างไม่อาจเทียบกันได้ คนฉลาดคือคนรู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน พวกเขาเหล่านั้นคือพวกไม่รู้จักรอสิ่งดีกว่าที่จะมาถึง

แม้ว่าพุทธศาสนาจะเน้นเรื่องโลกหน้า แต่ก็มีความคิดว่าขณะที่อยู่ในโลกนี้เราก็สามารถมีความสุขได้ในบางระดับ แต่สุขที่พุทธศาสนาสอนไม่ใช่สุขทางกายอย่างที่ปรัชญาจารย์วากสอน พุทธศาสนาคิดว่าการรู้จักกินดื่มหาความสุขใส่ตัวนั้นสัตว์เดรัจฉานมันก็รู้จักทำเท่าที่สติปัญญาของมันจะเอื้ออำนวย ถ้ามนุษย์เราเกิดมาเพียงเพื่อหาสุขใส่ตัว เราก็คงไม่ประเสริฐกว่าสัตว์ พุทธศาสนาคิดว่าเราควรใช้ชีวิตอย่างผู้ประเสริฐ อะไรทำให้เราเป็นผู้ประเสริฐ คัมภีร์พุทธศาสนาตอบว่าธรรม ธรรมในที่นี้ก็คือการรู้จักใช้ปัญญาไตร่ตรองว่าอะไรคือแก่นสารของความเป็นคน เด็กสาวหรือเด็กหนุ่มที่เอาแต่แต่งตัวและสนใจแต่หน้าตาตัวเองว่าจะเป็นที่พึงใจของเพศตรงข้ามหรือไม่ตามหลักพุทธศาสนายังไม่ถึงว่าเข้าใจชีวิต เราอาจจะสนใจตัวเองก็ได้ เพราะเรายังเป็นปุถุชน แต่ก็ควรสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องสติปัญญาอันไม่เกินกว่าวัยของเราที่จะเข้าใจด้วย นอกจากนี้พุทธศาสนาก็เสนอว่าการศึกษาคควรเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้รู้จักแยกแยะว่าอะไรคือความจริงความหลงด้วย ยิ่งในโลกสมัยใหม่ที่ระบบการโฆษณาสินค้าพยายามยั่วยุให้เราแยกไม่ออกระหว่างสองสิ่งนี้ การศึกษาชนิดนี้ยิ่งจำเป็นมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

สังคมไทยปัจจุบันรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเป็นแบบ ทำให้วัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ ๆ กับเรานี้คือวัฒนธรรมอินเดียถูกมองข้ามไป พุทธศาสนาและศาสนาฮินดูนั้นยังมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยอยู่ แม้จะอ่อนกำลังลงไปมาก แต่สิ่งนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมอินเดียยังมีรากที่ยังลึกพอสมควรในสังคมเรา เมื่อเรารับวัฒนธรรมอินเดียมานั้น เราได้พยายามปรับให้เป็นไทย และเราก็ปรับได้มากทีเดียวดังจะเห็นได้จากกรที่พุทธศาสนาอย่างไทยนั้นต่างไปจากพุทธศาสนาอย่างอินเดียและอย่างลังกาพม่า เป็นต้น การที่เรามีทุนทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงไปหาอินเดียอยู่นี้ อาจทำให้เป็นเงื่อนไขที่ดีที่เราจะลองพิจารณาศึกษาวัฒนธรรมอินเดียในแง่ใหม่ ๆ บ้าง ประเทศอินเดียนั้นคนไทยไม่น้อยได้ยืมชื่อแล้วก็ร้องยี้ แต่เราคงไม่ลืมไปว่าประเทศอินเดียมีวีทีได้รางวัลโนเบลมาแล้ว นักวิทยาศาสตร์ของอินเดียก็ได้รางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์มาแล้ว นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลคนล่าสุดที่ชื่อ Amartya Sen นั้นก็คนอินเดีย ก่อนหน้านั้นเราอาจไม่ว่านักคณิตศาสตร์คนสำคัญของโลกคนหนึ่งก็เป็นคนอินเดีย ท่านผู้นี้คือรามานุจัน (Ramanujan) ซึ่งตามประวัติเป็นเด็กยากจนไม่ได้เรียนหนังสือมากเพราะครอบครัวยากจนอยู่ในกระท่อมดินหลังเล็ก ๆ ศาสตราจารย์คณิตศาสตร์ชาวอังกฤษบังเอิญไปพบและเห็นแววจัจฉริยะจึงพาไปเรียนมหาวิทยาลัยที่อังกฤษ แล้วความเป็นอัจฉริยะก็แสดงออกจริง ๆ ท่านผู้นี้ได้เสนอทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญหลายเรื่อง เลข ๐ ที่เป็นตัวเลขที่ปฏิวัติความก้าวหน้าทางคณิตศาสตร์ของ

* อ่านต่อหน้า ๔๕

ศรัทธา – บูชา (Faith)

โดย สุวัฒน์ วรรณมณี

Oil on canvas

60 x 63 cm.

บทความพิเศษ

ส.ศิวรักษ์

ก่อนที่เราจะมานับถือวิถีวิทยาอย่างฝรั่งนั้น พระพุทธเจ้ารวมทั้งพระธรรมเจ้าและพระสังฆเจ้า เป็นสรณะสูงสุดที่เราเคารพนับถือ เพราะถ้าเราเชื่อมั่นในพระพุทธานุภาพแล้ว เราอาจเดินตามครรลองของพระธรรม เพื่อเอาชนะโลกาภรณ์หลงได้ หรือกลายเป็นสภาพจากความโลภมาเป็นทาน การให้แปรสภาพจากความโกรธมาเป็นเมตตากรุณา และแปรสภาพจากความหลงมาเป็นปัญญา การรู้แจ้งรู้จริง และรู้สึก อย่างเป็นองค์รวมที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว ยิ่งถ้าเราต้องการเดินเข้าไปถึงแก่นพระธรรมด้วยแล้ว เราอย่าลืมสละละบ้านเรือนและความสุขทางกาม ขอเข้าเป็นสมาชิกของคณะสงฆ์ เพื่อมีชีวิตอย่างเรียบง่ายที่สุด อย่างปราศจากอาชีพ

การงาน มีเวลาอย่างเต็มที่ในการสำรวจตรวจดูตัวเอง ให้วิถีชีวิตของตนเป็นไปอย่างบรรสานสอดคล้องกันทั้งทางกายและทางใจ พร้อม ๆ กันนั้น แต่ละสมาชิกของสงฆ์ก็อยู่ร่วมกันอย่างบรรสานสอดคล้องกันทั้งหมด สมกับเป็นภราดรภาพ อันมีเสมอภาคเป็นแกน เพื่อเดินทางไปสู่เสรีภาพจากกิเลสอาสวะ โดยที่คณะสงฆ์ก็อยู่อย่างบรรสานสอดคล้องกับชาวบ้านรอบ ๆ วัด และคฤหัสถ์นั้น นอกจากจะอุดหนุนพระภิกษุสงฆ์แล้ว ยังเรียนรู้จากวิถีชีวิตของท่าน เพื่อชาวบ้านจะได้รู้จักปล่อยวางอย่างพอใจในชีวิตความเป็นอยู่อันเรียบง่าย มีทานการให้เป็นส่วนสำคัญของชีวิต และมีศีลสังวรเพื่อให้แต่ละคนเป็นคนปกติ คือลดความรุนแรงลงเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านชีวิต ทรัพย์สิน คุ้มครอง ฯลฯ โดยมีเวลาภาวนาให้จิตใจสงบอย่างงดงาม ทั้งพระและ

ชาวบ้านย่อมเกี่ยวเนื่องกันและกัน ทางอาณานิคมและ
ธรรมทาน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของสังคมวงกว้าง
ซึ่งรวมถึงสรรพสัตว์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
ทั้งหมด

คนไทยสมัยก่อนไม่ได้สนใจพุทธประวัติ ว่า
กรุงกบิลพัสดุ์อยู่ที่ไหน สนวนลุมพินีห่างจากกรุง-
กบิลพัสดุ์เท่าไร พุทธศยาก็กรุงราชคฤห์ห่างกัน
เพียงใด ปาโอสิปตนมฤคทายวัน ที่ทรงแสดงปฐม-
เทศนา และกรุงกุสินาราที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน
อยู่ที่ไหน เพราะสังเวชนียสถานนั้น ๆ เป็นเพียง
สถานที่ที่ช่วยให้เจริญพุทธานุสติ ดังเราอาจสร้าง
สถานที่นั้น ๆ ขึ้นได้ในเมืองไทย ดังพระพุทธบาท
และพระพุทธรูปก็อยู่ที่สระบุรีนี้เอง พระแท่นดงรัง
ในจังหวัดกาญจนบุรี ก็คือที่ที่เสด็จดับขันธปรินิ-
พพาน ดังทางจังหวัดอุทัยธานีก็มีวัดสังกัส ฌ เชิงเขา
เตี้ย ๆ ทางลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง โดยสมมติให้ว่านั่น
คือที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจกดาวดึงส์สวรรค์
หลังจากที่เสด็จไปจำพรรษาและทรงแสดงธรรม
โปรดพระพุทธมารดา ดังยังมีพระภิกษุสงฆ์เดิน
ตามเสด็จพระพุทธรูปลงมาจากภูเขานั้นในวันหลัง
จากออกพรรษาทุกปี ให้ชาวบ้านได้ตักบาตรเทโว
แม้จนถึงรัชกาลที่ ๖ แล้ว ยังมีการสร้างสวนลุมพินี
ขึ้น ณ กรุงเทพมหานครนี้เอง

ถ้าใครได้อ่านพุทธประวัติจาก ปฐมสมโพธิ-
กถา ที่กรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรสทรงพระ-
นิพนธ์ไว้แต่ในรัชกาลที่ ๓ จะได้รับความไพเราะใน

ทางกวีวิจิตร อย่างเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติ-
ศาสตร์อย่างฝรั่ง หากช่วยให้เกิดศรัทธาปสาทะใน
พระพุทธานุภาพ เพื่อเราจะได้เจริญศบารมีตาม
อย่างพระพุทธรองค์ เริ่มแต่ท่านและศีลเป็นต้นไป

ต่อถ้าใครอ่าน พุทธประวัติ ที่สมเด็จพระสังฆ-
ราช (สา) และที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรรส ทรงเรียบเรียง ก็เห็นได้ว่านั่น
คือชีวประวัติบุคคลในอดีต ที่มีข้อเท็จจริงตามวิ-
ทยาของฝรั่ง อย่างปราศจากอิทธิปาฏิหาริย์ใด ๆ
ทั้งสิ้น เพราะฝรั่งวิจัยจอกินหารต่าง ๆ เราอยาก
ศรัทธาได้อย่างฝรั่ง ก็ต้องเป็นไปเช่นนั้นบ้าง

เราต้องไม่ลืมว่าเมื่อฝรั่งเรารู้จักพุทธศาสนา
นั้น มักไม่เชื่อกันว่า พระพุทธเจ้ามีพระองค์จริง
ตามทางประวัติศาสตร์อย่างที่เขารู้จักกัน ในขณะที่
บรรพชนของเรา ไม่ถือว่าเป็นประเด็น โดยที่เรา
เชื่อกันว่าในภัทรกัลป์นี้มีพระพุทธเจ้าซึ่งตรัสรู้มา
แล้ว ๔ พระองค์ เริ่มแต่พระกกุสันโธ พระโกนาคมน-
โน และพระกัสสปิ ซึ่งเ็นพระอดีตพุทธเจ้า พระ-
องค์ปัจจุบันที่ร่วมสมัยกับเราคือพระสมณโคดม
แล้วก็จะมีพระศรีอารยเมตไตรย์มาตรัสรู้เป็น
พระอนาคตพุทธเจ้า ก่อนจะสิ้นกัลป์นี้

ก่อนกัลป์นี้ก็มีพระอดีตพุทธเจ้าอีกมากมาย
ที่พอจะนับได้ก็ ๒๗ พระองค์ ดังปรากฏพระนาม
และพระองค์ เป็นภาพเขียนอยู่รอบพระวิหารวัด
สุทัศน์ โดยถ้านับถอยหลังไป ก็มีพระพุทธเจ้าเท่า
เม็ดกรวดเม็ดทราย ดังพระมหานิกายที่ห้ามคลุม

ค้นหา พระพุทธรเจ้า

อย่างสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังสวดมนต์บทสัมพุทธอยู่

คำเริ่มต้นบทสวดแปลความได้ว่า “ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๕ แสน ๑ หมื่น ๒ พัน ๒๗ พระองค์ด้วยเศียรเกล้า” แล้วขยายจำนวนไปเป็น “พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๑ ล้าน ๒ หมื่น ๔ พัน ๕๕ พระองค์” แล้วเป็น “๒ ล้าน ๔ หมื่น ๘ พัน ๑๐๙ พระองค์”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงเห็นว่าเหลวไหล หรือทรงถือว่าเป็นอิทธิพลของมหายาน ที่เคารพนับถือพระพุทธรูปเป็นอันมาก จึงทรงพระนิพนธ์บทสวดใหม่แทนบทสัมพุทธ ให้พระธรรมยุติกนิกายสวด แล้วต่อมาพระมหานิกายแปลงที่ห่มแหวกอย่างธรรมยุติกก็สวดตาม คือบทที่ขึ้นต้นว่า โย จกฺขุมา ที่ใช้สวดสังวัธยายสรรเสริญพระพุทธรูปของพระสมณโคตมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้เท่านั้น

ทั้งนี้ก็เพราะชนชั้นนำของไทยตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา ถือว่าพระพุทธรูปของเรานั้นทันสมัย ไม่มีเอภินหารใด ๆ หรือเรื่องราวในอดีตใด ๆ ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ตามวิธีวิทยาของฝรั่ง โดยเราถือว่าเอภินหารต่าง ๆ นั้นเป็นของที่แต่งเติมกันภายหลัง เพราะเนื้อแท้ของพระธรรมนั้น “ไม่จำกัดกาลเวลา เรียกร่องให้ผู้อื่นมาดูได้ (มาพิสูจน์ได้) อันวิญญูชนทั้งหลายพึงรู้ได้”

เราไปเข้าใจว่า ฝรั่งเป็นวิญญูชน ฉะนั้นอะไรที่ฝรั่งพิสูจน์ไม่ได้ เราก็ไม่ถือว่าสำคัญแม้ในทางพระพุทธรูป โดยที่เวลานั้น (โดยที่ในยุโรปนั้นแม้ก่อนรัชกาลที่ ๔ ขึ้นไปแล้ว) ฝรั่งชั้นนำเริ่มต่อต้านคริสต์ศาสนา หาวว่าถ้าหลังและขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ ยิ่งตั้งแต่ชาร์ล ดาร์วินเรียบเรียงเรื่อง The Origin of Species ในปี ค.ศ. ๑๘๕๙ และ Descent of Man ในปี ค.ศ. ๑๘๗๑ ด้วยแล้ว ชนชั้นนำในตะวันตกก็เลยเชื่อกันสนิทว่า คนมาจากวานร

ไม่มีบิดามารดาเดิมที่ชื่อว่า อדםและอีวาที่พระเจ้าสร้างขึ้นตามทีปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล

ฝ่ายชาวไทย ผู้ที่อธิบายพุทธศาสนาตามทางอย่างฝรั่งและเขียนเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์อย่างแพร่หลายแต่ในรัชกาลที่ ๔ คือเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุนนาค) ซึ่งเป็นศิษย์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ แต่สมัยยังทรงผนวช และได้มาเป็นเสนาบดีกรมท่า (กระทรวงการต่างประเทศ) ในรัชสมัยของพระองค์ หนังสือเล่มสำคัญของท่านผู้นี้คือ กิจจานุกิจ ที่ปฏิเสธความเชื่ออย่างโบราณของไทยแทบทั้งหมด โดยที่คนไทยสมัยก่อนถือว่าไตรภูมิพระร่วง หรือ เถภูมิกถา คือโลกทัศน์ของเรา กล่าวคือโลกทัศน์ของเราอิงอยู่กับทฤษฎีของพรหมณ์ ที่ว่าโลกแบนและมีปลาอานนท์หนุนอยู่ มีเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลางของโลก ฯลฯ กิจจานุกิจ ปฏิเสธเรื่องเหล่านี้ โดยอธิบายพุทธศาสนาอย่างใหม่หมด สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงตั้งข้อสังเกตว่า กิจจานุกิจ ไม่ยกปฏิเสธเรื่องที่พระพุทธรูปเสด็จไปโปรดพระพุทธรูปมารดาบนดาวดึงส์สวรรค์

ความข้อนั้นท่านอาจารย์พุทธทาสก็เคยปรารภกับข้าพเจ้า ว่าทางภารตประเทศถือว่ามีเป็นเรื่องจริงมาแต่ก่อนสมัยพระเจ้าอโศกเอาเลยด้วยซ้ำ ดั่งมีศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกปักไว้ ณ ที่ที่เชื่อกันว่าพระพุทธรูปเสด็จลงมาจากสวรรค์สู่โลกพิภพนี้

กิจจานุกิจ เป็นหนังสือสำคัญที่ฝรั่งในเมืองไทยทิ้งมาก ถึงกับนายอาลาบัสเตอร์ (ต้นตระกูลเศวตศิลา) แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษตีพิมพ์ที่กรุงลอนดอนในชื่อว่า The Wheel of the Law แต่ปี ค.ศ. ๑๘๗๑ โดยชี้ให้ฝรั่งด้วยกันเห็นว่า วงล้อแห่งธรรม หรือ ธรรมจักร นั้น อธิบายคำสอนของพระพุทธรูปอย่างสมเหตุสมผล ไปได้ด้วยดีกับวิทยาศาสตร์ตะวันตก ไม่มีอะไรในทางอิทธิปาฏิหาริย์อย่างศาสนาคริสต์เอาเลย

ศาสนาคริสต์เอง แม้จะถูกโจมตีอย่างหนักในยุโรปและสหรัฐ แต่พวกหมอสอนศาสนาในลังกาและอื่น ๆ ก็ถือว่าเป็นคำสอนที่มีคุณค่าในทางจริยธรรม ผิดกับพุทธศาสนาที่สอนกันในประเทศนั้น ๆ ที่มอมเมาให้คนเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์ โลกนี้โลกหน้า ทั้งยังมีเทวดาและอินทร์พรหมเข้ามาข้องเกี่ยวกับอีกมาก แถมพวกหมอสอนศาสนายังตั้งโรงเรียนในเมืองขึ้นของอังกฤษ สอนให้ชาวพื้นเมืองรู้ภาษาอังกฤษ และให้รู้จักคำสอนของศาสนาคริสต์ เมื่อจบออกมาแล้ว ก็อาจทำงานราชการกับจักรวรรดิอังกฤษในประเทศนั้น ๆ ได้ โดยที่การศึกษาตามวัดวาอารามนั้นล้าสมัย ปรับตัวไม่ทันกับความทันสมัยในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙

การที่พวกหมอสอนศาสนาพูดและเขียนโจมตีพุทธศาสนาในลังกาหนักเข้า ก็เลยเกิดการท้าทายให้มีวิวาทะกันเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๗๓ ณ เมืองพนะทุเร นอกกรุงโคลัมโบ ผู้คนมาร่วมฟังถึงห้าพันคน ซึ่งไม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้มาก่อนเลย ฝ่ายคริสต์เริ่มโจมตีฝ่ายพุทธ หว่าเรื่องตายแล้วเกิดเหลวไหล เรื่องการทำให้คนสยบยอมกับโชคชะตา คือให้แล้วแต่บุญแต่กรรม ฯลฯ โดยที่ทางฝ่ายพุทธก็ได้ตอบโต้ ทั้งยังอธิบายเรื่องการเกิดใหม่อย่างสมเหตุสมผลตามหลักวิทยาศาสตร์อีกด้วย โดยฝ่ายพุทธชี้ให้เห็นว่าพระเจ้าของฝ่ายคริสต์นั้น ถ้าทรงฤทธานุภาพจริง ก็แสดงว่าใจร้ายและโหดเหี้ยม โดยอ้างจากคัมภีร์ไบเบิลนั่นเอง

นี่นับเป็นครั้งแรกที่พุทธศาสนาเป็นเหตุให้ฝรั่งแม้जनชนชั้นปกครองชาวอังกฤษในลังกาเริ่มหันมาสนใจพุทธศาสนา และข่าวการวิวาทะครั้งนี้แพร่ไปจนถึงสหรัฐ ซึ่งมีขบวนการต่อต้านทั้งคริสต์และวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ หากพวกนี้ถือว่าการตอบอยู่ที่ตะวันออก ซึ่งมีทรัพยากรที่ลึกลับยิ่งกว่าวิทยาศาสตร์ของตะวันตก

คนสำคัญของขบวนการนี้คือมาตามบลาว

วาสกี (๑๘๓๑ - ๙๑) ซึ่งเป็นชาวยูเครน (ก่อนรวมเข้าในสหภาพโซเวียต) แล้วอพยพไปอยู่นครนิวยอร์ก แล้วไปพบเฮนรี สตีล อดลคอต ซึ่งเคยสู้รบในสงครามระหว่างเหนือกับใต้ในสหรัฐจนได้ยศนายพันในกองทัพ ทั้งคู่เห็นพ้องต้องกันว่าศาสนาคริสต์หมดดีเสียแล้ว และวิทยาศาสตร์ของตะวันตกก็ไม่ใช่คำตอบ หากควรค้นหาเทวธรรมและศาสนาธรรมจากเอเชีย จึงร่วมกันตั้ง Theosophical Society (สมาคมของคนที่ต้องการแสวงหาธรรมะหรือปรัชญาจากเทพ) ขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๗๓ ปีเดียวกับที่เกิดวิวาทะครั้งสำคัญในลังกาทวีป ทั้งคู่จึงอุทิศตนพระภิกษุชาวสิงหล และต่อต้านหมอสอนศาสนาฝรั่งในลังกา โดยที่ทั้งคู่ประกาศตนเป็นพุทธศาสนิก หากอดลคอตรับไตรสรณาคมและบัญญัติลจากพระภิกษุที่ลังกาเลยทีเดียว

๒

เมื่อปีกลาย (ค.ศ. ๒๐๐๒) ศาสตราจารย์ดอนัลด์ โลเพซ แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกนในสหรัฐรวบรวมหนังสือใหม่ออกมาเล่มหนึ่ง อ้างว่าข้อเขียนที่ตีพิมพ์อยู่ในเล่มนั้นเป็นบทอ่านที่สำคัญทั้งจากตะวันออกและตะวันตก ตั้งชื่อหนังสืออย่างโก้เก๋ว่า A Modern Buddhist Bible เขาเรียงชื่อและข้อเขียนของคนที่เกี่ยวข้องสมัยใหม่ ทั้งฝรั่งและชาวเอเชีย ตามลำดับปีเกิดของคนนั้น ๆ เริ่มแต่มาตามบลาววาสกี เซอร์เอโดวิน อาร์โนลด์ (ที่เขียนเรื่อง The Light of Asia เป็นบทกวี ซึ่งมีชื่อมากและแปลเป็นไทยแล้วหลายสำนวน โดยที่ผู้เขียนได้รับตราเบญจมาภรณ์ช้างเผือกจากในหลวงรัชกาลที่ ๕ ด้วย) แล้วก็อดลคอต ชาวไทยมีท่านอาจารย์พุทธทาสกับข้าพเจ้ารวมอยู่ด้วย

ประเด็นสำคัญก็คือ ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ถือว่า ชาวพุทธสมัยใหม่เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๗๓ ตอนที่ มีวิวาทะอย่างสำคัญในลังกา ทั้ง ๆ ที่เจ้าฟ้าพระ- มงกุฎหรืออริยญาณภิกขุ (ที่ต่อมาเสวยราชย์เป็น รัชกาลที่ ๔) ทรงมีวิวาทะอย่างเจียบ ๆ กับสังฆราช บาทหลวงชาวฝรั่งเศส และศาสนาจารย์ชาว อเมริกันมาก่อนหน้านั้น และถ้าจะถือเอาเอกสาร ซึ่งแสดงความทันสมัยของชาวพุทธที่ปรากฏกับ ฝรั่งเศส ก็ต้องถือเอา The Wheel of the Law ที่ตีพิมพ์ แต่ ค.ศ. ๑๘๗๑ เป็นเกณฑ์

โดยที่ศักราชดังกล่าวเป็นเพียงตัวชี้ให้เห็นว่า ชาวพุทธในเอเชียไม่ยอมให้ฝรั่งคิดที่ว่าพุทธศาสนา ล้าหลังคริสตศาสนา หรือขัดกับวิทยาศาสตร์สมัย ใหม่ของฝรั่งอีกต่อไป

พร้อม ๆ กันนั้น ฝรั่งเศสก็เริ่มสนใจพุทธศาสนา มา ก่อนศักราชทั้งสองนั้นแล้ว โดยเริ่มจากการที่อังกฤษ ไปยึดครองได้ทั้งชมพูทวีปและลังกาทวีปมาไว้ใน อาณานิคม

แม้ชนชั้นนำในอังกฤษจะเห็นว่า ภารต ประเทศหรือชมพูทวีป ไม่มีภาษาหรืออารยธรรม เทียบเท่าของยุโรป ดังทอมัส แมกคอคเลย์ทำบันทึก เสนออลอร์ดเบนดินต์ ผู้สำเร็จราชการของอินเดียที่ กัลกัตตาในปี ค.ศ. ๑๘๓๕ ว่าภารตประเทศไม่มี วรรณคดีที่มีค่า แม้ภาษาสันสกฤตก็คือปรัมปราคดี อันเหลวไหล เต็มไปด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ คนอินเดียในจักรวรรดิของอังกฤษ ควรเรียนแต่ ภาษาอังกฤษเท่านั้น จะได้ปรับตัวให้ทันกับความ ทันสมัย นี่แสดงได้ว่าเป็นต้นตอที่มาของการศึกษา สมัยใหม่ที่อังกฤษมอบให้คนพื้นเมือง แม้คน อังกฤษที่สนใจภาษาบาลีสันสกฤต อย่างเทอนัลที่ ลังกาจะปฏิเสธทัศนคติของแมกคอคเลย์ แต่เขาก็ เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยเกินไป หากเขาได้แปล คัมภีร์ มหาวงศ์ พงศาวดารลังกา จากภาษาบาลี เป็นอังกฤษ โดยได้ตีพิมพ์แต่ ค.ศ. ๑๘๓๖ นั้นแล้ว

ดังเขายืนยันว่าเป็นประวัติศาสตร์พุทธศาสนา และประวัติศาสตร์ลังกาสมาชิกแรก ซึ่งแล้วเสร็จก่อน ตำราในทำนองเดียวกันนี้ที่อังกฤษ (คือ Historia Ecclesiastica Genis Anglorum ของพระคุณเจ้า บีตี รวมทั้ง Anglo Saxon Chronicles ต่าง ๆ) หลาย ศตวรรษ

เทอนัลถือว่าคัมภีร์นี้เล่มเดียวที่เอาชนะทัศนคติ ของชนชั้นปกครองในอังกฤษได้แล้ว โดยที่คนพวก นี้ดูถูกว่าเอเชียได้ไม่มีประวัติความเป็นมาแต่บุรพ- กาลและไม่มีภาษาที่บันทึกวิถีวิวัฒนาการหรือพงศาวดาร อย่างชาวยุโรปเอาเลย ที่สำคัญยิ่งกว่านี้ก็คือตรงที่ คัมภีร์มหาวงศ์ ช่วยให้คนที่สนใจกลับไปแสวงหา องค์พระศาสดาผู้เป็นต้นตอที่มาของมหาวงศ์ และ ภาษาบาลีเป็นภาษาที่จารึกพระธรรมคำสั่งสอนของ พระพุทธองค์ และคำอธิบายต่าง ๆ ในทางพุทธ- ศาสนาสืบต่อกันมาเป็นลำดับ ๆ ใช้แต่เท่านั้น มหาวงศ์ยังช่วยให้นักโบราณคดีในชมพูทวีปใช้เป็น เอกสารประกอบการขุดค้นของพวกเขาตามเจดีย์- สถานต่าง ๆ ให้ได้รู้แล้วว่าที่แห่งนั้นเคยมีความสำคัญ อย่างไร อย่างน้อยก็แต่สมัยพระเจ้าอโศกเป็นต้นมา

เทอนัลรับราชการอยู่ที่ลังกา ในขณะที่ เซอร์ วิลเลียม โจนส์ รับราชการอยู่ที่อินเดีย แต่ปลาย คริสตศตวรรษที่ ๑๘ เสียด้วยซ้ำ ตามตำแหน่งนั้น เป็นผู้พิพากษา แต่สนใจภาษาสันสกฤต แม้จะอุทิศ ชีวิตไปทางคัมภีร์พราหมณ์ หากเมื่อถอดรหัสศิลา จารึกโบราณของบางอักษรได้ ช่วยให้เขาเข้าใจใน เรื่องพุทธศาสนา โดยเขาผู้นี้ได้ตั้งสมาคมนักศึกษาและ ค้นคว้าวิทยการทางด้านทวีปเอเชียขึ้นด้วย จนถึง กับตั้งวิทยาลัยให้คนอินเดียเองได้ศึกษาภาษา สันสกฤตอีกด้วย

รุ่นถัดจากโจนส์มา จึงถึงรุ่นยอร์ช เทอนัล ดังที่ ได้เอ่ยชื่อเขามาก่อนแล้ว และอีกสองคนที่มีอายุ รุ่นราวคราวเดียวกับเทอนัล ได้แก่ ไบรอัน ฮอจสัน และเจมส์ ปรินเซป

งานของคนทั้งสองนี้รวมกัน นับเป็นประทีปที่ส่องแสงให้อย่างสว่าง ยิ่งกว่าที่โจนส์เริ่มมาแล้วเสียอีก กล่าวคือในขณะที่เทอนัลค้นคว้าหาความรู้จากภาษาบาลีที่ลังกา ฮอจสันค้นคว้าทางด้านภาษาสันสกฤตและอิเบตที่เนปาล ซึ่งช่วยให้ผู้ที่สนใจในสมัยนั้น รู้เรื่องของมหายานและตันตรยาน ในขณะที่ทางลังกาเน้นไปทางหินยานหรือเถรวาท

สำหรับปรีนเซปนั้น ชอบขุดค้นทางโบราณคดี และถอดถ้อยคำจากอักษรที่จารึกไว้ตามโบราณสถานต่าง ๆ ที่สำคัญคือแท่งศิลาจารึกของพระเจ้าอโศก ซึ่งเวลานั้นยังไม่มีใครรู้ว่าท่านผู้นี้เป็นใคร เพราะในจารึกที่ปรีนเซปเริ่มถอดรหัสออกจากอักษรพราหมณ์ รู้ได้แต่ว่าจารึกนั้นทำขึ้นตามพระราชโองการของพระเจ้าเทวานัมปิยะ หากไม่ก็พระเจ้าปิยะทัสสี ต่อเมื่อมาตรวจกับคัมภีร์มหาวงศ์ จึงทราบว่าเป็นไม่ใช่พระเจ้ากรุงลังกา หากเป็นพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้เป็นราชพันธุมิตรกับพระเจ้าแผ่นดินลังกา (ซึ่งทรงพระนามว่าเทวานัมปิยะดิศ) จนถึงกับส่งพระราชโอรสและพระราชธิดาที่ทรงผนวชไปประกาศพระศาสนาที่ลังกาที่วิธีการที่ปรีนเซปอ่านจารึกพระเจ้าอโศกออกช่วยให้ฝรั่งมั่นใจในพระพุทธร่องศ์ในฐานะที่เป็นบุคคลจริง ๆ ในประวัติศาสตร์ของอินเดียสมัยโบราณ ถึงกับตามค้นหาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับพระพุทธร่องศ์ ณ ที่ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา นิพพานและอื่น ๆ

ยิ่งต่อมา บันทึกการเดินทางของหลวงจีนฟาเหียนและหลวงจีนเหียนจิง (พระถังซำจั๋ง) ที่มีแปลออกเป็นภาษาฝรั่งก็ช่วยให้นักค้นคว้าหาสถานที่ต่าง ๆ ที่เนื่องด้วยพุทธประวัติอย่างชัดเจนขึ้นอีกด้วย

แปลกก็ตรงที่ ชาวชาติเอเชียเมื่อกว่าร้อยปีก่อนโน้น มีแต่พระเจ้าอังวะพระองค์เดียวที่ส่งสมณทูตไปพุทธคยา เพื่อแสวงหาที่ตรัสรู้ โดยอาศัย

ศักราชของพระเจ้าอโศกยืนยันได้ว่า พุทธปรินิพพานเป็นไปก่อน ค.ศ. ๕๓๓ ปี ดังพวกเราชาวเถรวาทก็เชื่อตามนี้แทบทั้งนั้น โดยฝรั่งยังปริชาภาภิเษกของพระเจ้าอโศก ว่าเกิดขึ้นเมื่อพุทธปรินิพพานล่วงแล้วไปเท่าไรปี โดยเอามาเทียบกับรายงานของราชทูตกรีกที่ส่งเอกสารไปยังประเทศตน แล้วคำนวณว่าพุทธปรินิพพานเกิดขึ้นหลังจากศักราชที่เรานับ ๆ กันกว่าร้อยปี แต่เรื่องนี้ ก็ยังตกลงกันไม่ได้โดยเด็ดขาด แม้จนบัดนี้แล้วก็ตาม

พระเจ้าแผ่นดินไทยที่เสด็จถึงชมพูทวีปเป็นพระองค์แรก คือพระเจ้าจุลจอมเกล้าฯ ซึ่งเสด็จถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ที่ทรงแสดงปฐมเทศนา หากไม่ได้เสด็จถึงพุทธคยา แม้เวลานั้นจะค้นกันได้แล้วว่านี่คือที่ตรัสรู้ หากรถไฟไปไม่ถึง ถ้าจะเสด็จต้องทรงม้าหรือทรงเกวียน จึงไม่ทรงมีเวลาพอ

สำหรับการแสวงหาพระพุทธร่องศ์ของฝรั่งนั้น แม้จะมีจารึกของพระเจ้าอโศก แต่ฝรั่งก็มุ่งทางประวัติศาสตร์ของโลกปัจจุบัน เพราะที่กรุงกบิลพัสดุ์ ศิลาจารึกของพระเจ้าอโศก บ่งว่าที่ตรงนั้นพระกฤษณ์โรพุทธเจ้าประสูติ แต่ฝรั่งก็ไม่สนใจที่จะแสวงหาความจริงต่อไป ดังที่หลวงจีนฟาเหียนและพระถังซำจั๋งก็จารึกไว้ว่า ณ ที่นั้นพระพุทธเจ้าเคยแสดงพระธรรมเทศนาเรื่องนั้น ๆ ฝรั่งสนใจ ตามไปหาสถานที่จนพบ แต่ที่ท่านจารึกไว้ว่าเกิดอิทธิปาฏิหาริย์อย่างไรบ้างในคราวนั้น ๆ ฝรั่งไม่สนใจเอาเลย โดยที่พวกเราในเวลา นี้ ก็ดูจะคล้อยตามฝรั่งไปมากในแนวนี้

ที่สำคัญล่าสุดในการค้นพบพระพุทธร่องศ์ตามประวัติศาสตร์อย่างฝรั่งก็คือนายทอมัส เบปเป ที่ค้นพบสวนลุมพินีที่พระพุทธเจ้าประสูติ ในปี ค.ศ. ๑๘๙๗ ทั้งยังได้พบผอบซึ่งมีอัฐิธาตุอย่างกระดูกมนุษย์ในผอบนั้น พร้อมทั้งจารึกสมัยก่อนอโศก ว่าเป็นพระบรมธาตุของพระศาสดา และอัฐิธาตุของพระญาติในราชศากยสกุลด้วยอีกหลายพระองค์

ซึ่งคงจะถูกพระเจ้าวิทูททะประหาร คราวเสด็จไป
ล้างโคตรข้างพระมารดาด้วยความแค้น

ประเด็นที่พึงพิจารณาก็คือเราเคยเชื่อกันว่า
พระบรมสารีริกธาตุนั้นเป็นดังเมล็ดงา เมล็ดถั่ว
เพราะแม้จนบัดนี้พุทธศาสนิกก็ยังเชื่อว่า พระภิกษุ
ที่ได้เข้าถึงบรมธรรมในขั้นตรัสรู้ อัฐิธาตุของท่าน
ย่อมกลายเป็นสภาพไปเป็นเช่นนั้น ดังเรามีพระธาตุเช่น
นี้กันมากมายทั้งที่ในเมืองไทย เมืองพม่า และลังกา
ทวีป

ก็เมื่อนายเปปเป้ได้รับคำยืนยันจากนัก-
ปราชญ์ที่สำคัญ ๆ ในวงการพุทธศาสนา อย่าง
ศาสตราจารย์ริดส์ เดวิดส์ ผู้ก่อตั้งสมาคมบาลีปกรณ์
แต่ใน ค.ศ. ๑๘๘๑ ว่านั่นคือพระธาตุของพระ-
พุทธเจ้า แล้วไทยเราจะมีทำอย่างไร

ในเวลานั้น พระองค์เจ้าปฤษฎางค์ เสด็จออก
ทรงผนวชอยู่ที่ลังกาทวีป มีพระสมณฉายาว่า
ชินวรวงศ์ ทรงจาริกไปยังสวนลุมพินีที่เนปาล แล้ว
ตรัสชวนให้รัฐบาลอังกฤษถวายพระธาตุที่เป็น
กระดูกอย่างคน ๆ นี้ แต่พระจุลจอมเกล้าฯ โดย
ประทานเหตุผลว่าทรงเป็นองค์เอกอัครพุทธ-
ศาสนูปถัมภกเหลืออยู่เพียงพระองค์เดียวในโลก แต่
ทรงเกรงว่าอังกฤษจะไม่ทำตามคำตรัสชวนของ
พระองค์ จึงทรงหยิบเอาพระธาตุนั้นใส่ย่ามมา เมื่อ
อังกฤษไม่ถวายในหลวงรัชกาลที่ ๕ พระองค์ท่านก็
จะถวายเอง เพื่อคืนดีกับพระเจ้าอยู่หัว เพราะต่างก็
กลัวโกรธซึ่งกันและกัน จึงทรงลาออกจากราชการ
แล้วไปทรงผนวช แม้ก่อนทรงผนวช ก็ถึงกับเคยทรง
ขอรับราชการกับอังกฤษที่พม่า และกับฝรั่งเศสที่
กัมพูชา เพราะทรงแค้นรัชกาลที่ ๕ กับกรมสมเด็จพระ
พระสวัสดิวัดนวิศิษฎ์เป็นประเด็นสำคัญ

เผอิญลอร์ดเกอซันเพิ่งได้เป็นอุปราชอินเดีย
และเห็นควรใช้การพระศาสนาเป็นอุปบายทางการ
ทูต จึงตกลงส่งพระธาตุที่ว้านี่มาถวายในหลวง
รัชกาลที่ ๕ ซึ่งถึงแม้จะพอพระทัย ก็หนักพระทัยที่

พระธาตุเป็นดังกระดูกสามัญมนุษย์ ทั้ง ๆ ที่ตรัสถาม
ผู้รู้ในเมืองไทยให้ตรวจภาษาจากจารึกแล้ว ก็ยืนยัน
ว่านั่นเป็นพระอัฐิธาตุของพระพุทธองค์จริง ๆ แต่เพื่อ
ความแน่นอน โปรดให้ส่งเจ้าพระยายมราช (ปั้น
สุขุม) ซึ่งเคยบวชเรียนเป็นเปรียญมาก่อน ออกไปรับ
พระบรมสารีริกธาตุ

เจ้าพระยายมราชไปได้ฟังความที่ชินวรวงศ์
ตรัสเล่า ก็เลยทูลฟ้องเข้ามา ว่าพระองค์นี้ลักขโมย
ของเขา ต้องอาบัติตินนาทานปาราชิก ที่ตั้งพระทัย
ไว้ว่าจะดีกัน เพื่อเสด็จขึ้นสู่สยามก็เลยเป็นหมันไป
ต่อในหลวงรัชกาลที่ ๕ สวรรคตแล้ว ชินวรวงศ์จึง
เสด็จเข้ามาถวายพระเพลิงพระบรมศพ แล้วไปเฝ้า
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ-
วโรรส ซึ่งก็ทรงยืนยันว่าชินวรวงศ์หมดความเป็น
ภิกษุภาวะไปแล้ว จึงต้องทรงละจากสมณเพศ แล้ว
ดำรงพระชนม์อยู่ต่อมาในเมืองไทยอย่างไรความ
หวังใด ๆ สิ้น

พระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับมาในรัชกาลที่ ๕
นั้น โปรดให้ประดิษฐานไว้บนบรมบรรพต (ภูเขา
ทอง) ที่วัดสระเกศ เพราะเป็นที่ที่สูงที่สุดในกรุงเทพฯ
ยังคงชะวพุทธในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งลังกา
พม่า จีน มงโกเลีย รัสเซีย และญี่ปุ่น ก็แต่งสมณทูต
มาทูลขอส่วนแบ่งพระบรมธาตุนี้ด้วย และก็โปรด
ประทานแบ่งปันไป คล้าย ๆ กับเมื่อคราวถวายพระ
เพลิงพระพุทธสรีระแล้ว พระราชาต่าง ๆ ก็พากันมา
ขอส่วนพระบรมธาตุไปนั้นแล

มองดูในแง่ของพระบรมกฤษฎาภินิหาร ก็นับ
ว่าน่าชื่นชม แต่มองในแง่ของชินวรวงศ์ ก็นับว่า
น่าสงสาร และการที่ฝรั่งเศสค้นหาพระพุทธองค์จาก
วิถีวิทยาของเขา ก็ทำให้เราเดินตามแนวทางของ
ฝรั่งแต่นั้นมา หรือแต่ก่อนนั้นมา จนบัดนี้แล้ว เรา
ก็ยังหากล้าประกาศอิสรภาพ ไปจากแนวทางของ
ฝรั่งไม่

ทิศทางการปรัชญา...

• ต่อจากหน้า ๓๓1

โลกอย่างขนานใหญ่นั้นก็มาจากการสร้างสรรค์ของชาวฮินดูโบราณ ตัวเลขในโลกนั้นมีอยู่สองระบบหรือเลขโรมันกับเลขฮินดูอารบิก เลขโรมันไม่มีเลขศูนย์ คณิตศาสตร์ของโรมันจึงไม่ก้าวหน้า พอชาวอาหรับนำเลขศูนย์ของอินเดียไปเผยแพร่ในโลกตะวันตกก็เกิดการปฏิวัติอย่างใหญ่หลวงในทางคณิตศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ที่ก้าวหน้ามากในยุคนี้ก็มาจากการมีเลข ๐ นั่นเอง ถ้าปราศจากเลขตัวนี้ อะไร ๆ ก็คงไม่ก้าวมามากขนาดนี้ เลข ๐ นี้คนอินเดียเป็นคนคิดค้น

การเรียนรู้วัฒนธรรมอินเดียสำหรับคนไทยคงไม่ใช่เพื่อลอกเลียนแบบอินเดีย หรือรับอินเดียมาทั้งหมดโดยไม่มีวิจารณ์ เพราะถ้าเป็นอย่างนั้นก็ จะไม่ต่างจากการรับวัฒนธรรมตะวันตกมาอย่างไม่พิจารณาอย่างที่เรากำลังวิจารณ์กันมากในปัจจุบัน การศึกษาวัฒนธรรมอินเดียควรเน้นที่การดูว่าอะไร

คือแก่นสารของความคิดแบบอินเดีย แก่นสารที่ว่านี้แต่ละคนอาจมองเห็นไม่เหมือนกัน แต่ถ้าเรามองเห็น เราก็อาจมองเห็นช่องทางต่อไปว่าเราจะสร้างสิ่งที่เรียกว่าแก่นสารความเป็นไทยได้อย่างไร เราเองควรมีแก่นสารแบบไทย และแก่นสารแบบไทยนี้เองที่จะช่วยให้เรากล่าวได้ว่าเราเป็นชาติอารยะ

หนังสือแนะนำอ่านเพิ่มเติม

- จันทองประเสริฐ, แปล. *บ่อเกิดลัทธิประเพณีอินเดีย*. ๕ เล่ม. สำนักพิมพ์ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๕.
- พุทธทาสภิกขุ. *พุทธประวัติสำหรับเยาวชน*. สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕.
- สมภาร พรหมทา. *มนุษย์กับศาสนา*. สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๖.
- สมภาร พรหมทา. *มนุษย์กับการแสวงหาความจริงและความหมายของชีวิต*. สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๖.
- สมภาร พรหมทา, แปล. *ภคัทศิตา*. สำนักพิมพ์ศยาม, ๒๕๔๕.
- สุนทร ณ ริงซี. *ปรัชญาอินเดีย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ร่วมสนับสนุนกลุ่มเสขิยธรรม และ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” ตามศรัทธาและกำลังที่ท่านมี โดย...

๑. **แนะนำสมาชิกใหม่** ท่านละ ๓ ราย โดยถ่ายเอกสารใบสมัครจากในเล่ม แล้วช่วยหาสมาชิก หรือส่งรายชื่อผู้ที่ท่านเห็นว่าเราควรติดต่อมายังฝ่ายสมาชิก “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”
๒. **สั่งซื้อ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”** ในราคาลด ๔๐% ไปจำหน่ายหรือแจกจ่ายในโอกาสต่าง ๆ
๓. **ติดต่อลงโฆษณา หรือช่วยหาโฆษณา** เพื่อสนับสนุน “จดหมายข่าวเสขิยธรรม”
๔. **ร่วมตั้งกองทุน** เพื่อการจัดพิมพ์ “จดหมายข่าวเสขิยธรรม” กองทุนละ ๑,๐๐๐ บาท โดยทางกองบรรณาธิการจะจัดหาหนังสือตอบแทนให้ท่านในมูลค่าเท่ากัน (ตามราคาปก)

๕. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดกิจกรรม เสวนา – อภิปราย ของกลุ่มเสขิยธรรม กิจกรรมละ ๑๕,๐๐๐ บาท
 ๖. **ร่วมบริจาค** (ทั้งหมดหรือสมทบบางส่วน) เพื่อสนับสนุนจัดการอบรมให้กับพระภิกษุ – แม่ชี กิจกรรมละ ๒๕,๐๐๐ บาท
 ๗. **บริจาค** เข้า “กองทุนเสขิยธรรม” ตามกำลังศรัทธา
- สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม
โทร. ๐๖-๗๕๗๕๑๕๖
อีเมล : seki@skyd.org

ทำทาน ให้เป็นบุญ

ปัจจุบันนี้ความเข้าใจของชาวพุทธเกี่ยวกับเรื่อง “บุญ” ดูจะคับแคบลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลให้วิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ “บุญ” ก็แคบลงไปด้วยอย่างเห็นได้ชัด ทั้ง ๆ ที่โดยความเป็นจริงแล้วพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายเรื่องบุญที่กว้างขวางยิ่ง ทั้งในความหมายที่เป็นเครื่องชำระสังขาร เป็นความประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจ เป็นความดี เป็นกุศล และเป็นความสุข

ด้วยเหตุที่บุญมีความหมายที่กว้างขวางดังกล่าว เรื่องที่จัดเป็นการทำบุญ หรือทางของการทำความดีจึงมีหลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหมวด ๓ หรือหมวด ๑๐ ก็ได้ ได้แก่ การให้ทาน (ทานมัย) การรักษาศีลและประพฤติดี (ศีลมัย) การเจริญภาวนา (ภาวนามัย) การประพฤติอ่อนน้อม (อปเจายนมัย) การช่วยขวนขวายรับใช้ (เวทย์าวัจจมัย) การเฉลี่ยส่วนความดีให้ผู้อื่น (ปัตติทานมัย) ความยินดีความดีของผู้อื่น (ปัตตานุโมทนามัย) การฟังธรรม (ธัมมัสสวนามัย) การสั่งสอนธรรม (ธัมมเทศนามัย) และการทำความเห็นให้ตรง (ทิฏฐุชุกัมม์)

ท่ามกลางกระแสแห่งบริโภคนิยมใช้ทุกวันนี้ ชาวพุทธให้ความสนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “บุญ” เพียงไม่กี่กิจกรรม ที่เน้นเป็นพิเศษก็คงไม่พ้นกิจกรรมที่เรียกว่า “ทาน” หรือ “การบริจาคทาน” ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นก็คือ แม้แต่กิจกรรมที่เรียกว่า “ทาน” ที่ชาวพุทธนิยมทำกันอยู่ทุกวันนี้ก็เป็นเพียงแค่วิธีแบบ ส่วนที่เป็นสาระของทานนั้นวันจะได้รับความสนใจน้อยลงน้อยลงจนรู้สึกเป็นห่วงว่าในที่สุดอาจจะไม่เห็นสาระ

ครั้งกล่าวถึง “สังฆทาน” ซึ่งเป็นสิ่งที่นิยมกันอย่างยิ่งก็ยิ่งเห็นชัดเจนขึ้นว่าชาวพุทธมีความเข้าใจเรื่องทานมากน้อยเพียงใด เพราะเมื่อพูดถึงสังฆทานก็จะนึกถึงสิ่งที่เป็นวัตถุที่ถูกจัดห่อด้วยแผ่นพลาสติก สีเหลือง หรือวัตถุบรรจุสำเร็จในถังสีเหลือง สิ่งที่ได้จากที่เมื่อนึกจะถวายสังฆทานก็จะต้องรีบไปซื้อถังสีเหลืองบรรจุสำเร็จรูปไปถวายพระที่วัด ทั้งที่ความจริงสังฆทานหมายถึง การถวายวัตถุสิ่งของที่ทำเป็นแก่การดำรงชีพแก่หมู่ของพระภิกษุ โดยไม่เจาะจงว่าจะถวายแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งการถวายสังฆทานนั้นพระพุทธรองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นทานที่มีอานิสงส์มาก

เมื่อครั้งจัดกิจกรรม **“เวทีเรียนรู้ : สงกรานต์ฉลาดซื้อ ฉลาดทำบุญ”** ร่วมกับชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเชียงใหม่ในเดือนเมษายนปี ๒๕๔๕ สิ่งที่ได้จากการนำเอาถังเหลืองบรรจุสำเร็จมาเปิดในการประชุมสัมมนา คือ

๑. ถังพลาสติกสีเหลืองและวัสดุใช้สอยอื่นมีคุณภาพต่ำ ไม่มี ความคงทนในการใช้งาน แดกเสียหายน่าย ไม่เหมาะแก่การใช้งาน
๒. น้ำดื่ม ข้าวสาร บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป กล่องใบชา เป็นต้น ไม่อาจนำมาประกอบเป็นอาหารเพื่อบริโภคได้ เพราะมีกลิ่นสารเคมีจากผงซักฟอกหรือสบู่ที่ถูกบรรจุรวมกันในถัง
๓. ปลากระป๋อง นมกระป๋อง นมกล่อง และเครื่องกระป๋องอื่น ๆ ที่ส่วนหนึ่งหมดอายุไม่อาจนำมาบริโภคได้แล้ว
๔. ของใช้อื่น ๆ เช่น ผ้าเช็ดหน้า (ซึ่งเป็นผ้าขนหนูขนาดเล็กสีเหลือง) ผ้าอบน้ำผืน ก็คุณภาพ

ต่ำ เนื้อบางจนไม่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุป ถังเหลืองบรรจุสำเร็จ ที่นิยมนำมาถวายพระเป็นสิ่งทานนั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงประมาณ ๔๐% ที่เหลืออีก ๖๐% นั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์ นับเป็นความสูญเสียอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับภาชนะธรรมชาติแบบพื้นบ้านที่บรรพบุรุษได้ทำมาในอดีต ซึ่งก็ได้แก่ เชลอมสานด้วยไม้ไผ่ บรรจุภายในด้วยอาหาร และผลไม้พื้นบ้าน ประดับด้วยช่อ และกรวยดอกไม้แล้ว ช่างท่างิลกันเหลือเกิน ทั้งในแง่ของคุณค่า และประโยชน์ที่พระสงฆ์จะได้รับ รวมถึงความภาคภูมิใจในการเตรียมของถวายทานที่ได้เลือกสรรอย่างดีด้วยตนเอง

ล่าสุดเมื่อประมาณกลางเดือนสิงหาคมนี้ มีข่าวเรื่องอาหารบุดใส่บาตรพระที่บริเวณหน้าตลาดสมเพชร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ยิ่งเป็นการตอกย้ำวิถีปฏิบัติแห่งทานของชาวพุทธปัจจุบันที่ไม่คำนึงถึงทานวิชัยตามวิถีแห่งพุทธ

เรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของเชียงใหม่ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่มานานแล้ว ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไข ไม่ว่าจะจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เทศบาลนครเชียงใหม่ เจ้าของตลาด ผู้ค้าอาหารใส่บาตร รวมถึงผู้ซื้ออาหารใส่บาตรซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มผู้ไม่มีเวลาในการเตรียมอาหารใส่บาตรด้วยตนเอง เช่น คนทำงานซึ่งต้องมีภาระส่งลูกไปโรงเรียนแต่เข้านักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่อาศัยอยู่ตามหอพัก ทั้งในและนอกสถาบัน คนเหล่านี้ไม่อาจจะทราบได้ว่าอาหารที่ตนเองซื้อจากผู้ค้าหน้าตลาดสดต่าง ๆ นั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด มีรสชาติเป็นอย่างไร รับประทานแล้วจะทำให้เกิดอาการท้องเสียหรือไม่ ทั้งนี้เพราะไม่ได้บริโภคอาหารเหล่านั้นด้วยตนเอง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่และชมรมคุ้มครองผู้บริโภคเชียงใหม่ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีอาหารบุดใส่บาตรมานานหลายปี และมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้มาตั้งแต่หนึ่งด้วยการออกตรวจ การนำประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็น

พูดคุยผ่านสื่อวิทยุ หรือการนำอาหารพื้นบ้านมาวางขายเพื่อให้คนซื้อใส่บาตรและกำหนดเป็นถนนสายศาสนา แต่ก็ไม่ว่าทำให้ปัญหานี้หมดลงไปได้

จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นทราบว่า แท้จริงแม้จะมีผู้นำอาหารใส่บาตรมาวางขายบนฟุตบาทหรือบนถนนตอนเช้า ๆ จำนวนหลายราย แต่ข้อเท็จจริงคือมีผู้ผลิตอาหารเพียงไม่กี่รายเท่านั้น แต่ที่ต้องแบ่งแยกกันตั้งอาหารขายหลาย ๆ ที่ก็เพียงเพื่อจะแสดงให้เห็นว่ามีผู้ (ผลิต) ขายที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้บริโภค (ผู้ซื้ออาหารไปใส่บาตร) รู้สึกว่ามีทางเลือก หรือมีสิทธิ์ที่จะเลือกซื้อได้มากขึ้น

ถามว่าผู้ประกอบการผลิตอาหารเหล่านี้ทราบหรือไม่ ว่าอาหารที่ตนเองผลิตนั้นไม่สามารถบริโภคได้ เพราะบูดเสียก่อนที่พระจะฉัน แถมยังไม่มีคุณค่าทางอาหารเอาเสียเลย อย่างกรณีต้มแดงใส่หนังหมูสักชิ้นสองชิ้น สาคูต้มใส่สี เป็นต้น คำตอบคือ “รู้” แต่ที่ยังคงทำอยู่ผู้ประกอบการให้เหตุผลว่าเป็นเพราะผู้ซื้อต้องการของถูก (บางครั้งตัวเลขมงคล เช่น จำนวน ๙ ชุดก็เข้ามามีอิทธิพลด้วย) แต่ปริมาณมากจริงเท็จแค่ไหนคงต้องตรวจสอบกันต่อไป อย่างไรก็ตามสิ่งที่พอสรุปได้ในขั้นนี้ก็คือ ผู้ประกอบการผลิตอาหารนั้นเป็นผู้ที่ขาดความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าพูดภาษาชาวบ้านก็ต้องบอกว่า “ใจร้ายมาก” เพราะรู้ทั้งรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ก็ยังฝืนทำอยู่อย่างต่อเนื่องแบบไม่กลัวบาป หรือที่เรียกขาดหิริโหดตบะนั่นเอง

ด้านผู้ซื้อของเพื่อทำทานหากไม่รู้ก็คงพอให้อภัย แต่หากเมื่อทราบความจริงแล้วก็ยังไม่ปรับปรุง ยังคงถือปฏิบัติเช่นเดิมไม่ต่างอะไรกับผู้ประกอบการผลิตอาหารนั่นเอง ที่สำคัญปรากฏการณ์เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการตอกย้ำความจริงของสังคัมพุทธในเรื่องที่ว่า การทำทานในปัจจุบันเหลือเพียงรูปแบบเท่านั้น ส่วนสาระแห่งทานได้หล่นหายไปจากความรู้สึกนึกคิดของชาวพุทธกลุ่มหนึ่งเสียแล้ว

คงได้แต่เรียกร้องให้ทุกฝ่ายจะต้องเอาจริงเอาจังในเรื่องนี้มากขึ้น มีการดำเนินการในหลายระดับมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงซึ่งได้แก่

เทศบาลนครเชียงใหม่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการสำรวจผู้ค้าขายอาหาร และผู้ประกอบการผลิตอาหารใส่บาตรแล้วขึ้นทะเบียนไว้ จากนั้นก็ทำความเข้าใจและขอความร่วมมือให้ผู้ค้าและผู้ประกอบการผลิตอาหารใส่บาตร ให้ผลิตอาหารใส่บาตรที่มีคุณภาพ สด สะอาด และมีคุณค่าต่อร่างกาย รวมทั้งดำเนินการในแง่กฎหมายกับผู้ประกอบการในกรณีที่ไม่ให้ความร่วมมือ ด้านคณะสงฆ์และองค์กรผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่คงต้องช่วยกันรณรงค์กับชาวพุทธทั้งหลาย ให้หันมาใส่ใจสาระแห่งการทำบุญที่เรียกว่าทานมัยนี้ให้มากขึ้น ทั้งในแง่การทำกิจกรรมรณรงค์สาธารณะ การเทศน์ในงานพิธีต่าง ๆ รวมถึงสื่อสารผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

สิ่งสำคัญคือชาวพุทธจำเป็นต้องทบทวนการให้ทาน ทบทวนสาระแห่งทานผ่านการศึกษาลักษณะแห่งทานตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และหลักการแห่งทานที่บรรพบุรุษชาวพุทธได้ถือปฏิบัติกันมาอย่างรู้ซึ่งถึงสาระอย่างต่อเนื่องมายาวนาน ความหวังที่จะสืบทอดสาระแห่งทานสู่ชาวพุทธรุ่นต่อ ๆ ไป จึงจะสดใสและดูมีอนาคต

สุดท้าย ชาวพุทธจำเป็นต้องทบทวนหลักการแห่ง “บุญ” ที่มีหลักการและความหมายกว้างขวางและใส่ใจการทำบุญอย่างพุทธ กล่าวคือ เลือกวิธีการในการประพฤติเพื่อชำระสันดาน ซึ่งเป็นความประพฤติชอบทางกายวาจาและใจ เป็นการทำความดีเป็นการทำกุศล และเป็นการทำให้เกิดความสุขที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่ การให้ทาน การรักษาศีลและประพฤติดี การเจริญภาวนา การประพฤติอ่อนน้อม การช่วยเหลือสังคมรอบข้าง การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนในการทำทำความดี ความยินดีความดีของผู้อื่น การฟังธรรม การสั่งสอนธรรม และการทำความเห็นให้ตรงต่อไป

ขอเชิญร่วมงานเสวนา

“อนาคตพุทธศาสนาไทย : เราจะฝ่าวิกฤตได้อย่างไร”

วันเสาร์ ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๗.๐๐ น.

ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยศิลปากร (วังท่าพระ)

กำหนดการ

๑๒.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. ลงทะเบียน

๑๒.๓๐ – ๑๒.๔๐ น. ตัวแทนองค์กรร่วมจัดกล่าวเปิดการสัมมนา

๑๒.๔๐ – ๑๓.๓๐ น. ปาฐกถาหัวข้อ “ปฏิรูปพุทธศาสนาบนเส้นทางปฏิรูปสังคมไทย”

โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี

๑๓.๓๐ – ๑๗.๐๐ น. อภิปราย หัวข้อ “อนาคตพุทธศาสนาไทย : เราจะฝ่าวิกฤตได้อย่างไร”

วิทยากรโดย รศ.ดร.สุวรรณา สถาอานันท์ ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์

ดร.อุทัย ดุลยเกษม ดร.วีระ สมบูรณ์

ร่วมจัดโดย

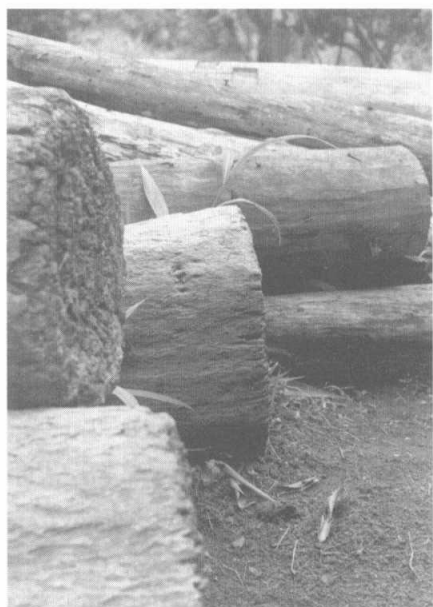
เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย (คพส.)

มูลนิธิโกมลคีมทอง มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์

เราคือธรรมชาติ

พจนา จันทรสันติ

เราทำงานหาเงิน กินและดื่ม ร่วมรัก ไปเที่ยว จับจ่ายซื้อของ และใช้ชีวิตอยู่ในเมืองใหญ่แห่งนี้ เราต่างใช้ชีวิตซ้ำซากจำเจอยู่ที่นี้ อยู่มานานจนลืมนึกถึงความสดใหม่ของการเดินทาง ลืมความตื่นตะลึงน่าพิศวงของธรรมชาติ ลืมที่จะเห็นความยิ่งใหญ่ของขุนเขา ธารน้ำ ความลึกลับของป่า ความงดงามน่าพิศวงของเมฆหมอก ของความมืด ดวงดาว และแสงสนธยา เราลืมนึกไปว่าผืนแผ่นดินนี้กว้างใหญ่ไพศาล เต็มไปด้วยปริศนาและความลึกลับ เราลืมนึกไปว่าครั้งหนึ่งเคยมีต้นไม้ต้นหญ้ามากกว่ามนุษย์ทั้งโลกรวมกัน ลืมไปว่าครั้งหนึ่งนั้นต้นไม้ สัตว์ป่าและมนุษย์เคยอาศัยอยู่ร่วมกันบนผืนแผ่นดินโลกอย่างสุขสันต์ ร่วมแบ่งปันและพิทักษ์อาศัย โลกนี้เป็นสมบัติของส่วนรวมซึ่งทุกชีวิตอาจใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และไม่มีชีวิตใดหรือเผ่าพันธุ์ใดอาจวางตนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เข้าครอบครองได้

เดิน

เพื่อ

จิตวิญญาณ

น เทือกเขาหิมาลัย

การเดินอย่างมีสติทุกอย่างก้าวสง่างามอยู่ในท่วงท่า แต่การเดินทางเพื่อจิตวิญญาณ ณ เทือกเขาหิมาลัยจะเป็นเช่นใด ต้องไปเผชิญด้วยตนเอง ผู้ที่ไปมาแล้วจะรู้สึกเหมือนขึ้นสวรรค์จริง ๆ ตรงที่จะขึ้นไปได้ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย พอดีปีนี้ตรงกับเทศกาลมหากรรมา มีลาซึ่งเป็นช่วงที่ดาวพฤหัสบดีโคจรอยู่ในแนวเดียวกับดวงอาทิตย์ ถือว่า ๑๒ ปี จึงจะมีครั้งหนึ่ง ชาวฮินดูเชื่อว่าเหมาะแก่การจาริกบุญและบำเพ็ญเพียรทางจิตวิญญาณ

ตามใบประกาศของสมาคมวงศสันนิท นครนายก จัดรายการเชิญชวน “ธรรมยาตราสู่ขุนเขาหิมาลัย ในภารตะแดน” (A Spiritual Walk in Himalaya) วันที่ ๒๙ สิงหาคม ถึงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๖ โดยจัดร่วมกับดร.มานี รามูวานันท์ แห่งมหาวิทยาลัยนิวเดลฮี เพื่อหาทุนให้โครงการพุทธสรวล (Buddha's Smile) จัดสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กยากจน ในประเทศอินเดีย ซึ่งจะเริ่มมีการก่อสร้างด้วยบ้านดินในเดือนธันวาคมปีนี้

สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ๓ แห่ง คือ ศรีเหมคูน ซาฮิบ (Sri Hemhund Sahib) ศรีบาตินาถ (Sri Badrinath) และศรี คาคินาถ (Sri Kardinath) และทุ่งดอกไม้ (Valley of Flowers) บนยอดเขา เป็นที่หมายปลายทางของการเดินทางครั้งนี้ ตามความเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้จัดไม่ใช่การท่องเที่ยว แต่เป็นการเดินด้วยจิตวิญญาณ ผีกฝนให้เกิดความเข้มข้นทางจิตใจ ต้องเดินขึ้นและลงเขาประมาณ ๑๐๐ ก.ม. ซ้อมูลเพียง

ทางเดินขึ้นไป ศรีเหมคูน

เท่านี้ก็ทำให้รู้สึกตื่นเต้น ออกไปเห็นเทือกเขาหิมาลัยอันสูงลิบลับ ที่ไทยเราเรียกว่า ฟากฟ้าป่าหิมพานต์ แหล่งที่มาของลัทธิพราหมณ์ ฮินดูและ พุทธ มีผู้ร่วมเดินทางคราวนี้ทั้งหมด ๑๑ คน

เมื่อขึ้นเครื่องบินไปถึงเมืองเดลี อินเดีย จะต้องนั่งรถยนต์ ๒๒๔ ก.ม. ไปเมืองฤषีเกศ (Rishikesh) อยู่สูง ๖๐ เมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา ถือเป็นเมืองท่าของเชิงเขาหิมาลัย สิ่งแปลกตาแปลกใจในเมืองนี้คือเราได้พบผู้ที่บำเพ็ญตนเป็นสมณะอยู่เป็นอันมาก ไม่ใช่สมณะทางพุทธศาสนา แต่เป็นพวกที่เขาเรียกกันหลายอย่างตามลำดับขั้นแห่งการฝึกฝน มีทั้งฤषี มุนี สันยาसी สาธุ พวกนี้แต่งกายด้วยผ้าย้อมสีส้ม บางคนโกนผม โกนหนวดเกลี้ยง บางพวกไว้ผมและหนวดเครายาว บางพวกเอาขี้เถ้าทาหน้าทาดัว เดินไปตามถนน หรือนั่งอยู่ตามโคนต้นไม้ รวมความว่าเป็นเมืองของฤषี

ภูเขาหิมาลัยอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย เป็นทิวเขายาวและสูงที่สุดในโลก มีความยาวถึง ๑,๕๐๐ ไมล์ ตั้งแต่แคชเมียร์ถึงเบงกอล ส่วนอีกด้านเป็นแดนของธิเบต ที่เรียกว่าเป็นหลังคาโลกนั้น เป็นภูเขาที่ไม่อาจพบเห็นได้ในเมืองไทย ภูเขาในเมืองไทยเมื่อเปรียบกับหิมาลัยแล้วเป็นเพียงเนินเขาเท่านั้นเอง ดอยอินทนนท์ถือว่าเป็นรุ่นลูกหลานเลยที่เดียว ลักษณะอันหนึ่งที่น่าจดจำสำหรับภูเขาหิมาลัยนั้นคือ ฟากข้างอินเดียเป็นภูเขาสูงชัน รถต้องแล่นลึบภูเขา ซึ่งข้างหนึ่งเป็นภูเขาสูง อีกข้างหนึ่งเป็นเหว ภูเขาสูงมาก เมื่อมองลงไปจะเห็นเหวลึกอยู่ข้างกายอย่างน่าหวาดเสียว ถนนขึ้นเขา พับไปพับมา ตั้งแต่เบื้องล่างจนถึงยอดเขา เป็นของธรรมดาที่พับจนเวียนศีรษะ มองจากที่ราบดูทิวภูเขาหิมาลัย แลเห็นเป็นกำแพงสูงลิ่วและยาวสุดสายตา และการนั่งรถยนต์ข้ามภูเขาหิมาลัยนี้ ไม่ใช่ข้ามภูเขาลงไปหาที่ราบ เป็นการข้ามภูเขาลูกหนึ่ง เพื่อไปหาภูเขาอีกลูกหนึ่ง ซึ่งสูงยิ่งขึ้นไป ถ้าไม่หันหลังกลับมาทางเดิมแล้ว ก็ไม่มีหวังจะพบที่ราบอีก ข้ามไปแล้วก็ลึบลูก ก็ยังต้องข้ามสูงขึ้นไปอีก พุดถึงความสูงแล้ว ก็ไม่รู้ว่าจะมีพรรณนาอย่างไร ความลึกของเหวที่อยู่ข้างทาง ทำให้แน่ใจว่า ถ้าพลาดพลัด

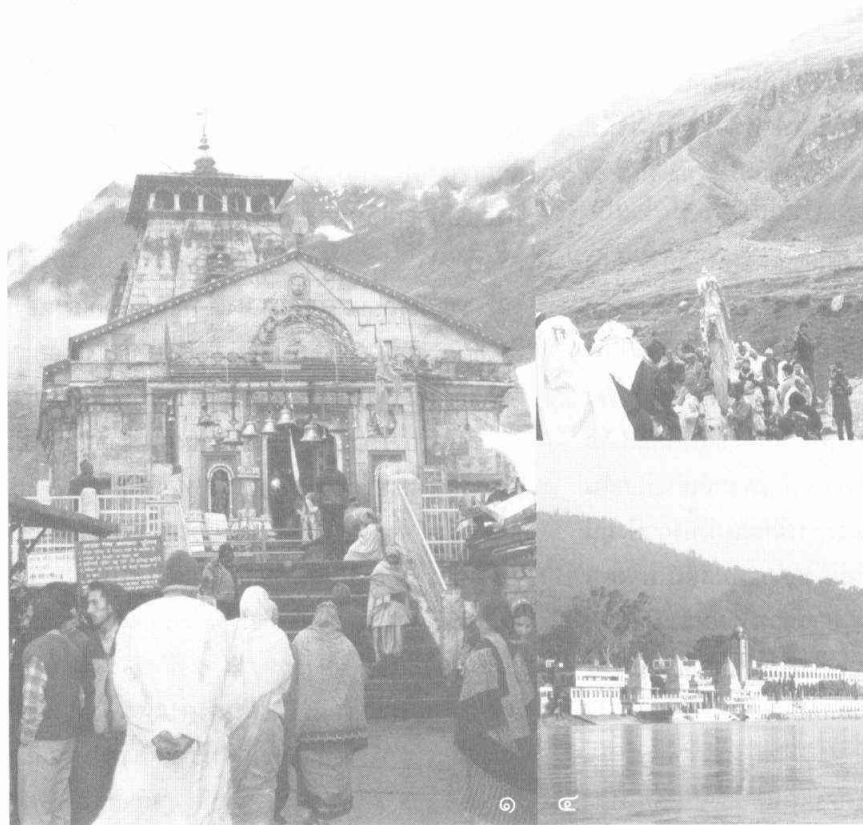
ลงไปแล้ว ก็ไม่มีทางรอด ระหว่างทางขึ้นเขานี้ แคมรถต้องจอดเป็นระยะ รอเป็นแถวยาวเพื่อรอการเกลี่ยทางจากการที่ตีนบนภูเขาถล่มลงมาขวางทางไว้ นี่เป็นประสบการณ์อันยอดเยี่ยมที่พบตลอดการเดินทางครั้งนี้

เจ้านั่งรถยนต์ขึ้นเขา ลงเขาแล้วลูกเล่าต่อไปอีก ๒๙๐ ก.ม. ถึง เมืองโกวินด์ (Govind Ghat) รถต้องจอดที่นี้ เพื่อเดินขึ้นภูเขาไปยังที่พัก ๑๔ ก.ม. และเดินขึ้นไปอีก ๗ ก.ม. เพื่อไปยังศรีเหมคน ซาฮิบ ถือเป็นระยะทางที่ยากลำบากที่สุดเมื่อเทียบกับอีก ๒ แห่งทางขึ้นเขาทั้งสิ้น ทั้งสูง ทั้งชัน วันที่ไปฝนตก จึงทั้งหนาวและเปียก แต่หนทางยิ่งยากลำบากเท่าใด ผลที่ได้ก็สมกับความเหนื่อยยาก จะได้ชมทัศนียภาพอันสวยงามไม่แพ้ยุโรป ระหว่างทางเดินจะเห็นทิวสนหลายพันธุ์ใบสีเขียวเข้ม ต้นสูงตระหง่านท่าความหนาวเย็น ธารน้ำตกเกิดจากหิมะไหลลงตามไหล่เขาน้ำใสสะอาด ทุ่งดอกไม้มีนานาชนิด หลากสีสรรแตกต่างกันไปตามความสูงของภูเขา ความเขียวขจีและอุดมสมบูรณ์ของเฟิร์น มอส เกาะตามโขดหินผา

เมื่อเดินฝ่าฟันไปจนถึงยอดเขา ศรีเหมคน ซึ่งหนาวเหน็บ อยู่บนที่สูง ๔,๓๒๙ เมตร รายล้อมด้วยยอดเขาที่ปกคลุมด้วยหิมะ ๗ ลูก มีทะเลสาบซึ่งรองรับหิมะที่ละลาย ถือว่าเป็นทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีศรัทธาขึ้นมาถึงแล้ว ก็พำร่างกายที่นุงผ้าอันอบอุ่นไปแช่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเย็นเยือก ตามประวัติ ครู ซาฮิบ เคยมานั่งสมาธิที่ริมทะเลสาบนี้ แล้วต่อมามีผู้ค้นพบ

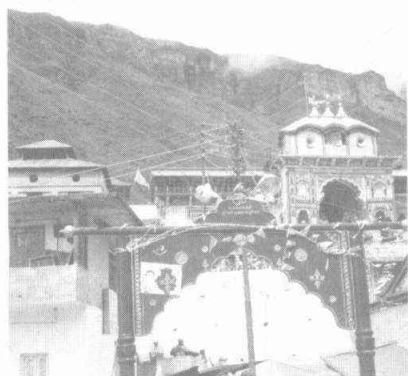

ชาวสิกข์ ชาวฮินดู อาบน้ำในทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์ เหมคนท่ามกลางหมอกหนาวเย็น

๑

๒

๑. ศรี คาคินาถ วัดพระศิเว ยามคำ
๒. ศรี บาดรินาถ วัดพระวิษณุ
๓. พิธีถวายผ้าแด่พระเจ้าของชาวบ้านมน (Mana Village)
๔. เมืองฤาษีเกศ ริมฝั่งแม่น้ำคงคา

ทะเลสาบในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ จึงมีการก่อสร้างสถานที่
 ลักการะบูชาครุฑขึ้นขึ้น สถานที่นี้เป็นศูนย์กลางของ
 ผู้จาริกบุญชาวสิกข์และฮินดู ช่วงเวลาแห่งการจาริก
 บุญบทยอดเขานี้ มีเพียงกลางสิงหาคมถึงกันยายน
 เท่านั้น เพราะนอกจากช่วงนี้แล้ว จะปกคลุมด้วยหิมะ
 หนาวมาก ข้าพเจ้าได้เห็นความศรัทธาของคนอินเดีย
 ไม่ว่าจะคนเฒ่า คนแก่ คนหนุ่มสาวเดินขึ้นเขา บางคน
 เดินเท้าเปล่า บางคนสวมดมนตร์ระหว่างนั่งพัก คนที่
 เดินไม่ไหวก็ขี่ม้า หรือนั่งคานหามขึ้นไป บ้างก็ไปเป็น
 ครอบครัวยุ้ยพ่อแม่ลูกเล็ก ๆ เดินกรำฝนขึ้นไป บางคนขึ้น
 มาแล้ว ๑๗ ครั้ง ถือว่าเหมือนได้มาสวรรค์ ดูหน้าตามี
 ความสุขมาก แม้จะหนาวเหน็บเพียงไรก็ตาม ข้างบนนี้
 ยังมีโรงงานรับบริจาคเงิน และ มีการต้มชาแจกตลอด
 ๒๔ ชั่วโมง พร้อมทั้งขนมหวานสีแดงและสีเหลือง โดย
 มีอาสาสมัครทำงานอย่างไม่หยุด

พวกเราเดินลงจากเขา เข้าที่พัก แล้วตอนเช้าจึง
 ไปสถานที่ใกล้เคียงถัดไปคือทุ่งดอกไม้ ต้องเดินขึ้นเขา

ไปอีก ๔ ก.ม. อยู่บนยอดเขาสูง ๓,๖๕๘ เมตร พวกเรา
ไม่ได้เดินต่อไปอีก เห็นว่าอีก ๑๐ ก.ม. ข้างหน้าจะพบ
ดอกไม้สีน่านาพันธุ์นับได้กว่า ๕๐๐ ชนิด บางฤดูมีถึง
พันกว่าชนิด แต่จุดที่เราตั้งพักก็ได้ชื่นชมกับดอกไม้เล็ก
สีขาว สีชมพู สีเหลือง เป็นทุ่งมากมายไปหมด

เมื่อนั่งรถยนต์ออกจากโควินกัต แล้วก็ลงเขาขึ้น
เขาไปจุดมุ่งหมายที่สองคือ **ศรี บาดรินาถ** กว่าจะถึง
ก็มีวัดค่า รถยนต์เข้าไปถึงไม่ต้องเดินขึ้นเขา **ศรีบาด
รินาถ** เป็นที่ตั้งของวัดพระวิษณุ หรือพระนารายณ์
เทพแห่งทะเล อยู่ริมฝั่งแม่น้ำอะลักนันทะ (Alaknanda
River) อยู่บนยอดเขาสูง ๓,๑๓๓ เมตร ในตอนกลาง
คืน ราวสี่ทุ่ม ผู้คนจะแต่งตัวสวยงามมาร่วมพิธีสัก
การบูชาพระวิษณุ จากที่พักจะเห็นยอดเขาที่มีหิมะ
ปกคลุม ยามเช้าแสงอาทิตย์ส่องประกายระยิบระยับ
นั้น เป็นสีส้มเรื่อ ๆ ดูแล้วเพลิดเพลินใจ วันนี้สบาย ไม่
ต้องเดินมาก คณะเราไปเยี่ยมชมหมู่บ้านมน (Mana
Village) เป็นหมู่บ้านสุดท้ายของอินเดียอยู่ติดกับธิเบต
หมู่บ้านนี้มีอายุมากกว่าพันปี ชาวบ้านแต่งตัวกึ่งแขก
กึ่งธิเบต หน้าตาสดชื่น เด็กน้อยมีแก้มสีแดง ยังคง
วิถีชีวิตแบบโบราณ ตำข้าว ทอผ้า ปลูกผัก บ้านก่อ
ด้วยหินทั้งหลัง ตากผ้าและตากอาหารบนหลังคา
บ้าน วันที่เราไปมีพิธีถวายผ้าแด่พระเจ้า เห็นริ้วขบวน
ชาวบ้าน ในมือถือต้นข้าวที่แตกยอดอ่อน หากเดินไกล
ออกไปจากหมู่บ้านราว ๓ ก.ม. จะได้ชมความสวยงาม
ของน้ำตกวสุธารา เป็นน้ำจากหิมะบนยอดเขา สูงถึง
๑๒๒ เมตร ในหมู่บ้านบนยอดเขานี้ ยังมีถ้ำสำหรับนั่ง
สมาธิ และวัดอีกมากแห่ง มีถ้ำหนึ่งบันทึกเรื่องราวของ
ภควดีตาด้วยการแกะสลักตามฝาผนังถ้ำ ชาวพเจ้า
ไม่ได้เดินไปไหน ด้วยเดินไม่ไหว ได้แต่นั่งชื่นชมปุยมะ
สีขาว ล่องลอยอย่างช้า ๆ จากยอดเขาลูกหนึ่งไปสู่อีก
ลูกหนึ่ง ปุยมะอยู่ใกล้เหมือนกับจะยื่นมือไปไขว่คว้า
มาได้ ภาพแบบนี้หาไม่ได้ง่าย ๆ เมื่ออยู่บนภูเขาสูง
ชาวพเจ้าเห็นแต่ภูเขาอยู่รอบตัว เป็นภูเขาที่ไม่มีความ
สูงลิ้น เป็นความสูงประหนึ่งว่าเรากำลังปีนขึ้นไปสู่
เมืองฟ้า เมืองสวรรค์ ไม่เป็นการประหลาดเลย ที่ชาว
อินเดียจะยึดมั่นในความเชื่อเรื่องสวรรค์และเทพเจ้า
เป็องบน

สถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งสุดท้ายคือ **ศรี คาคินาถ**
อันเป็นที่ตั้งของวัดพระคิเว เทพแห่งภูเขา วัดนี้ก่อสร้าง
ด้วยหินทั้งหลัง ลวดลายแกะสลักอย่างอ่อนช้อย
งดงาม อายุมากกว่าพันปี ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง ๓,๕๘๓
เมตร ภายในวัดมีรูปแกะสลักเป็นพระคิเว ซึ่งถูกคลุม
ด้วยเครื่องสักการะบูชา จนมองไม่เห็นองค์ มีรูปแกะ
สลักของพระวิษณุและนางลักษมี วันที่ไป ตอนกลาง
คืนมีพิธีบูชา คนเข้าไปจนแน่นขนัด ต้องเบียดเสียด
ผู้คนเข้าไปดู ใกล้ ๆ กับวัดมีกุฏิเล็ก ๆ เป็นที่นั่งสมาธิ
ก่อนดับขันธของ อติคุรุ สังกรจารย์ การเดินทาง
ขึ้นยอดเขา ต้องเดินจากจุดที่รถจอด เมืองเการิคุน
(Gaurikund) เดินขึ้นไป ๑๔ ก.ม. หนทางสะดวกสบาย
เดินไม่ยาก แต่เส้นทางยาวไกลบนยอดเขานั้นต้องฝ่า
แรงโน้มถ่วงของโลก และสู้กับความเหน็ดเหนื่อย ความ
ยากลำบากไม่น้อย

ความเหนื่อยยากที่ได้รับเนื่องจากการปีนป่ายขึ้น
ไปถึงยอดเขาหิมาลัย ได้ผลตอบแทนทางจิตใจ เท่าที่
ได้ไปเห็นมา ก็รู้สึกว่าเป็นโชคดีและเป็นความประทับใจ
ที่ได้เห็น เข้าใจลักษณะของความสูง เรารู้ว่าความ
สูงคืออะไร แต่เราจะไม่เข้าใจดี จนกว่าจะได้ปีนขึ้นไป
บนหิมาลัย เมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ภาพบนภูเขาหิมาลัย
คงจะเป็นฉากให้เขียนนิยายได้หลายเรื่อง ความคิดผุด
เรื่องได้มีขึ้นเองเมื่อเห็นภาพที่ปรากฏ ที่ซึ่งเรารู้สึกว่า
ไม่มีความสิ้นสุดแห่งภูเขาใหญ่มหึมา จนเรียกได้ว่า
ทะเลภูเขา

วันสุดท้ายของคณะยาตรา ได้มาพัก ณ เมือง
ฤาษีเกต ได้ชมชื่นความสงบสงัดของแม่น้ำคงคา แล
เห็นเป็นน้ำไหลนิ่งอย่างไม่หยุด คนอินเดียถือว่าแม่น้ำ
คงคาศักดิ์สิทธิ์ด้วยต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาหิมาลัย ซึ่ง
ถือว่าเป็นแดนสวรรค์ พวกเราได้ลวดมนต์ร่วมกันก่อน
จากลา แล้วฝนก็โปรยปรายเหมือนพระเจ้าได้ประทาน
พรให้แก่คณะเดินทางกลับประเทศไทยด้วยความ
ปลอดภัย

ทางแห่งความรอดพ้น

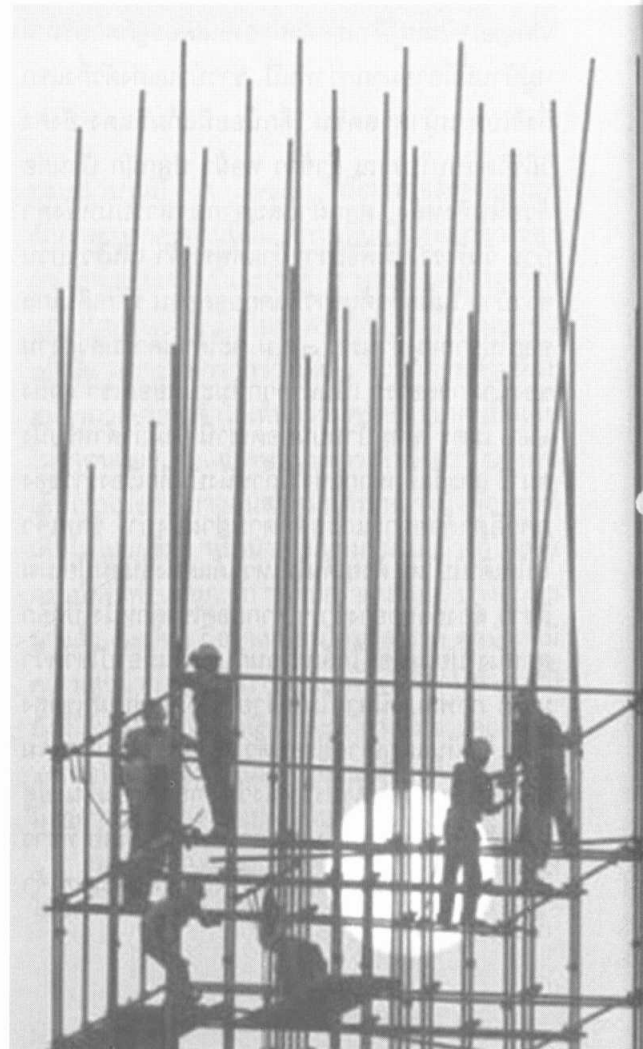
ของบรรดาศาสตนิกรชน

นับเป็นความโชคดีอย่างมากที่บรรพบุรุษของชาวไทย ผู้ซึ่งประกอบด้วยผู้คนที่นับถือศาสนาใหญ่ ๆ ของโลกรวมตามศาสนานั้น คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม ได้ร่วมมือช่วยเหลือกันพุ่มพักถักทอความสมานฉันท์ ความรักใคร่กลมเกลียวกัน ความเคารพเชื่อถือต่อกัน และต่างยึดมั่นปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาของตนไว้อย่างเหนียวแน่นมั่นคง ด้วยขันติธรรมและความมีเมตตาจิตต่อกัน อันเป็นผลให้สังคมของชาวไทยเกิดความสงบสันติผ่านกาลเวลาอันยาวนาน นับได้หลายศตวรรษ

ความจริงเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งเดียวในโลกที่ปลอดจากปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สีผิว ภาษาและศาสนา ในขณะที่มีประเทศอีกจำนวนมากหลายของโลก ทั้งที่เป็นประเทศ ประชาธิปไตย สังคมนิยม และเผด็จการต่างมีปัญหาความขัดแย้งไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่าง ดังที่กล่าวถึงข้างต้น เหตุที่เป็นเช่นนั้น มีผู้ให้เหตุผลไว้ว่า เป็นเพราะประเทศไทย ไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของพวกจักรวรรดินิยมตะวันตก จึงรอดพ้นจากการถูกแบ่งแยกแล้วปกครอง ดังที่ประเทศเพื่อนบ้านของเราหลาย ๆ ประเทศต้องประสบกับชะตากรรม เช่นนี้มาแล้ว จะจริงเท็จอย่างไรก็ลองใช้วิจารณญาณ ใคร่ครวญกันดู

จะอย่างไรก็ตาม พวกเราชาวไทยต่างก็รู้สึกภาคภูมิใจที่บรรพบุรุษของเรามีความเฉลียวฉลาดในการดำเนินนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศ

พาประเทศชาติให้รอดพ้นจากวิกฤติการณ์ของโลกดังกล่าวมาได้ และดำรงความเป็นเอกราชไว้ได้จวบจนทุกวันนี้ ดังนั้นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่สุดยิ่งกว่ามรดกโลกของชาวไทยก็คือ ความรักใคร่กลม

เกลียวสมานฉันท์ของคนในชาติ โดยศาสนิกชนของ
ผู้คนทั้งสามศาสนาต่างมีความภาคภูมิใจในศาสนา
ของตนและในขณะเดียวกัน ต่างก็ยกย่องให้เกียรติแก่
ศาสนิกชนของอีกศาสนาหนึ่ง โดยเฉพาะนักบวช
ผู้ทรงความรู้ นักวิชาการ และครูอาจารย์ ทั้งทางสาย
ศาสนาและสามัญ ผู้ซึ่งบุคคลากรผู้สูงส่งของทั้งสาม
ศาสนานี้ต่างก็เป็นอาจารย์และครูผู้สอนให้กับผู้คน ซึ่ง
เป็นทั้งประชาชนและนักเรียนนักศึกษาของทั้งสาม
ศาสนา

การอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็นบนผืนแผ่นดิน
ไทยของผู้คนทั้งสามศาสนา มิได้บังเกิดขึ้นโดยบังเอิญ
แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจ ทั้งนี้หมายความว่ากลุ่ม
ผู้นำของศาสนิกชนทั้งสามศาสนาต่างยึดมั่นในความ
เชื่อและปฏิบัติมั่นอยู่นั้น หลักการที่ว่าประเทศไทยจะ
ดำรงอยู่ได้ก็ด้วยหลักธรรมะของทั้งสามศาสนาและ
ยิ่งไปกว่านั้นยังเชื่ออีกว่า โลกจะดำรงอยู่ได้ด้วยธรรม

ความพากเพียรพยายามของบรรดาบุคคล
ระดับผู้นำของทั้งสามศาสนาที่ได้อุทิศตนเอง โดย
ไม่ย่อท้อถอย ต่อความยากลำบาก เพื่อความ
สมานฉันท์ของผู้คนทั้งสามศาสนา ซึ่งเป็นผู้คนส่วน
ใหญ่ของประเทศเอาไว้ โดยการร่วมมือกันทั้งในด้าน
สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม
ในด้านสังคมนั้น คนไทยทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนา
ใดก็ตาม ล้วนมีสิทธิเสรีภาพ ในการนับถือศาสนา
นิกายหรือลัทธิของศาสนา และปฏิบัติตามความเชื่อใน
ศาสนาของตนได้อย่างเสรี โดยผู้ใดจะเข้าไปละเมิด
แทรกแซงขัดขวางไม่ได้ ดังนั้นภาพที่ปรากฏให้เห็นโดย
ทั่วไปในทุกหนแห่งของประเทศ เช่น เครื่องแบบการแต่ง
กายของนักบวช นักการศึกษา และการแต่งกายของ
ผู้ศรัทธาตามศาสนบัญญัติของศาสนานั้น ๆ ได้อย่าง
เสรี และเป็นที่ยอมรับในทางกฎหมาย นี่คือตัวอย่าง
หนึ่งของเอกลักษณ์ประจำชาติไทย ในทางสังคม ซึ่ง
ยากนักจะหาประเทศอื่น ๆ ของโลกมาเสมอเหมือน แม้
ประเทศในทวีปยุโรปส่วนใหญ่และในสหรัฐอเมริกา
ที่ประกาศตนเองว่าเป็นโลกเสรีประชาธิปไตย และ
ใช้ขบประมาณของประเทศอย่างมากมายเพื่อการ
โฆษณาชวนเชื่อในเรื่องของการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย ก็ไม่อาจปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม
ดังกล่าวได้เช่นในประเทศไทย ซึ่งไม่จำเป็นต้อง
โฆษณาชวนเชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยในแต่ประการใด
ซึ่งมันเป็นของมันเองโดยจิตวิญญาณที่ปราศจากการ
เสแสร้งใด ๆ

ในด้านเศรษฐกิจถึงแม้ประเทศไทยจะมีพลเมือง
ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธก็ตาม แต่รัฐก็ได้ออก
กฎหมาย ให้มีการจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
ขึ้นอันเป็นธนาคารในระบบอิสลามที่ปลอด
ดอกเบี้ย ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่เพื่อเป็นทางเลือกของ
ธนาคารที่ใช้ระบบทุนนิยมที่ให้อั้วมเงินด้วยระบบ
ดอกเบี้ย ซึ่งหากมองดูถึงเรื่องนี้อย่างลึก ๆ แล้ว
ธนาคารอิสลามในระบบปลอดดอกเบี้ยนั้น สอดคล้อง
กับคำสอนของศาสนาพุทธในเรื่องของการไม่ขูดรีด
เอารัดเอาเปรียบ และการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อน
มนุษย์ ซึ่งเป็นการปิดเส้นทางของพวกนายทุนเงินกู้ที่
สร้างความร่ำรวยให้กับตนเองบนความทุกข์ยากของ
เพื่อนร่วมโลก

ในด้านการเมืองนั้น ถึงแม้สงครามเย็นระหว่าง
ฝ่ายโลกเสรีกับฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ จะจบสิ้น
ลงแล้ว ซึ่งประเทศไทยก็ตกอยู่ในวงล้อมของความขัด
แย้งนี้เช่นกัน นานนับครึ่งศตวรรษ เป็นผลให้ประเทศ
เพื่อนบ้านสองสามประเทศของไทย ต้องกลายเป็น
ประเทศสังคมนิยม ทำให้พลเมืองที่มีความรักใน
ศาสนาของประเทศนั้น ๆ ต้องอพยพลี้ภัย สู้อแผ่นดินอื่น
นับเป็นจำนวนหลายล้านคน แต่กระนั้นประเทศไทยก็
ยังคงสามารถรักษาดุลย์แห่งความขัดแย้งทางการ
เมืองนี้ไว้ได้ ถึงแม้จะต้องเกิดการนองเลือดขึ้นภายใน
ประเทศบ้างก็ตาม ในที่สุดปัญหาอันร้ายแรงของชนใน
ชาติที่มีความคิดต่างอุดมการณ์กัน สามารถลงเอยกัน
ได้ด้วย วิธีการอหิหิกรรม และกลับเข้ามาร่วมพัฒนา
ชาติบ้านเมือง โดยมีผู้คนของทั้งสามศาสนาร่วมมือกัน
อยู่ในทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นการพิสูจน์ให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง
และถือเป็นการสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย
ที่ว่าความสมานฉันท์ ของคนในชาติที่นับถือศาสนา
ต่าง ๆ กัน ได้แตกฉานแข็งแกร่ง ซึ่งไม่อาจจะมีแนว
ความคิดหรือลัทธิทางการเมืองอันแปลกปลอมใด ๆ

จะมาแบ่งแยกให้ชนในชาติ แตกสลายลงได้ ทั้งนี้เป็นเพราะความเชื่อของคนในชาติได้ประสานเป็นหนึ่งเดียวกันที่ว่า รากของความสุขก็คือเสรีภาพ ฉะนั้นศาสนิกชนทุกคนจึงต้องร่วมมือกัน ปกป้องรักษาต้นไม้แห่งความสุขของชาติบ้านเมืองนี้ให้เจริญเติบโตแข็งแรงสืบไป โดยมีรากแห่งเสรีภาพหยั่งลึกลงไปในดิน

ส่วนในประการสุดท้าย ณ ที่นี้ก็คือ การศึกษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนการสอนศาสนาของทั้งสามศาสนา และวัฒนธรรมของทั้งสามศาสนาได้หลอมรวมกันกลายเป็นวัฒนธรรมของชาติอย่างผสมกลมกลืน นั่นคือการอบรมสั่งสอนผู้คนในชาติให้มี หิริโอตตปละ หรือความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด เช่นการละเมิดศีลห้าอันเป็นอบายมุขหรือทางแห่งความเสื่อมทราม ความมีอุเบกขาที่ไม่รังเกียจเด็ดฉันท์ ต่อเพื่อนต่างศาสนิก ปลอดภัยจากภยาคติ มิจฉาทิฏฐิ โดยยึดมั่นถือมั่นว่า ความคิดเห็นของตนเท่านั้นที่ถูกต้องโดยไม่ยอมฟังเสียงของผู้อื่นโดยถือว่าเป็นของผู้คนส่วนน้อย ทั้ง ๆ ที่คำสอนของทั้งสามศาสนานั้นให้เคารพในสิทธิของคนส่วนน้อย ถึงแม้คนส่วนมากจะมีอำนาจปกครองก็ตาม นี่คือหลักประชาธิปไตยที่แท้จริงของทั้งสามศาสนา ซึ่งต่างจากระบบประชาธิปไตยของตะวันตก

ขณะนี้ลัทธิบริโศคนิยมเสรีที่มีลัทธินายทุนผูกขาดข้ามชาติเป็นเจ้าของ กำลังแพร่ระบาดอย่าง

หนักไปทั่วโลก เพื่อมุ่งหวังที่จะทำลาย ความเป็นสมณะ การถือสันโดษไม่เบียดเบียนต่อกัน การยึดถือมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง อันเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของศาสนิกชนทั้งหลาย ทั้งนี้เพราะหลักธรรมคำสอนของศาสนาดังกล่าวข้างต้น ล้วนเป็นปฏิปักษ์ต่อลัทธิบริโศคนิยมเสรีของตะวันตกอย่างร้ายแรง ดังนั้นตราบไต่ที่ชาวพุทธยังคงยึดมั่นอยู่ในการถือศีลกินเพล ชาวมุสลิมยังคงยึดมั่นในการถือศีลอดตลอดเดือนรอมฎอนในทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นการตัดหนทางของการบริโภคและการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยลงโดยสิ้นเชิง นั่นก็คือจุดจบของลัทธิบริโศคนิยมของชาวตะวันตกที่พยายามเผยแพร่ให้ชาวเอเชียยึดมั่นไว้เปรียบดังศาสนาใหม่ ที่มีร้านค้าปลีก ดีพาร์ทเมนท์สโตร์ ร้านอาหารจานด่วนและสถานบันเทิงเรีงรมย์ ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ มุ่งหน้าสู่ประตูดังโบลอิวิหาร วัดวาอาราม และมีสยิตสถาน ของศาสนาต่าง ๆ ที่พวกเขาสามารถแสวงหาความสุขกายได้อย่างครบครัน และกลับออกมาจากสถานที่เหล่านั้นด้วยจิตวิญญาณที่หมอมโซ ซึ่งโครงการสามสิบบาทรักษาทุกโรคของรัฐบาลไม่อาจเยียวยารักษาได้ นอกจากการให้อาหารที่เป็นความรักและความรู้ในศีลธรรมจรรยาของศาสนากับจิตวิญญาณเท่านั้น

นอกจากตะวันตกจะนำลัทธิบริโศคนิยมเสรี มามอบให้กับชาวเอเชียอันเป็นแดนเกิดของศาสนาที่สำคัญต่าง ๆ ของโลกแล้ว พวกเขายังนำลัทธิก่อการร้ายมามอบให้อีกด้วย โดยกล่าวหาผู้คนที่ยึดมั่นอยู่ในศาสนา ว่าเป็นพวกคนชั่วร้าย ภายหลังจากที่พวกเขาล้มเหลวกับการใช้ลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ปฏิเสธศาสนา และสถาปนามันขึ้นในแผ่นดินอันเป็นใจกลางของผู้คนทั้งสามศาสนา จากการที่พวกเขาพยายามทุบทำลายศาสนาโดยตรงด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ไม่สำเร็จผล กลับปรากฏว่า ทั้งศาสนิกชน และโบสถ์วิหาร วัดวาอาราม และมีสยิต กลับเพิ่มทวีจำนวนมากขึ้นไปทั่วโลกอย่างมากมายมหาศาลแม้ในแผ่นดินที่ใช้ระบบคอมมิวนิสต์เองเช่นประเทศจีนเป็นต้น

มาบัดนี้ มารศาสนาตัวจริงกำลังหนีบยื่นความอิสระเสรีไร้ขอบเขต (Excess Freedom) ให้กับเยาวชน

คนรุ่นใหม่ของโลก โดยพวกเขากำหนดปรัชญาขึ้นว่า
จงให้สิทธิเสรีภาพในการเลือกเฟ้นกับมนุษย์ แต่จง
อย่าให้สิทธิที่จะไม่เลือกกับพวกเขาโดยเด็ดขาด ยก
ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคมีสิทธิเลือกซื้อเครื่องอุปโภค
บริโภคยี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่งจากหลายสิบยี่ห้อ แต่พวกเขา
ไม่มีสิทธิที่จะไม่เลือกซื้อบรรดาค้าต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้น
มาโดยผ่านระบบทุนนิยม และอีกปรัชญาหนึ่งที่ว่า
จงผลิตสินค้าในปริมาณมาก ๆ และจงใช้การโฆษณา
ประชาสัมพันธ์สร้างความต้องการซื้อขึ้นในภายหลัง
ซึ่งถือเป็นการหักดิบกฎแห่งอุปสงค์ อุปทานของระบบ
ทุนนิยมเดิมลงโดยสิ้นเชิง

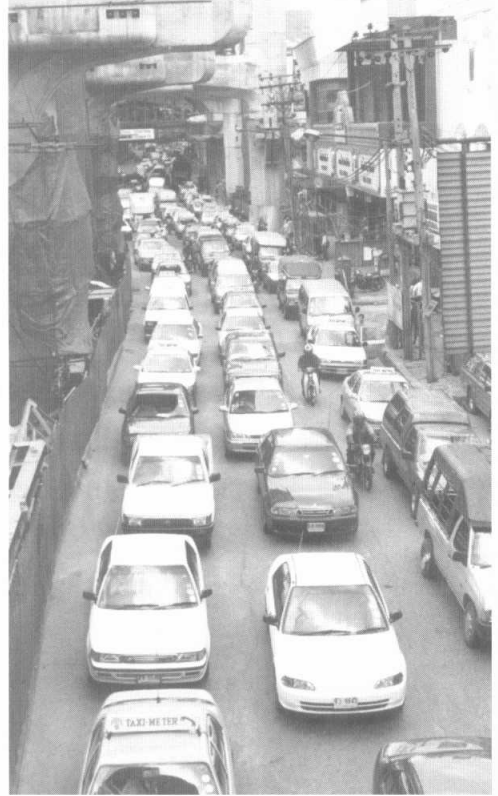
เพื่อไม่ให้บทความนี้ดำเนินไปอย่างยืดยาวจึงขอ
จบลง ด้วยการเรียกร้องเพื่อเชิญบรรดาศาสนิกชน
ของทั้งสามศาสนา โดยเฉพาะในประเทศไทยของเรา
ให้ยึดมั่นถือมั่นและปฏิบัติมันอยู่กับหลักคำสอนของ
ศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด ดังรายละเอียดบาง
ประการที่ได้กล่าวถึงไปบ้างแล้ว เพราะวิธีการเช่นนี้จะ
เป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะหยุดยั้งลัทธิแนวคิดต่าง ๆ
ที่บรรดามารศาสนาหรือพวกไม่ถือศาสนาจากตะวัน
ตกกำลังพยายามรณรงค์เปลี่ยนแปลงโลกมนุษย์ให้
หมดสิ้นไปจากอิทธิพลของศาสนาต่าง ๆ ด้วยวลีอัน
สวยหรูว่า โลกาวิวัฒน์ การจัดระเบียบโลกใหม่ โลก
ไอที และอื่น ๆ

ดังนั้นฝ่ายศาสนานิยมจึงจำเป็นต้องใช้แนวรบ
ด้านสื่อสารสนเทศนี้รณรงค์ให้ศาสนิกชนของตน รอบ
รู้เท่าทันในเล่ห์กลของบรรดามารศาสนาที่มากในคราว
นักบุญใจบาป พวกหวังดีประสงค์ร้าย พวกปาก
ปราศรัย ใจเชื่อคดโกง ซึ่งไม่อาจจะพูดในรายละเอียด
ได้ แต่เชื่อว่าเป็นที่เข้าใจกันดีในมวลหมู่ผู้ศรัทธา
ในบรรดาคำสอนของบรรดาศาสดาผู้สูงส่ง อันเป็น
อมตะวาจาที่ไม่ขึ้นต่อกาลเวลา และสถานที่ ซึ่งเทศนา
เพื่อมวลมนุษยชาติให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์

เราคือธรรมชาติ

พจนา จันทรสันติ

...เมืองได้ทำให้พลังทางจิตวิญญาณของ
มนุษย์เหือดแห้ง เราจึงมีชีวิตอยู่ภายในเมืองใหญ่
แห่งนี้เสมือนหนึ่งซากศพเดินได้ ซึ่งเคลื่อนไหวอยู่
เพียงด้วยแรงผลักดันของความปรารถนาพื้นฐาน
อันไม่ต่างไปกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น จินตนาการและ
ความใฝ่ฝันถึงสิ่งสูงของมนุษย์ก็ได้ตกตายไปด้วย
เราจึงมีชีวิตอยู่ หายใจ ทำการงานอย่างปราศจาก
ความหมาย ทั้งพลาดที่จะแลเห็นความลึกลับของ
ชีวิต เพราะเรามองดูชีวิตผ่านนิยามทางชีวภาพ
เท่านั้น

ชะตากรรมของมนุษย์จึงเป็นเพียงสิ่งมีชีวิต
ที่ถูกผูกติดอยู่กับร่างกายและความปรารถนา
ทางกายนี้เท่านั้น...

ฉันเดินสวน ลมหนาว

||
ทันทีที่ได้สัมผัสสัมผัสลมหนาวที่เชียงใหม่
ฉันกลับได้มายืนยิ้มให้สายลมละมุนที่
หนาวเยือกเข้าไปถึงหัวใจ ที่สถานอวย
ประเทศเวียดนาม

วูบหนึ่ง วูบเดียวที่ได้สัมผัสถึงความฉ่ำ เย็น สด
ชื่น หอมอ่อน ๆ และเต็มไปด้วยความคิดถึง สัมผัส
ทะนุถนอมนั้นไล้ใบหน้าของฉันอย่างแผ่วเบา...
เบาเสียจนหากฉันเผลอคิดเรื่องไม่เป็นเรื่องอยู่
ฉันคงไม่มีวันได้เข้าใจ ความรู้สึกของเพื่อนเก่า
ความหนาวเหน็บที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นอยู่
ตรงหน้า

น่าเสียดายที่หลายต่อหลายครั้ง เพื่อนเก่า
ประดา มีเหล่านี้ พยายามเข้ามาทักทายเรา แต่เรา
“กำลังรีบ” เสียทุกครั้งไป

เขานี้ ฉันรู้สึก ว่า *ทำไมชีวิตใจดีกับฉันจัง*

ปี ๒๕๔๖ ยืนอมยิ้ม เอ็นดูหนุ่มมนุษย์ตาดำ ๆ
แบบคนที่ถือไฟเหนือกว่า พร้อมกำปริศนาไว้ในมือ
ว่าปีนี้จะมิใคร่ตายจากเราไปบ้าง หรืออาจจะเป็นปี
ที่ “เรา” ต้องตายจากใคร ๆ ไปเสียเองก็ไม่อาจรู้ได้

ก่อนไปเที่ยว เพื่อนฝูงนัดเจอกัน และตาม
ธรรมเนียมของปีใหม่ที่แต่ละคนต่างก็ปฏิญาณว่า
จะเปลี่ยนแปลง, ปฏิวัติหรือล้มล้างความเส็งเคร็ง
อะไรในชีวิตบ้าง

เพื่อนคนแรกเปิดฉากอย่างหนักแน่น “ฉันจะ
ดูแลผิวหนังให้มากขึ้น พอขึ้นเลขสี่แล้วมันเหี่ยวไป
ถึงคอเลยเธอเอ๊ย.....ย...” ว่าแล้วเธอก็ออกไปสืบ

เมื่อเข้านี้

ราคา “ครีมหน้าแดง” มาบอกเพื่อน ๆ เอานุกูญ

เพื่อนคนที่สองดวงตาหม่นเศร้า โมหะโลกที่มีแต่คนใจร้าย เธอบอกว่า กำลังมีคน ถูกทำร้ายกับไม่ใช่คน ถูกส่งกลับไปกลับมาอยู่ตามตะเข็บชายแดนเป็นแสน ๆ คน

“ปีที่แล้วฉันซื้อเสื้อใหม่ตั้งสองตัว คอยดูนะ ปีนี้ฉันจะไม่ซื้อเลย พวกเราซื้อของกันโครม ๆ ได้ยังไง ในเมื่อพวกเขาอยู่กันอย่างน่าเวทนาแบบนี้”

ฉันฟังแล้ว จ้อยอย่างแรง แถมยังรู้สึกผิดมหาศาลที่ตั้งท่าจะไปเที่ยว”เมืองนอก”

ก็เพื่อนคนนั้นแหละที่ฉันเคยเตือนว่า “เวลาคนไม่ทำบุญเท่ากับเธอ หรือไม่ทำบุญชนิดเดียวกับเธอ เธออย่าไปโกรธเขาสี”

“คนอย่างเธอ มันไม่มีสำนึกทางสังคม เธอมันคนชั้นกลางเราดี ๆ นี่แหละ !”

เคราะห์ดีที่เรารู้ว่าเราจะเป็นเพื่อนกันไปจนตาย เราเลยโกรธกันไปวันครึ่ง เพราะต่างฝ่ายต่างก็เบ้อหน้า !

มาถึงตาฉันบ้าง ฉันสารภาพเสียงอ่อยกับเพื่อนว่าฉันจะ “ร้ายน้อยลง” ใ้แล้ว... ฉันตั้งใจจะ “ร้ายให้น้อยลง” จริง ๆ

มาถึงฮานอย ฉันได้เพื่อนคุยใหม่ เราชักประวัติกันไปมาแบบคนถูกชะตาทั่วไป เขาก็เล่าของเขา ฉันก็เล่าประวัติของฉัน รวมความได้ว่า

ฉันเป็นผู้หญิงอายุสี่สิบปีบริบูรณ์ มีอาชีพครู เป็นครูที่ไม่มีหนี้สิน มีลูกสองคนที่ทางโรงเรียนไม่เคยต้องเรียกพบผู้ปกครอง พวกเขาร้ายบ้าง แต่ซึ่งสารโดยเฉพาหมด ตกน้ำเมื่อใด พวกเขาจะเดือดร้อนกันเป็นพิเศษ

ฉันมีเพื่อนซึ่งเป็นสามี แม้ว่า หลายปีทีเดียวที่ฉันทรมานทลายอยู่ภายใต้กรอบของชีวิตคู่ ฉันหาว่าเขาทำตัวเป็นเด็ก ให้รับผิดชอบอะไรแล้วไม่ค่อยเวิร์ค บางขณะ ฉันถามตัวเอง ว่าทนอยู่กับเขามาได้อย่างไรเป็นสิบ ๆ ปี

แต่เข้าวนหนึ่ง ฉันตื่นขึ้นมาแล้วค้นพบว่า เขาไม่ได้แกล้งเป็นปีเตอร์แพน เพื่อหลีกเลี่ยงหนีความเป็นผู้ใหญ่และความรับผิดชอบในชีวิตประจำวันทีแสนจะ

ข้าชาก่น่าเบื่อ หรือเลือกทำเฉพาะสิ่งที่เขา “ชอบ” อย่างที่ฉันชอบประณามเขา
หรือกนะ

ที่แท้แล้วเคมีในสมองของเขาต่างหาก ที่ทำงานไม่เหมือนกับของฉันหรือ
ของคนทั่วไป เขาสื่อสารด้วยการ “อ่าน” ได้รู้เรื่องกว่า “ฟัง” ดังนั้นหลายครั้งเขา
จึงมักเสียเปรียบผู้คนในโลก และฉัน ซึ่งเกิดมาพร้อมกับความกลัวตัวเองจะ
“เสียเหลี่ยม” จึงโมโหโกรธาและรับไม่ได้มาโดยตลอด เมื่อต้องอยู่กับคนที่เหมือน
ไม่เคยมีต่อผลผลิต “เหลี่ยม” มาก่อนเลยในชีวิต

เข้านั้นเองที่ฉันมองเขาด้วยสายตาใหม่ และเพิ่งรู้ว่า ทำไมประกายตาของเขา
เขาถึงได้ “จ๋า” เหมือนดวงตาของเด็ก คุณลองมอง “ประกายตา” ของผู้คนสิ
หลายคนประกายตา “หมอง” จนฉันใจหาย และหลายคนฉายแววคมกริบราว
กับจะเขื่อนเราเป็นชิ้น ๆ ในพริบตา

นี่ขนาดฉันยังไม่ได้ไม้กับเพื่อนใหม่ที่ว่า ฉันมี “ครอบครัวแสนงาม (ใหญ่และ
รุ่งรัง)” ที่เนืองแน่นไปด้วยผองเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องที่แค่มองตากัน ก็รู้สึกแล้วว่า
ดำกันไปงั้น รักกันจะตายซัก ! อีกเป็นโขยง

เพียงแค่นี้เพื่อนใหม่ยังออกปากว่า ชีวิตฉันดีจัง ฉันและสามีดูเป็นคนงดงาม
จัง ! (อ๊ะแหะ !) ชมกับใครไม่ชมดันมาชมกับคนบ้ายอ เสียนี้...

วันหนึ่งในฮานอย เราได้ไปปิ่นเขานอกเมืองไกลลิบ ๆ ฉันดีใจมาก เพราะ
ถ้าอยู่ในเมืองเสียงแตรจะดังทุกวินาทีจนแทบทนไม่ได้ ดูเหมือนรถทุกคัน
ทุกยี่ห้อจะมีกระสุนอย่างไม่จำกัด

จำนวน กระสุนนั้นสาดออกมาเป็นร้อย ๆ ตับด้วยเสียงแตร เขาลั่นไกกัน
ทุกสี่วินาที หรือนั่นคือสงครามอย่างใหม่... สงครามของการรีบไปทำมาหากิน
หรือสงครามแบบนี้มีทั้งเสียงดังหนวกหู ชัดเจน และมีอย่างเงียบกริบไม่ทันให้
ใครได้ไหวตัว ซึ่งน่ากลัวกว่านี้ร้อยเท่า

แถมจะว่าไป ถ้าอยู่ในเมืองก็วัตรของฉันก็มีแค่เดินซื้อผ้าปัก ผ้าลูกไม้ที่
ราคาถูกแสนถูกหากเทียบกับที่อื่น แต่ฉันก็ยังห้าห้าราคาเท่ากับเขาแบบสู้ยิบตา
และตกค่า เมื่อเอาผ้าแสนสวยมากองรอบตัว ฉันจึงได้รู้ว่า ที่แท้แล้วทั้งเนื้อ
ทั้งตัวทั้งหัวใจของฉัน สบายยอมเป็นเมืองขึ้นฝรั่งตาน้ำข้าวมาโดยตลอด ฉัน
ชอบความงามอย่าง “ฝรั่ง” จนถอนตัวไม่ขึ้นจริง ๆ ก็ดูกองผ้าที่พะเนินเทินทึก
เหล่านี้ปะไร ล้วน “สวยอย่างฝรั่ง” ทั้งนั้น

ก่อนเป็นเขา ฉันชื่อไม้ไผ่ที่เขาตัดกันสด ๆ ตรงทางขึ้นเพื่อทำไม้เท้า ขาฉัน
เจ็บมาสองสามปีแล้ว หญิงชราคนขายยืมตาหี ทั้งที่คงเกลียดคนไทย
เข้ากระดูกดำที่เคยให้อั๊กันมาตั้งฐานทัพฯ ป้าแกบอกราคาเป็นภาษาเวียดนาม
มีคำหนึ่งที่เหมือนคำว่า “หมิ่น” อารามจะรีบขึ้นตามคนอื่น คือข้ากว่าคนอื่น
ไม่ได้ไม่รู้เป็นไง ฉันจึงสั่งการให้สามีจ่ายสดวงค์เขาไปหมิ่นต่อง (๓๐ บาท) สามี

รีบควักเงินให้ ป้าคนขายแกทำท่าดีใจจนออกนอกหน้า ทั้งโค้งทั้งไหว้ แถมพยายามจะพูดอะไรที่ฉันไม่เข้าใจ ก็ฉันมัวแต่มุ่งจะเดินตามพรรคพวกให้ทัน ฉันไม่ชอบความเป็นที่โหล่นี้นะ

แต่ขนาดรีบ ฉันก็ยังทำหน้าที่แบบ “คนใจดี” ที่ช่วยกระจายรายได้ให้คนท้องถิ่น เข้าทำนองหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แบบนั้น

ครั้นพอลากสังขารขึ้นเขาไปได้ช่วงหนึ่ง คนข้าง ๆ เกิดบอกว่า เขาซื้อไม้ไผ่มาแค่ ๓ บาท ไม่ใช่ ๓๐ บาท อย่างฉันเท่านั้นแหละ วิดสองข้างทางชักไม่สววยขึ้นมาทันที

ฉันโกรธสามีจี๊ดขึ้นมาในบัดดล โทษที่เขาไม่ถามราคาซ้ำ แวบหนึ่งเขามองหน้าฉันเหมือนจะถามตัวเองว่า ‘นี่เขาทนอยู่กับยายแก่ขี้บ่นซึ่งคนนี้มาได้ยังไงตั้งสิบกว่าปีหนอ!’

ย่ะสามีมียังไม่เท่าย่ะยายป้าคนขาย ที่ฉันเดาเอาว่าแคงอยากแก้แค้นรัฐบาลไทย เลยมาทวงคืนเอากับฉัน ฉันพาลโกรธไปถึงดวงตาชั้น ๆ กิ่งเอ็นดูของเพื่อนร่วมทาง ที่หว่านฉันเสียรู้ป่าแก่ ๆ ได้ยังไงเนี่ย

ฉันโกรธคนหมดโลกเลยให้ตายเถอะ.

ฉันใช้เวลาเป็นชั่วโมง ในการปิ่นภูเขาคิน ‘โคตรจะชัน’ ระยะทาง ๕ กิโลเมตรด้วยความโกรธแค้น อยากจะลงมาข้างล่างไว ๆ จะได้รับมาทวง ๒๗ บาทคืนให้หายแค้น หนอยเนาะ !! เล่นกับใครไม่เล่น

ฉันเสียตายนเงินหรือ... ไม่ใช่...ไม่ต้องเดาก็รู้ว่า ฉันเสียเหลี่ยม !!

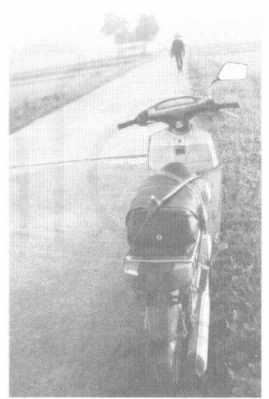
กระทั่งถึงทางลาดลง สามีสวยเข้ามาประคองกลัวลื่นไถล ใจเขาสะอาดมาก นอกจากจะชี้ชวนให้ดูทิวทัศน์สองข้างทาง ยังออกปากชมฉันว่า “เก่งจังขนาดขาเจ็บยังขึ้นมาถึงยอดกับเขาได้” พลังปรายตามองไม้เท้าแนบกายฉัน

ด้วยบุญเก่าหรือไรไม่ทราบ ฉันหัวเราะออกมาจ้าใหญ่ หัวเราะใส่หน้าตัวเองเสียเต็มรัก หัวเราะให้ความโง่เขลาและทำใจไม่ได้สักเรื่องของตัวเอง !

คนอะไรวะ ยิ่งแก่ยิ่งร้าย ! คนอะไรวะ ดีแต่โทษคนอื่น ทั้งกะปี !

เอาเถอะ กลับถึงเมืองไทย ฉันจะบอกเพื่อนเสียใหม่ว่า ปีนี้ฉันจะไม่ตั้งใจ “ร้ายน้อยลง” แล้วละ เพราะเห็นแว่วว่ามันอยู่ลึกและซับซ้อนเกินกว่าที่ฉันจะทำได้ เอาเป็นว่า ฉันตั้งใจจะเลิก “เคียดเข็ญให้ตัวเองเป็นคนดี” ดีกว่า

ฟังดูแล้วมันน่าเป็นไปได้มากกว่ากันเยอะเลย.

อโศกมหาราช

ภาพยนตร์อินเดียเรื่อง “อโศกมหาราช” (Asoka) ถูกโฆษณาว่าเป็นมหากาพย์แห่งยุคสมัยปัจจุบันด้วยทุนสร้างที่มากถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ รูปี

ความยิ่งใหญ่ของภาพยนตร์อโศกมหาราชที่ปรากฏผ่านสื่อโฆษณาทำให้ผู้เขียนรอคอยที่จะได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วยจิตใจที่จดจ่อ และก็ไม่ลังเลที่จะซื้อตั๋วเข้าชมทันทีเมื่อภาพยนตร์เรื่องนี้ลงโรงฉาย

เมื่อชมภาพยนตร์เรื่องนี้จบลง ทำให้ได้รู้ว่านี่ไม่ใช่เรื่องราวของพระเจ้าอโศกมหาราชผู้เป็นธรรมิกราชของอินเดียในอดีต หากแต่เป็นอโศกมหาราชของอินเดียยุคใหม่ในปัจจุบัน

พระเจ้าอโศกมหาราช เป็นตำนานของชนชาติอินเดีย และเป็นมรดกทางจินตนาการของชาติอื่น ๆ อีกหลายชาติในเอเชีย

สำหรับชาวอินเดียแล้วพระเจ้าอโศกมหาราชคือสัญลักษณ์ของความเป็นอินเดียที่ยิ่งใหญ่และทรงพลัง ในวันนี้เมื่ออินเดียประสบภาวะตกต่ำและไร้พลัง ชาวอินเดียจึงหันกลับไปหีบเอาความเป็นอโศกมหาราชมาเป็นสัญลักษณ์ของชาติอินเดีย สิ่งอโศกถูกกำหนดให้เป็นสัญลักษณ์ของรัฐบาลอินเดีย ธรรมจักรถูกกำหนดให้เป็นสัญลักษณ์ของชาติอินเดีย

สำหรับหลาย ๆ ชาติในเอเชีย พระเจ้าอโศก-

มหาราช คือจินตนาการถึงนักปกครองผู้เป็นธรรมิกราชา ที่จะมาสถาปนาสันติสุขให้เกิดขึ้นบนแผ่นดิน เพื่อที่อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์จะได้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตคือ พระนิพพานในที่สุด

พระเจ้าอโศกมหาราช ในจินตนาการของชาวอินเดียและชาวพุทธเถรวาทนอกอินเดีย จึงมิใช่ตัวตนบุคคล ณ ที่ใดที่หนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หากแต่เป็นธรรมิกราชาผู้ยิ่งใหญ่

แต่มาวันนี้ เมื่อเรื่องราวของพระเจ้าอโศกมหาราช ถูกทำให้เป็นอโศกบนแผ่นฟิล์ม อโศกมหาราชถูกทำให้เป็นปัจเจกบุคคล บุคคลที่ถูกมองผ่านมุมมองแบบฮอลลีวูด

ภาพของอโศกมหาราชที่ปรากฏบนจอภาพยนตร์วันนี้ เป็นภาพของอโศกมหาราชที่ถูกทำให้ปรากฏด้วยแสง สี

เสียง ตลอดทั้งจักรวาลแห่งอารมณ์ที่เป็นไปตาม
อิทธิพลของภาพยนตร์ฮอลลีวูด

ภาพยนตร์เรื่อง “อโศกมหาราช” ถูกสร้างขึ้น
มาจากฐานคิดเรื่องธุรกิจภาพยนตร์ที่มองภาพ
ยนตร์เป็นสินค้าในธุรกิจบันเทิง

ด้วยเป้าหมายเพื่อกำไรคือเงิน ความยิ่งใหญ่
ของ “อโศกมหาราช” จึงถูกสร้างขึ้น ดาราที่เป็น
ซูเปอร์สตาร์ เทคนิคการถ่ายทำที่ทันสมัย การ
ตัดต่อ ดนตรีประกอบที่เป็นแบบต่างชาติ ฯลฯ ล้วน
แล้วแต่เป็นกระบวนการผลิตเพื่อการตลาด
ที่สำคัญที่สุดภาพยนตร์เรื่องนี้มุ่งตอบสนอง
รสนิยมของตลาดการค้าที่ผู้คนในตลาดซึ่งแม้จะมี
จำนวนมากมายแต่คนจำนวนมากในวัฒนธรรม
ตลาดนั้นดำรงอยู่เป็นคน ๆ ความเป็นมนุษย์แต่ละ
คนถูกสร้างขึ้นด้วยเป้าหมายเชิงปัจเจก เหมือน
มนุษย์ที่เดินกันขวักไขว่ในตลาด แม้จะมีจำนวน
มาก แต่มนุษย์เหล่านั้นเข้าไปในพื้นที่นั้นด้วย

เป้าหมายเป็นส่วนตัว ความสัมพันธ์กันในตลาดก็
เป็นความสัมพันธ์แบบแม่ค้า – ลูกค้า ที่มุ่งเอา
ประโยชน์จากกันและกัน หากลูกค้าจะมีความ
สัมพันธ์กันเอง ก็สัมพันธ์แบบผู้บริโภคที่มีอารมณ์
ตรงกันในส่วนที่กลัวแม่ค้าจะเอาเปรียบ จึงรวมตัว
กันปกป้องผลประโยชน์ของตน ในวัฒนธรรมตลาด
แบบนี้เอง ที่มนุษย์แต่ละคนกลายเป็นปัจเจก ความ
สำเร็จ ความล้มเหลว ความรัก ความชัง ความรู้
ความไม่รู้ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นไปในความหมาย
ของปัจเจก ดังนั้นการจะให้ผู้ชมในวัฒนธรรมตลาด
นี้รับรู้อะไรก็ต้องรับรู้แบบปัจเจก

อโศกมหาราช ได้เสนอมุมมองของปัจเจก
อย่างสมบูรณ์แบบเหตุการณ์ทั้งหมดในภาพยนตร์
เรื่องนี้เป็นเพียงแต่ฉากแสดงเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจความ
เป็นอโศกแบบปัจเจก ความรัก ความชัง ความ
กตัญญู ความแค้น ความสำเร็จ ความล้มเหลว ทั้ง
หมดทั้งสิ้น ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของบุคคลเป็น

คน ๆ เป็นส่วน ๆ ตำนานแห่งพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นเพียงฉากให้เรามองเห็นความเป็นอโศกในคนเพียงคนหนึ่ง ซึ่งก็เหมือนเมื่อผู้ชม ชมภาพยนตร์เรื่อง “ไททานิค” ของฮอลลีวูด ตำนานและประวัติศาสตร์ของเรื่องไททานิคเป็นเพียงฉากเพื่อให้ผู้ชมสัมผัสได้ถึงความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งเท่านั้น ผู้ชมภาพยนตร์เรื่องไททานิค ไม่ได้ร้องไห้เพราะเรือไททานิคล่ม แต่ร้องไห้เพราะชายหนุ่มหญิงสาวคู่หนึ่งต้องพรากจากกัน

ความเป็นปัจเจกเช่นนี้ก็มีให้เห็นอย่างดาษดื่นในภาพยนตร์ไทย เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “ตะลุมนุก” ความเป็นตะลุมนุกที่ถูกเสนอผ่านภาพยนตร์ ไม่มีความเจ็บปวดของชาวประมงที่อาศัยอยู่ที่แหลมตะลุมนุกแล้วประสบวาทภัยสูญเสียชีวิตไปหมดสิ้นทั้งชุมชนภาพของตะลุมนุกในความรู้สึกของคนไทยที่มีในความทรงจำกับเหตุการณ์วาทภัยในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นความรู้สึกเจ็บปวดกับชะตากรรมของเพื่อนมนุษย์ชาวแหลมตะลุมนุก แต่วันหนึ่งเมื่อภาพของตะลุมนุกถูกนำเสนอผ่านภาพยนตร์ไทย ตะลุมนุกมีความหมายแค่เพียงฉากบอกเล่าเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งเท่านั้น

อโศกมหาราช ก็มีนัยความหมายเหมือนไททานิค เหมือนตะลุมนุก ที่ใช้เรื่องราวในอดีตที่เหลืออยู่ในความทรงจำของประชาชนให้เป็นฉากเพื่อนำเสนอเรื่องราวของปัจเจกชน ความเป็นอโศกมหาราช ที่ภาพยนตร์อินเดียยุคใหม่เสนอให้ผู้ชมได้รับรู้ เป็นความหมายและคุณค่าของบุคคลในเชิงปัจเจกชน มิใช่ในเชิงชุมชนดังเช่นในอดีต

อโศกมหาราช เป็นตัวอย่างของความเปลี่ยนแปลงในวงการภาพยนตร์อินเดีย ที่ทำให้ได้รู้ว่า ภาพยนตร์อินเดียได้เปลี่ยนไปตามกระแสภาพยนต์ต่างประเทศ โดยเฉพาะคือภาพยนตร์จากฮอลลีวูด

ภาพยนตร์อินเดียที่คนไทยได้เคยชม เป็นภาพยนตร์ที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นอินเดีย

ความเป็นอินเดียที่มีมุมมองชีวิต โลก และสิ่งต่าง ๆ แบบชุมชน คือมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ล้วนอิงอาศัยสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นปัจจัยของกันและกัน เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่เรื่องราวของใครคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว หากแต่เป็นเรื่องราวของชุมชน ความสำเร็จหรือความล้มเหลว ก็ล้วนเป็นของชุมชน

หากผู้ชมผู้สูงอายุยังพอจำความได้ ภาพยนตร์เรื่อง *ธรณีภรรยา* (Mother India) ของเมห์บูบ (Mehboob) เป็นภาพยนตร์อินเดียที่ประทับใจผู้ชมชาวไทยมาก ผู้ชมต่างเดินเข็นน้ำตาเมื่อเดินออกมาจากโรงภาพยนตร์

ธรณีภรรยา เป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่าง แม่ – ลูก ในครอบครัวชาวนาผู้ยากจน เป็นครอบครัวเล็ก ๆ ในชุมชนเล็ก ๆ ในชนบทของอินเดีย แต่ด้วยมุกกลองที่ส่องเข้าไปให้ผู้ชมได้มองเห็น สัมผัสกับชีวิตของแม่ – ลูก, พี่ – น้อง ครอบครัวนี้ภาพที่ให้เห็นเป็นภาพของความเป็นแม่ ภาพของความเป็นลูก ที่รวมกันเข้าเป็นภาพของความเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์ที่ความหมายและคุณค่าแห่งมนุษย์ จะไม่มีความหมายถ้าปราศจากชุมชนและสังคม

ความเป็นแม่ในธรณีภรรยา ไม่ใช่ของลูกคนใด คนหนึ่ง แต่เป็นแม่ที่เหนือปัจเจก เป็นแม่ที่ผู้ชมแต่ละคนต่างได้สัมผัสกับความเป็นแม่ที่สากล เป็นแม่ของทุก ๆ คน ความเป็นแม่เช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกในใจของผู้ชม เป็นความรู้สึกสำนึกในความเป็นลูก เป็นลูกของแม่ที่ไม่ได้หมายถึงผู้หญิงคนใด คนหนึ่ง หากแต่เป็นผู้หญิงที่เป็นแม่ทั้งหมด

ร่วมเสวนาโดย
 อรศรี งามวิทย์พงศ์ และ ประชา หุตานุวัตร
 ดำเนินรายการโดย ไตรภพ ลิ้มปัทม์
 วันอังคารที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖
 เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.
 ณ ห้องประชุมศรีอยุธยา หอวชิราวุธ
 สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

ไตรภพ : กราบนมัสการพระคุณเจ้า ท่านอาจารย์ ท่านผู้มีเกียรติทุกท่านครับ วันนี้เราจะมาเสวนากัน ในหัวข้อ **“ศึกษาชีวิตและผลงานของท่าน อาจารย์พุทธทาส ผ่านหนังสือเล่าไว้เมื่อวัย สอนธยา”** แต่ก่อนที่จะเสวนากันก็คงต้องให้ท่านผู้มีเกียรติทุกท่านได้ทราบก่อนว่าบุคคลสองท่านที่อยู่ ข้าง ๆ ผมนี่เป็นใคร

หลายท่านที่รู้จักแล้วก็ต้องขอประทานโทษ ด้วย บางท่านอาจจะยังไม่รู้จัก จึงต้องขอแนะนำ ทั้งสองท่านให้รู้จักก่อน ว่าเป็นใคร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร เหตุใดถึงได้สามารถพูดถึงท่าน อาจารย์ได้

ขอเริ่มจากทางด้านขวามือของผมก่อนนะครับ ท่านสุภาพบุรุษ ท่านคือ อาจารย์ประชา หุตานุวัตร

ศึกษาชีวิต

และผลงาน

พุทธทาสภิกขุ

ผ่าน

“เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา”

ประวัติของท่านก็เป็นคนที่น่าสนใจมาก ๆ เริ่มแรกเรียนมัธยมจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เป็นหนึ่งในกลุ่มยุวชนสยาม แล้วก็เข้ามาศึกษาต่อที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขณะศึกษาอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน แต่กิจกรรมที่ท่านให้ความสนใจมาก คือ กิจกรรมเชิงความคิด ความอ่าน ในกระบวนการนักศึกษา หลังจากจบออกมาแล้ว ท่านก็ได้เข้าสู่เพศบรรพชิตและพำนักอยู่ในหลายแห่งหลายที่ แต่ที่หนึ่งที่ท่านพำนักอยู่ด้วยก็คือสวนโมกข์เก่า ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับท่านอาจารย์พุทธทาส ได้เรียน ได้ซักถามเรื่องราวต่าง ๆ จากท่านอาจารย์พุทธทาสอย่างสม่ำเสมอ

อาจารย์ประชา มีผลงานแปลและเขียนหนังสือหลายเล่ม อาทิเช่น ปาฐกถารีย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ ศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต อยู่อย่างขบถ ความรักในชีวิตขบถ รวมถึง “เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา” ซึ่งเป็นหนังสือที่รวมอัตชีวประวัติของท่านอาจารย์พุทธทาสและหนังสืออื่น ๆ อีกหลายเล่ม

ภายหลังจากลาสิกขาแล้วก็ได้ช่วยงานขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม และปัจจุบันก็ยังทำงานเพื่อสังคมอยู่มากมายหลายอย่าง ท่านบอกว่าท่านเป็นคนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มของนักปลุกระดม แต่เป็นการปลุกระดมความคิดของคนให้ตื่นขึ้นมา

อาจารย์เป็นคนที่ไม่โดดเด่นมากในองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ความสนใจในด้านพุทธศาสนา และสังคมมาโดยตลอด และได้รับเลือกเป็นปาฐกแสดงปาฐกถาประจำปีของมูลนิธิโกมลคีมทอง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้รับเชิญไปเรียนหลักสูตรสำหรับนักฝึกอบรมจนจบชั้นสูงจาก A Movement for a New Society ที่เมืองฟิลาเดลเฟีย ประเทศสหรัฐอเมริกา แล้วก็ทำงานด้านการฝึกอบรมมานับครั้งไม่ถ้วน ให้กับคนไทยและคนต่างประเทศ รวมถึงเพื่อนบ้านของเรา

ปัจจุบันยังทำงานอยู่กับเสมสิกขาลัยหลายโครงการ อาทิเช่น โครงการการเมืองสีเขียว โครงการอบรมผู้นำระดับรากหญ้า และเป็นวิทยากร เป็นล่ามให้กับเสมสิกขาลัยในหลาย ๆ รายการ นี่คือประวัติของท่านอาจารย์ประชาชนครับ

ส่วนสุภาพสตรีอีกท่านหนึ่งที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ผมนี่นะครับ ท่านเป็นคนสำคัญอีกคนหนึ่งของเราในวันนี้ จริง ๆ แล้วนามท่านถ้าเรียกเต็ม ๆ ต้องเรียกท่านว่า ดร. อรศรี งามวิทยาพงศ์ งานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวิตประวัติของท่านอาจารย์พุทธทาส คือ เป็นบรรณาธิการหนังสือ “เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา” ฉบับปรับปรุงล่าสุด พ.ศ. ๒๕๔๖ นอกจากนั้นยังเป็นบรรณาธิการและเรียบเรียงหนังสือ “เกร็ดธรรมะจากเกร็ดชีวิตของพุทธทาสภิกขุ” ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นบรรณาธิการ “สมุดภาพช่วงสุดท้ายแห่งชีวิตของพุทธทาส

ภิกขุ” ปี ๒๕๓๗ เป็นบรรณาธิการและผู้เรียบเรียง “พุทธทาสภิกขุ คนใช้ที่ผมรู้จัก บันทึกจากแพทย์ผู้ถวายการรักษา” ปี ๒๕๓๖ เป็นบรรณาธิการ “อนุทินภาพ ๖๐ ปี สอนโมกข์ ประทีปธรรมแห่งสยาม” ปี ๒๕๓๕

นั่นเป็นงานส่วนหนึ่งของทั้ง ๒ ท่านเท่านั้นครับ

สำหรับประเด็นสำคัญที่เราจะพูดคุยกันในวันนี้ก็คือ เสวนาว่าด้วยเรื่องราวชีวิตของท่านอาจารย์ เป็นอย่างไร ผลงานของท่านอาจารย์มีอะไรบ้าง...

ผมเชื่อว่าลูกศิษย์ลูกหาหลาย ๆ ท่านที่นั่งอยู่ที่นี้ พระคุณเจ้าที่นั่งอยู่ตรงนั้นคงจะทราบกันดีอยู่แล้ว แต่ถึงแม้จะทราบกันดีอยู่แล้ว ถ้าเรามาพูดคุยกันโดยมารื้อฟื้นแล้วลองดูสิว่าสิ่งที่เราทรงจำ และสิ่งที่อาจารย์ท่านได้สอนเราไว้ เราจำได้ดีแค่ไหน เราได้ใช้ในชีวิตปัจจุบันมากขนาดไหน อย่างไร ตัวท่านอาจารย์เอง กว่าที่ท่านอาจารย์ใหญ่จะมาถึงตรงนี้ เป็นอย่างนี้ได้ ท่านเป็นอย่างไรมาบ้าง...

เพราะฉะนั้นประเด็นที่จะพูดคุยกันประเด็นแรกในวันนี้ก็คือ ความสำคัญของท่านอาจารย์ ว่าท่านอาจารย์มีความสำคัญอย่างไร คนที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาก็เรียกท่านต่าง ๆ นานา ท่านพุทธทาสภิกขุก็มี ท่านอาจารย์ใหญ่ก็มี ท่านอาจารย์ก็มี แต่วันนี้เราจะมาพูดคุยกันเรื่องความสำคัญของท่านอาจารย์พุทธทาส ว่าท่านมีความสำคัญอย่างไร ในประเด็นนี้ขอเรียนเชิญอาจารย์ประชาชนก่อนครับ เชิญครับ

ประชาชน : นมัสการพระคุณเจ้า เพื่อนสหธรรมิกทุกท่าน ผมมีความยินดีนะครับที่ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับท่านทั้งหลาย ในเรื่องความสำคัญของท่านอาจารย์

ก่อนอื่นผมขอทวนนิดหนึ่งว่าผมเรียนที่จุฬาฯ จริงแต่ไม่จบนะครับ การไม่จบผมถือว่าเป็นเกียรติประวัติ

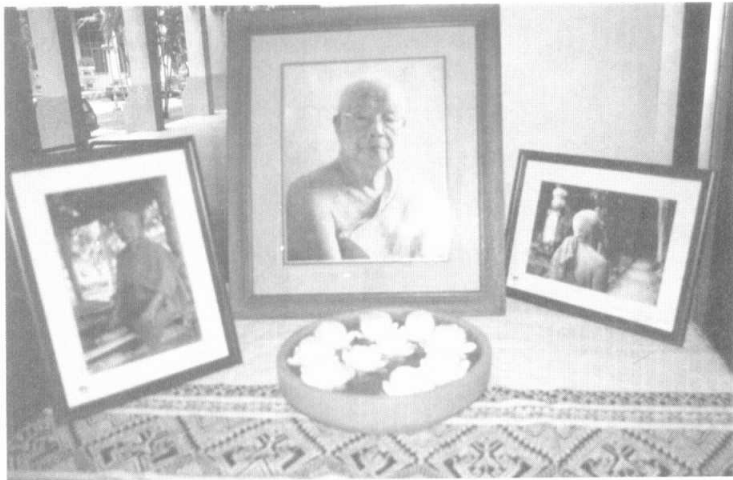
ผมว่าประเด็นแรกที่สำคัญที่สุดที่ท่านอาจารย์มีคุณต่อสังคมไทยและสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยก่อนนะครับ ก็คือ การที่ท่านทำให้ศาสนาพุทธมีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

ก่อนที่ท่านจะมีงานเผยแพร่ออกมานั้น ศาสนาพุทธในเมืองไทยเป็นศาสนาพุทธที่ตายแล้ว คือเป็นเพียงคำสอนทางด้านจริยธรรม เป็นเพียงคำสอนทางด้านศีลธรรมและพิธีกรรม ส่วนแก่นสาระในทางปรมัตถ์อันเป็นชีวิตของพุทธศาสนานั้น คนทั่วไปเชื่อว่าเป็นจริงอีกต่อไป อันนี้ก็เป็ผลพวงมาจากการปฏิรูปคณะสงฆ์ตั้งแต่สมัยรัชกาล

ที่ ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการศึกษาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ก็ทำให้ความเชื่อลึกลับซึ่งด้านปรมัตถธรรมและการภาวนาค่อย ๆ หดหายไปจากสังคมไทย

เพราะฉะนั้นคนรุ่นผมเวลาเติบโตขึ้นมา เราเรียนศาสนาพุทธในโรงเรียนก็เป็นเรื่องศีลธรรมที่น่าเบื่อ ท่านอาจารย์ทำให้ศาสนาพุทธมีชีวิตชีวาในแง่ที่ว่า ศาสนาพุทธไม่ใช่หลักจริยธรรมเท่านั้น ศาสนาพุทธเป็นเรื่องของการเข้าถึงชีวิตอย่างลึกซึ้ง การเข้าถึงการเป็นอารยชน ซึ่งเป็นไปได้จริงในชีวิตปัจจุบัน ไม่ใช่ต้องรอหลายภพหลายชาติในภายหน้า ในแง่ที่ท่านมีความสำคัญกับคนรุ่นใหม่ คนรุ่นผม และคนรุ่นต่อ ๆ มาอย่างยิ่ง

คำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่รุ่นก่อน

หน้าผมด้วย คือรุ่นอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ คำสอนของท่านมีเสน่ห์ ในแง่ที่ว่าท่านพูดความจริงกับเรานะครับ ท่านไม่ได้ใช้ศาสนาพุทธเป็นเพียงเครื่องประดับตกแต่งให้ทุกอย่างแลดูดีแบบคนหัวเก่าทั้งหลาย ท่านทำให้ศาสนาพุทธเป็นส่วนหนึ่งของความคิดฝ่ายก้าวหน้า ท่านพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ศาสนาพุทธเผชิญอยู่ซึ่งเราก็เห็นอยู่ ท่านพูดถึงความเสื่อมของคณะสงฆ์ ท่านพูดถึงปัญหาพระออกนอกกลุ่ณกรอียดต่าง ๆ นี้ ผมว่าท่านสำคัญในแง่นี้

ที่ท่านสามารถทำอย่างนี้ได้เพราะว่าท่านเองตัดสินใจกลับไปสวนโมกข์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากที่พยายามมาศึกษาปริยัติธรรมในกรุงเทพฯ และเกิดความผิดหวังกับสภาพการณ์คณะสงฆ์ในกรุงเทพฯ ขณะนั้น

เมื่อท่านกลับไปอยู่สวนโมกข์ท่านได้กระแหยว่าอารยชนในสมัยก่อนตามพระไตรปิฎกว่า อยู่กันอย่างไร และท่านพยายามดำเนินชีวิตอยู่อย่างนั้น เอาหลักธรรมที่จะทำให้คนปรับตัวเองจากปุถุชน ค่อย ๆ ขึ้นมาเป็นกัลยาณชน ค่อย ๆ ก้าวขึ้นมาเป็นอารยชนนี้ทำอย่างไร อาศัยประสบการณ์ของท่านเอง อาศัยการทดลองอย่างยิ่งยวดด้วยชีวิต ทั้งชีวิตของท่าน ความมั่นใจของท่านก็ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น ที่จะถ่ายทอดธรรมะชั้นสูงและบอกว่ามันเป็นจริงได้ในโลกปัจจุบัน ธรรมะชั้นสูงไม่ใช่เรื่องที่ต้องรอหลายภพหลายชาติ แม้การดับทุกข์ในปัจจุบันนี้ สำหรับปุถุชน ถ้าเราสามารถเข้าใจหลักในเรื่องอนัตตาก็สามารถเอามาใช้ได้ ในปัจจุบัน ในชีวิตของฆราวาส ในชีวิตของคนที่ทำงานทำการ

เพราะฉะนั้นท่านพูดฟันธงว่า “นิพพานอยู่ในวิภวภูมิจนฺตสฺส” ผมว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด แล้วก็ก็เป็นเรื่องที่ทำให้ชีวิตของศาสนาพุทธนี้กลับคืนมาครับ นี่เป็นประเด็นแรก ที่ผมว่าเป็นเรื่องสำคัญของท่าน

แต่ท่านไม่ได้หยุดแค่นี้ ท่านไม่ได้ทำให้คนหนุ่มสาวรุ่นผมนี้เห็นว่าศาสนาพุทธมีความหมายให้เรารู้จักตัวเราเองอย่างลึกซึ้ง

เท่านั้น การทดลองของท่านยังเป็นฐานในการที่ท่านนำหลักธรรมในศาสนาพุทธมาวิพากษ์วิจารณ์ระบบสังคมที่เป็นอยู่และเสนอระบบสังคมอย่างใหม่ ผมว่าอันนี้คุณของท่านนี้ใหญ่หลวงมหาศาล

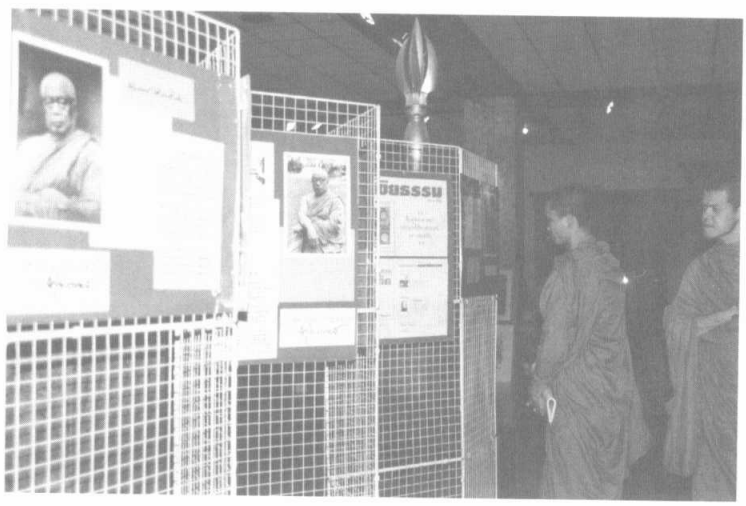
ท่านทั้งหลายศึกษาศาสนาพุทธที่เผชิญกับโลกสมัยใหม่ในรอบสองสามร้อยปีที่ผ่านมา ท่านจะเห็นว่าส่วนใหญ่ นักคิดทางสายศาสนาพุทธจะบอกเราว่า ศาสนาพุทธเข้ากับสังคมสมัยใหม่ได้ เพราะศาสนาพุทธเป็นวิทยาศาสตร์ ศาสนาพุทธมีเหตุผล มีผล คือเอาความคิดแบบฝรั่งเป็นตัวตั้ง เอาระบบคุณค่าความทันสมัยแบบฝรั่งเป็นตัวตั้ง แล้วบอกว่าเราดี เข้ากับเขาได้ อันนี้เป็นภาวะที่นักคิดฝ่ายศาสนาพุทธนี้ไม่มีปมด้อยมาตลอด

ไม่ใช่เฉพาะฝ่ายพุทธ ฝ่ายขงจื้อที่เมืองจีนก็มีปัญหาแบบนี้ตลอด ต้องพยายามอธิบายว่าขงจื้อดียังไง เพราะมันเข้ากับสมัยใหม่ได้

อันนี้เป็นความต่างที่สำคัญ และเป็นคุณูปการที่สำคัญที่สุด ที่ท่านอาจารย์มีต่อศาสนาพุทธ และมีต่อโลก ท่านบอกว่า “ไม่ใช่” เวลาท่านวิจารณ์สังคมสมัยใหม่ท่านเอาศาสนาพุทธเป็นตัวตั้ง เอาระบบคุณค่าของศาสนาพุทธเป็นตัวตั้ง แล้วบอก

ว่าอะไรบ้างในสังคมสมัยใหม่ใช้ได้ อะไรใช้ไม่ได้ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในทางสังคม

ในแง่นี้ถ้าพวกเราได้ศึกษาติดตามความคิดร่วมสมัย เราจะเห็นว่าปัจจุบันมีการพูดถึงโพสโมเดิร์นนิสกันมาก..ความคิดหลังสมัยใหม่ ท่านอาจารย์ที่ท่านคิดเรื่องนี้มาก่อน ท่านเห็นเรื่องนี้มาก่อนคนอื่น พ.ศ. ๒๕๓๕ นี่นานนะครับ ความคิดเรื่องหลังสมัยใหม่เพิ่งมาเกิดหลังจากนั้นอีกสิบกว่ายี่สิบปี แล้วค่อย ๆ ขยายมาจนเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นในปัจจุบันนี้ในนามของกระบวนทัศน์ใหม่ ในแง่ของการที่ชี้ให้เห็นว่าโลกตะวันตกกำลังเปลี่ยนขั้นพื้นฐานความคิดออกจากสิ่งซึ่งถือกันว่าเป็นความคิดสมัยใหม่ กล่าวคือสมัยที่เราเรียกกันว่า ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการของฝรั่ง ที่เคยเชื่อวิทยาศาสตร์ เชื่อเหตุผล เชื่อว่าความรู้ สามารถ

ทำให้มนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้ ทำให้มนุษย์สามารถผลิตและบริโภคอย่างไม่มีที่สิ้นสุดได้ ท่านอาจารย์เห็นว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นปัญหามาก่อนคนร่วมสมัยของท่าน

พูดภาษาฝ่ายพุทธคือ ตั้งแต่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการเป็นต้นมา มนุษย์เกิดความอหังการ เกิดความเชื่อว่าตัวเองจะสามารถครอบครองเอาชนะธรรมชาติได้ ท่านบอกว่า “โง่” นี่เป็นความคิดที่โง่ ท่านตีเบ่งลงไปที่หัวใจของความทันสมัย และท่านยังบอกอีกว่า ความสุขนี้ไม่ใช่การวิ่งตามสนองตัณหา ซึ่งความคิดแบบทันสมัยทั้งหมดเชื่อในเรื่องนี้ เชื่อในเรื่องการขุดค้นทรัพย์ากรขึ้นมาเผาผลาญอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อสนองตัณหาของมนุษย์ ท่านบอก “ไม่ใช่! ความสุขอยู่ที่การหยุดตัณหา หยุดความโลภ ความโกรธ ความหลง”

อันนี้ผมว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก แล้วเวลาท่านจับฐานคิดอันนี้ซึ่งอยู่นอกกรอบความคิดที่อยู่ในกระแสหลักของสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบันนี้ ท่านก็มาวิเคราะห์ระบบการศึกษาว่าระบบการศึกษาของเราผิดอย่างไร ทั้งท่านมาวิเคราะห์ระบบสังคมการเมืองด้วย

สมัยที่ท่านยังมีกำลังวังชานี้ ในสังคมไทยมีการถกเถียงกันอย่างจริงจังระหว่างฝ่ายทุนนิยมกับสังคมนิยม ท่านก็ร่วมถกเถียงด้วย แต่ข้อแตกต่างก็คือว่า ท่านให้ “คำนิยามใหม่” กับคำเหล่านี้ รวมทั้งคำว่าสังคมนิยมด้วย ท่านให้คำนิยามใหม่ ดีความใหม่ด้วย เอาหลักพุทธเข้าไปตีความ ซึ่งเป็นขบวนการที่แยบยลและน่าสนใจมาก

ผมว่าเราอาจจะยังศึกษาเรื่องอย่างนั้นน้อยไป และที่สำคัญที่สุดก็คือ ท่านวิเคราะห์วิพากษ์ระบบบริโภคนิยม ระบบที่ว่าชีวิตที่ดีต้องบริโภคนิยม ๆ ต้องใส่เสื้อผ้ายี่ห้อไหน ต้องมีรถยนต์ยี่ห้อไหน ต้องมีเครื่องใช้ เช่นนาฬิกา ยี่ห้อไหน คำสอนพื้นฐานของท่านบอกว่าเป็นมாயา นี่เป็นหนทางที่ผิด นี่ไม่ใช่ความไฝ่ฝันที่มนุษย์ควรจะก้าวไป ผมว่าอันนี้เป็นเรื่องที่เป็นคุณยิ่งใหญ่ของท่าน

ท่านเสนอความคิดทางออกว่าต้องใช้ระบบ “ธรรมิกสังคมนิยม” ท่านใช้คำว่า “สังคมนิยม” นี้คนละความหมาย คนละแบบ คนละบริบทกับสังคมนิยมแบบฝรั่ง สังคมนิยมแบบจีน แบบรัสเซีย นี้คนละบริบทกันโดยเด็ดขาด แล้วก็สิ่งที่ท่านเสนอ ท่านไม่ได้เสนอเป็นโครงสร้างสังคมนิยมใหม่ แต่ท่านเสนอ “คุณค่าพื้นฐานแบบใหม่” ว่าเป็นอย่างไร นี่เป็นประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง

การเสนอของท่านก็กว้างพอที่จะนำไปใช้ตีความ เพื่อเอาธรรมะเข้าไปประยุกต์กับระบบสังคมที่มีอยู่หลายรูปแบบได้ ผมว่าเป็นความสำคัญของท่านประการที่สองนะครับ คือประยุกต์ธรรมเพื่อสังคม

และประการที่สาม ท่านช่วยให้พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทของเรานี้ ใจกว้างขึ้น

โดยธรรมชาติของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทของเรานี้ ตามพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ เราเป็นฝ่ายอนุรักษนิยม เราเป็นฝ่ายรักษาของเก่า ซึ่งเป็นของดี แต่มันดีด้านเดียว ดังนั้นท่านอาศัยพื้นฐานของฝ่ายเถรวาท ขยายออกไปหา มหายาน ขยายออกไปหาวัชรยาน ขยายออกไปหา คริสต์ศาสนา ขยายออกไปหาการเสวนาที่เข้าใจสังคมสมัยใหม่และใช้ภาษาอย่างใหม่ ใช้กระบวนการเรียนการสอนอย่างใหม่ แม้จะตั้งฐานอย่างมั่นคงอยู่ในสถาบันเดิมในแบบเถรวาทก็ตาม

เพราะฉะนั้นคำสอนของท่านนี้ จับเอาความเฉพาะในสังคมไทย

จับเอาความเฉพาะของเถรวาท ก้าวไปสู่ความเป็นสากล อันนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถาบันสอนศาสนาพุทธในตะวันตก ซึ่งเดิมนี่มีจำนวนมาก แล้วก็เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา จะต้องใช้หนังสือของท่านที่แปลเป็นภาษาอังกฤษมาเป็นหลักสูตรในเกือบทุกสถาบัน โดยเฉพาะที่อาจารย์ โดนัลด์ สแควร์เรอร์ เป็นผู้แปลและเรียบเรียง

นี่เป็นประการที่สาม ที่เป็นความสำคัญของท่าน คือ ท่านทำให้ศาสนาพุทธแบบเถรวาท พ้นจากความคับแคบไปสู่ความเป็นสากล และพ้นจากความเป็นไทยไปสู่นานาชาติ

โดยสรุปนะครับ ความสำคัญของท่านคือ ท่านทำให้นักแสวงหาร่วมสมัยมีกุญแจที่จะไขไปสู่การมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมายในบริบทของวัฒนธรรมของเราเอง หากความสุขที่ถาวรให้กับชีวิตได้ และทั้งความหมายและความสุขนั้นไม่ได้เฉพาะปัจเจกบุคคล ท่านเสนอให้สังคมต้องเปลี่ยนแปลง สังคมต้องปรับปรุง สังคมต้องแก้ไขตัวเองให้ดีขึ้น และท่านได้ขยายฐานนี้จากความเป็นไทย เป็นพุทธเถรวาทไปสู่ความเป็นสากลและนานาชาติ ผมขอยุติช่วงแรกเพียงเท่านี้ครับ

ไตรภพ : ขอบคุณท่านอาจารย์
ประชาเป็นอย่างไรนะคะครับ ความ
จริงแล้วคำถามที่ถามไปเมื่อสักครู่
ถามว่า “ความสำคัญของท่าน
อาจารย์มีอะไรบ้าง” ท่านอาจารย์
ประชาพูดได้มากมายกว่าที่ผู้ถาม
คิดว่าว่าจะถามอีกนะคะ และผู้
ฟังก็คงจะลืกได้ด้วยเช่นเดียวกัน
นะคะ ว่าจริง ๆ แล้วเวลาที่เรานั่ง
อยู่ในที่นี้ เราเห็นว่าความ
สำคัญของพุทธศาสนามีอย่างไร
เราเห็นเพื่อตัวเองอย่างเดียวโดย
ส่วนใหญ่

เรามักจะคิดว่าเราจะต้องทำ
อย่างไรให้ตัวเราหลุดพ้น ทำให้
ตัวเราเป็นอย่างไร และคิดอย่างไร
กับตัวเรา แล้วก็ครอบข้าง แต่
ท่านอาจารย์นำศาสนาพุทธมา
ไม่ใช่แค่เพื่อตัวตนของท่านให้
หลุดพ้นอย่างเดียว ท่านต้องการ
ให้ทั้งสังคม ทั้งโลก หลุดพ้นออก
ไปจากสิ่งที่เกาะกุม หรือสิ่งที่
ปิดบังอยู่

ท่านเป็นคนที่เผยความลับ
ของการดำรงชีวิต หรือการมีชีวิต
อยู่อย่าง “ผู้รู้” และ “รู้” อย่าง
ถูกต้อง รู้ด้วยปัญญาที่แท้จริง รู้ได้
ว่าอยู่อย่างสามัคคี รู้ให้โลกอยู่
อย่างสามัคคีได้ เพราะฉะนั้นสิ่ง
ต่าง ๆ ที่ท่านอาจารย์ทำทุกอย่าง
มาตลอดเวลาดั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕
จนมาถึงตรงนี้นะครับ จะมองเห็น
ว่าหนังสือทุกเล่ม ทุกขบวนการ
ทุกอย่างที่ท่านอาจารย์มีอยู่ตรงนี้

เป็นไปเพื่อสิ่งเหล่านี้ทั้งนั้น เป็นไปเพื่อสันติธรรมโดยแท้จริง นั่นเป็นส่วน
หนึ่งของความสำคัญที่ท่านอาจารย์มีต่อพวกเรา มีต่อศาสนาพุทธ และ
ก็มีต่อหลายสิ่งหลายอย่างในโลกนี้

แต่คราวนี้อยากจะมาคุยกับท่านอาจารย์อรรถศรีบ้างนะคะว่า เวลา
เราทำหนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่งคงไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำ
หนังสือของคนซึ่ง... อันนี้ขอคุยกับอาจารย์ก่อน กับคนที่ไม่ใช่เป็นแค่
คนธรรมดา เป็นคนที่แม้เราไปนั่งคุยด้วย เราพูดอยู่ด้วย หรือเราได้ฟัง
สิ่งที่ท่านพูดออกมาคำหนึ่งเป็นธรรมะหมด อะไรก็ตามที่ท่านพูดมาเรา
ก็สะดุ้ง อะไรก็ตามที่ท่านพูดมาเราก็สั่นไหวหมด เราจะต้องระวัง
ยากมากไหมครับในการทำหนังสือเล่มนี้...

อรรถศรี : นมัสการพระคุณเจ้า และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

จริง ๆ เวลาทำหนังสือเล่มนี้นั้นนะคะ ในส่วนนี้อาจจะต้องถามคุณ
ประชา เพราะคุณประชาจะเป็นผู้สัมภาษณ์เป็นหลัก แต่ว่าดิฉันจะ
ทำหน้าที่คล้าย ๆ บรรณาธิการ ดูว่าคำถามตรงนี้ขาดตกบกพร่อง
ตรงไหน ตรงไหนน่าจะถามเสริม แต่ว่าเท่าที่ได้ไปคลุกคลี เพราะว่าเรา
ทำหนังสือหลายเล่ม เล่มสุดท้ายที่ได้ทำแล้วก็เป็นสมัยที่ท่านยังมีชีวิต
อยู่คือ สมุดภาพ ๖๐ ปี สวนโมกข์ ซึ่งตรงนั้นต้องไปขออนุญาตท่าน
หลายเรื่อง เรายังจะได้เห็นสิ่งที่อยู่ระหว่างบรรทัด ซึ่งไม่สามารถนำมา
เสนอได้ในหนังสือ ตรงนี้จะดิฉันคิดว่าตัวเองได้ประโยชน์มาก

เราได้เห็นความบากบั่น ความอดทนการทุ่มเทของท่าน ได้เห็น
กระบวนการเรียนรู้ของท่านว่าท่านกว่าจะมาถึงตรงนี้ได้ ท่านต้องอุทิศ
ตัวเองหรือว่ามีผู้ช่วยมากน้อยแค่ไหนอย่างไร

เราได้เห็นภาพรวมของกระบวนการที่เกิดขึ้นของพุทธทาสไม่ใช่
เพียงผ่านหนังสือ แต่ผ่านสิ่งที่ป็นวิถีชีวิตท่าน ผ่านกฎซึ่งเป็นกฎหลัง
เดิมที่เราเข้าไปเพื่อรู้ค่านภาพเก่า ๆ หรือค่านหนังสือของท่าน เราจะพบ
ว่าท่านอ่านหนังสือเยอะมาก ท่านเป็นคนที่มีสนใจใฝ่รู้สารพัดเรื่อง เพราะ
ฉะนั้นเราจะได้ประโยชน์ตรงนี้มากกว่า

แต่ถามว่ามีความรู้สักว่าเกรียงหรือไม่ว่าเราจะผิดพลาด นี้ไม่รู้สักนะ
คะ เพราะว่าท่านเป็นผู้มีความเมตตาและขันติ ท่านมอง “ความเป็น
ธรรมดา” ของเรา คือ วัน ๆ นี้... ดิฉันเคยเรียนผู้ที่เคยมานั่งฟังอภิปราย
ว่า ท่านนั่งอยู่ตรงม้าหิน แล้วก็มีคนเอาเรื่องสารพัดมาเล่าให้ท่านฟัง
เพราะฉะนั้นท่านก็คงน่าจะมีความอดทนกับดิฉันอยู่บ้างพอสมควร

ไตรภพ : ครับผม ที่นี้มาพูดถึงเรื่องของหนังสือ “เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา” นี้ นะครับ ได้เรียนรู้อะไรจากหนังสือเล่มนี้บ้างครับ

อรศรี : ประเด็นที่อยากเสริมคุณประชาก่อนที่จะมาสู่ประเด็นที่คุณไตรภพพูดถึงก็คือว่า ดิฉันคิดว่านอกจากคุณูปการที่ท่านอาจารย์พุทธทาสมีอย่างที่คุณประชาเรียนให้ทุกท่านทราบแล้ว ดิฉันคิดว่าอีกประเด็นหนึ่ง ถ้าพูดในแง่ของรูปธรรมหรือปัจเจกแล้ว มันมีผลต่อตัวดิฉันเอง ซึ่งดิฉันเชื่อว่าจะมีผลต่อหลาย ๆ ท่านหรืออาจจะทุกท่านที่นั่งอยู่ในที่นี้ ก็คือ ท่านอาจารย์พุทธทาสเป็น “แรงบันดาลใจ” ที่ทำให้เราเชื่อว่าพุทธศาสนามีชีวิตได้จริง

คืออย่างที่คุณประชาพูดมานี้มันใช่ นะคะ ถูกต้องเลย ถ้าเรามอง

ในแง่ภาพรวม กระบวนการเคลื่อนไหวทั้งหมดของสังคม

แต่ถ้าเราถามตัวเราละ ดิฉันคิดว่าเราได้เห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมคือ “ถ้ามีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โลกไม่เคยว่างเว้นจากพระอรหันต์” แต่เราไม่ได้ตีความว่าท่านเป็นพระอรหันต์หรือเปล่านะคะ นี่เป็นประเด็นที่ท่านไม่พอใจที่จะให้มีการพูดถึง แต่ว่าธรรมะที่พูดไว้เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีก่อนหลายอันเลย ที่เราเห็นได้ในวิถีชีวิตหรือในสิ่งที่ท่านเอามาสอน ในสิ่งที่ท่านปฏิบัติให้ดู ทำให้เรารู้ว่าสิ่งเหล่านี้มันเป็นจริงได้ มันยาก แต่ไม่ใช่ทำไม่ได้

ดิฉันคิดว่า คำว่ามัน *ยาก* กับการ *ทำไม่ได้* มันต่างกันนะคะ ถ้าทำไม่ได้หมายถึงปิดประตูไม่ต้องไปพูดไม่ต้องไปรื้อฟื้น แต่ท่านทำให้เห็น

ว่า มันทำได้ แต่มันยาก และความ “ยาก” หรือ “ง่าย” มันขึ้นอยู่กับว่าเราจับประเด็น เงื่อนไขสาเหตุได้พบหรือเปล่า ซึ่งท่านก็แสดงให้เห็นให้เราดูว่า ถ้าเราต้องการมีวิถีชีวิตที่ประเสริฐ วิถีชีวิตอย่างเมื่อ ๒,๕๐๐ ปีที่พระศาสดาสอนไว้เนี่ยเราต้องไปตามนี้ แล้วท่านก็อุทิศตัวท่านเองแจ่มแจ้งแสดงให้ดูแล้วก็สอนด้วย

ดิฉันคิดว่า ตรงนี้เป็นคุณูปการสำคัญ ในระดับที่เวลาเราพูดถึงตัวปัจเจกบุคคล

ตอนนี้ถ้าถามว่าดิฉันเองได้ศึกษาเรียนรู้อะไรจากการทำหนังสือ... ไม่ใช่เฉพาะเล่มนี้นะคะ ดิฉันคิดว่าหลายเล่มที่ทำให้ดิฉันพยายามประมวล แล้วก็คิดว่าเวลานำเสนอนี้มันไม่ใช่เป็นด้าน ๆ แต่ดิฉันคิดว่าสิ่งที่ดิฉันได้เรียนรู้แล้วก็อยากให้คุณผู้อ่านลองไปตั้งข้อสังเกตก็คือว่า ดิฉันคิดว่าได้ “วิธีการมองโลก” กับ “วิถีคิด”

อันนี้เป็นเรื่องสำคัญนะคะ เรา “เชื่อ” ว่าโลกเป็นยังไงเนี่ย เราจะ “ทำ” ไปตามนั้น ถ้าเราเชื่อว่าโลกแบนเราก็จะเดินหน้าไปเรื่อย ถ้าเราเชื่อว่าโลกกลม เราก็จะเชื่อว่าเราเดินแล้วมันต้องหมุนกลับที่เดิม ถ้าเราเชื่อว่าชีวิตมันเป็นเส้นตรงตายแล้วดับ เราก็จะตื่นนอนที่จะมีชีวิตอยู่ให้นาน แต่ถ้าเราเชื่อว่าชีวิตเป็นวัฏฏะแบบ

พุทธศาสนาสอน เราจะไม่กลัวความตาย

เพราะฉะนั้นการมองโลกธรรมดาให้ถูกต้องหรือมีสัมมาทิฐิเป็นเบื้องต้นนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ซึ่งดิฉันคิดว่าท่านอาจารย์พุทธทาสเริ่มขบวนการสวนโมกข์จากการทำตรางนี้ให้ชัดเจนขึ้น ให้คนได้มองโลกที่เราอยู่นี้ให้ถูกต้อง แล้วก็ด้วยภาษาที่ง่าย ด้วยภาษาที่เข้าใจ ว่าโลกมันเป็นอย่างไร “โลกมันเป็นเช่นนั้นเอง” คำพูดเหมือนง่าย ๆ นะคะ แต่ความเป็นเช่นนั้นเองของท่านหมายถึงอย่างไร ท่านแสดง แล้วท่านก็สอน ว่าโลกทั้งหมดมันสัมพันธ์กัน

ท่านพูดในเรื่องของ “ธรรมิกสังคม” ธรรมชาตินี้เป็น “สังคมนิยม” นะคะ มันอยู่ร่วมกัน สรรพชีวิตนี้ไม่ได้แยกกัน ไม่มีนายทุน ไม่มีการกดขี่ ทุกอย่างพึ่งพิงอาศัยกัน

เพราะฉะนั้น เมื่อปรมาตม์สังขจะ หรือความจริงของโลกมันเป็นอย่างไร เราในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เราจะต้องเรียนรู้ แล้วก็จัดปรับชีวิตของเราให้สอดคล้องไปกับกฎเกณฑ์อันนี้ ซึ่งนั่นก็คือการที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น

แล้วท่านก็เอาการมองโลกนี้มาอยู่ในวิถีชีวิตของท่าน ถ้าเราไป

อ่านหนังสือเราจะพบตลอดเวลาว่าความคิดของท่านอาจารย์นั้น ท่านคิดถึงเรื่องของการอยู่อาศัยร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน การมีชีวิตที่สอดคล้องไม่ทำลาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ แล้วก็ทรัพยากรที่มีมนุษย์สร้างขึ้นด้วย ก็คือ ใช้ทุกอย่างด้วยความประหยัด

แล้วท่านก็มีจิตใจที่จะให้อภัยมนุษย์ธรรมดาได้สูง เหมือนที่คุณไตรภพถามว่าเวลาเข้าไปแล้วเราเกร็งไหม เรากลัวว่าจะทำผิดอะไรอย่างนี้ ดิฉันมีความเข้าใจอย่างนั้นนะคะ ว่าเวลาศึกษาของท่าน ดิฉันเชื่อว่าความที่ท่านเข้าใจความเป็นธรรมดาของโลก ท่านก็เข้าใจว่ามนุษย์มีธรรมชาติทั้งฝ่ายที่ดีแล้วก็ฝ่ายที่ไม่ดี ฝ่ายที่ดีต้องช่วยกันขัดเกลา ฝ่ายที่ไม่ดีต้องหากระบวนการทางสังคม หรือชุมชน หรือสังฆะเข้ามาควบคุมสิ่งที่ไม่ดีนั้นไว้ จึงต้องมีกัลยาณมิตรนั่นเอง เพื่อที่ว่าเราจะได้ปรับปรุงสิ่งที่ไม่ดีให้ดีขึ้นมา

เพราะฉะนั้นเวลาที่ท่านมองอะไร หรือคนที่เข้ามาหาท่านนี้ ท่านก็จะมองคนเหล่านั้นในแง่ว่าคนเหล่านั้นคือเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย คือ สัตว์โลกซึ่งยังไม่ได้ขัดเกลา สิ่งเข้ามาหาท่านคือกิเลสแบบหนึ่ง คือโทษะแบบหนึ่ง คือโมหะแบบหนึ่ง ไม่ได้มองเราในฐานะบทบาทสมมุติเท่านั้น

ท่านจึงมีเมตตาเสมอ เพราะท่านไม่ได้มองเราในฐานะของนาย ก นาย ข ท่านจึงปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเจ้าจนกระทั่งถึงตาสีตสา ปฏิบัติกับทุก ๆ ชนชั้นด้วยควมพอเหมาะพอดี เพราะท่านเชื่อและไม่มีความคิดที่แบ่งแยก ท่านมองว่าทุกคนสำคัญหมด มนุษย์เหมือนกันเพราะว่ามนุษย์มีปลายทางคือการไปสู่พระนิพพาน แล้วก็มนุษย์มีศักยภาพที่จะไปตรงนั้นเหมือนกัน วิถีชีวิตของท่านตรงนั้นมันเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของท่านหลายเรื่อง

เอาเรื่องที่สอดคล้องกับที่คุณประชาพูดก่อนก็ได้ ขออนุญาตยกตัวอย่างนะคะ จะได้เป็นรูปธรรม คุณประชาพูดว่าท่านมองเห็นอะไร ๆ ก่อนคนอื่นได้เยอะ ดิฉันคิดว่ามาจากการที่ท่านมีความชัดเจนในเรื่องการมองโลก ท่านเคยเล่าให้ฟังว่า มีเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้มากราบเรียนท่านว่าจะขอถวายรางวัลนักรักธรรมชาติดีเด่นให้กับท่าน แล้วท่านก็ปฏิเสธไป ก็กราบเรียนถามท่านว่าทำไมท่านปฏิเสธ ท่านบอกว่าท่านไม่ถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะว่าท่านได้ห้ามชาวบ้านรอบสวนโมกข์ทั้งหมด หรือในเขตไชยานี้ ไม่ให้ถางป่าเพื่อปลูกสวนยางตามนโยบายของรัฐ ตามกระแสอยากรวย “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข”

ตอนนั้นกระแสมาแรง ท่านก็พยายามค้านว่า “อย่าทำอะไรแล้วจะทำให้ป่าหมด น้ำจะหมด...” เพราะที่ท่านเข้าใจเรื่องของธรรมชาติ ท่านเข้าใจความสัมพันธ์ของธรรมชาติ เพราะฉะนั้นท่านรู้ว่าถ้ามนุษย์ไปกระทำย่ำยีต่อธรรมชาติผลมันจะกลับมาสู่ตัวเองอย่างไร ท่านเห็นก่อนคนอื่นมาก แล้วท่านก็เตือน แต่ชาวบ้านไม่ฟัง เพราะฉะนั้นก็นำมาสู่วิกฤตในเรื่องน้ำของเขตพื้นที่นั้น ซึ่งสุดท้ายก็ต้องมาขอใช้น้ำในพื้นที่ ๓๐๐ กว่าไร่ที่สวนโมกข์รักษาไว้

เพราะฉะนั้น ดิฉันยกอุปรกรรมให้เห็นว่าท่านมีวิธีการมองโลกที่ทำให้ท่านเข้าใจ แล้วก็ก็สามารถมองเห็นได้ไกลกว่าคนอื่น ตรงนี้เป็นอุปรกรรมหนึ่ง ในแง่ของวิถีชีวิต ดิฉันเชื่อว่าวิธีการมองโลกส่วนหนึ่งที่ดิฉันได้เรียนแล้ว เรื่องการที่ท่านจัดความสัมพันธ์กับบุคคลเป็นอีกอันหนึ่งที่ชัดเจนมาก ดิฉันเชื่อว่าเรื่องของการใช้ทรัพยากรเป็นประเด็นที่ดิฉันเรียนรู้จากท่านค่อนข้างเยอะ แล้วก็รู้สึกละเอียดใจหลาย ๆ ครั้ง เหมือนกับมีท่านคอยเตือนอยู่ เวลาเราจะใช้ทรัพยากร

ความที่ท่านมองโลกสัมพันธ์กัน ท่านตระหนักรู้ว่ามนุษย์ต้องใช้ทรัพยากรแค่ไหนอย่างไร แต่ท่านไม่ได้คิดว่าทุกคนต้องเหมือนท่าน ท่านรับได้ว่ามีหลาย ๆ รูปแบบ เพราะท่านเข้าใจความเป็นมนุษย์ว่าแต่ละคนมีฐานมาไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านก็จะมีความยืดหยุ่น ไม่ใช่มีไม้บรรทัดอันหนึ่งไปวัดว่าใครใช่ไม่ใช่ ดีไม่ดี อะไรอย่างนั้นะคะ

ท่านเข้าใจผู้อื่นสูงมาก แต่ว่าในแง่การปฏิบัติของท่านเอง ถ้าเราไปดูเราจะเห็นว่าการคิดการมองโลกของท่านที่ท่านเชื่อว่าทุกอย่างมันสัมพันธ์กัน ทรัพยากรทั้งหมดถ้ามนุษย์ใช้อย่างไม่ถูกต้องมันส่งผลกระทบกลับมา เหมือนกับเรื่องน้ำที่ดิฉันยกเป็นตัวอย่าง ดังนั้นเวลาท่านใช้ทรัพยากรเพื่อตัวท่านเองนี้ ในฐานะของพระท่านใช้เหมือนเดิมหมด

ถนนสายเอเชียตัดผ่านสวนโมกข์เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ พระอุปฐากเล่าว่า ท่านอาจารย์ยังใช้ข้าวของวิถีชีวิตเหมือนกับพระป่าทุกประการ ท่านยังอาบน้ำจากน้ำในโอ่ง ท่านยังนอนกูกุญแจบ ๆ ตามพระวินัย แต่ถ้าหากว่าท่านมีเงื่อนไขเรื่องเจ็บป่วยท่านก็จะยืดหยุ่น ไม่ใช่ตรงเป๊ะทุกอย่าง

แล้วท่านก็ใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างประหยัดมาก ท่านยังอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ไก่ยังมาไขบนโต๊ะทำงานของท่านได้ เหมือนกับตอนที่ท่านอยู่สวนโมกข์ยุคบุกเบิกเมื่อ ๕๐ ปีก่อน หมายความว่า ๕๐ ปีในสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านนั่งทำงาน มีชีวิตอยู่กับแยะ กับสารพัดอย่าง

ท่านเรียนรู้อะไร... ถ้าเราได้อ่านหนังสือเล่มนี้ในภาคแรกนะคะ เราจะเห็นเลยว่าท่านเรียนรู้จากธรรมชาติเยอะมาก อันนี้ตัวเองที่ทำให้ท่านเข้าใจเรื่องการเมืองโลก ซึ่งอันนี้สังคมปัจจุบันเสียเปรียบ เพราะว่าเราห่างไกลธรรมชาติ เราไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้การมองโลกแบบของท่าน เรายังจะเรียนรู้ผ่านจอคอมพิวเตอร์ ไปเวปไซต์ไหน มีสอนเรื่องธรรมชาติใหม่ ซึ่งอันนั้นมันเป็นแค่ความจริงแบบหลอก ๆ เป็น “ความจริงเสมือน” ที่ไม่ใช่ความจริงของแท้

วิธีคิดอีกอันหนึ่งที่เห็นชัดเจนตอนเจ็บป่วย เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรของท่าน ซึ่งดิฉันคิดว่ากำลังวิกฤต ณ ขณะนี้ ในสังคมของโลก คือเรื่องการใช้ทรัพยากร ดิฉันถึงอยากเน้นประเด็นนี้เพราะว่ามันมีคนจำนวนหนึ่งใช้ทรัพยากร ในขณะที่คนอื่นจำนวนหนึ่งไม่มี หรือมีไม่พอ แต่บางครั้งเราก็คิดว่าถ้าทำให้มนุษย์มีพอปัญหามันจะหมด ก็ไม่ใช่... มนุษย์มีพอแต่มนุษย์อาจไปเบียดเบียนเอาจากคนอื่นมาก็ได้ เพราะฉะนั้น ดิฉันเชื่อว่าวิธีคิดของท่านอาจารย์นี้ ท่านคิดไม่ใช่เฉพาะความมีอยู่มีกินของมนุษย์ แต่คิดไปถึงสรรพชีวิตอื่น สรรพสัตว์อื่นด้วย

ตอนที่ท่านอาพาธนะคะ

หมอมักรักษาพยายามจะพูดบอกให้ท่านเข้าโรงพยาบาล อย่างนั้นอย่างนั้นะ ท่านไม่เข้า ถ้าอย่างนั้นจะย้ายเครื่องตรวจคลื่นหัวใจ เครื่องโนนเครื่องนี้ มาที่สวนโมกข์ มาที่กุฏิของท่าน เพื่อให้มารักษาท่าน ประเด็นที่น่าสนใจคือ ท่านเคยปรารถนาบอก ว่า ทำไมต้องเอาทรัพยากรมากมายมาให้กับคนอายุ ๘๐ ซึ่งอยู่เกินพระพุทธเจ้าไปแล้ว เพราะฉะนั้นอยู่นี่ก็ถือว่าละอายใจต่อพระพุทธเจ้าแล้ว

คือท่านไม่ได้ถือว่าตัวท่านเองสำคัญ แต่ท่านถือว่าทรัพยากรมันต้องแบ่งปันกันหมด เพราะฉะนั้นในวิถีคิดของท่านเราจะพบเรื่องพวกนี้เยอะ เรื่องการที่ท่านพยายามสอนให้เราเรียนรู้มองโลกแล้วก็วิถีคิดของคนอื่นเข้ามาอยู่ในความคิดของเรา

ก่อนจบ ถ้าเราจำได้นะคะในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ ดิฉันคิดว่าท่านสอนมาก เราคงจำข้อความซึ่งท่านพิมพ์มา เป็นลายมือท่าน ที่เขียนว่า คนนั้นมีสิทธิ คนอื่นเขามีสิทธิ ที่จะแสวงหาเหมือนกับเรา คนอื่นเขามีสิทธิที่จะโลกเหมือนกับเรา คนอื่นมีสิทธิที่จะอย่างนั้นอย่างนั้นะคะ เพื่อให้เราเข้าใจมนุษย์ผู้อื่น หรือว่าคำที่ถูกยกมาพูดบ่อยก็คือ “เขามีความเลวบ้างข้างหัวเขา จงเลิกเอาส่วนที่ดีเขามีอยู่”

ท่านพยายามที่จะให้เราเอาธรรมะนี้เข้ามาปรับระบบความสัมพันธ์ เพราะตราบได้ก็แล้วแต่ะคะ ปัญหาทั้งหมดแก้ไขไม่ได้ถ้ามนุษย์ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดิฉันเชื่อว่าท่านไม่ได้สอนพุทธศาสนาในระดับของปัจเจก ให้คนคนเดียวดี นี่ท่านไม่... ดิฉันดีความเอาเอง

แต่ดิฉันเชื่อว่าท่านให้ความสำคัญกับการที่มนุษย์ต้องปรับความสัมพันธ์เข้าหากัน มนุษย์ต้องมองมนุษย์ในฐานะใหม่ เพื่อที่เราจะร่วมกันแก้ไขปัญหา เพราะขนาดของปัญหามันใหญ่เกินกว่าจะมีคนดีสักคนเดียว สองคน สามคน หรือสิบคนก็แก้ไขไม่ได้

เราต้องแก้ปัจจัยสิ่งแวดล้อม... ซึ่งถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้ท่านจะเห็นว่า “ความเป็นพุทธทาส” ที่ยิ่งใหญ่ได้นั้น ต้องอาศัยโยมแม่ อาศัยโยมพ่อของท่าน อาศัยกัลยาณมิตร ตารวย ตาอะไรอีกหลายคนนะคะ รวมทั้งโยมน้องของท่านคือ คุณธรรมทาส รวมทั้งท่านเจ้าคุณที่เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ รวมทั้งพระผู้ใหญ่อีกมากมาย ที่เข้ามามีส่วนร่วม

ก็ขออนุญาตสรุปโดยสั้น ๆ ตรงนี้ไว้ก่อนว่า เรา... ในแง่ของการอ่านหนังสือตรงนี้นะคะ สิ่งที่เราจะได้เห็นคือ... ดิฉันอยากให้ท่านที่อ่านแล้วพยายามมองให้เห็นถึงวิธีการมองโลก แล้วก็วิถีคิดของท่าน ในคำตอบที่ท่านตอบ แล้วคุณอาจจะเห็น หรืออาจจะไม่เห็นเหมือนกับที่ดิฉันเสนอมาก็ได้นะคะ ขอขอบคุณค่ะ

ไตรภพ : ครับ อาจารย์อรศรีก็ได้ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่อาจารย์อรศรีได้ทราบและคิดว่าเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ นะครับ คราวนี้เมื่อพูดไป พูดมา มาพูดถึงอาจารย์ประจำว่าอาจารย์ประจำน่าจะทราบตรงนั้นได้มากกว่า เพราะอาจารย์ประจำเป็นคนไปสัมภาษณ์ เป็นคนที่มีโอกาสได้ทราบความคิดเห็นของท่านอาจารย์ใหญ่

ตรงนี้ก็คงต้องเรียนถามอาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำเล่าให้พวกเราฟังสักนิดสิครับว่า สิ่งที่คุณอาจารย์ได้รับรู้ – เรียนรู้มา อะไรบ้างครับ...

• อ่านต่อฉบับหน้า

...ฉันคือหิ่งห้อย

...ฉันคือหิ่งห้อย

ฉันจะเรืองแสงในยามที่ทุกสิ่งมืดมิด
ฉันจะบินว่อนจวดเฉวียน
เฝ้าดูความเป็นไปของสรรพสิ่งอย่างเงียบสงบ
ฉันจะมีอุเบกขา ในสิ่งที่พบเห็น
จะไม่ยินดี หรือยินร้าย ต่อทุกข์โศก หรือรื่นรมย์

ฉันภาวนาขอให้ผู้คนที่ทนทุกข์ และตัวฉัน
ได้หลุดพ้นจากไซ่ตรวนของกิเลส และตัณหา
ฉันภาวนาให้พ่อแม่ พี่น้องของฉัน หลานของฉัน
เป็นเช่นหิ่งห้อย
เรืองแสงร่วมกันบนหนทางธรรม

ฉันจะร่วมกับหิ่งห้อยนับล้านล้าน
ทอแสง สร้างขวัญ ชื่นแทนหมู่ดาว

คราเมื่อพระอาทิตย์ส่องแสงพราว
หิ่งห้อยน้อยค่อยจากจร....

๒๐ กันยายน ๒๕๔๖

เขียนขึ้นจากแรงบันดาลใจในการเข้าฝึกปฏิบัติธรรม

ณ ศูนย์ฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานโกเอ็นก้า

พ่อกับพี่ที่รัก

ฉบับ...ครูสัณ...

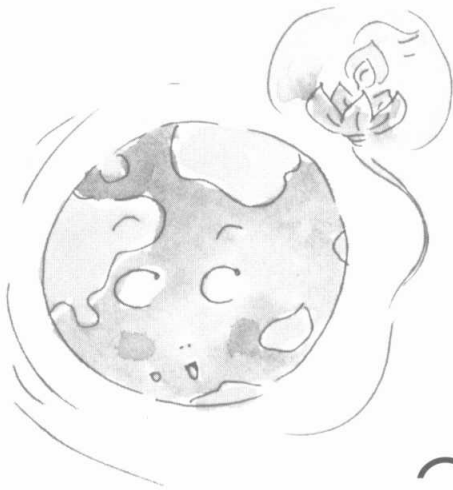
๑

เดินทางยาวนาน บนถนนชีวิต
 บัดนี้ ได้เวลาพ่อกับพี่ที่รัก
 ทอดกายนอนแนบปรู๊พี
 มอบความไว้วางใจแต่แผ่นดิน
 หายใจเข้า...ไว้วางใจ
 หายใจออก...ทิ้งน้ำหนักตัวทั้งหมด ผ่อนคลาย
 หายใจเข้า...ไว้วางใจ
 หายใจออก...ทิ้งความวิตกกังวลทั้งหมด
 ผ่อนคลาย...

๒

ปัจจุบันขณะคือมหัตถจริยแห่งชีวิต
 หลับตาลงเบา ๆ
 รับรู้ทุกการเคลื่อนไหวของลมหายใจ
 หายใจเข้า...อิมเอิบ
 หายใจออก...สันติ

...วางอย่างว่าง

๓

ลมหายใจของโลก คือลมหายใจเดียวกับเรา

หายใจเข้า...ลึก

หายใจออก...ยาว

หายใจเข้า...เป็นลมหายใจเดียวกับต้นหญ้าและกอบัว

หายใจออก...เป็นลมหายใจเดียวกับ ก้อนหิน ดินทราย และสายน้ำ

๔

นิมิตรราวกำลังอยู่นั่งริมลำธารสายน้อย

พิจารณาความงามในระลอกคลื่น

สงบเย็นและไม่ขาดสาย

หายใจเข้า...ชื่นชมความงามสงบ

หายใจออก...รับรู้ความงามอย่างปล่อยวาง

ชื่นชม รับรู้ วางเฉย ปล่อยให้ไหลผ่านไป

๕

สายน้ำมีอากแยกจากโลก

ลมหายใจมีอากพราวจากร่างกายเรา

หายใจเข้า...ดำรงอยู่กับร่างกายด้วยอาหาร

หายใจออก...มอบกายนี้แด่รักแท้แห่งแม่ธรณี

๖

รักแท่นั้นศักดิ์สิทธิ์

ร่างกายนั้นศักดิ์สิทธิ์

บัดนี้ ได้เวลาผ่อนพักตระหนักรู้

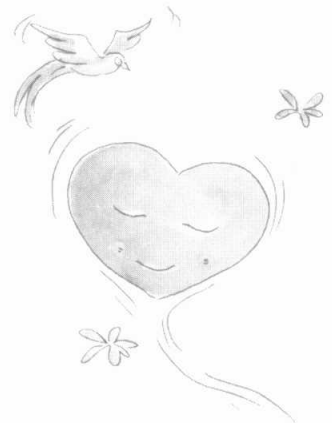
นำความรู้ทั้งหมดไปจับที่เท้าทั้งสองข้าง

ก้าวแรก ก้าวลึ้ม และก้าวลูก ก็สองเท้านี้

ถนอมเท้าด้วยลมหายใจอ่อนโยน

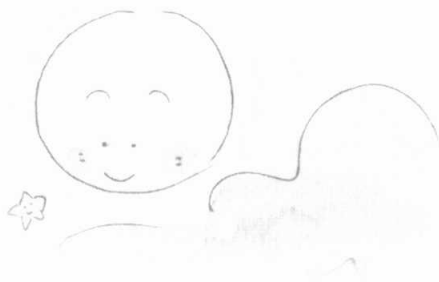
หายใจเข้า...เท้าผ่อนคลาย

หายใจออก...ผ่อนคลายเท้า

๗

ประคองการรับรู้ค่อย ๆ เคลื่อนขึ้นอย่างช้า ๆ
จากเท้า สู้มอง หัวเข่า และต้นขา
หายใจเข้า...ผ่อนคลายตลอดช่วงขาทั้งสองข้าง
หายใจออก...แผ่รักและรอยยิ้มจากต้นขาถึงปลายเท้า

๘

หายใจเข้า...ลึก
หายใจออก...ยาว
รับรู้การดำรงอยู่ของตะโพก เขิงกราน และก้นกบ
ผ่อนคลายอวัยวะภายนอกและภายในช่องเขิงกราน

ณ จุดนี้คือรากฐานของสายธารชีวิต
“ดิน” คือธาตุกำเนิดของศูนย์พลังราก
ธาตุแข็งก่อความมั่นคงไม่คลอน
ผ่อนคลาย...และ...ตระหนักรู้
ยิ้มและน้อมรับความมั่นคงของฐานชีวิต
ยิ้มและน้อมรับความไม่เที่ยงแห่งปฐวีธาตุ
ผ่อนพัก...ยิ้ม...ปล่อยวาง
เพราะวาง...จึงไม่กลัว
ตระหนักรู้...ยิ้ม...อภัย
เพราะไม่กลัว...จึงอภัย

๙

ค่อย ๆ เลื่อนการรับรู้ขึ้นมาบริเวณท้องน้อยอย่างช้า ๆ
หายใจเข้า...เบา
หายใจออก...สบาย
ผ่อนคลายอวัยวะภายนอกและภายในบริเวณหัวเหน่า
“น้ำ” คือธาตุที่ไหลเลื่อนเคลื่อนความปรารถนาและอารมณ์
หายใจเข้า...ยิ้ม...น้อมรับทุกปรารถนา
หายใจออก...ยิ้ม...น้อมรู้ทุกอารมณ์
ยิ้มและวางใจ
อาไปธาตุเคลื่อนคุณภาพหยินและหยาง
พอใจ...เมื่อหยินปรากฏ
ตระหนักรู้...เมื่อหยางแสดง
เพราะพอใจ...จึงสมดุล
เพราะสมดุล...จึงพบสุข

๑๐

หายใจเข้า...กระบังลมพองขึ้น
 หายใจออก...หน้าท้องยุบลง
 ค่อย ๆ เคลื่อนความรู้สึกขึ้นมาที่หน้าท้องอย่างช้า ๆ
 ผ่อนคลายอวัยวะภายนอกและภายในบริเวณลำตัวส่วนกลาง
 “ธาตุไฟ” คือแก่นกอกัมมันตะ
 อัคนีโหมเปลวอัสดา ตัวตน มีจันและมีเธอ
 ร้อนเกินไปถึงเผาไหม้และรุกราน
 อบอุ้นพอบระมาณ จึงปลดอภัยและเชื่อมัน
 หายใจเข้า...อบอุ้นและปลดอภัย
 หายใจออก...เชื่อมันและสง่างาม
 ยิ้มและน้อมรับ...ความเป็นจัน
 ยิ้มและน้อมรับ...ความเป็นเธอ
 ผ่อนพัก...ลดตัวตน
 ตระหนักรู้...ทรงพลัง

๑๑

อย่างช้า ๆ และอ่อนโยน
 เคลื่อนความรู้สึกขึ้นมา ณ กลางหว่างอก
 รับรู้การดำรงอยู่ของอวัยวะภายนอกและภายใน
 บริเวณหน้าอก
 ผ่อนคลายและยิ้มให้กับอวัยวะเหล่านั้นอย่าง
 อ่อนโยนรู้คุณ
 ธาตุลม คือแก่นกำเนิดรัก ณ ฐานหัวใจ
 ผ่อนคลาย...ธาตุลมเคลื่อนทั่วห้องหัวใจ
 เบาสบาย...หัวใจอิมเอมไม่ติดขัด
 เพราะอิมเอมจึงไม่เรียกร้องรักจากคนอื่น
 เพราะไม่ติดขัดจึงแผ่รักได้ไพศาล
 เพราะรักจึงเมตตา
 เพราะเมตตาจึงกรุณา
 หายใจเข้า...เมตตา
 หายใจออก...กรุณา
 ผ่อนพัก...ยิ้มและโอบกอดสรรพชีวิต
 ตระหนักรู้...น้อมรับทุกอ้อมกอดด้วยอุเบกขา

๑๒

หายใจเข้า...เบาสบาย

หายใจออก...นิ่งสงบ

ค่อย ๆ เคลื่อนความรู้สึกจากฐานหัวใจขึ้นมาบริเวณหัวไหล่ ซ้าย และ ขวา

รับรู้การดำรงและความต่อเนื่องของกระดูกทุกชิ้น

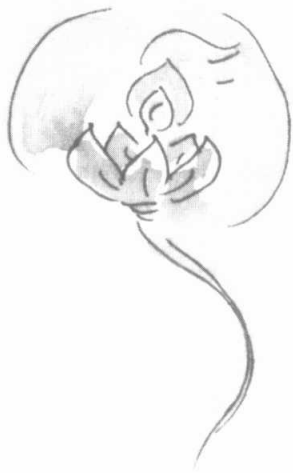
จากหัวไหล่ แขน ศอก ข้อมือ จรดปลายเล็บ

ผ่อนคลายและขอบคุณกระดูกทุกชิ้น

ผ่อนคลายและขอบคุณข้อต่อทุกข้อ

ยิ้มอ่อนโยนให้กับสองไหล่ สองแขน สองมือ และสปีนัว

ยิ้ม และขอบคุณ

๑๓

นำความรักเลื่อนขึ้นอย่างช้า ๆ มาที่ลำคอ

รับรู้การดำรงอยู่ของอวัยวะบริเวณนี้

ผ่อนคลายอวัยวะภายนอกและภายในบริเวณลำคอ

หายใจเข้า...น้อมฟังสรรพสำเนียงจากภายนอก

หายใจออก...ได้ยินสรรพสำเนียงจากภายใน

ฐานนี้มีธาตุเสียงเป็นสื่อเชื่อมจักรวาลภายนอกกับจักรวาลใจ

ผ่อนคลาย...ฉันฟังโลก

ตระหนักรู้...โลกฟังฉัน

ยิ้ม...เพราะฟังจึงเข้าใจ

ยิ้ม...เพราะเข้าใจจึงอภัย

ยิ้ม...เพราะพูดจึงปลดปล่อย

ยิ้ม...เพราะปล่อยจึงคลี่คลาย

๑๔

หายใจเข้า...ลึก

หายใจออก...ยาว

ค่อย ๆ เคลื่อนการรับรู้มาที่ใบหน้า

ผ่อนคลายกล้ามเนื้อสองข้างแก้ม

ริมฝีปากบนล่างผ่อนคลาย

ยิ้มอ่อนโยนให้กับจมูก ดวงตา สองคิ้ว และสองหู

คลายคิ้วทั้งสอง ปล่อยหน้าผากให้เบา ใช้น้ำหนัก

ณ จุดกลางหว่างคิ้ว คือฐานแห่งญาณหยั่งรู้

ธาตุแสง คือรัศมีเรืองรองส่องพลัง

หายใจเข้า...เรื่องรอง

หายใจออก...ส่องสว่าง

ผ่อนคลาย...ยิ้มให้กับดวงตาที่สาม

ตระหนักรู้...ยิ้มให้กับมายาการทั้งปวง

หายใจเข้า...สว่าง

หายใจออก...สงบ

๑๕

ผ่อนคลายหว่างคิ้วและหน้าผาก

เคลื่อนการรับรู้อย่างช้า ๆ มาที่ศีรษะ

หายใจเข้า...ผ่อนคลาย

หายใจออก...สมองเบาสบาย

จุดกลางกระหม่อมคือฐานแห่งปัญญาญาณ

ที่ซึ่งดอกบัวแย้มบานไม่รู้จบ

ที่ซึ่งจักรวาลทั้งหมดมาบรรจบพบ

หายใจเข้า...ดอกบัวบาน

หายใจออก...จักรวาลขยาย

ยิ้ม...ดอกบัวและจักรวาลรวมกันเป็นหนึ่ง

หายใจเข้า...ไม่มีดอกบัว

หายใจออก...ไม่มีจักรวาล

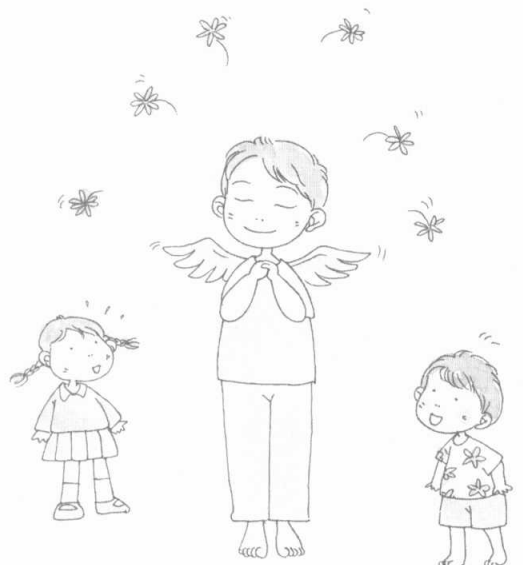
ยิ้ม...มีเพียงความว่าง

ผ่อนคลาย...ว่าง

ตระหนักรู้...ว่าง

หายใจเข้า...ว่าง

หายใจออก...ว่าง

อโศกมหาราช

• ต่อจากหน้า ๒๔

การหลั่งน้ำตา ร้องไห้เมื่อชมภาพยนตร์ฉวีกรรแสง เป็นการร้องไห้กับความเป็นแม่ในชุมชน ในสังคม เป็นไศกนาฏกรรมของชุมชน ไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัวของปัจเจกชน

ความแตกต่างระหว่างภาพยนตร์อโศกมหาราชกับภาพยนตร์อินเดียในอดีต อาจจะเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน หากแต่ถ้ามองความเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความแตกต่างนี้ ด้วยมุมมองของชาวพุทธ ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เรื่องปกติธรรมดาที่ควรชมข้าม แต่ควรพึงพินิจให้เกิดสติปัญญา

การเปลี่ยนแปลงในทางภาพยนตร์ เป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองที่มองเข้าไปสู่เรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาเสนอต่อสายตาผู้ชม แต่ภาพยนตร์ที่เปลี่ยนมุมมองไปย่อมทำให้ผู้ชมเกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองชีวิต และการเปลี่ยนแปลงมุมมองชีวิตนี้ ย่อมทำให้ความหมายและคุณค่าในชีวิตเปลี่ยนไป

การมองที่เปลี่ยนมุมมองไปทำให้ความหมายของสิ่งที่มองเห็นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในสังคมชาวพุทธไทยในปัจจุบันนี้ ความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนในหลักคำสอน ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นมาจากการเปลี่ยนมุมมองใหม่ แล้วทำให้ความหมายของสิ่งที่มองเห็นเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น การมองไปที่ชีวิตของพระเวสสันดร พระมหาบุรุษผู้บำเพ็ญทานบารมีในฐานะพระโพธิสัตว์

ด้วยมุมมองใหม่ ที่มองพระเวสสันดรจากแง่มุมของปัจเจกชน ภาพที่มองเห็นคือภาพของนักปกครองที่ไม่รับผิดชอบต่อบ้านเมือง พ่อที่ไม่รับผิดชอบต่อชีวิตของลูก สามเณรที่ไม่รับผิดชอบต่อภรรยา

ด้วยการมองพระเวสสันดรเป็นปัจเจกบุคคล

ทำให้ความหมายของพระเวสสันดรเป็นเพียงแค่มุมมองที่เป็นปัจเจกที่ความหมาย และคุณค่าของความเป็นคน ถูกนิยามขึ้นด้วยความเป็นบุคคลเป็นคน ๆ แยกขาดมาจากชุมชน – สังคม – มนุษยชาติ และด้วยมุมมองเช่นนี้ทำให้ภาพแห่งความหมายของพระโพธิสัตว์บิดเบี้ยวไป จนกลายเป็นภาพแห่งความอัปลักษณ์

พระเวสสันดรที่เป็นพระโพธิสัตว์นั้นจะต้องมองจากมุมมองของชุมชน – สังคม – มนุษยชาติ ที่ทำให้ความเป็นพระเวสสันดรปรากฏขึ้นในการแสวงหาสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อมวลมนุษยชาติ

สัมมาสัมโพธิญาณ เป็นความรู้ของมนุษยชาติ ไม่ใช่ความรู้ของบุคคล คนใด คนหนึ่ง ไม่ใช่ทรัพย์สินทางปัญญาของปัจเจกบุคคล การแสวงหาความรู้เช่นนี้จึงมีความหมายเป็นการเสียสละของมหาบุรุษในมุมมองของชาวพุทธ มาเปลี่ยนมุมมองเสียใหม่ จากมุมมองแบบองค์รวมของสรรพสัตว์มาเป็นแบบปัจเจกบุคคล ภาพของพระเวสสันดรก็มีความหมายกลายเป็น ภาพของบุคคลผู้เห็นแก่ตัว

การเปลี่ยนมุมมองทำให้ความหมายของพระเวสสันดรเปลี่ยนจากผู้เสียสละ เป็นผู้เห็นแก่ตัวได้ ปัญหาเกี่ยวกับมุมมองนี้เป็นปัญหาสำคัญ ของสังคมชาวพุทธยุคปัจจุบัน

ภาพยนตร์เรื่อง “อโศกมหาราช” เป็นกรณีตัวอย่างจากสื่อบันเทิงที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงความหมายและคุณค่าต่าง ๆ ในชีวิต โดยที่พวกเราผู้ชมอาจจะไม่เฉลียวใจระวังตัว

ความไม่เฉลียวใจระวังตัว ทำให้ค่อย ๆ เปลี่ยนจุดยืนในการมองดูสิ่งต่าง ๆ และในที่สุดเราอาจจะไม่สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ แบบพุทธได้อีกเลย เพราะเรามองสิ่งนั้น ๆ จากมุมมองของความโลภ ความโกรธ และความหลงไปเสียแล้ว

ด้วยความระลึกถึง

● ท วิวิเศษไว้
วี ระแห่งบริสุทธิตี
ชัย ชยประดุจ
ฐิตญาโณ คู่ฟ้า
ในมนุษย์
คู่ห้ำ
แดนเก่า
ค่าแท้โดยธรรม

● จดจำจารึกด้วย
พานพบเพื่อผ่านไป
ร่วมเดินร่วมทางไกล
อันเหล่าชนเบื้องหน้า
ดวงใจ
ป่าช้า
ทางเก่า
จะต้องระลึกถึง

● ตราตรีงมิตรภาพเพียง
ระลึกพุทธธรรมนำ
ระลึกร่วมแรงกระทำ
อุทิศส่งกุศลให้
พลีกรรม
ชีพไว้
บุญกิจ
พระผู้สู่อุสววรรค์ ฯ C~

ด้วยความระลึกถึง “หลวงพ่อทวีชัย”
เพื่อนสหธรรมิกผู้มีส่วนร่วม กับ “กลุ่มพุทธทาสศึกษา”
นับแต่การจัดทำหนังสือพิมพ์พุทธศาสนา รายตรีมาด
กระทั่งโยกย้ายมาทำ จดหมายข่าว “เสขียธรรม”

พระทวีชัย ฐิตญาโณ (เขavnพันธรังษี)

ชาตะ ๒๔๗๖ มตะ กันยายน ๒๕๔๖

อุปสมบทวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๒ เมื่ออายุ ๔๖ ปี

ย้ายเข้าสังกัดวัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) เมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๕

ทำหน้าที่ดูแลระบบเสียง และบันทึกเสียงคำบรรยายของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ
และบรรยายธรรมให้แก่ผู้มาเยี่ยมเยียนสวนโมกข์ ตลอดจนเข้าอบรมหลักสูตรต่าง ๆ
ทั้งภาษาไทย และภาษาจีน

มีผลงานแปลคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นภาษาจีน ตีพิมพ์ในได้วันหลายเล่ม
กระทั่งเมื่อท่านอาจารย์พุทธทาสมรณภาพแล้ว ยังได้เดินทางไปเผยแพร่ธรรมะที่ได้หวั่น มาเลเซีย สิงคโปร์
และประเทศจีน หลายครั้งด้วยกัน

กิจกรรมใหม่ ของ กลุ่มเสขียธรรม

๑. ร่วมเยี่ยมเยียน

และเรียนรู้จากพระเสขียธรรม

หลายท่านอาจเคยได้ยินคำว่า “พระ – แม่ชี นักพัฒนา” มานาน แต่น้อยคนนักที่จะมีโอกาสได้ร่วม “แลกเปลี่ยนและเรียนรู้” จากท่านโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น พระครูสุภาจาจารย์วัฒน์ พระครูพิทักษ์นันทคุณ พระครูพิพิธประชานาถ (หลวงพ่อนาน) หรือ หลวงพ่อคำเขียน แม่ชีสุบิน ผลไม้ แม่ชีจุติภา ทรรพสุทธิ์ ฯลฯ

“กลุ่มเสขียธรรม” จึงขอเสนอตัวเป็นสื่อกลาง นำท่านไปร่วมใช้ชีวิต “ศึกษาและปฏิบัติธรรม” อย่างใกล้ชิดกับ “พระ – แม่ชี นักพัฒนา” แวดวงเสขียธรรม ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยใช้เวลา ๓ – ๕ วัน ด้วยวิธีการร่วมเฉลี่ยค่าใช้จ่าย ร่วมใช้ชีวิต ภายใต้อาคาราณียธรรม อันเคยประสบผลสำเร็จมาแล้ว ด้วยดี ในธรรมยาตราเพื่อรักษาลำน้ำโขงครั้งที่ ๑ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา

ก่อนสิ้นปีกิจกรรม ๒ ครั้งให้ท่านเข้าร่วม ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ร่วมเรียนรู้จากพระสมคิด จารณธมโม วัดโป่งคำ อ.สันติสุข จ.น่าน

ผู้ริเริ่มรักษาป่า ทำวนเกษตร จัดตั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้านทอผ้า และกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ ซึ่งได้รับความสำเร็จ สามารถพลิกฟื้นวิถีชุมชน วิถีธรรมชาติดี ภายใต้อาคาราณียธรรมท้องถิ่นอันเรียบง่าย และใกล้ชิดศาสนา

ร่วมใช้ชีวิต ๓ คืน ๒ วัน พักบ้านรับรอง หรือพักกับชาวบ้านโป่งคำ ผู้มีอัธยาศัยงดงาม เดินทางด้วยรถตู้ปรับอากาศ ทัดนศึกษาป่าชุมชน เยี่ยมกลุ่มทอผ้า สีธรรมชาติ นั่งเกวียนชมชีวิตชนบทช่วงปลายฝนต้นหนาว และแวะชมดอยภูคา เที้ยวชายแดนไทย – ลาว ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองน่าน

ด้วยค่าใช้จ่ายเพียง ๓,๐๐๐ บาทเท่านั้น (สมาชิกกลุ่มเสขียธรรมลด ๑๐%)

ครั้งที่ ๒ ร่วมงานทอดกฐินสนับสนุนอาหารและการดูแลช้าง

ร่วมเรียนรู้วิถีชาวกูย (ส่วย) ผู้มีตำนานชีวิตผูกพันกับช้างมาอย่างเนิ่นนาน ในหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ กับพระอาจารย์หาญ ปญญาโร หนึ่งในพระกลุ่มเสขียธรรม ผู้อุทิศตนในการฟื้นฟูและดูแลวิถีแห่งคนและช้างมากกว่า ๒ ทศวรรษ ร่วมเยี่ยมเยียนโครงการป่าอาหารช้าง การรักษาประเพณีและวัฒนธรรมคนเลี้ยงช้าง อันผสมผสานระหว่างคตินับถือผีกับพุทธศาสนาอย่างลงตัว นั่งหลังช้างชมธรรมชาติและชีวิตชนบท พักบ้านรับรองที่จัดเตรียมไว้ หรือกางเต็นท์นอนเพื่อความเป็นส่วนตัว เดินทางด้วยรถตู้ปรับอากาศ ระยะเวลา ๓ คืน ๒ วัน

ค่าใช้จ่ายเพียงท่านละ ๓,๐๐๐ บาทเช่นกัน (สมาชิกกลุ่มเสขียธรรมลด ๑๐%)

ปลายปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

๒. เสวยธรรมวิทยาลัย หลักสูตร ๑ ปี

เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มเสวยธรรม ทั้งพระภิกษุ สามเณร แม่ชี และอุบาสิก อุบาสิกา ตลอดจนบุคคลทั่วไป ที่สนใจการประยุกต์ใช้ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม ผู้มีฉันทะในการภาวนา และประยุกต์พิธีกรรมให้สมสมัย ได้ร่วมเรียนรู้ ทั้งในพุทธศาสนาเอง และคติความเชื่อ ตลอดจนศาสนาอื่น ๆ “กลุ่มเสวยธรรม” จึงจัดให้มีหลักสูตร “ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม” ในลักษณะร่วมแลกเปลี่ยนและเรียนรู้กับ นักบวช เพื่อนศาสนิก ผู้นำศาสนา นักวิชาการ ตลอดจนปราชญ์พื้นบ้าน และผู้นำชุมชน ขึ้น ในลักษณะการเสวนา – อภิปราย จำนวน ๖ ครั้ง โดยแบ่งออกเป็น

๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา ๒ ครั้ง

๒.๒ การประยุกต์ใช้ศาสนธรรมและพิธีกรรม ๒ ครั้ง

๒.๓ ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม ๑ ครั้ง

๒.๔ วิถีคิดและการวิเคราะห์เชิงพุทธ ๑ ครั้ง

ทั้งนี้ จะแยกจัด กิจกรรมเสวนา – อภิปราย ๒ เดือน/ครั้ง ในลักษณะเปิดเวทีสาธารณะ ให้โอกาสคนทั่วไปเข้าร่วมแลกเปลี่ยน ร่วมกับการฟังบรรยาย และแลกเปลี่ยนกับวิทยากรเฉพาะภายในกลุ่ม “นักศึกษาผู้ลงทะเบียนกับเสวยธรรมวิทยาลัย” จำนวน ๒ เดือน/ครั้ง ตลอดจนทัศนศึกษา และทดลองใช้ชีวิตร่วมกับวิทยากร หรือชุมชนเป้าหมาย ครั้งละ ๗ – ๑๕ วัน จำนวน ๒ ครั้ง (๖ เดือน/ครั้ง)

การศึกษาตลอดหลักสูตร ไม่มีการเก็บค่าใช้จ่าย แต่เปิดโอกาสให้ผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาค ทั้งสมทบกองทุนเสวยธรรม สมทบค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม และร่วมสมทบค่าจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ฯลฯ

สนใจสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

กลุ่มเสวยธรรม

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา

คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทร. ๐๖-๗๕๗๕๑๕๖, ๐๒-๘๖๓๑๑๑๘

โทรสาร ๐๒-๔๓๗๘๘๗๕, ๔๓๗๙๔๔๕

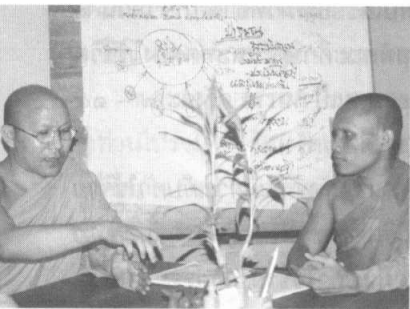
อีเมล seki@skyd.org

แอดวงเสขียธรรม

กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๔๖

จดหมายข่าว “เสขียธรรม” ฉบับที่ ๕๘ นี้ คงถึงมือท่านผู้อ่านประมาณปลายพรรษา หรือหลังจากออกพรรษาแล้วไม่นานนัก ตามระยะทางใกล้ไกล และความยากง่ายของระบบขนส่งทางไปรษณีย์ แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ ฉบับนี้ออกได้ตามกำหนด หลังจากต้องปรับตัวหลายอย่าง ในรอบ ๖ เดือนที่ผ่านมา

ระยะพรรษากาลกิจกรรมของกลุ่มฯ ส่วนใหญ่ชะลอตัวลงเพื่อเอื้อเพื่อต่อพระวินัย และเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกได้ใช้เวลากับการศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการ “ภาวนา” ซึ่งมักเป็นจุดอ่อนของ “พระ – แม่ชี นักพัฒนา” ที่หลายฝ่ายตั้งข้อสังเกต ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ แต่ที่น่าตั้งข้อสงสัยย้อนกลับไปด้วยก็คือ คนที่ว่า ๆ ทัก ๆ อย่างนั้น เขาเข้าจริงเป็น “นักภาวนา” กันสักกี่คน (ท่าน) ก็ไม่ทราบ เพราะจะว่าไปแล้ว “ตัวจริง” มักไม่เสียเวลามานั่งจับผิดใคร มิใช่หรือ ?

สอบถามกันเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ทั้งเพื่อนสมาชิกและพันธมิตรผู้ห่วงใย ว่าถ้าหมดทุนดำเนินการ “กลุ่มเสขียธรรม” จะทำอย่างไรต่อ เพราะอำนวยการบรรณาธิการจดหมายข่าว “เสขียธรรม” ฉบับที่ ๕๗ แล้วรู้สึกไม่สบายใจ ในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มฯ ครั้งที่ผ่านมา คณะกรรมการส่วนใหญ่ก็ตอบตรงกัน ว่า.. การที่แหล่งทุนบางแหล่งยุติการสนับสนุน มิใช่จะทำให้ทุกอย่างยุติลง

ด้วยเหตุว่าปัจจุบัน “กลุ่มเสขียธรรม” เป็นของสมาชิก หากเพื่อนสมาชิกยังให้การสนับสนุน องค์กรพันธมิตร และเพื่อนพ้องหลาย ๆ ฝ่ายยังคงเคียงข้าง นั้นหมายความว่า “เรา” จะยังยืนหยัดอยู่ได้ ก็ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และพลังแห่งความสามัคคี

นอกจากคำถาม ความช่วยเหลือและกำลังใจในการร่วมสนับสนุนก็หลังไหลเข้ามามิได้ขาด มีทั้งท่านที่ร่วมบริจาคเข้า “กองทุนเสขียธรรม” ช่วยหาสมาชิกกลุ่มฯ สมาชิกจดหมายข่าวฯ และเสนอตัวเข้ามาเป็นอาสาสมัครโดยมิปรารถนาค่าตอบแทน ทั้งที่ต้องการช่วยงานกลุ่มเสขียธรรม และจดหมายข่าว “เสขียธรรม” นี้คือ **น้ำใจของมิตรในยามยากโดยแท้...**

เข้าเรื่องกิจกรรมในรอบไตรมาส เสียที...

เมื่อวันที่ ๒๓ – ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการบริหาร คณะอนุกรรมการ “กองทุนเสขียธรรม” ได้ร่วมประชุมตามวาระปกติ ที่วิทยาลัยสงฆ์วัดสวน

ดอก อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมวางแผนทาง และกำหนดภารกิจของกลุ่ม ภายใต้สถานการณ์ที่ถูกระงับการสนับสนุนด้านทุนจากคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ที่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสำนักงานกลางของ “เสมสิกขาลัย” ไปแล้ว ได้ข้อสรุปบางประการที่น่าสนใจ เช่น ต่อไปนี้ การจัดกิจกรรมการเสวนา – สัมมนา – อภิปราย ของ “กลุ่มเสขิยธรรม” จะถือเป็น “หลักสูตร” ของ “เสขิยธรรมวิทยาลัย” นั้น หมายความว่า หากใครเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวครบ ๖ ครั้งต่อปี และร่วมกิจกรรมต่อเนื่องครบตามหลักสูตร ย่อมมีสิทธิ์ได้รับวุฒิปัตรจากกลุ่มเสขิยธรรม ที่สำคัญก็คือ งานนี้ฟรี เว้นแต่คนมีมากยินดีจะเจ้อจางแก่ผู้มีน้อยกว่า ตามกำลัง และศรัทธา

นอกจากนั้น การทำ “สารคดีเสขิยบุคคล” ซึ่งก็คือ พระ – แม่ชีที่น่าสนใจและถือเป็นแบบอย่าง ที่ค้างเติ่งมาตั้งแต่เก็บข้อมูลพระครูสุภาจารวัฒน์เสร็จเมื่อต้นปีที่ผ่าน มา เนื่องจากตั้งงบประมาณไว้ต่ำ ผู้รับงานไม่สามารถทำต่อไปได้นั้น ต่อไปนี้ คณะกรรมการดำเนินงาน จะรับมาดำเนินการกันเอง ส่วนหนึ่งก็เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างงาน เอามาเป็นค่าเดินทาง และอุปกรณ์ ส่วนค่าแรงสรุปกันในที่ประชุมว่าไม่ต้องจ่าย ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่อีกส่วนหนึ่งของกรรมการฯ ที่มีฉันทะจะฝึกทำสารคดี ก็ต้องรอดูกันต่อไปว่าจะ

ไหวหรือไม่...

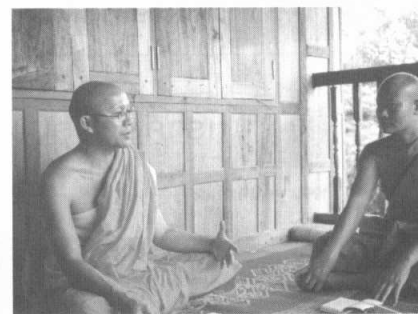
หลังจากประชุมในสวนงานของ “กลุ่มเสขิยธรรม” เสร็จ คณะกรรมการดำเนินงาน และผู้ประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม ตลอดจนอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยงาน ก็ได้มีโอกาสร่วมพูดคุยกับคณาจารย์ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาจุฬาลงกรณวิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก และดร. ประมวล เพ็งจันทร์ กับ อ.ชัชวาล ปุญฺญพันธ์ จากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และพระสมคิด จารณธมโม จากวัดโป่งคำ อ.สันติสุข จ.น่าน เกี่ยวกับสถานการณ์คณะสงฆ์ และการศึกษาทางเลือกของพระสงฆ์ มีมุมมองและข้อสรุปที่น่าสนใจหลายประการ ซึ่งอาจมีการนำเสนอทางเว็บไซต์ <http://skyd.org> ในโอกาสต่อไป

งานประชุมคณะกรรมการดำเนินงานคราวนี้ ได้รับความสะดวกทุกประการ ทั้งเรื่องคำแนะนำ ความรู้ ที่พัก และภัตตาหาร ด้วยความอนุเคราะห์จากพระมหาบุญช่วย สิรินุญโร ก็ต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ด้วยในโอกาสนี้

หลังจากนั้น เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๖ พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ กับพระมหาประยุตติ อภินิขุขมโน ในฐานะตัวแทนกลุ่มเสขิยธรรมก็ได้เดินทางไปร่วมงานภาวนาเพื่อสันติภาพ อันเป็นกิจกรรมระหว่างศาสนา จัดโดยคณะกรรมการไทยรณรงค์เพื่อยุติกับระเบิด เนื่องในโอกาสที่ประเทศ

ไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิด ครั้งที่ ๕ ในวันที่ ๑๕ – ๑๙ กันยายน ๒๕๔๖ ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ในส่วนของการภาวนาระหว่างศาสนาฯ นี้ จัดขึ้นที่ บ้านเซเวียร์ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ กรุงเทพฯ

คืนวันเดียวกัน คณะทำงานสารคดี “เสขิยบุคคล” ก็ออกเดินทางไปเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์พระสมคิด จารณธมโม ที่วัดโป่งคำ อ.สันติสุข จ.น่าน ซึ่งเป็น “เสขิยบุคคล” ท่านแรกที่ทาง “กลุ่มเสขิยธรรม” จะดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทั้งประวัติชีวิต ความเป็นมา และการทำงานต่าง ๆ นำเสนอเพื่อนสมาชิกฯ และบุคคลทั่วไป ได้รับทราบและเรียนรู้จากท่านกันต่อไป

จากนั้น ในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๖ พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ กับพระมหาประยุตติ อภินิภขมโน ก็ได้ไปร่วมกิจกรรมกับคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ และองค์กรอื่น ๆ ซึ่งได้ร่วมกันจัดกิจกรรม “ร่วมสร้างสันติภาพบนแผ่นดิน” ณ ห้องประชุมปิยะการุณย์ ชั้น ๓ โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ซึ่งมีการจุดเทียนสันติภาพ และนำภาวนาโดยผู้นำศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม และมีการอภิปรายในหัวข้อ “ศาสนามีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมสันติภาพ” อีกด้วย โดยมีพระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ อ. นิติฮาชัน และ อ.วไลพร ณ ป้อมเพชร เป็นผู้ร่วมอภิปราย ดำเนินรายการโดยบาทหลวงวิชัย โภคทวี

และบ่ายวันเดียวกัน ที่ห้องราชา โรงแรมรัตนโกสินทร์ กลุ่มเสขิยธรรม โดยพระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ ได้เข้าร่วมแถลงข่าวเปิดตัว “เครือข่ายหนังสือทางเลือก :

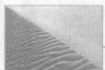
เพื่อสาระของชีวิตและสังคม” ซึ่งกลุ่มเสขิยธรรมเป็นสมาชิกและมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง ในงานดังกล่าวนี้ มี ศ.น.พ.ประเวศ วะสี ปาฐกถานำ ในหัวข้อ “**ความคิดนอกกระแส : ทางเลือกของสังคมไทย**” และมีการเสวนาโต๊ะกลมต่อ ในหัวข้อเดียวกัน โดยมีพระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ น.พ.วิชัย โชควิวัฒน์ น.พ.พันธ์ศักดิ์ ศุกระฤกษ์ คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี คุณรสนา โตสิตระกูล น.พ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ดร.สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชช์ เป็นผู้ร่วมเสวนา และดำเนินรายการโดย คุณพิภพ รัชไชย

สำหรับระยะสุดท้าย ในไตรมาส กรกฎาคม – กันยายน ก็คืองานมหกรรมหนังสือและสื่อการศึกษาในระดับชาติ ครั้งที่ ๘ และงานมหกรรมหนังสือ ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา งานแรกจัดที่ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ งานหลังจัดขึ้นที่ สนามหลวง ฝั่งธรรมศาสตร์ ซึ่ง

“กลุ่มเสขิยธรรม” ตัดสินใจเปิดบัญชี นำรายหนังสือ และแนะนำผลงานของกลุ่มฯ เป็นครั้งแรก โดยคาดหวังว่า จะเป็นโอกาสในการเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนสมาชิกฯ ออกสู่การรับรู้ของสังคมในวงกว้าง ยิ่งขึ้นกว่าการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา

นอกจากนั้น “กลุ่มเสขิยธรรม” ยังได้รับความไว้วางใจจากคณะกรรมการจัดงานรำลึก ๓๐ ปี ๑๔ ตุลา ให้เป็นคณะสงฆ์ผู้ประกอบพิธีกรรม เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และมีรูปแบบสอดคล้องกับกิจกรรมอื่น ๆ ในงานดังกล่าวที่จะจัดขึ้น ณ อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา สีแยกคอกวัว กรุงเทพฯ

นี่คือกิจกรรมโดยย่อ ที่ “กลุ่มเสขิยธรรม” ยังยืนหยัด จะนำเสนอการประยุกต์ใช้ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม เท่าที่เราจะมีกำลัง และความสามารถ ภายใต้การสนับสนุนของเพื่อนสมาชิก และพันธมิตรทั้งปวง

เราคือธรรมชาติ

พจนานุกรมสันติ

มนุษย์ไม่อาจเติมตัวเองด้วยอาศัยคนอื่นหรือสิ่งอื่น ทว่ามนุษย์อาจเติมตัวเองให้เต็มได้ด้วยลำพังตนเองเท่านั้น ผ่านการค้นหาและการค้นพบ ผ่านความสงสัยใคร่รู้และความกล้า ผ่านความกระหายในความจริงและการหยั่งเห็น มนุษย์ก็อาจเติมตัวเองให้เต็มได้ด้วยพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีตัวเขาเองเท่านั้น ที่ดำรงอยู่ในฐานะประจักษ์พยานยืนยัน

สมัครสมาชิกเสยิยธรรมวันนี้

รับหนังสือดีมูลค่า **๓๐๐ บาท**
สำหรับสมาชิก **๑ ปี**
และมูลค่า **๕๐๐ บาท** เมื่อสมัคร **๓ ปี**

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสยิยธรรม

- ๑. คุณยุทธนา พูนทอง ๒๐๐
- ๒. พระมหาประพันธ์ศักดิ์ ละอองเอก ๒๐๐
- ๓. คุณสุวิธดา อินทร์นิกขมา ๒๐๐
- ๔. หอสมุดสาขาจังหวัดพระ ลำนำหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๐๐
- ๕. คุณมหพล ประสงค์ทรัพย์ ๒๐๐
- ๖. พระมหาสุศักดิ์ สุธมมาลังกาโร ๔๐๐
- ๗. พระมหาวิมลกล วรุลลปญโญ ๒๐๐
- ๘. ส.ณ. นิโรจน์ เนาบุญตร ๒๐๐
- ๙. พระมหาสันตินันท์ สุนตินนุโท ๒๐๐
- ๑๐. พระมหาวรวิทย์ วรวิฑูชิตติ ๒๐๐
- ๑๑. คุณนิภาวัลย์ เจริญกุล ๒๐๐
- ๑๒. คุณวิศิษฐ์ ประยูรวิวัฒน์ ๒๐๐
- ๑๓. พระประเสริฐ อานนุโท ๒๐๐
- ๑๔. คุณปภัตสร เขียวปัญญา ๒๐๐
- ๑๕. คุณสุชาดา วรระมานี ๒๐๐
- ๑๖. คุณอิทธิชัย โดสิตระกูล ๒๐๐
- ๑๗. คุณวิจิตรา ตันสุวรรณนนท์ ๒๐๐
- ๑๘. คุณอนุชา เปล่งวิทยา ๔๐๐
- ๑๙. คุณบูรณี แก้วสุทธิพล ๒๐๐
- ๒๐. คุณวิโรช ทิพย์ไพศาล ๒๐๐
- ๒๑. คุณเพชรวรรณ พึ่งรัศมี ๒๐๐
- ๒๒. คุณโกกรวิ เพชรรักษ์ ๒๐๐
- ๒๓. พญ.กนกเนตร ช่วยอยู่ ๒๐๐
- ๒๔. คุณนภาพร ศรีสุจริต ๒๐๐
- ๒๕. คุณโรชชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ ๒๐๐
- ๒๖. คุณประภาพร ตั้งธนาธิข ๒๐๐
- ๒๗. คุณทัศนีย์ โชติเสถียร ๒๐๐
- ๒๘. คุณกุลธรา ชูพงษ์ไพโรจน์ ๒๐๐
- ๒๙. คุณวันดี ขำเขียว ๒๐๐
- ๓๐. ดร.อารีย์ ชื่นวัฒนา ๒๐๐
- ๓๑. คุณพิชัย ห่อทองคำ ๔๐๐
- ๓๒. คุณวีรวัช เจริญธรรมพรคน ๒๐๐
- ๓๓. คุณกนกภรณ์ ยศไกร ๒๐๐
- ๓๔. คุณธีรรัฐ เขียวสกุล ๒๐๐
- ๓๕. คุณวรรณดา จารุสมบุรณ์ ๒๐๐
- ๓๖. คุณประภัตตรา ทองมาสุข ๒๐๐
- ๓๗. คุณแจ่มใส รัตนมาลี ๒๐๐
- ๓๘. คุณชัยณรงค์ ศรีมันตะ ๒๐๐
- ๓๙. คุณดำรง วงศ์สัจยอนันท์ ๒๐๐
- ๔๐. คุณรุ่งรัตน์ ภูพิศุทธิธรรม ๒๐๐
- ๔๑. คุณอัญชลี สุดธรรม ๒๐๐
- ๔๒. คุณสมบุรณ์ สุขเขียว ๒๐๐
- ๔๓. คุณจำเนียร เอกชลละ ๒๐๐
- ๔๔. คุณบุญศักดิ์ เหล่าบัณฑิต ๒๐๐
- ๔๕. คุณหนูบุตร ชวีกุลละมัย ๒๐๐
- ๔๖. คุณพันธ์ ผ่องแผ้ว ๒๐๐
- ๔๗. คุณอรรณพภูมิ สุขสอาด ๒๐๐
- ๔๘. คุณสุพิศ จันทร์สระบัว ๒๐๐
- ๔๙. คุณลัดดา บุญยัง ๔๐๐
- ๕๐. คุณละมัย ลำภาพล ๒๐๐
- ๕๑. คุณวสันต์ ชูวนิชย์กุล ๔๐๐
- ๕๒. คุณนิพนธ์ ทัดเทียม ๒๐๐
- ๕๓. คุณจีรพัทธ์ สุทธิ ๔๐๐
- ๕๔. น.พ. โปบลอย์ศักดิ์ ศิวาวุร ๑,๐๐๐
- ๕๕. คุณณัฐธาดา ทรงเจริญกุล ๒๐๐
- ๕๖. คุณเยาวลักษณ์ โพธาศรี ๒๐๐
- ๕๗. คุณจันทร์เพ็ญ สังข์ชุม ๔๐๐
- ๕๘. ท.ญ.กิตติพร จงจระพงษ์ ๔๐๐
- ๕๙. คุณชัชวาล บุญปั้น ๖๐๐
- ๖๐. คุณอภิชาติ คำพุ่ม ๒๐๐
- ๖๑. คุณวรรณวดี สุวัธนะเขาว์ ๒๐๐
- ๖๒. คุณภาควุฒิ หารษาจากรุพันธ์ ๔๐๐
- ๖๓. คุณเนธี จันทร์หา ๒๐๐

ตัวอย่างหนังสือ

นิทานภาพพอพินา

นิทานภาพสำหรับเด็ก จัดทำโดยบริษัทพอพินา อุตสาหกรรม จำกัด ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กในด้านจินตนาการ และการแสดงออก มีหลากหลายสีล้น หนังสือชุดมี ๓ เรื่อง "สัตว์ประหลาดปล่องควัน" "แมลงอปลักษณ์" "สุนัขอยากเป็นหนังสือ"

หากพระสงฆ์ แม่ชี หรือบุคคลใดที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก มีความประสงค์จะรับนิทานภาพนี้ เขียนประวัติการทำงาน พร้อมชื่อที่อยู่ของท่าน ส่งมาได้ **สำนักงานกลุ่มเสยิยธรรม**

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๑๕-๗๓๙๕-๖

หนังสือใหม่น่าสนใจ

ถ้ามีเพียง ๑๐๐ คนบนโลกใบนี้

อาคาโยโกะ อิเคดะ เรียบเรียง
สุจินดา นวกานนท์ อธิฐมิตะ แปล
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิเด็ก
พิมพ์ครั้งที่แรก กันยายน ๒๕๔๖
กระดาษปกอ่อน ๓๒ หน้า
ราคา ๑๕๐ บาท

เสขิยธรรม

ข้าพเจ้า พระ แม่ชี นาย นาง น.ส.

ฉายา/นามสกุล

อายุ ปี พรรษา

การศึกษา นักรรรม บาลี เปรีียญ

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

อื่น ๆ (ระบุ)

อาชีพ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ทำงานเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว นักศึกษา

อื่น ๆ (ระบุ)

รายได้/เดือน งานอดิเรก

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑.

๒.

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ "เสขิยธรรม"

สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน บาท

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ

สถานที่ส่งหนังสือ

.....

.....

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โดยได้แนบ ธนาถนิต ตัวแลกเงินไปรษณีย์ เช็คของขวัญ

ส่งจ่ายในนาม นางสาวบัวทอง พิมพ์ลา (ปน.คลองสาน)

ส่งมาที่ สำนักงานกลุ่มเสขิยธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา
เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖-๒๕๕๘

๑๐๐ ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ

"ร่วมศึกษาเพื่อสืบสานปณิธานพุทธทาส"

๖๔. พระเทพภักตร์ เขมปญโญ	๒๐๐
๖๕. พระวสันต์ อริยโธ	๒๐๐
๖๖. ธรรมจารีนิจาจุติต นิจจันพันธ์	๒๐๐
๖๗. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น	๒๐๐
๖๘. คุณสมเกียรติ พงษ์ใหญ่ย์	๒๐๐
๖๙. คุณวไลพรรณ อภิวิชราภรณ์	๒๐๐
๗๐. คุณราตรี คล้ายอุดม	๒๐๐
๗๑. คุณเตียง สงคสุภา	๒๐๐
๗๒. คุณนิภา วิชัย	๒๐๐
๗๓. คุณกาน พนมรักษ์	๒๐๐
๗๔. พญ.จุฑามารณ์ กิระดิษฐ์วัน	๒๐๐
๗๕. คุณพลอย โถนิมิตร	๒๐๐
๗๖. คุณสุรินทร์ แจ่มจรัส	๒๐๐
๗๗. คุณอำภา เพชรทอง	๒๐๐
๗๘. คุณวงศ์แก้ว วรณรักษ์	๒๐๐
๗๙. คุณสมบูรณ์ วัตรากร	๒๐๐
๘๐. คุณสุจิตรา วิชัยดิษฐ์	๒๐๐
๘๑. คุณพิมพ์พันธุ์ หาญตนศิริสกุล	๒๐๐
๘๒. คุณสุพร ล้ำประเสริฐ	๒๐๐
๘๓. คุณสิทธิพร พรมดี	๒๐๐
๘๔. คุณนงเยาว์ นำรอดภัย	๒๐๐
๘๕. คุณกรองมา ผกาผล	๒๐๐
๘๖. คุณศักดิ์ชัย พันธุ์คำภู่	๒๐๐
๘๗. อาจารย์ศิริมเดือน วงษ์ปัญญา	๔๐๐
๘๘. โรงเรียนอนุบาลหมู่บ้านเด็ก สานรัก	๒๐๐
๘๙. คุณพูนรัตน์ คุงศิริวาระ	๒๐๐
๙๐. คุณอนุชน วัลลนาภา	๔๐๐
๙๑. คุณสมศักดิ์ มานพ	๒๐๐
๙๒. คุณสิริขวัญ บุญเหมาะ	๒๐๐
๙๓. คุณวเรศ อภิศักดิ์ศิริ	๒๐๐
๙๔. คุณชานาญ จันทร์เรือง	๒๐๐
๙๕. คุณณัย คาว์ลย์	๒๐๐

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกอุปถัมภ์

๑. พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ	๒๐๐
๒. คุณกนกรัตน์ ยศไกร	๒๐๐
๓. คุณวรรณภา จาตุสมบูรณ์	๔๐๐
๔. คุณลดาวัลย์ วันวิทย์	๒๐๐
๕. คุณสัญญาลักษณ์ เขียมถนนอม	๒๐๐
๖. คุณวินัย ซาคิอนันต์	๒๐๐
๗. คุณบุญศักดิ์ เหล่าบัณฑิต	๒๐๐

รายชื่อผู้บริจาคเพื่อสนับสนุนกลุ่มเสขิยธรรม

๑. คุณศักดิ์ชัย พันธุ์คำภู่	๑๐๐
๒. คุณพระรณพร นิศากรวนิชกุล	๒๐๐
๓. คุณประภท บวรชัยพร	๑๐๐
๔. คุณอนุชน วัลลนาภา	๒๐๐
๕. คุณพระณี วงศ์ภิรมย์คานต์	๑,๐๐๐
๖. คุณเพชรวรรณ พึ่งรัศมี	๑,๐๐๐
๗. คุณโชคชัย บันฑิตศิลาศักดิ์	๑,๐๐๐
๘. น.พ.ใหญ่ย์ศักดิ์ ศิวาวุธ	๑,๐๐๐
๙. ท.ญ.กิตติพร จงจรพงษ์	๑,๐๐๐

สมาชิกอุปถัมภ์ (กรณีพิเศษ)

คุณสมเกียรติ อภิญาฐาน

สนับสนุนห้องสมุดวัดและโรงเรียน

ในชนบท ๕๐ แห่ง

เป็นสมาชิกเสขิยธรรม ๑ ปี

ผู้มีความประสงค์จะรับการอุปถัมภ์

กรุณาติดต่อผู้ประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

เปลี่ยนหน้าคนนำเสนอคอลัมน์นี้ อีกเช่นเคยครับ ตามประสา วารสารเขียนน้อยหอยน้อยมีหน้า ข้างไร้ญาติขาดสปอนเซอร์อีกต่างหาก เลยหาคนเขียนประจำไม่ได้ซะที เดียวคนนั้นโผล่มาเจาะเจาะ เดียวคนนั้นโผล่มาทักทาย แล้วก็หายเข้ากลีบเมฆไป

ฉบับนี้ “คนเฝ้าตู้” อาสาสมัคร ตาทัพ จนกว่าผู้กล้าคนใหม่จะถือกำเนิด ก็ไม่เป็นไรขอรับ คนแนะนำเปลี่ยนหน้าไป แต่คนทำหน้าที่รับรายการ ขอ (และขายทางไปรษณีย์) ยังไม่เปลี่ยน

ท่านที่สนใจติดต่อขอรับหนังสือ แนะนำ และสั่งซื้อโดยใช้ส่วนลดได้ตามปกติ

ไหน ๆ พูดถึงเรื่องการขอและการสั่งซื้อหนังสือทางไปรษณีย์แล้ว ก็ขอเรียนให้ท่านผู้อ่านทราบเสียด้วยเลยว่า ในระยะที่ผ่านมา “เสขียรธรรม” เหลือผู้ประสานงานอยู่คนเดียว วุ่นวายทุกเรื่อง จนหัวไม่ได้วางหางไม่ได้เว้น ตั้งแต่รับเรื่อง แล้วดำเนินการ จนถึงเขียนรายงานสรุป ทั้งประสานงาน และทำธุรการ แถมยังต้องทำรายการทางการเงินและบัญชี

เองอีกด้วย (ยังดีที่มีฝ่ายบัญชีและการเงินขององค์กรเครือข่ายคอยดูแลอยู่ หากไม่ก็ คงยิ่งวุ่นไปกว่านี้)

ดังนั้น จังจรรรรมดาที่จะมีหลายท่าน รายชื่อตกหล่นสูญหายไป หรือไม่ก็ได้รับหนังสือล่าช้า

หากท่านเป็นอีกคนหนึ่งซึ่งไม่ได้รับความสะดวก ก็ขออย่าได้เกรงใจ ขอให้รีบ ทักท้วง หรือแจ้งให้ทราบเสียแต่เนิ่น ๆ ทั้งทางอีเมล seki@skyd.org และทางการ สื่อสารอื่น ๆ ที่ท่านสะดวก

หรือถ้าต้องการติดต่อคนดูแลคอลัมน์นี้โดยตรง ก็ส่งมาที่ ksb@ksb2.org ๒๖ กันยายน ถึง ๕ ตุลาคม นี้ และ ๑๐-๑๔ ตุลาคมมีงานมหกรรมหนังสือที่นำสนใจทั้งสองงาน งานแรกที่ศูนย์สิริกิติ์ งานหลังจัดที่ท้องสนามหลวงด้านมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักอ่านแฟนพันธุ์แท้ทั้งหลายคงไม่พลาด ถือเสียว่าเป็นระยะสั้นเนื้อประคาวตัวประจำปีก็แล้วกัน

แล้วพบกันใหม่ครับ การอ่านคือรากฐานของชีวิต การซื้อหนังสืออ่าน คือการจรรโลงวงการหนังสือ และต่อชีวิตคนทำหนังสือด้วยเช่นกัน หนังสือเป็นอาหารสมองก็จริง แต่คนทำก็ยังคงกินข้าวปลาอาหารครับ จะให้กินอุดมคติอย่างเดียวคงไม่ไหว หากพอมีรายได้อยู่บ้างก็อย่ามันนอนใจเลยครับ รีบสั่งซื้อเสียโดยพลัน...

ด้วยความระลึกถึง

“คนเฝ้าตู้”

การใช้บริการศูนย์หนังสือเลียบรรณ

- ๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่กองบรรณาธิการได้แนะนำผ่านตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้ โดยขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **แบบแสดมปี ดวงละ ๒ บาท ๕ ดวง**
- ๒) การให้บริการตู้หนังสือเสขียรธรรมนี้ เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าของ **มิชชุน สามเณร และแม่ชี** เป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่มอื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นฆราวาสนั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำก็สามารถสั่งซื้อในราคาพิเศษพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสขียรธรรม

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาณัติสั่งจ่าย **นางสาวบัวฉ่อง พิมพ์ลา ปณ.คลองสาน**

เมนิกี้ ลูกช้างน้อย

โคกนาฏกรรมของลูกช้างน้อย

ก็เกิดจากน้ำมือมนุษย์

แนนซี เกรช เขียน

“น.พ.ศ.” แปล

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เคล็ดไทย

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม ๒๕๔๖

กระดาษปอนด์ ๑๗๐ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

แนนซี เกรช ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ขณะนี้อายุได้กว่า ๙๐ ปีแล้ว แต่ยังคงกระฉับกระเฉงว่องไวทางสติปัญญา แม้ว่าร่างกายจะล้าไปบ้างแล้วก็ตาม เธอเคยไปอยู่ที่ชวาและลังกา เป็นเวลานาน รู้จักวัฒนธรรมและศาสนธรรมอย่างพันรูปลแบบออกไปจนถึงรหัสนัยด้วย โดยเฉพาะก็ทางชวา

สำหรับลังกานั้น เธอได้สังเกตวิถีชีวิตของช่างอย่างตั้งใจ และเข้าอกเข้าใจเป็นอย่างดี ทั้ง ๆ ที่เธอเติบโตขึ้นมาในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งไม่มีช่าง แม้พระจอมเกล้าฯ จะทรงเสนอให้ประธานาธิบดีลินคอล์น รับช่างไปช่วยในการทำสงครามกับพวกฝ่ายใต้ แต่ลินคอล์นก็ไม่ได้รับ ทางสหรัฐและเมืองฝรั่งต่าง ๆ จึงมีช่างอยู่แต่ในสวนสัตว์เท่านั้น ดังเขาก็เอาช่างฝรั่งมา มีสวนสัตว์ (หากทำได้อย่างเร็วกว่าฝรั่ง) และเอาช่างไปใส่ไว้ในสวนสัตว์ ดูจุดจุดพบทวีปาทและพวกเลี้ยงคลานต่าง ๆ

ทั้ง ๆ ที่ช่างเคยเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง และช่างเผือกเป็นคู่บุญบารมีของพระราชามหากษัตริย์ โดยไม่ต้องเอ่ยถึงว่าช่างสัมพันธ์กับพุทธศาสนาไม่น้อยเพียงใด

คนไทยเคยเติบโตมากับช่าง รู้จักช่างเป็นอย่างดี ยิ่งกว่าสัตว์อื่นทั้งหมด แม้จนช่างได้เคยเป็นสัญลักษณ์ของประเทศตั้งแต่รัชกาลที่ ๒ (พระเจ้าช้างเผือก) จนรัชกาลที่ ๖ ซึ่งโปรดให้ใช้ธงไตรรงค์แทนธงช้าง ทั้งนี้ก็เพื่อจิตสำนึกที่เกรงความด้อยกว่าฝรั่งนั่นเอง

การที่เราเดินตามกันฝรั่งไปในแทบทุกทางนั้นแลที่ช่างจำต้องห่างจากคนไทย ดังคนไทยก็ได้ห่างจากธรรมชาติ จากวัฒนธรรมและจากภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างน่าเสียดายนัก แม้ชาวส่วยจะยังรักและรู้จักช่างเป็นอย่างดี เขาก็ไม่ให้เกียรติช่างหรือคนเลี้ยงช้างเหล่านี้ อย่างดีก็เอามาโฆษณาในทางธุรกิจการท่องเที่ยวเท่านั้น ทั้งนี้แสดงว่าจะอะไร ๆ ก็ต้องเป็นเงินเป็นธุรกิจการค้า โดยไม่มีความไยดีกับสัตว์คู่บุญบารมีของบ้านเมือง ดังจะเห็นได้ว่าช่างจำนวนมากต้องเข้ามาเดินเพ่นพ่านในกรุง ดูจุด समाชิกสมัชชาคนจนที่ต้องเข้ามาเมืองกรุง ก็ให้ว่าเขาปรารถนา แต่โครงสร้างทางสังคมอันอยู่ติธรรมและรุนแรง ทำให้เขาเหล่านั้นจำต้องมาแสดงความทุกข์ของเขาให้ปรากฏ และเรียกร้องสิทธิและศักดิ์ศรีอันชอบธรรมของเขา แต่แล้วชนชั้นปกครอง หรือคนที่ยกพวกตนว่าเป็นชนชั้นสูง ก็ไม่เข้าใจผู้ยากไร้ ดังที่เราไม่เข้าใจช่าง ซึ่งเผชิญมันหนักอึ้งนั่นเอง

แนนซี เกรท ทำคุณให้เรามาก แม้เธอจะเขียนเรื่องโดยเน้นไปที่ช่างเพียงเชือกเดียว แต่เธอก็พรรณาน่าด้วยวิถีชีวิตของช่างที่คู่ไปกับคน โดยให้รายละเอียดต่าง ๆ อย่างน่าทึ่ง พวกเราที่เป็นเมืองช่างเสียอีก กลับมีความรู้สึกเธอไม่ได้

หากหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจช่าง และรักช่างอย่างจริงใจ ผู้อ่านนั้น ๆ อาจมีความเข้าใจคนยากจนจากชนบท โดยที่ผู้คนเหล่านั้นมักมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับช่าง และสัตว์อื่น ๆ รวมทั้งปลา และนก ตลอดจนต้นไม้ แม่น้ำ และป่าเขา อย่างที่เราไม่มีทางรู้เท่าได้เลย

ถ้าเราพร้อมจะเรียนจากช่าง และจากคนที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ เราอาจเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการนับถือเงิน นับถืออำนาจ และตามกันวิทยากรจากตะวันตก อย่างเป็นทางการ ปัญญาของฝรั่ง โดยกลับมาหาคุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราได้ด้วยละคระมัง

น.พ.ศ. อานงานเขียนของแนนซี แล้วเกิดความบังเตลใจลงแรงแปลหนังสือเล่มนี้ ทั้ง ๆ ที่เธอไม่เคยทำงานด้านนี้มาก่อนเลย หากเธอทำด้วยใจรัก และเธอมาจากจังหวัดที่เคยมีช่างเป็นโซล่ง ๆ แม้ช่างวัดก็มี ดังเรามีหมาวัดในเมืองกรุง หากช่างวัดได้รับการเลี้ยงดู คู่กับสมภารอย่างมีศักดิ์ศรี

ทั้งหมดนี้ช่วยให้งานแปลของเธอเป็นไปได้อย่างน่าชมเชย ผู้แปลชอบพอกับผู้เขียนซึ่งเคยดูแลลูกชายของผู้แปลอยู่เสมอหนึ่ง เชื่อว่าทั้งผู้แปลและผู้เขียน ตลอดจนบุตรชายของเธอที่เคยดูแลลูกชายของผู้แปล คงพากันยินดีปรีดาที่มีหนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ออกมาเป็นภาษาไทย ให้ผู้เขียนได้รับรู้ก่อนที่เธอจะเลื่อนหรือหลง และจากโลกนี้ไปตามอายุขัย

ศศิษ.

เมนิก็ถูกช่างน้อย เป็นผลงานแปลของ น.พ.ศ. (นิลฉวี พัฒนไทย ศิวรักษ์) ซึ่งเป็นภรรยาอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และผู้แปลกับอาจารย์สุลักษณ์ผู้เป็นสามี ยังรู้จักกับผู้เขียนคือคุณแนนซี เกรท เป็นอย่างดี เพราะเคยส่งลูกชายไปอยู่ด้วยที่สหรัฐอเมริกา มีความคุ้นเคยและสนิทสนมกันมาก

คุณแนนซี เกรท เป็นนักเขียนนวนิยายที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันพำนักอยู่ในเมืองฟิลาเดลเฟีย รัฐเพนซิลวาเนีย ปัจจุบันมีอายุ ๙๐ ปี เมื่อผู้แปลและสามีได้ไปเยี่ยมเยียนอยู่ที่พำนักของเธอ ด้วยความปิติ เธอจึงได้มอบหนังสือเล่มล่าสุดของเธอให้มา คือ เมนิก็ เมื่อผู้แปลได้อ่านและซาบซึ้งกับหนังสือเล่มนี้ จึงได้แปลออกมาเป็นฉบับภาษาไทย ทางอาจารย์สุลักษณ์เองแลเห็นว่าเป็นหนังสือที่ดี น่าจะได้เผยแพร่ให้ได้อ่านกันในวงกว้างต่อไป

สวนผู้แปลคือ น.พ.ศ. ได้เขียนกิตติกรรมประกาศว่า ในการแปลครั้งนี้ ส.ศิวรักษ์ สนับสนุนให้แปล เพราะชอบเนื้อเรื่องเกี่ยวกับช่าง ซึ่งปัจจุบันนี้แทบไม่มีใครรู้จักช่างกันแล้ว และผู้เขียนเขียนอย่างผู้ที่เข้าใจช่างเป็นอย่างดี ถ้าผู้อ่านได้อ่านฉบับภาษาอังกฤษโดยตรงก็จะเข้าใจผู้เขียนได้ดีขึ้น ฉบับแปลนี้อาจจะช่วยให้ในแง่ของคนไทย ซึ่งอธิบายให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีของชาวศรีลังกาที่มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับคนไทย ซึ่งเป็นชาวเอเชียด้วยกัน และนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน

ส.ศิวรักษ์ ได้ใช้เวลาชวอ่านและแก้ไขให้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวรรคตอน ที่ผู้แปลไม่สันหัดเอาเลย และบุตรสาว

สองคนของผู้เขียน คือขวัญและมิ่ง ก็ช่วยในเรื่องของการพิมพ์ข้อความจากคอมพิวเตอร์ลงกระดาษ ช่วยให้ตรวจได้ง่ายขึ้น เพราะฉะนั้นในการแปลครั้งนี้ ถ้าไม่ได้บุคคลสำคัญสามคนนี้ช่วยเหลือ ก็คงไม่อาจสำเร็จลงได้ ส่วนข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแปล ในด้านเนื้อหา และสำนวนการแปล เป็นของผู้แปลเอง เพราะความรู้ในเรื่องภาษาของผู้แปล มีจำกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เส้นทางสาย ZEN

เสถียร จันทิมาธร เขียน

สำนักพิมพ์มติชน พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม ๒๕๔๖

กระดาษขมิ้นรีด ๒๓๔ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

ตัดใหม่ 'เส้นทางสาย ZEN'

เสถียรกับผม – เป็นเพื่อนกัน แต่ไม่ได้รักกัน เจอตัวหนังสืออยู่ทุกวัน ๒๐ – ๓๐ ปีมาแล้วไม่เคยเจอหน้ากัน สองสัปดาห์ที่แล้วเสถียรส่งหนังสือมาให้ผมอ่านเล่มหนึ่ง เห็นปกก็เห็นหน้าเสถียร

เจี๊ยบ ขมิ้น สงบ ซ่อนเร้น แต่พลิกไหวให้ร่องรอยแห่งการค้นหาเส้นทางสาย ZEN จากปรมาจารย์ “ตักม้อ” ถึงเว่ยหล่าง

เสถียร จันทิมาธร

และคาดตาในความดำที่ขาวสะอาดด้วยอักษรเล็ก ๆ ว่า หาสัจจะจากความจริง

เส้นทางสาย ZEN ไม่ใช่คู่มือเดินไปศูนย์การค้า ZEN ที่สี่แยกราชประสงค์ แต่เส้นทางสายที่เสถียรเจาะเน้นเป็น ZEN ในเส้นทางสายเจตสิก ไม่มีอะไรเรียกว่าไม่ มีอะไรเรียกว่าปัญญา ไม่มีอะไรเรียกว่าของอยู่ และไม่มีอะไรเรียกว่าหลุดพ้น

เพราะถ้ายัง “มีอะไร” ก็ไม่ใช่ ZEN

กระทั่งยังยึดว่ามี ZEN ก็เดินทางไปไม่ถึง ZEN

เพราะแท้จริงแล้ว มีอะไรก็ใช่ ZEN ไม่มีอะไรก็ใช่ ZEN

ในความมี – ไม่มี มันก็แค่อักษรสี่ตัวจะแท้คือ

กระทั่ง ZEN ก็ไม่มี !!

สรรพสิ่งเป็นแค่ผลจากเหตุ มีเหตุก็ย่อมมีผล และเมื่อมีผลก็ย่อมมีต้นจากเหตุ

หยุดเหตุเท่ากับหยุดสรรพสิ่ง แต่ตราบดีที่ยังมีสรรพสิ่ง ตราบนั้น “เหตุ” ก็จะเป็นตัวสร้างดวง ๆ..กว้าง ๆ.. ก่อเกิดเป็นเอกวิฏ

พระสังฆปริณายกองค์ที่ ๖ แห่งพุทธนิทายชน หรือที่รู้จักกันดีในชื่อ “เว่ยหล่าง” นักเลงหนังสือ น้อยคนนักที่จะไม่รู้จักท่านผ่านการอ่าน “สูตรของเว่ยหล่าง” และอาจพูดได้เต็มปากว่า “โกวเล้ง” คือศิษย์นอกทำเนียบที่หยิบยืมชนมาเป็นนิยายกำลังภายใน – ในอีกพันปีหลังต่อมา

แฟนคลั่งไคล้เพราะโกวเล้งใช้เซนสร้างเป็นเส้นอักษร ?

ศิษย์โง่เรียนเซน สูตรของเว่ยหล่าง รวมไปถึงฮวงโปที่เหมือนเนื้อเหนียวเคี้ยวยาก ดูแต่ละคนจะอ่านกันมาไม่มากก็น้อย รวมถึงเสถียรด้วยซึ่งต้อง “มาก” เป็นพิเศษ

ถ้าไม่มาก วันนี่ก็ต้องไม่มี “เส้นทางสาย ZEN” เป็นรูปธรรมแห่งพือกเกิด บั๊ค จากค่าย “สำนักพิมพ์มติชน”

ไม่แปลกเลยที่ “สิ่งยาก” เรื่องนี้กลายมาเป็น “สิ่งเย้า” ให้ต้องหยิบจวยเพื่อการอ่านเมื่อผ่านกระบวนการเชื่อมต่อ – เรียงร้อยจากปรมาจารย์ “ศาสตร์ภาษา” อย่างเสถียร จันทิมาธร

ผมอ่านเก่ามาแล้วไม่รู้ก็เที่ยว เมื่ออ่านใหม่ในรูปแบบ “เส้นทางสาย ZEN” ของเสถียร อรรถรสแห่งแก่นเดิมหาได้ สะเทือนจากการต่อเติมด้วยลักษณะแต่งแต้มเพื่อการเชื่อมต่อ ตรงกันข้าม กลับทำให้อ่านง่ายขึ้น

สนุกขึ้น

เราใจให้พลิกหน้าต่อมากขึ้น และ

ดื่มด่ำมากขึ้น

“กายนี้อุปมาเหมือนดั่งต้นโพธิ์

ใจนี้อุปมาเหมือนดั่งกระจกเงาใส

จงหมั่นเช็ดถูอยู่ทุก – ทุกกาลเวลา

อย่าให้ฝุ่นละอองเข้าจับคลุมได้”

แค่โคลกของเซ่งสี่ที่สามเณรน้อยเอื้อนด้วยศรัทธาดังที่ว่านั่น ทุกท่านคงจำได้ว่าทำให้อ่านกันในห้องหนังสือ “สูตรของเว่ยหล่าง” ในฉบับที่ท่านพุทธทาสภิกขุ แปล – เรียบเรียงไว้ และทำให้เซนกระเซ็นกระสายสัมผัสผัสใจ อะไร ๆ ก็กลายเป็นเซนไปหมด

จนกระทั่งถึงบทว่า

“ต้นโพธิ์เดิมหามีต้นไม่

ทั้งไม่มีกระจกเงาอันใส

มูลเดิมไม่มีอะไรสักอย่าง
แล้วผู้คนละดวงจะลงจับอะไร"

นั่นแหละ "เซน" ค่อยซึ่งด้วยเข้าถึง
"พุทธ" ผ่านถนนสายเซน

และก็ทำให้ใจโล่งกันได้ว่า อันสาระ
แห่งพุทธศาสนานั้น หาได้เข้าถึงยากถ้า
หากเลือกเส้นทางสู่จุดหมายได้ตรงกับ
จริต

เหมือนต่อรถเมล์ถูกสายก็กลับถึง
บ้านได้ไม่ตึก!

เสถียรรวบรวม เรียงร้อย ตัดต่อด้วย
คำสร้างเป็นเส้นทางสาย ZEN นี้ได้ชนิด
ก้าวข้ามภรณ์แห่งประตูกาศาศิลป์ การที่
ทำเช่นนี้ได้มิใช่แค่ศิลปะ หากแต่
"จิตแท้" เข้าถึง "หน้าประตู" แห่งเซน
คนที่จะทำงานให้เห็นง่ายในความเข้าใจ
ยาก คนผู้นั้นต้องอยู่ในเชิงชั้น

ประสบการณ์
และตัวเสถียรเองก็เยี่ยงนั้นในสาย
ตาคนทั่วไป

ง่าย แต่เข้าใจยาก!
ยากเพราะ "ความง่าย" ในวิถีของ
เสถียร คนอื่นมียากเพียรจะค้นหา
ทั้งนี้เนื่องจากว่า เสถียรเมื่อ ๒๐-
๓๐ ปีที่แล้วกับเสถียรวันนี้ ยังคงเป็น
เสถียรเดียวกัน!

แต่คนใหม่ที่มาสัมพันธ์ใช้ชีวิตชั้นแห่ง
ความใหม่แห่งใจตัวเองมองเข้าไปใน
ความเป็นเสถียร โดยไม่เข้าใจว่า เมื่อ
วานก็คนนั้น วันนั้นก็คนนั้น และ

พรุ่งนี้ ก็..คนนี้!
น่าเสียดาย หลายคนมองเสถียร
ด้วยอยากให้เห็นเสถียรเป็นอย่างที่เขา
อยากเห็น
บังเอิญ และโชคที่เสถียรเป็นได้

อย่างที่เสถียรเป็น
มิเช่นนั้น "เส้นทางสาย ZEN"
จะสำเร็จได้โดยไม่ทำลาย "สิ่งแวดล้อม"
หรือ?

"เสถียร" นั่นคือ "สินทรัพย์ที่เป็นทุน"
ของโลกอักษรเมืองไทยคนหนึ่ง ผมไม่ได้
มาทำหน้าที่เซลส์แมนขายหนังสือ "เส้น
ทางสาย ZEN" ให้เสถียร เพราะนั่น
"ด้วยตัวของมัน" ก็มีน้ำหนักเกินที่ใคร
ต้องไปเพิ่มน้ำหนัก หากแต่ผมเพียง
อยากบอกว่าคุณค่าหนังสือนั้นถมไปแต่
คนที่เข้าถึงหนังสือที่ทำ นานๆ จะมี และ
นั่นเป็นหน้าที่ที่ผมต้องยกย่องคนที่ควร
ยกย่อง.

เปลวสีเงิน
กองบรรณาธิการ
นสพ.ไทยโพสต์ ๒๖ ก.ค. ๒๕๔๖

สิทธิประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มเสถียรธรรม และสมาชิก "จดหมายข่าวเสถียรธรรม"

๑. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค
๒๑๑/๒ ซ.งามวงศ์วาน ๓๑ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐๒-๙๕๒-๕๐๖๐-๒ โทรสาร ๐๒-๕๔๐-๙๓๓๗
 ๒. ลด ๒๕% เมื่อซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
(และลด ๑๐% เมื่อซื้อหนังสือของ สนพ.อื่นในร้านโกมลฯ)
๘/๒๓ ซ.บ้านช่างหล่อ ถ.พรานนก บางกอกน้อย กรุงเทพฯ
๑๐๗๐๐ โทร. ๐๒-๔๑๒-๐๗๔๔, ๐๒-๔๑๑-๐๗๗๔,
๐๒-๘๖๖-๑๕๕๗ กิด ๐ โทรสาร ๐๒-๘๔๘-๙๗๕๖
 ๓. ลด ๒๕% เมื่อซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๔๑๖ ซ.จรัญสนิทวงศ์ ๖๗ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด
กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร. ๐๒-๘๔๑๑๗๓๔
 ๔. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือที่ร้านเคล็ดไทย
และลด ๑๐% เมื่อสั่งซื้อทางไปรษณีย์
๑๑๗-๑๑๙ ถ.เฟื่องนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๒๒๕-๙๕๓๖-๙ โทรสาร ๐๒-๒๒๒-๔๑๘๘
 ๕. ลด ๒๐% เมื่อซื้อสินค้าของมูลนิธิโลกสีเขียว
๓๙๔/๔๖-๔๘ ถ.มหาราช เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๖๒๒-๒๒๕๐-๒ โทรสาร ๐๒-๖๒๒-๑๖๑๘
 ๖. ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของสวนเงินมีมา
(และลด ๑๐% เมื่อซื้อหนังสือของ สนพ.อื่นในร้านคึกคัก
กรณีสั่งซื้อทางไปรษณีย์ไม่รวมค่าจัดส่ง)
๑๑๓-๑๑๕ ถ.เฟื่องนคร เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐๒-๒๒๕-๙๕๓๖-๙ โทรสาร ๐๒-๒๒๒-๔๑๘๘
 ๗. ลด ๑๕% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิสุขภาพไทย
๕๒๐/๑-๒ ซ.เทศบาลรัษฎาเหนือ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
๑๐๙๐๐ โทร. ๐๒-๙๕๕-๓๔๙๐ โทรสาร ๐๒-๙๕๔-๓๔๙๑
 ๘. ลด ๕% เมื่อซื้อผัก ผลไม้และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์
ลด ๒๐% เมื่อซื้อหนังสือของมูลนิธิสายใยแผ่นดิน
๑๘๓ อาคารเจเนทีเฮาส์ ถ.ราชดำริ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทร. ๐๒-๖๕๑-๙๐๕๕-๖ โทรสาร ๐๒-๖๕๑-๙๐๗๒
 ๙. ลด ๕% เมื่อซื้อผลิตภัณฑ์ขององค์การกองทุนสัตว์ป่าโลก
สำนักงานประเทศไทย (ค่าจัดส่งทั่วประเทศ ๓๐ บาท)
๑๐๔ อาคาร OUTREACH AIT ตู้ ปณ.๔ อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐
โทร. ๐๒-๕๒๔-๖๑๖๘-๙ โทรสาร ๐๒-๕๒๔-๖๑๓๔
- และ ลด ๓๐% เมื่อซื้อหนังสือของกลุ่มเสถียรธรรม
ลด ๑๐% เมื่อเข้าร่วมสัมมนาฝึกอบรม ทักษะศึกษา
ที่จัดโดยกลุ่มเสถียรธรรม**

หมายเหตุ

- ต้องแสดงบัตรทุกครั้งเมื่อประสงค์จะใช้สิทธิประโยชน์
- สมาชิกเก่ากรุณาส่งรูปขนาด ๑ นิ้ว ๒ รูป เพื่อออกบัตรสมาชิก
- สั่งซื้อทางไปรษณีย์ กรุณาจัดส่ง
- สิทธิประโยชน์ดังกล่าวใช้ได้เมื่อสั่งซื้อโดยตรง
และจากร้านค้าที่ระบุไว้เท่านั้น

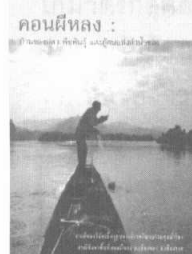
พุทธศาสนาไทยในอนาคต
แนวใหม่และทางออกจากวิกฤต
พระไพศาล วิสาโล เขียน
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๕๕๒ หน้า
ราคา ๒๕๐ บาท ปกอ่อน
ราคา ๕๐๐ บาท ปกแข็ง

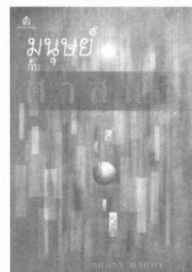
ข้าวอินทรีย์ (Organic Rice)
หยาดฝน ธัญชาติกานต์ เรียงเรียง
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิสายใยแผ่นดิน
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๔๖
กระดาษปอนด์ ๗๒ หน้า ราคา ๗๕ บาท

คอนผีหลง
บ้านของปลา พืชพันธุ์
และผู้คนแห่งลำน้ำโขง
งานศึกษาวิจัยเบื้องต้นทางนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง
กรณีศึกษาพื้นที่คอนผีหลง อ.เชียงของ จ.เชียงราย
จัดพิมพ์โดย กลุ่มรักษ์เชียงของฯ
พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๑๑๒ หน้า ราคา ๖๐ บาท

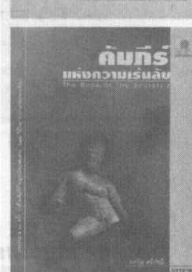
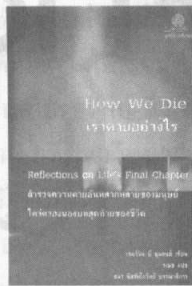
มนุษย์กับศาสนา
สมภาร พรหมตา
สำนักพิมพ์คยาม
พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๑๙๒ หน้า ราคา ๑๒๐ บาท

บ้านสมานใจ
A Healing Family
เคนซาบุโร โอเอะ เขียน
นุชรีย์ ชลคุป แปลเรียบเรียง
ร. จันเสน บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๑๕๔ หน้า ราคา ๑๙๐ บาท

มุ่งหาแสงตะวัน
พรสุข เกิดสว่าง เขียน
จัดพิมพ์โดย เพื่อนไร่พรมแดน
ตุ้ ปณ. ๑๔๐ ไปรษณีย์ มช. ๕๐๒๐๒
พิมพ์ครั้งที่ ๒ : มิถุนายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๐๒ หน้า ราคา ๑๖๐ บาท

How To Die

เราตายอย่างไร

เซอร์วิน บี บูแลนด์ เขียน
วเนส แบล

ธนา นิลรัชโกวิทย์ บรรณาธิการ
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๓๘ หน้า
ราคา ๒๕๐ บาท

อยู่อย่างขบถ บนเส้นทางอุดมคติ

พระประชา ปสฺสนธมฺโม เขียน

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๒ : กรกฎาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๓๘ หน้า ราคา ๒๕๐ บาท

ทำเมืองให้หน้าอยู่

วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และความหวัง

สำหรับเมืองที่ยั่งยืน

เซอร์เบิร์ต จิราเดต์ เขียน

พิภพ อุดมอิทธิพงศ์ แปล
จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๒ : มิถุนายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๙๙ หน้า
ราคา ๑๘๐ บาท

คัมภีร์แห่งความลับ เล่ม ๒

The Book of The Secrets-๒

ภควัน ศรีวิชนี บรรยาย

พิเชษฐ วนวิทย์ แปล

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : สิงหาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๒๙๘ หน้า
ราคา ๑๙๕ บาท

งานพัฒนาคือการปลดปล่อย

ปฐกถามูลนิธิโกลด์คิมทอง

ประจำปี ๒๕๔๖

บรรจง นะแสด ปฐก

ภูมินทร์ พงษ์ไกรกิตติ บรรณาธิการเรียบเรียง

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งรีด ๑๒๓ หน้า
ราคา ๙๐ บาท

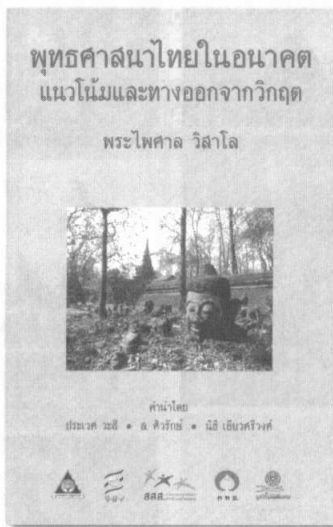

ก่อนจะเป็น

พุทธศาสนาไทย ในอนาคต

แปดปีล่วงมาแล้ว ประมาณเดือนกันยายน ๒๕๓๘ อาจารย์อุทัย ดุลยเกษม กัลยาณมิตรผู้อาวุโสซึ่งเวลานั้นทำงานอยู่ที่มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์ ได้ติดต่ออาราธนาข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการ "อาศรมความคิด" ของมูลนิธิฯ โดยขอให้ช่วยศึกษาค้นคว้าประเด็นที่ข้าพเจ้าเห็นว่ามีความสำคัญต่อสังคมไทย แล้วนำผลงานนั้นออกมาเผยแพร่เพื่อให้มีการขบคิดอภิปรายในวงกว้าง

ข้าพเจ้าเห็นว่าน่าสนใจจึงรับนิมนต์ ปัญหาคือจะศึกษาเรื่องอะไรดี โดยที่ในช่วงนั้นใกล้ขึ้นทศวรรษใหม่ตามปฏิทินไทยตามมาด้วยการขึ้นศตวรรษและสหัสวรรษใหม่แบบสากล ตาม

พุทธศาสนาไทยในอนาคต
แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต
พระไพศาล วิสาโล
คำนำโดย ประเวศ วะสี, ส. ศิวรักษ์
และนิธิ เอียวศรีวงศ์
จัดพิมพ์โดย
มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖
กระดาษกึ่งมัน ๒๒๗ หน้า
ราคา ๒๕๐ บาท

วงการต่าง ๆ โดยเฉพาะในวงวิชาการและสื่อมวลชน มีการคาดทำนายมากมายเกี่ยวกับอนาคตของสังคมไทยและของโลกในด้านต่าง ๆ ตามกรอบเวลาที่ประกอบด้วยตัวเลข ๒ หลัก จนถึง ๓ หลักก็มี แต่น่าสังเกตว่าแม้จะมีการคาดการณ์ในประเด็นต่าง ๆ มากมาย อาทิ เศรษฐกิจ การเมือง การแพทย์ สาธารณสุข การศึกษา ประชากร สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ฯลฯ แต่เรื่องพุทธศาสนากลับไม่มีใครพูดถึงเลย ทั้ง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมไทย การละเลยดังกล่าวราวกับจะบอกเป็นนัยว่าอนาคตไม่มีที่ว่างให้แก่พุทธศาสนาด้วยความสนใจใฝ่รู้ บวกกับความหวังใยในอนาคตของพุทธ-

ศาสนา ข้าพเจ้าจึงเลือกเรื่อง “พุทธศาสนาไทยในอนาคต” มาเป็นประเด็นศึกษาในโครงการอาศรมความคิดของมูลนิธิสตรีนิสิตศรี – สฤตวิวงศ์ โดยตั้งใจว่าจะใช้เวลาไม่เกิน ๙ เดือนในการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ด้วยความตระหนักว่าการ “พยากรณ์” อนาคตนั้นมีโอกาสผิดมากกว่าถูก (จำได้ไหมที่บิล เกตส์ ทำนายว่า คอมพิวเตอร์ที่มีความจำเพียงแค่ ๖๔๐ กิโลไบต์ ก็พอแล้วสำหรับอนาคต) นอกจากนี้ หัวข้อนี้ยังเป็นเรื่องใหญ่ที่เก็นวิสัยคนเพียงคนเดียวจะทำให้ดีหรือครบถ้วนสมบูรณ์ได้ แต่ที่หาญกล้าทำงานนี้ก็เพราะเห็นว่าคน ๆ เดียวแม้จะทำงานชิ้นนี้ออกมาได้ไม่ดี ก็ยังดีกว่าไม่มีใครทำเลย ข้าพเจ้าเจียมตัวตั้งแต่แรกแล้วว่า อย่างดีที่สุดที่ตนสามารถทำได้ก็คือ เสนอเค้าโครงกว้าง ๆ เพื่อให้เกิดประเด็นถกเถียงหรือกระตุ้นให้คิดต่อไป รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเท่านั้น และที่สำคัญก็คือคงมีส่วนช่วยให้เกิดขึ้นตัวมากเกี่ยวกับสภาพการณ์อันน่าเป็นห่วงของพุทธศาสนาในปัจจุบันและอนาคต

ต่อเมื่อลงมือศึกษาเรื่องนี้ อย่างจริงจังกลางปี ๒๕๓๙ จึงพบว่า เรื่องนี้ทั้งใหญ่และยากกว่าที่คิดมาก เพียงแค่จะหาเอกสารหรืองานเขียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ตรง ๆ ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเสียแล้ว แม้กระทั่งงานวิชาการเกี่ยวกับศาสนาจากมุมมองทางด้านสังคมศาสตร์ ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยชั้นนำหลายแห่งก็ช่วยได้น้อยมาก

ยังดีที่ปีนั้นมีโอกาสไปประเทศญี่ปุ่น อาจารย์สุริชัย หวันแก้ว ได้ช่วยให้ข้าพเจ้าสามารถไปค้นหาเอกสารในห้องสมุดของพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยาแห่งชาติ..ณ กรุงโอซากา โดยมีนักศึกษาของอาจารย์สุริชัยไปช่วยถ่ายสำเนาให้ ถัดมาอีกปีหนึ่ง ได้มีโอกาสไปเยี่ยมหมอโกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ซึ่งกำลังทำปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ทั้ง ๆ ที่มีงานมากอยู่แล้ว แต่หมอโกมาตรก็อดส่างสละเวลา เป็นธุระพาเข้าห้องสมุดของมหาวิทยาลัย และยังช่วยถ่ายเอกสารจากหนังสือจำนวนนับสิบ ๆ เล่ม เอกสารจากสถาบันชั้นนำ ๒ แห่ง ดังกล่าวเป็นพื้นฐานอย่างดีสำหรับการศึกษาพุทธศาสนาจากมุมมองทางด้านสังคมศาสตร์

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญในการทำงานชิ้นนี้ ไม่ได้อยู่ที่การขาดแคลนเอกสาร แต่ได้แก่เวลาที่มืออยู่อย่างจำกัด เพราะมีงานประจำและงานจรค่อนข้างมาก อีกทั้งมีกิจเดินทางไปต่างประเทศหลายครั้ง ดังนั้นเดือนหนึ่ง ๆ จึงมีเวลาศึกษาและเขียนงานชิ้นนี้ไม่มาก ตามกำหนดงานชิ้นนี้ควรเสร็จประมาณต้นปี ๒๕๔๐ แต่กว่าจะลงมือเขียนงานชิ้นนี้ได้ก็เมื่อเข้าเดือนตุลาคมไปแล้ว ถึงกลางปี ๒๕๔๑ ก็เขียนจบ แต่นั่นเป็นแค่ร่างแรกเท่านั้น

ร่างแรกนั้นห่างไกลจากคำว่า “เสร็จ” มาก แต่อย่างน้อยก็มิอะไรเป็นชิ้นเป็นอันให้กัลยาณมิตร

ได้ช่วยวิพากษ์วิจารณ์ได้บ้าง ในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๑ ได้มีการประชุมระดมความคิดเพื่อวิจารณ์ร่างนี้เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๑ คำแนะนำของหมู่มิตรทำให้เห็นจุดที่ต้องแก้ไขและเพิ่มเติมมากมาย แต่กาลเวลาล่วงเลยมาเกือบ ๕ ปี การปรับปรุงแก้ไขจึงสิ้นสุด ที่ใช้เวลานานไม่ใช่เพราะข้าพเจ้าทำการศึกษาค้นคว้าอย่างหนัก แต่เป็นเพราะปัญหาเดิมคือมีงานอื่นแทรกเข้ามาไม่ขาด ประกอบกับมีปัญหาใหม่เข้ามาคือปัญหาสุขภาพ แม้จะไม่หนักหนา แต่ก็ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับงานยาก ๆ แบบนี้ได้เต็มที่ จึงต้องค่อย ๆ แก้ไขค่อย ๆ ปรับปรุง

ตลอดระยะเวลาดังกล่าว มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในแวดวงพุทธศาสนา ที่สำคัญก็คือกรณีธรรมกาย ขบวนการกล่าวร้ายพระธรรมปิฎก กรณีสามเณรีธัมมันทา ความเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ รวมทั้งการต่อต้านจากหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนและลูกศิษย์ การเรียกร้องกระทรวงพระพุทธศาสนา ยังกรณีอื้อฉาวของพระชั้นผู้ใหญ่หลายรูป ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้แรงหนึ่งก็สะท้อนถึงรากเหง้าของปัญหาของคณะสงฆ์และวงการพุทธบริษัท แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ส่งผลต่อพุทธศาสนาไทยอย่างมาก ผลประการหนึ่งคือการเขียนงานชิ้นนี้ก็ คือ ต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ครอบคลุมเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ดังกล่าวอยู่

เรื่อย ๆ จนดูเหมือนว่าหากไม่รีบเขียนให้เสร็จ ก็คงมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นให้ต้องปรับปรุงอีก

ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ต้นฉบับหนังสือเล่มนี้ก็มาถึงร่างที่ ๔ แล้ว แต่กว่าจะมีการจัดประชุมวิจารณ์ร่างนี้ก็ล่วงมาถึงเดือนพฤศจิกายน เนื่องจากข้าพเจ้าไปอยู่ต่างประเทศหลายเดือน กลับมาก็เข้าพรรษาอีก ระหว่างนั้นก็มีการปรับปรุงเพิ่มเติมไปพลาง ๆ เมื่อผนวกกับคำแนะนำและข้อคิดเห็นจากกัลยาณมิตรหลายท่านที่ได้อ่านต้นฉบับ ก็หมายความว่าต้องมีร่างที่ ๕ อีกถึงตอนนั้นหลายท่านขอร้องว่าอย่าให้ต้องมีร่างที่ ๖ เลย ขอให้รีบพิมพ์ออกมาได้แล้ว ไม่เช่นนั้นจะต้องรอนานไปอีก

อย่างไรก็ตามในที่สุดก็มีร่างที่ ๖ จนได้ แต่ไม่ค่อยแตกต่างจากร่างที่ ๕ เท่าใดนัก อีกทั้งไม่ได้ทิ้งเวลาห่างจากกันมากนัก เป็นร่างที่พร้อมจะส่งเข้าโรงพิมพ์ได้ แต่เมื่อเทียบกับร่างแรกแล้ว ก็นับว่าห่างกันไกลมากทั้งระยะเวลาและเนื้อหา เวลาผ่านไปเกือบ ๕ ปีพร้อมกับความหนาเพิ่มเป็น ๓ เท่า แม้จะตัดออกไป ๒ บท แต่ก็มีเพิ่มมาอีก ๗ บท

ต้องขอสารภาพว่า ตลอดเวลาที่เขียนและปรับปรุงงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าอดสงสัยไม่ได้ว่า จะมีสักกี่คนที่อ่านหนังสือเล่มนี้ ยิ่งหนังสือหนาเท่าไร ผู้คนก็ยิ่งเบือนหน้าหนีมากเท่านั้น แต่นั่นคงไม่ใช่ปัญหาเท่ากับข้อเท็จจริงที่ว่าคนที่

สนใจการฟื้นฟูและปฏิรูปพุทธศาสนานั้นดูเหมือนจะกระจุกตัวอยู่ในวงจำกัด พอนึกถึงคนอ่านที่คนมีน้อยนิดแล้ว (และในจำนวนที่น้อยนิด ที่อ่านจบทั้งเล่มก็ยิ่งน้อยใหญ่) จึงชวนให้สงสัยต่อไปว่าหนังสือเล่มนี้จะมีประโยชน์จริงหรือ แต่เมื่อมองมาที่ตัวเองว่า หนังสือเล่มนี้อย่างน้อยก็มีประโยชน์กับตัวเองตรงที่กระตุ้นให้มาศึกษาและพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง แม้ใครจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ แต่หากเราเห็นว่าสำคัญ ก็หน้าที่จะทุ่มเทให้กับงานนี้

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาพูดถึงการปรับปรุงคณะสงฆ์อยู่มาก ในยุคและในบรรยากาศที่ผู้คนเบื่อหน่ายและสิ้นหวังกับคณะสงฆ์มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างขณะนี้ ข้อเสนอในหนังสือเล่มนี้จึงอาจถูกเยาะหยันว่าเป็นการฝันอย่างลม ๆ แล้ง ๆ ข้าพเจ้าไม่ขอปฏิเสธ แต่ก็ขอรับรองว่าอย่าเมินเฉยหนังสือเล่มนี้เพียงเพราะเหตุนี้ การปรับปรุงคณะสงฆ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ข้างในยังพูดถึงแนวทางอีกมากมายที่ชาวพุทธทั้งฆราวาสและพระสามารถทำได้ แม้จะไม่แต่ละต้องคณะสงฆ์เลยก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะสิ้นหวังกับคณะสงฆ์เพียงใดก็ตาม คณะสงฆ์ก็จะต้องอยู่คู่พุทธศาสนาและสังคมไทยไปอีกนาน แม้ว่า การปฏิรูปคณะสงฆ์อาจไม่เกิดขึ้นในชีวิตของเราเลยก็ตาม แต่ถึงที่สุดแล้วชาวพุทธเราก็ต้องกลับมาถามว่าอยากให้คณะสงฆ์

เป็นอย่างไรและจะทำให้คณะสงฆ์ดีขึ้นได้อย่างไร สำหรับผู้ที่คิดว่าการปฏิรูปโครงสร้างคณะสงฆ์เป็นไปได้แล้ว ทางเดียวที่พอจะมองเห็นก็คือการสร้างคณะสงฆ์อย่างใหม่ขึ้นมา โดยเริ่มจากพระสงฆ์กลุ่มเล็ก ๆ ที่พอจะเป็นความหวังให้แก่พระศาสนาได้ แม้กระนั้นหากพระสงฆ์กลุ่มนี้ขยายตัวอย่างรักษาอุดมคติไว้ได้ ในที่สุดก็ต้องมาเผชิญกับคำถามว่า โครงสร้างอย่างไรที่พึงปรารถนา และหากมองหรือคาดหวังอย่างเล็งผลเลิศเต็มที่ว่า คณะสงฆ์อย่างใหม่จะเข้ามาแทนที่คณะสงฆ์เก่าที่ผู้ฟังไปเองได้ในที่สุด คำถามก็คือจะเอาโครงสร้างอะไรมาแทนที่ของเดิมที่เป็นปัญหา กล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่ว่าจะเลือกแนวทางใด ในที่สุดเราก็ต้องเผชิญกับประเด็นปัญหาในเรื่องสถาบันหรือโครงสร้างคณะสงฆ์ที่พึงปรารถนาอยู่นั่นเอง

หนังสือเล่มนี้ย่อมไม่ใช่คำตอบสำเร็จรูปอย่างแน่นอน แต่อย่างน้อยก็ขอมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางสำหรับการปฏิรูปและฟื้นฟูพุทธศาสนาเมื่อวันนั้นมาถึง ไม่ว่าจะอีกนานเพียงใดก็ตาม

คิดคนละมุม

ส.ศิริรักษ์

กองทัพธรรม ไทย

ในการประกาศอิสรภาพ เอาชนะยาเสพติด

เมื่อต้นปีนี้ กองบัญชาการทหารสูงสุด ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งสองแห่ง และเจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศ จัดสัมมนาพระวิทยากร โครงการกองทัพธรรม กองทัพไทย ด้านยาเสพติด มีพระภิกษุมาร่วม กิจกรรมกว่า ๒,๐๐๐ รูป ทั้งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์วิทยาเขต อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และที่บริเวณอเนกประสงค์ กองบัญชาการทหารสูงสุด ถนนแจ้งวัฒนะ ทางซานพระนคร โดยมีพิธีปิดรายการ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ถ้าดูเผิน ๆ นี่ก็ออกจะเป็นความร่วมมือกันของฝ่ายศาสนจักรกับอาณาจักร แต่ก็อดห่วงไม่ได้ ถึงความเป็นชาตินิยม และกองทัพนิยม จะอยู่เหนือสถานะทางสันติวิธีของพระพุทธศาสนา และเมื่อพิจารณา รายละเอียดต่อไป ดูพระอาจารย์วีระพันธ์ รักชาติสีโล แห่งศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์วิทยาเขต จะมีบทบาทค่อนข้างสำคัญ โดยจะถือว่าเป็นคือกิดติวทูตโฉมองค์ใหม่ ในยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ได้หรือไม่ โดยที่องค์เก่าเคยเล่นบทบาทกับกองทัพในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์มาก่อนแล้ว ในขณะที่องค์ใหม่เป็นตัวแปรที่สำคัญของฝ่ายศาสนจักรที่จะเอาชนะยาเสพติด ซึ่งอาจร้ายแรงกว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ยิ่งได้

นอกจากเผด็จการอภิชนสงฆ์ ตามรายการดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังเห็นดีเห็นงามกับการประกาศอิสรภาพเอชณะยาเสพติดในครั้งนี้อีกด้วย ดังปลัดกระทรวงดังกล่าวมีหนังสือเชิญไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ขอให้ส่งครูและนักเรียนไปร่วม

เนื่องด้วยปีการศึกษา ๒๕๔๕ หมวดวิชาสังคมศึกษา ได้จัดโครงการอบรมและปฏิบัติธรรมนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ให้นักเรียนใช้หลักธรรมทางศาสนา ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ครู-อาจารย์ที่ดำเนินงานได้รับแนวคิด และแนวทางปฏิบัติที่จะนำมาประยุกต์และปรับแนวทางการดำเนินโครงการที่มุ่งผลที่จะให้นักเรียนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด

กระทรวงมหาดไทยให้งบประมาณในการนี้ ๑ ล้าน ๙ แสน ๕ หมื่นบาท บวกกับของกระทรวงศึกษาธิการอีก ๙ แสนบาท นอกเหนือไปจากที่หามาได้จากกองทุนสุขภาพสูงสุด จากสำนักงาน ป.ป.ส. (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) จากองค์การทางศาสนา วัดมูลนิธิ สมาคม ชมรม และผู้มีจิตศรัทธาอื่น ๆ

เป็นอันว่า กิจกรรมประกาศอิสรภาพ ๕ วันเต็ม ๆ (๒๔ - ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๖) นี้ สิ้นเงินภาษีอากรของราษฎร และจากแหล่งอื่น ๆ ไปเท่าไร และถ้าเกิดผลได้อันอัศจรรย์ ดังกับการประกาศอิสรภาพของพระนเรศวรแล้วไซ้ร้ ก็คงจะสมควรดอกกระมัง และการประกาศอิสรภาพของพระนเรศวรนั้น ตามตำนานกล่าวว่า มีพระมหาเถระ

ของฝ่ายรามัญร่วมเป็นสักขีพยานอยู่ด้วย แต่ทางฝ่ายพระศาสนา ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพระราชสงครามเอาเลย หากรายการนี้ กองทัพธรรม จากศูนย์พัฒนาคุณธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย เป็นจำนวน ๒,๐๐๐ รูป (มีผู้นำของศาสนาอื่น ๆ อีก ๕๐๐) ได้เข้าไปร่วมด้วยโดยตรงและอย่างจริงจัง ๆ โดยที่กองทัพธรรมนำหน้ากองทัพไทย หรือใช้วิธีการของกองทัพไทย เพื่อสร้างอุปนิสัยของเยาวชนไทยให้เข้มแข็งดุจทหารหาญของชาติ ใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดกวดขัน โดยลำนึกบ้างใหม่บ้าง นั้นอาจให้โทษได้ยิ่งกว่าให้คุณ

ใครที่ศึกษาเรื่อง Zen at War น่าจะทราบดีว่าพวกขามูไร ปฏิบัติเซนด้วยการนั่งสมาธิภาวนา คราวละหลาย ๆ ชั่วโมง แล้วก็เกิดมุ้งมันที่จะอุทิศตนเพื่อตายถวายชีวิตเป็นราชพลี แต่พระเจ้ากรุงรัตนโกสินทร์ แม้ว่ามันจะผิดศีลข้อที่ ๑ ของพระพุทธศาสนาเพียงใดก็ตาม ทั้งทหารหาญพวกนั้นยังกดขี่ข่มเหงชาวบ้านร้านตลาดของชนชาติอื่น ๆ อย่างทารุณโหดร้ายอีกด้วย นับแต่ที่พวกนี้ไปยึดครองเมืองจีนและเกาหลี ตลอดจนได้หัวนมในในเมืองไทยนี้เอง ในสมัยสงครามโลกครั้งที่แล้ว ทหารญี่ปุ่นก็ทำการอย่างทารุณโหดร้ายยิ่งนัก ทั้ง ๆ ที่เมืองไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ในสถานะที่ดีกว่า มลายู สิงคโปร์ ชาว สุมาตรา และอินโดจีน เป็นไหน ๆ เพราะนั่นถูกญี่ปุ่นยึดครองโดยตรง

ตามรายชื่อของผู้ที่มาให้การอบรม ก็ดูจะเป็นคนสำคัญ ๆ แทบทั้งนั้น ตั้งแต่ นายแพทย์ประเวศ วะสี ไปจนนายคำเตื่อง และนายชาติ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้มีภูมิปัญญาชาวบ้าน ทางด้านศาสนาก็มีอธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระเทพโสภณ) พระอาจารย์พยอม กัลยาโณ (พระพิศาลธรรมพาทิ) เป็นต้น แต่เท่าที่สอบถามผู้เข้าร่วม การบรรยายหาเป็นไปตามตารางที่ทำไว้ให้ปรากฏไม่

ที่ซ้ำร้ายยิ่งกว่านี้ ก็ตรงที่มีกรมโฆษผู้กระทำผิดด้วยวิธีการอันรุนแรงต่าง ๆ อย่างที่ไม่เป็นไปตามแนวทางของพระศาสนาอย่างเหลือที่จะพรรณนาได้ ผู้ที่เข้าร่วมอบรมจึงเขียนมาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบดังนี้

ดิฉันขออนุญาตส่งข้อมูลเกี่ยวกับค่ายพุทธธรรม

ที่จัดอบรมนักเรียนทั่วประเทศ ในส่วนที่ได้รับข้อมูลมาจากนักเรียน - ครูโรงเรียนของดิฉันเองว่า พระให้

- ครูที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนนอนลงกับพื้น ให้นักเรียนเดินเหยียบ / เด็กไม่กล้าทำก็เลยมีนักเรียนขึ้นนอนทับให้เพื่อนเหยียบนักเรียนด้วยกันแทน

- มีการตักข้าวवादกับตั้งแต่ ๑๐.๓๐ น. ให้นักเรียนกินเวลา ๑๔.๐๐ น. ข้าวและกับบูตไปแล้วบางส่วน ตักข้าวและกับ ๑๖.๓๐ น. นักเรียนได้กินตอน ๒๐.๐๐ น.

- เอาข้าวและกับเหลือใส่ในถังขยะที่ใช้แล้ว (ล้างน้ำ ๑ ครั้ง) ให้ครูกิน / เมื่อครูไม่กิน ก็บังคับครูให้บอกเด็กกิน

- นักเรียนที่ทำผิด อดข้าวเย็น

- นักเรียนนอน เมื่อนักเรียนเสียงดัง นอนไม่ตรงเวลา เรียกให้มานอนรวมกันที่หอประชุม ครูก็มาทุกคน แต่พระกลับกระซิบเรียกนักเรียนหญิงให้ไปนอนที่ที่พักรั้ว ๆ ที่ครูอยู่ในหอประชุมทั้งหมด

- ให้เรียกนักเรียนหญิงที่แต่งตัวไม่เรียบร้อย (ชุดนอน) ไปพบเพื่ออบรมในชุดที่ใส่นั้น

- โรงเรียนซื้อเทียนประมาณ ๖๐๐ แท่ง พลาสติค มาตัดเป็นสี่เหลี่ยม ปากกา กระดาษ ม้วนวิดีโอ (๕ ม้วน ใช้ ๒ ม้วน) และอุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ยกตัวอย่างมายังไม่ได้ใช้ ยกเว้น วิดีโอ พระเอาไปทั้งหมด แล้วไปบอกผู้อำนวยการของอีกโรงเรียนหนึ่งที่จะอบรมว่า ให้เตรียมเงินจำนวน ... บาท เพื่อซื้ออุปกรณ์

- ทำกิจกรรมต่าง ๆ หลายประการ นอกเหนือจากข้างบน เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม มีนักเรียนหญิงเข้าโรงพยาบาล ๓๕ คน นักเรียนชาย ๑๗ คน และมีนักเรียนที่ต้องส่งโรงพยาบาลจังหวัดอีกด้วย เพราะหมอบพบว่า ออกซิเจน ไปเลี้ยงสมองไม่พอ เกรงจะเป็นปัญหาใหญ่

ถามว่า เหตุใดต้องกดดันเด็ก ครูที่สนับสนุนบอกว่า เพื่อให้เขาสารภาพว่า เคยเสพ / ค้ายาเสพติด (หรือกำลังกระทำอยู่) / เล่นการพนัน / มีปัญหาชู้สาว ฯลฯ แต่ดิฉันก็ท้วงว่า เป็นการประจานเด็ก นักเรียนคนอื่น ๆ ที่เป็นเด็กไม่มีปัญหา จะรังเกียจ จะรู้สึกไม่ดี จะไม่

คบหา จะนำไปเล่าต่อ ๆ กลายเป็นตราบาป เขาก็ว่า แล้วแต่จะคิด ดิฉันไม่ทราบจะดำเนินการอย่างไร เพราะเคยเสนอในการประชุมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว คุยกับครูหลายคนก็คิดว่ากิจกรรมไม่เหมาะสม แต่ไม่มีใครดำเนินการอะไรเลย ดิฉันจึงต้องขอความกรุณาจากท่าน

ดิฉันไม่คิดว่า กิจกรรมที่เล่าให้ทราบจะเป็นมาตรฐาน ขอความกรุณาให้ท่านช่วยตรวจสอบ เพราะครูบางแห่งท้วงแล้ว พระบอกว่า สงสัยให้ไปถามปองพล (อติเรกสาร) ดิฉันท้วงฝ่ายกิจการนักเรียนว่า กิจกรรมแรงกว่านักศึกษาวិชาตหาร ฝึกหนักขนาดไหน ก็ไม่มีเด็กป่วย / เป็นลม เขาก็บอกว่าเป็นหลักสูตรฯ กลายเป็นว่าจะทะเลาะกันจนต้องยุติ เขาทำให้ดิฉันไปคุยกับวิทยากร ดิฉันก็แจ้งว่า พร้อมทุกเมื่อขณะนี้จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านช่วยตรวจสอบ และดำเนินการต่อด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ที่ว่ามานั้น เก็บความมารายงานของครู ขอให้ฟังจากเยาวชนผู้เข้าร่วม ดูบ้าง

ผมมั่นใจเลยว่า ถ้าเราลองสุ่มถามเด็กนักเรียนที่เคยไปเข้าค่ายนี้มาแล้ว คงจะมีนักเรียนน้อยมากที่จะเข้าใจหลักธรรมที่ทางวัดและพระวิทยากรสอดแทรกเข้าไป แม้แต่อาจารย์ที่ไปก็เช่นกัน การที่พระพุทธรูปเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลายจะบรรลุนิพพาน คงจะต้องคิดก่อนว่า สังฆธรรมในโลกนี้เป็นอย่างไร มีเกิด แก่ เจ็บ และตายในที่สุด หากบำเพ็ญเพียงอย่างเดียว คงบรรลุ

ธรรมไม่ได้แน่

ดังนั้น ผมจึงอยากจะขอเสนอความคิดเห็นสักหน่อย ในฐานะที่เป็นนักเรียนคนหนึ่ง ผมอยากให้โรงเรียนและวัดเน้นหนักเรื่องพระธรรมอย่างเป็นระบบ มีหลักการลดการปฏิบัติลงแต่พอควร ให้เด็กรู้จักคิด แก้ปัญหา มิใช่แต่จะปฏิบัติอย่างเดียว หากเราบำเพ็ญเพียรอย่างเดียว จะเป็นการทรมานเด็ก เป็นร้อยเป็นพันเปล่า ๆ เป็นการบั่นทอนสุขภาพเด็ก ๆ แถมยังทำให้เด็ก ๆ ห่างไกลจากพระพุทธศาสนา เชิดชวยาวัดและพระอีกด้วย การที่เราจะเกิดปัญญาได้นั้นจะต้องมีสภาพร่างกายและจิตที่เต็มร้อย พร้อมทั้งจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ดังที่พระอินทร์มาติดพิณสามสายให้พระพุทธเจ้า ผมจึงอยากฝากเรื่องเหล่านี้ให้คณะครูอาจารย์เก็บไปคิดให้ลึกซึ้งว่า ควรจะแก้ไขอย่างไรด้วยครับ

ข้าพเจ้ายกตัวอย่างมาขยายสู่กันฟังเพียง ๒ คน ทั้ง ๆ ที่ได้รับคำโอุดครวญมามาก ที่น่าสนใจเป็นพิเศษก็คือเด็กฉลาด ๆ หลายคน ที่เข้าไปร่วมรายการนี้ บอกว่าเกลียดพระ เกลียดวัด จะไม่เข้าวัดอีกต่อไป

ออกสงสัยว่า กองทัพอากาศไทยที่ทำการประกาศอิสรภาพคราวนี้ คงเป็นไปเพื่อกองทัพธรรมเสียแหละมากกว่าอะไรอื่น ทั้ง ๆ ที่การพระศาสนาของเราก็กำลังรวนเรอยู่อย่างที่เป็นไปในบัดนี้ พุดอย่างโบราณก็ว่านั่นคือ โรคผีซ้ำ

โครงการที่ว่่านนี้เท่ากับเป็น ด้่าพลอย คือร่วมกันตีบกระที่บลงไป ยังเยาวชน โดยคนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตั้งแต่ันักการเมือง มาจนักการศาสนา ที่มักอ้างว่าตัวเอง เก่ง หาไม่พวกนี้ก็เป็นมารในคราบของกาสาพัสตร์ ซึ่งเรามีมากเกิน ไปแล้วในวงการศึกษาจักร และถ้าอาณาจักรมั่วแต่อดหนุนสมัพวกนี้ พุทธศาสนาจะไม่ทรุดโทรมลงไป ยิ่งกว่านี้ละหรือ

เกรงว่าที่พรรณนามาทั้งหมดนี้ คนตัวโต ๆ ทั้งทางอาณาจักรและศาสนจักร ก็คงไม่คิดจะแก้ไขอันใด แม้สื่อมวลชนในกระแสหลักก็ ไม่เห็นเคยเอาข้อความที่ว่านี้ไปตีพิมพ์หรือพูดออกอากาศเพื่อเผยแพร่กันเลย ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์เป็นมาหลายเดือนแล้ว

การ์ตูน by WALLOP

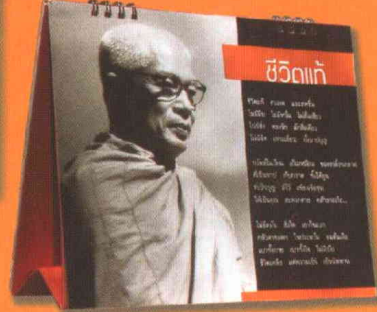
ซื้อมาก ลดมาก/สกรีนฟรี ๑ สี ๑ จุด

ปฏิทินสอนธรรม ๒๕๔๗

จำนวนสั่งซื้อ	ส่วนลดพิเศษ %	ชุดละ (บาท)
๑๐๐	๑๕	๖๘
๒๐๐	๒๐	๖๔
๕๐๐	๒๕	๖๐
๑,๐๐๐	๓๐	๕๖

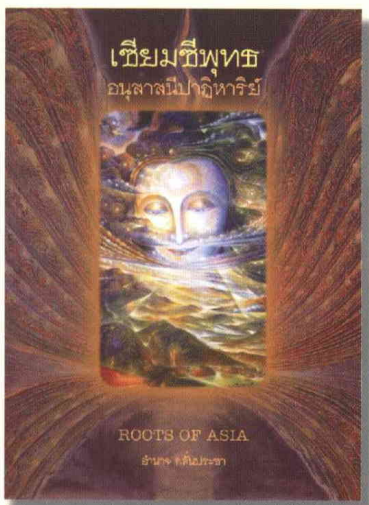

๘๐ บาท

ลักษณะพิเศษ

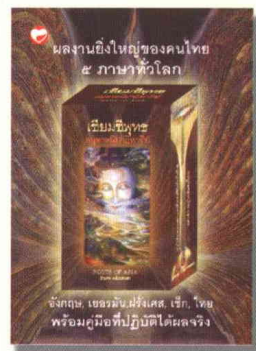
๑. บอกวัน เดือน ปี สากลด้วยเลขไทย, บอกข้างขึ้น - ข้างแรม ตามระบบจันทรคติแบบไทย, วันหยุดราชการ, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันจัดกิจกรรมสำคัญของสวนโมกข์ พร้อมบทกลอนประโยคสำคัญที่มักบอญ่อยู่ด้านบน ช่วยเพิ่มความรู้รอบคอบ ด้วยการ “ถามท่านก่อน” ก่อนการตัดสินใจได้มากขึ้น
๒. สามารถใช้ช่องแสดงวันที่บันทึกเวลานัดหมายได้อย่างชัดเจน
๓. มีบทกลอนให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตพร้อมภาพของพุทธศาสนิกชนรวม ๑๓ ชุด
๔. ใช้กระดาษอาร์ตอย่างดี พิมพ์ ๔ สี สวยงาม มีความแข็งแรง ทนทาน สีนํ้าสามารถติดคําลงและภาพใ้กรอบไว้เป็นคติเตือนใจตนหรือมอบแก่ญาติมิตรเป็นของขวัญซาบซึ้งใจต่อกันและกันได้อีกด้วย
๕. ใ้กล่องสวยงาม สามารถมอบเป็นของขวัญ ของที่ระลึกในงานมงคลและเทศกาลปีใหม่ได้ทันที

คำทำนายหนา ๓๕๒ หน้า ภาพชุด ๔ สี ๗๘ ภาพ เขี้ยว/ปกแข็ง พร้อมไฟ ๑ ชุด
ราคา ๑,๒๐๐ บาท

เขี้ยวมหัศจรรย์ !

ปฏิตาริย์รากถ้ำผสม ที่กล้าทำให้มีสุรม

คำทำนาย หนา ๘๖ หน้า พร้อมไฟ ๑ ชุด ในกล่องสุดสวย
ราคา ๑๕๐ บาท

วางจำหน่ายแล้วตามร้านหนังสือทั่วไป

สำนักพิมพ์สุภาพใจ บริษัทลาดดา พับลิเคชั่น จำกัด

๑๔/๓๔๕-๓๕๐ หมู่ ๑๐ ถ.พระราม ๑ ซอย ๓๘ แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์. ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๔๑๕-๖๘๘๗ โทรสาร. ๐-๒๔๑๖-๖๗๔๔

น กหาปณวสุเสน
ติดติ กามสุ วิชฺชติ
อปฺปสุสทา ทุกฺขา กามา
อิตฺติ วิญฺญาย ปณฺชิโต . . . ๑๘๖ ๑
อปี ทิพฺเพสุ กามสุ
รตี โส นาริกฺขจฺจติ
ตณฺหุขยโรโต โหติ
สมฺมาสมฺพุทฺธสวโก . . . ๑๘๗ ๑

ถึงแม้เงินตราจะไหลมาดังท่าฝน
ความอยากของคนก็หาอิ่มไม่
กามวิสัยทั้งหลายมีความสุขจริง ๆ น้อย
เต็มไปด้วยความทุกข์สารพัด
รู้ชัดดังนี้แล้ว สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ย่อมไม่ยินดีในกามารมณ์แม้ที่เป็นทิพย์
หากแต่ยินดีในทางสิ้นกิเลสค้นหา

*Not in a rain of golden coins
Is satisfaction to be found.
'Of little joy, but painful are sensual pleasures';
Thus the wise man clearly comprehends.
Even in the heavenly pleasures
He finds no satisfaction.
In the destruction of all desires,
The Fully Awakened One's disciple delights.*